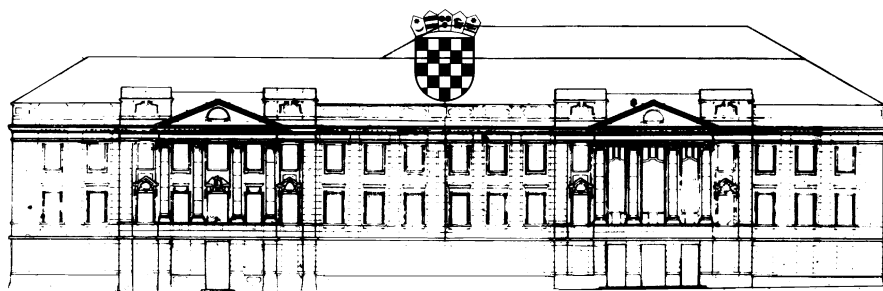

izvješća HRVATSKOGA SABORA

GODINA XIV.

BROJ 372

ZAGREB, 30. VII. 2003.

33. SJEDNICA HRVATSKOGA SABORA

KAZNENI ZAKON

Česte izvanredne sjednice

Kao što su hitni postupci donošenja zakona prestali biti iznimka, tako, eto, i izvanredne sjednice više nisu rijetkost. U završnici mandata ovog saziva Hrvatskog sabora imali smo dvije takve sjednice u srpnju (34. i 35.), a već je Predsjedništvo Sabora odlučilo da će nakon ljeta rad Sabora započeti 3. rujna izvanrednom (36.) sjednicom koja će trajati dva tjedna. Tako će se prije početka redovnog zasjedanja razmatrati zaostale točke dnevnog reda i zakonski prijedlozi koje još dostavi Vlada.

Vrlo intenzivan rad Hrvatskog sabora se iskazuje i izvanrednim sjednicama, a nameće ga obveza donošenja onih zakona koje treba uskladiti sa zakonodavstvom Europske unije kako bi se Hrvatskoj odobrila kandidatura za članstvo.

Službi za odnose s javnošću često se javljaju građani, najčešće prosvjedujući u svezi sa sjednicama koje prate u izravnom TV prijenosu. Jedan prigovor zaslužuje bilježenje u ovom uvodniku. Jedan građanin je upitao: "Zašto zastupnici i dalje često glasuju dizanjem ruku kad je postavljena skupa oprema za elektronsko glasovanje?"

Ž.S.

	strana
- Uvodnik urednika	2
- Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona	3
- Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku	25
- Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o brdsko-planinskim područjima	39
- Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti	43
- Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o državnoj potpori u poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu	48
- Izvješće o izvršenju Državnog proračuna Republike Hrvatske za 2002. godinu	56
- Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o trgovačkim društvima	65
- Odgovori na zastupnička pitanja	73

PRIKAZ RADA:

- 33. SJEDNICE HRVATSKOGA SABORA ODRŽANE 11, 12, 13, 16, 17, 18, 23, 24, 26, 27. LIPNJA TE 1, 2, 3, 4, 8, 9, 10, 11, 14. I 15. SRPNJA 2003.

KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA KAZNENOG ZAKONA

Ponovno kazna doživotnog zatvora

Pooštravaju se kazne za pojedina kaznena djela i uvodi kazna doživotnog zatvora; produžuju se rokovi zastare kod kaznenog progona, kao i kod izvršenja kazni; brisane su odredbe o amnestiji i pomilovanju; uvode se nova kaznena djela "veličanje bivših fašističkih država ili promicanje rasizma i ksenofobije", i "zločin protiv čovječnosti" te proširuju postojeće odredbe o zločinu protiv civilnog pučanstva; regulira se "zapovjedna odgovornost" (u skladu s Rimskim statutom Međunarodnog kaznenog suda); posjedovanje male količine droge za vlastitu upotrebu prebačeno je u prekršajnu sferu; značajne izmjene pretrpjele su odredbe koje se odnose na gospodarska kaznena djela te one o zaštiti prava radnika, uvodi se novo kazneno djelo "kršenje zakona u sudskom postupku", itd.

Hrvatski sabor je većinom glasova donio predloženi Zakon u koji su u potpunosti implementirane sve međunarodne konvencije iz oblasti kaznenog prava, a pri njegovoj izradi predlagatelj je uzeo u obzir i zaključke Druge interkatedarske konferencije. Predloženim rješenjima nastoje se odredbe koje su izazvale dvojbe u praksi modernizirati i uskladiti s ratificiranim konvencijama i standardima EU. Jedna od najznačajnijih novina u općem dijelu predloženog Zakona je uvođenje kazne doživotnog zatvora, ali i pooštravanje kazni te produljenje zastarnih rokova. Navedenim izmjenama ne narušava se načelo redukcije kazneno-pravne prisile. Predlagatelj je bila Vlada.

O PRIJEDLOGU

Za upoznavanje sa zakonskim rješenjima poslužiti ćemo se izlaganjem ministricе pravosuđa, uprave i lokalne samouprave, **Ingrid Antičević-Marinović**. Ministrica je uvodno naglasila da je Konačni prijedlog zakona o izmjenama

i dopunama Kaznenog zakona rezultat uvažavanja mišljenja i prijedloga saborskih odbora, klubova zastupnika i pojedinih sudionika u raspravi prilikom prvog čitanja tog zakonskog propisa. U zakonski tekst u potpunosti su implementirane sve međunarodne konvencije iz oblasti kaznenog prava, a pri njegovoj izradi

Predloženim izmjenama Kazneni zakon se modernizira i usklađuje s ratificiranim međunarodnim konvencijama i standardima EU. To bi trebalo pridonijeti efikasnijem progonu i sankcioniranju svih oblika kriminaliteta, posebice gospodarskog.

predlagatelj je uzeo u obzir i zaključke Druge interkatedarske konferencije iz kaznenog prava iz listopada 2002. godine. Predložene izmjene bile su u prvom čitanju podvrgnute i argumentiranoj kri-

tici stručne i šire javnosti, kao i postojeći Zakon. Upravo radi efikasnijeg progona svih oblika kriminaliteta, posebice gospodarskog, bilo je prijeko potrebno novelirati postojeće odredbe, napose one koje su izazvale dvojbe u praksi, napominje ministrica. Predloženim rješenjima one se nastoje modernizirati i uskladiti s ratificiranim konvencijama i standardima EU. Svrha - posebno one koje su izazvale dvojbe u praksi.

Jedna od najznačajnijih novina u općem dijelu predloženog Zakona je uvođenje kazne doživotnog zatvora, ali i pooštravanje kazni te produljenje zastarnih rokova. Navedenim izmjenama ne narušava se načelo redukcije kazneno-pravne prisile, tvrdi ministrica. Ne stoji ni prigovor da je doživotni zatvor nehumana kazna, te da se njenom primjenom ne pruža nikakva šansa osuđeniku. Naime, Konačnim prijedlogom zakona predviđa se mogućnost uvjetnog otpusta nakon 20 godina izdržane kazne, a ostavljena je i mogućnost pomilovanja koje daje predsjednik Republike. Osim toga, ta kazna nikada nije obligatorna, već je predviđena alternativno, s mogućnošću kazne

zatvora od 20 godina (predlagatelj se ne boji dati široke ovlasti sucu koji sudi u konkretnom slučaju). Uvođenje doživotne zatvorske kazne zahtijevalo je - kaže - ili povećanje najveće opće mjere kazne zatvora s 15 na 20 godina. Time se otklanja slabost postojećeg zakona, koji dopušta iznimno velike raspone kazni (dosad nije bilo moguće izreći kaznu u rasponu od 15 do 20 godina).

Na inicijativu zastupnika predlagatelj je odustao od inkriminacije kojom se štiti i ugled Predsjednika države (to je prepušteno isključivo prekršajnom kažnjavanju).

Nadalje, produljeni su zastarni rokovi kod kaznenog progona, kao i kod izvršenja kazni, jer je dosadašnja sudska praksa pokazala da su bili prekratki, što je dovelo do prevelikog broja zastara.

U općem dijelu noveliranog Kaznenog zakona predlaže se nova definicija načela krivnje, nova koncepcija sastojaka krivnje i s tim u svezi krajnje nužde, zatim popravci odredaba o zabludama i ukidanje odredbe članka 48. o krivnji za kaznena djela počinjena u sredstvima javnog priopćavanja. Što se, pak, tiče organiziranog kriminaliteta, izmijenjena je definicija zločinačke organizacije, u skladu s ratificiranom Konvencijom UN-a o transnacionalnom organiziranom kriminalitetu, dok je počinjenje kaznenog djela u sastavu grupe ili zločinačke organizacije predviđeno kao kvalifikatorna okolnost. To vrijedi i za neka druga kaznena djela tipična za organizirani kriminalitet (npr. prijevare, prikrivanja, krivotvorenje novca i vrijednosnih papira, zloraba opojnih droga).

Iz zakonskog teksta brisane su odredbe o amnestiji i pomilovanju, koje su neopravdano dugo opterećivale kazneno zakonodavstvo. S obzirom na činjenicu da prema Ustavu amnestiju za počinjena kaznena djela daje Hrvatski sabor a pomilovanje Predsjednik Republike, tu materiju treba prepustiti posebnim zakonima (Prijedlog zakona o pomilovanju je već u saborskoj proceduri).

Na inicijativu zastupnika predlagatelj je u posebnom dijelu ovog zakonskog propisa odustao od inkriminacije iz Pri-

jedloga zakona kojom se štiti i ugled Predsjednika države (to je prepušteno isključivo prekršajnom kažnjavanju). Međutim, ostale su odredbe koje štite predstavnike, odnosno poglavare stranih država, jer nas na to obvezuju i međunarodne konvencije.

Vlada je, nadalje, preuredila i dosadašnji stavak 1. članka 173. postojećeg Zakona. Smatra, naime, da kriminalno-politički nije opravdano posjedovanje male količine droge za vlastitu uporabu tretirati kao kazneno djelo, već kao prekršaj (kako je to i propisano Zakonom o suzbijanju zlorabe opojnih droga, gdje se daje naglasak na prevenciju i liječenje ovisnika). Predloženim se ni na koji način ne legalizira posjedovanje opojnih droga, niti se radi o tzv. dekriminalizaciji u širem smislu, budući da se takvo ponašanje spomenutim zakonom tretira kao prekršaj, naglašava ministrica.

Kazneno pravosuđe se lani u značajnoj mjeri iscrpljivalo kažnjavanjem sitnih delinkvenata (gotovo 80 posto presuda za zlorabu droge odnosi se samo na neovlašteno posjedovanje) dok je postalo gotovo potpuno neefikasno u suzbijanju organizatora narko-tržišta.

S tim u svezi podsjetila je na činjenicu da do 1996. godine naše kazneno zakonodavstvo nije poznavalo ovu inkriminaciju (dotad je bilo kažnjivo samo posjedovanje ili držanje droge radi daljnje prodaje). Međutim, uvođenjem kaznenog djela neovlaštenog posjedovanja opojne droge nije dalo očekivane rezultate u borbi s tom pošasti. Primjerice, analiza osuđujućih presuda za 2002. pokazuje da se kazneno pravosuđe u značajnoj mjeri iscrpljivalo kažnjavanjem sitnih delikvenata (gotovo 80 posto presuda u toj oblasti odnosi se samo na posjedovanje droge), dok je postalo gotovo potpuno neefikasno u suzbijanju organizatora - dilera, narko-bossova i proizvođača droge. Ne samo da se na taj način mladi kazneno evidentiraju i pokreće se skup policijski i pravosudni aparat, nego time gubimo i važne svjedoke u borbi

protiv onoga što doista mora biti predmet kaznene represije, kaže ministrica.

Radi zaštite prava radnika, posebno se pripisuje u krivnju neisplata plaća u propisanom razdoblju, te na jasniji način inkriminira neizvršavanje pravomoćne odluke o vraćanju radnika na posao.

Radi usklađivanja s Rimskim statutom Međunarodnog kaznenog suda (Hrvatska ga je potpisala u listopadu 1998. a stupio je na snagu 1. srpnja 2002.) predlažu se određene izmjene i dopune u članku 14. i Glavi XIII. Kaznenog zakona koja obuhvaća kaznena djela protiv vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom. Najvažnije od tih izmjena su uvođenje novog kaznenog djela zločina protiv čovječnosti, zatim proširenje postojeće odredbe o zločinu protiv civilnog pučanstva te uređenje zapovjedne odgovornosti (u skladu s člankom 28. Rimskog statuta Međunarodnog kaznenog suda).

Kod kaznenog djela međunarodnog terorizma, iz članka 169. Kaznenog zakona, preuređena je definicija terorizma i inkriminacija u odnosu na subjektivni i objektivni element djela, a u krivnju se pripisuje i prijetnja za počinjenje terorističkih kaznenih djela (sukladno Okvirnoj odluci o borbi protiv terorizma). Prema novim zakonskim odredbama najvažnije su i pripreme radnje kod terorističkih kaznenih djela, što je razumljivo zbog izuzetno društveno opasnih ponašanja, te zabrane financiranja terorizma. U skladu s potpisanim ili ratificiranim međunarodnim konvencijama, posebno Konvencijom UN-a o suzbijanju financiranja terorizma, sankcionirane su one osobe koje počiniteljima terorističkih djela pružaju pomoć, kriju ih ili otežavaju njihovo uhićenje).

Značajne izmjene predlažu se i na području gospodarskih kaznenih djela. Kao središnje kazneno djelo predviđa se zloraba povjerenja, umjesto dosadašnje "zlorabe položaja i ovlasti", ako je počinitelj odgovorna osoba. Ujedno je dopunjena inkriminacija, na način da se zabranjenim ponašanjem može pribaviti i protupravna imovinska korist, a ne samo prouzročiti šteta. Ovim kaznenim dje-

lom sada su obuhvaćena sva zabranjena ponašanja koja su ranije bila inkriminirana u člancima 291, 292. i 294. KZ-a). Uvedena su i nova kaznena djela davanja i primanja mita u gospodarskom ili drugom poslovanju, dok su kod korupcijskih kaznenih djela pooštrenje kazne i bitna obilježja djela primanja i davanja mita, kao i protuzakonitog posredovanja (usklađivanje s ratificiranom Kaznenopravnom konvencijom protiv korupcije).

Popis kompjutorskih kaznenih djela proširen je računalnim krivotvorenjem i računalnom prijevarom, dok su pooštrenje kazne za oštećenje i uporabu tuđih podataka. Preuređena su i bitna obilježja tog kaznenog djela te promijenjen naziv u - "povreda tajnosti, cjelovitosti i dostupnosti računalnih podataka, programa ili sustava". To je u skladu s obvezom Republike Hrvatske da inkriminira sva ponašanja predviđena Konvencijom o kibernetičkom kriminalu. Među ostalim, značajno su pooštrenje kazne za širenje dječje pornografije putem računalne mreže.

Dekriminalizaciju droge trebalo je bolje razraditi (u zakonu nije precizirano o kojoj vrsti i količini droge se radi, niti koliko puta se nekoga može zateći s malom količinom droge za osobnu uporabu).

Ministrica je u nastavku spomenula i to da je kazneno djelo "veličanja bivših fašističkih država ili organizacija" u potpunosti preoblikovano, u skladu s prijedlozima i sugestijama iz saborske rasprave. Naime, sada se preciznije utvrđuje bitno obilježje ovog djela, a propisana je i primjerenija kazna. Promijenjen je i njegov naziv te proširena inkriminacija postupanjem kojim bi se širili rasizam i ksenofobija.

Na temelju ustavne odredbe (čl.121.st.2.) predviđa se i uvođenje novog kaznenog djela "kršenje zakona u sudskom postupku". Ne stoji prigovor da će primjena ovakve odredbe rezultirati šikaniranjem pravosudnih dužnosnika i predstavljati nasrtaj na neovisnost sudstva, tvrdi ministrica. Naprotiv, njome se predviđaju oštre granice kaznenopravne odgovornosti sudaca, odnosno pravosudnih dužnosnika. Radi suzbijanja svih

oblika ometanja pravde i zaštite digniteta i neovisnosti pravosuđa, promijenjena je inkriminacija i kod dosadašnjeg kaznenog djela prisile prema pravosudnom dužnosniku (riječ je o nedoličnim ponašanjima koja nisu vezana uz nasilje, nego se sastoje u vrijeđanju ili omalovažavanju sudaca, odvjetnika, itd.) U skladu s ratificiranom Konvencijom UN-a protiv transnacionalnog organiziranog kriminaliteta promijenjena je inkriminacija i kod kaznenog djela sprječavanja dokazivanja (ubuduće bi bilo kažnjivo i samo nagovaranje na lažno svjedočenje).

Sukladno spomenutoj Konvenciji, s pripadajućim Protokolom o prevenciji, suzbijanju i kažnjavanju trgovanja ljudima, posebno ženama i djecom, preuređen je i članak 175. Kaznenog zakona. Predložena izmjena naziva kaznenog djela posebno se naglašava trgovanje ljudima, kao moderan oblik ropstva, te kaznena djela protuzakonitog prebacivanja osoba preko državne granice i pranja novca.

Radi zaštite prava radnika, kod kaznenog djela povrede prava na rad posebno se pripisuje u krivnju i neisplata plaća u propisanom razdoblju. Osim toga, na jasniji način se inkriminira neizvršavanje pravomoćne odluke o vraćanju radnika na posao, a povišene su i posebne najveće mjere kazne na tri godine.

Povišeni su i kazneni okviri kod kaznenih djela gdje dolazi do stvarne i konkretne opasnosti za tjelesni integritet službene osobe. U cilju jačanja generalno-preventivnog učinka kod imovinskih, kaznenih djela protiv života i tijela, te gospodarskog kriminaliteta i koruptivnih kaznenih djela, došlo je do povećanja posebnog minimuma i maksimuma propisanih zatvorskih kazni. Ovakva promjena zakonske kaznene politike trebala bi pridonijeti adekvatnijoj sudskoj kaznenoj politici koja je očigledno preblaga, naglašava ministrica (o tome svjedoče brojni prigovori da se kazneno pravosuđe iscrpljuje u sitnim kaznama). Osnovna je svrha predloženih izmjena Kaznenog zakona nastojanje da se kazneno pravosuđe doista pozabavi teškim kaznenim djelima, odnosno opasnim društvenim ponašanjima. Međutim, za veću efikasnost kaznenog zakonodavstva bitna je i brzina otkrivanja počinitelja kaznenih djela, njihova procesuiranja i kažnjavanja, ali i brzo izvršenje kazni. To je najbolji preventivni put koji odvraća građane

od počinjenja kaznenih djela, zaključila je ministrica.

RADNA TIJELA

Odbor za zakonodavstvo podupro je donošenje ovog Zakona, a podnio je i više amandmana na tekst Konačnog prijedloga zakona.

Sugerirao je, ponajprije, da se u članku 2. i narednim odredbama riječ "zakonom" zamijeni riječima "ovim Zakonikom i zakonom". Uz amandmane pravno-tehničke i jezične naravi (npr. zahtjev za brisanje teksta iza drugog zarez a u čl. 11.) spomenimo prijedlog za brisanje članka 14. Riječ je o odredbi koja predviđa blaže kažnjavanje počinitelja koji je u vrijeme počinjenja kaznenog djela bio "bitno" smanjeno ubrojiv. U obrazloženju tog amandmana Odbor navodi da bi se kod vještačenja o tim okolnostima javljale teškoće, budući da doktrina nije utvrdila jasnu razliku između smanjene i bitno smanjene ubrojivosti, što bi trebao biti temelj za odluku o odmjerenju kazne i može bitno primjenu sigurnosne mjere.

Spomenimo, nadalje, prijedlog za brisanje dijela teksta (iza zarez a) ili cijelog članka 15. Obrazloženje: Počinitelj kaznenog djela glede posljedica može postupati s nehajem ili namjerno, a dodavanje riječi "barem" ne pridonosi razvidnosti odnosa. Naime, gradacija za više od nehaja jest namjera. Zato bi se u tom slučaju radilo o stjecaju kaznenih djela ili o drugom kaznenom djelu i to počinjenom s namjerom.

Pitanje "posebne" posljedice još je manje određivo od pojma "teže" posljedice, napominje Odbor (tim pridjevom ukazuje se na vrstu, a ne na težinu ili veličinu posljedice). Kako bi se uvažila i namjera predlagatelja, može bitno bi valjalo imati u vidu oba pojma, tako da se govori o "posebnim ili težim" posljedicama, stoji u Izvješću tog radnog tijela.

Pored utvrđenih amandmana Odbor sugerira predlagatelju da preispita pojedine zakonske odredbe, te da dodatno obrazloži ili svojim amandmanima doradi predložena rješenja.

Mišljenja je, naime, da je reformi kaznenog zakonodavstva trebalo pristupiti nakon temeljite analize primjene važećih zakona, s dodatnim razlozima za njihovu izmjenu, što iz obrazloženja predlagatelja nije razvidno. Za predložene izmjenne temeljnih načela i pravila utvrđenih

u Općem dijelu ovog Zakona, nisu dana dostatna obrazloženja ni navedeni razlozi s mišljenjem struke i argumentima kaznenopravne teorije, daljnja je zamjerka toga radnog tijela. Njegova je sugestija i da se primjena noveliranog Zakona odgodi do 1. siječnja 2004. godine, kako bi se sva pravosudna i sudbena tijela u međuvremenu pripremila i prilagodila promjenama.

Od konkretnih primjedbi Odbora spomenimo sugestiju da se preispita predloženo rješenje u članku 2, prema kojem bi se kaznenopravne sankcije izricale i onda kad nije utvrđena krivnja počinitelja. Daljnji je njegov zahtjev da se u novopredloženom članku 151a. preciziraju pojmovi "držati promidžbeni ili drugi materijal" te "zamisli koje zagaravaju". Članovi tog radnog tijela ukazali su i na preusko područje na koje se biće ovog kaznenog djela odnosi (primjerice, odredba se ne bi mogla odnositi na neonacizam).

Smatraju dvojbenom i potrebu da u domaćem zakonodavstvu prvi, ili među prvima, uvodimo kazneno djelo zapovjedne odgovornosti, a prigovorili su i širokom opisnom određenju bića ovog kaznenog djela.

Po njihovoj ocjeni u članku 61. nije dovoljno razvidan i odrediv opis kaznenog djela protupravnog ubijanja i ranjavanja neprijatelja, a odredbama članka 125. ("ometanje pravde") valjalo bi obuhvatiti i druge državne dužnosnike a ne samo one iz pravosudnog sustava. Tu je i sugestija da se preispita zamjena pojedinih pojmova u članku 155, s obzirom na činjenicu da promjenom Zakona o sustavu državne uprave i novim Zakonom o jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave ranija tijela tih jedinica više nemaju isti položaj, prava, dužnosti i ovlasti.

Odbor je mišljenja da bi trebalo preispitati i odredbu stavka 3. postojećeg Zakona prema kojoj se strancu može izreći i sigurnosna mjera protjerivanja iz zemlje "zauvijek", i to u odnosu na članak 5. stavak 2. Kaznenog zakona prema kojem se kaznenopravna sankcija ne može propisati ni izreći ili primijeniti, na neodređeno vrijeme.

Članovi matičnog **Odbora za pravosuđe** podržali su nastojanje predlagatelja da se postojeći Kazneni zakon uskladi s obvezujućim međunarodnopravnim aktima, poput Rimskog statuta Međuna-

rodnog kaznenog suda te konvencija o korupciji, kibernetičkom kriminalu te o sprječavanju financiranja terorizma.

Predstavnik predlagatelj izvijestio je da je Vlada prihvatila primjedbu Odbora koja je ukazivala na preveliki raspon kazne zatvora od najveće opće mjere zatvorske kazne u trajanju od 15 godine, pa do kazne doživotnog zatvora (u skladu s tim povećana je najveća opća mjera zatvorske kazne na 20 godina). Sudionici u raspravi na sjednici tog radnog tijela pozdravili su i odustajanje predlagatelja od inkriminacije kojom se štitio ugled predsjednika Republike.

Kao i prilikom prvog čitanja predloženog Zakona, tijekom rasprave izražena su različita stajališta o pojedinim zakonskim rješenjima. Primjerice, vezano uz članak 19. koji govori o određivanju novčane kazne u dnevnim dohocima, izraženo je stajalište kako se radi o kompliciranom sustavu koji prilikom određivanja mjere kazne mora uzeti u obzir mnogo elemenata, što će otežati postupanje sudovima prilikom odmjeravanja ove vrste kazne. Dio članova Odbora smatra da bi sustav temeljen na određivanju donje i gornje granice, dakle raspona kod ove kazne, uz mogućnost individualizacije s obzirom na objektivne i subjektivne elemente, u praksi polučio bolje rezultate. Čulo se i mišljenje da je predloženi sustav i način odmjeravanja novčanih kazni, suvremeniji i šire rasprostranjen, upravo zbog puno većih mogućnosti individualizacije kazne sukladno imovinskim prilikama počinitelja djela.

U raspravi su izražena i različita stajališta o kvaliteti i dometu uvođenja novog kaznenog djela kojim se inkriminira "veličanje bivših fašističkih država ili promicanje rasizma i ksenofobije". Iako su naslov i sadržaj članka 55. kojim je to regulirano izmijenjeni u odnosu na Prijedlog zakona, mišljenja su bila podijeljena. U Izvješću Odbora spominje se ocjena o "dobrom balansu i odmjerenom opisu kaznenog djela", kao i primjedba kako je upitno koristiti termin "ksenofobija" u naslovu članka, bez obzira na to što se on koristi i u Konvenciji o kibernetičkom kriminalu. Naime, taj se izričaj inače ne spominje u tekstu tog članka, a kako izvorno znači strah od novoga i nepoznatoga, teško je uz te osjećaje vezati kaznenu odgovornost, upozoravaju članovi Odbora. Sugerirali su predlagatelju i da razmotri mogućnost da se spomenu-

tom inkriminacijom obuhvati i veličanje svih totalitarnih sustava, bez obzira na ideološki predznak.

Za razliku od Rimskog statuta Međunarodnog kaznenog suda koji predviđa zapovjednu odgovornost i u slučaju nehaja, izmjenama Kaznenog zakona statuiru se odgovornost samo zapovjednika "koji je znao" za počinjenje kaznenog djela u zoni svoje odgovornosti, konstatira Odbor. U slučaju nehaja predviđena je odgovornost "za propuštanje dužnosti", što je blaže kazneno djelo s manjom kaznom, dok je u slučaju "neprijavljujućih djela" predviđena još blaža kazna (do 5 godina zatvora).

Mišljenja su bila podijeljena i oko predložene formulacije članka 63. kojim se više kazneno ne sankcionira posjedovanje droge za osobnu uporabu. Naime, dio članova Odbora drži da će primjenom te odredbe pod udar Kaznenog zakona prvenstveno doći dileri, (ovisnicima bi u prvom redu trebalo omogućiti liječenje), dok drugi smatraju da ona neće ostvariti svoju svrhu, nego će, naprotiv, omogućiti novi zamah u širenju pošasti droge.

Među ostalim, izraženo je stajalište da bi u stavku 1. spomenutog članka gornju granicu kazne trebalo smanjiti s 12 na 10 godina, kako bi se izbjegla situacija da za ova djela u prvom stupnju sude županijski sudovi, a u drugom Vrhovni sud (to bi zbog brojnosti predmeta moglo doprinijeti njihovoj preopterećenosti). Usvojili se taj prijedlog stekli bi se uvjeti i za to da se za ova kaznena djela može izreći uvjetna osuda.

Na članak 64. iznesena je primjedba nomotehničke naravi koja je pretočena u amandman. Riječ je o zahtjevu da se u članku 64. stavku 2. podstavku 3, koji propisuje teži oblik kaznenog djela trgovanja ljudima, na štetu djeteta, briše riječ "osobe". Naime, članovi Odbora smatraju da se inkriminacija iz ovog stavka treba odnositi samo na dijete ili maloljetnu osobu jer je ta kvaliteta kvalifikatorna okolnost koja utječe na povećanje mjere predviđene osnovne kazne iz stavka 1. (njime su obuhvaćene i spomenute "osobe" kao širi pojam).

Spomenimo i njihovu primjedbu da bi i u članku 294b. (govori o primanju mita u gospodarskom poslovanju) također trebalo sankcionirati i posredovanje, kao što je to predviđeno člankom 294a.

Izražena su i različita stajališta glede uvođenja novog kaznenog djela pod nazi-

vom "kršenje zakona u sudskom postupku". Dio članova Odbora smatra da se radi o svojevrsnom pritisku na suce koji će otežati njihovu poziciju, budući da se nesavjesnim strankama i odvjetnicima omogućuje da svoj neuspjeh u sudskim postupcima "kompenziraju" pokušajem optuživanja sudaca i državnih odvjetnika za kršenje zakona. U raspravi je ipak prevladalo stajalište da se predloženom odredbom, zapravo, provodi Ustav. S obzirom na to da postoji kaznenopravna zaštita sudaca i državnih odvjetnika, logično je da imaju i tu vrstu odgovornosti, rečeno je u raspravi. Uostalom, suci i drugi dužnosnici neće odgovarati za bilo koju grešku, već isključivo za kriminalnu namjeru, bez amnestiranja sudaca koji odlučuju u drugom, pa i trećem stupnju.

Nakon provedene rasprave Odbor je većinom glasova predložio Hrvatskom saboru da donese novelirani Kazneni zakon, uz amandmansku korekciju u članku 64.

Zbog predloženih izmjena članka 173. Kaznenog zakona, **Odbor za obitelj, mladež i sport** održao je tematsku sjednicu (sukladno svojoj poslovničkoj nadležnosti). Na tu su sjednicu, zbog važnosti teme, uz predstavnika predlagatelja, pozvani i predsjednik Povjerenstva Vlade za suzbijanje zloporabe droga, predstojnik Ureda za suzbijanje zloporaba droga, zatim voditelj odjela za ovisnike KB "Sestara Milosrdnica", predstavnici MUP-a, predsjednica Stručnog savjeta Ureda za suzbijanje zloporabe opojnih droga, zamjenica Državnog odvjetnika, ravnateljica Državnog zavoda za zaštitu materinstva, mladeži i obitelji, te predstavnici Nacionalnog saveza mladih Hrvatske.

Članovi Odbora konstatirali su da predlagatelj nije prihvatio njihove primjedbe iz prvog čitanja ovog zakonskog propisa (dio ih je inzistirao na kaznenoj odgovornosti osoba koje posjeduju manju količinu opojnih droga za osobnu upotrebu), uz obrazloženje da zemlje EU to tretiraju kao prekršaj ili određuju administrativnu, odnosno novčanu kaznu (ili npr. oduzimanje vozačku dozvolu). Ustanovili su i da obrazloženje Konačnog prijedloga zakona ne sadrži odgovore na pitanja iz prethodne rasprave, koja su se odnosila na količinu i vrstu droge koja će se tolerirati za osobnu upotrebu i ne bi se retirala Kaznenim zakonom (zanima ih tko će to propisati i na temelju čega će prosuđiva-

ti). Članovi Odbora naglasili su da cijeli mandat traže od Vlade da, u suradnji sa strukom, predloži određene kvantifikacije, ali one nisu ponudene niti u ovom zakonskom tekstu (to će otežavati rad policiji na terenu).

U raspravi je još jednom izražena zabrinutost zbog sve veće zloporabe lakih droga kod maloljetnih osoba i mladih punoljetnika. Upozoreno je na alarmantni porast broja ovisnika o težim opojnim drogama, što svjedoči o tome da metode borbe protiv ove pošasti nisu dovoljno djelotvorne (očito je zakazala prevencija). Predloženo je, među ostalim, da bi u stavku 2. članka 63. Konačnog prijedloga zakona (čl.173. postojećeg Zakona) trebalo predvidjeti najvišu zatvorsku kaznu u trajanju od 10 godina, kako bi se ostavila mogućnost uvjetnog kažnjavanja malih dilera koji su u velikom postotku i sami ovisnici, pa im treba osigurati liječenje.

I ovom prigodom ponovljeno je stajalište da je kod izrade ovog zakonskog prijedloga neopravdano zaobidena struka (npr. predlagatelj nije konzultirao Vladin Ured za suzbijanje zloporabe opojnih droga). Čula se i ocjena da predloženo zakonsko rješenje ne slijedi smjernice Nacionalnog programa suzbijanja zloporabe opojnih droga koji nalaže zaštitu žrtava. To se odnosi i na sitne dilere koji su najčešće i sami ovisnici, a bave se preprodajom droge da bi nabavili drogu za vlastitu upotrebu.

Predložene novčane kazne su također procijenjene previsokima. Izražena je bojazan da će izricanje takvih kazni dovesti do povećanog kriminala u koji će se osuđenici upuštati da bi mogli platiti kaznu. Može se dogoditi i to da će se zatvori napuniti sitnim dilerima koji će se odlučiti na taj način odraditi kaznu, upozoreno je u raspravi. Ukazano je i na realnu opasnost da bi provedbom ovog zakona naša obala mogla postati veoma privlačna uživaocima opijata, a samim time i stjecište međunarodnog kriminala. To bi bezuvjetno dovelo do velikog porasta domaćih ovisnika a negativno bi se odrazilo i na sliku hrvatskog turizma u svjetskoj javnosti.

Nakon provedene rasprave Odbor je sugerirao Hrvatskom saboru da donese predloženi Zakon, s tim da iz njegova teksta izostavi članak 63. čije su odredbe nedovoljno jasne i precizne, pa bi mogle izazvati neželjene posljedice. To radno tijelo smatra da je bolje koristiti

postojeću odredbu članka 173. Kaznenog zakona, dok se ne definiraju pojmovi i odrede kvantifikacije o kojima je bilo riječi u raspravi.

Odbor je, uz to, predložio zastupnicima da zaduže Vladu RH da prigodom donošenja Državnog proračuna za iduću godinu osigura sredstva za pojačane programe primarne prevencije u borbi protiv droge te da, u skladu s mogućnostima, pruži potporu nevladinim udrugama koje se bave liječenjem i rehabilitacijom liječenih ovisnika. Svojim zaključcima Hrvatski sabor bi trebao obvezati Vladu i da pojača preventivno-represivne mjere i aktivnosti na javnim mjestima, posebno oko škola, radi smanjenja dostupnosti droga i sprječavanja uspostave otvorenih narko scena. Vladu treba zadužiti i da Hrvatskom saboru predloži izmjene i dopune Zakona o suzbijanju zloporabe opojnih droga kojima bi se definirali pojmovi "nezatna količina opojnih droga" te "upotreba za osobnu upotrebu."

Odbor za rad, socijalnu politiku i zdravstvo podržao je odredbe izmijenjenog članka 46. (čl. 114. postojećeg Zakona) kojima se pruža jača zaštita povredama prava radnika. Primjerice, neisplata plaće radniku u propisanom razdoblju, ako poslodavac nije imao opravdanih razloga za to, propisuje se kao kazneno djelo za koje je predviđena kazna zatvora od jednog mjeseca do tri godine. Ujedno se predlaže povišenje najveće kazne za neizvršavanje pravomoćne sudske odluke o vraćanju radnika na posao, na tri godine zatvora.

Posebna pažnja u raspravi na sjednici tog radnog tijela posvećena je članku 63. prema kojem je posjedovanje svake vrste ili količine droge radi prodaje ili davanja drugom na korištenje kazneno djelo. Naglašeno je da će se zahvaljujući toj izmjeni lakše procesuirati pravi dileri, te ujedno ojačati mjere prevencije, posebno prema mladima. Po ocjeni Odbora predloženo rješenje prema kojem se posjedovanje male količine droge radi vlastitog konzumiranja tretira kao prekršaj (sukladno Zakonu o suzbijanju zloporabe droga i Zakonu o prekršajima) predstavlja poboljšanje važećih odredbi. To će omogućiti da se uz pokretanje prekršajnog postupka, u odnosu na te osobe, pokrenu i mehanizmi liječenja, što će pridonijeti jačanju prevencije.

Ovako izmijenjene odredbe, uz primjenu Zakona o suzbijanju zloporabe

opojnih droga, omogućavaju efikasan rad pravosuđa, smatra to radno tijelo (dosadašnje kazne nisu postigle željene učinke, a nisu djelovale ni preventivno). Za činjenicu da su se dosad, uz osnovnu kaznu, rijetko izricale i mjere obveznog liječenja ovisnika, Odbor krivi ne samo sadašnju formulaciju članka 173. KZ-a, nego i nedovoljnu educiranost sudaca i odvjetnika u ovim postupcima. Nada se, međutim, da će se osnivanjem Centra za njihovu edukaciju stanje zasigurno popraviti.

u raspravi je, među ostalim, izraženo mišljenje da bi u stavku 2. članka 63. valjalo predvidjeti najvišu kaznu zatvora u trajanju od deset godina. Time bi se omogućila primjena načela oportuniteta, te ostavila mogućnost uvjetnog kažnjavanja malih dilera koji su gotovo uvijek i sami ovisnici pa im treba osigurati liječenje.

Uz sugestiju Hrvatskom saboru da donese predložene izmjene u ponuđenom tekstu, Odbor je predložio i usvajanje posebnog zaključka. Njime bi zastupnici trebali obvezati Vladu RH da, u što kraćem roku, uputi u saborsku proceduru Prijedlog izmjena i dopuna Zakona o suzbijanju zlorabe opojnih droga, kojima bi se upućivanje ovisnika na liječenje, uz izricanje osnovne kaznene mjere, utvrdilo kao obveza, a ne samo kao moguća mjera.

Odbor za ljudska prava i prava nacionalnih manjina razmotrio je ovaj zakonski prijedlog kao zainteresirano radno tijelo. Nakon provedene rasprave predložio je Hrvatskom saboru da ga donese, uz više amandmanskih korekcija.

To radno tijelo smatra da predmet sankcioniranja Kaznenog zakona treba biti veličanje i isticanje simbola fašističkih i nacističkih režima i ideologija i zagovaranje takvih režima i ideologija, a ne samo bivših fašističkih država, kako je to predložio predlagatelj. U skladu s tim predložio je promjenu naziva članka 55. Konačnog prijedloga zakona te dopunu novopredloženog članka 151a, tako da glasi: "Tko proizvodi, prodaje, uvozi ili izvozi, putem računalnog sustava ili na drugi način čini dostupnim javnosti ili u tom cilju drži promidžbeni ili drugi materijal ili simbole kojima se veličaju i ističu fašistički i nacistički režimi i ideologije ili tko zagovara, promiče ili potiče mržnju, diskriminaciju ili nasilje

prema bilo kojem pojedincu ili skupini na temelju rase, boje, kože, spola, seksualne orijentacije, nacionalnog ili etničkog podrijetla ili vjere, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine".

Odbor predlaže i povećanje kazne u članku 64. predloženog, odnosno stavku 1. članka 175. postojećeg Zakona, radi usklađivanja odredbe s Konvencijom UN-a protiv transnacionalnog organiziranog kriminala i Protokolom za sprječavanje, suzbijanje i kažnjavanje trgovanja ljudima, posebice ženama i djecom.

Isti amandmanski zahtjev uputio je Hrvatskom saboru i **Odbor za ravnopravnost spolova**, koji je posebnu pažnju posvetio odredbama koje se odnose na teška kaznena djela inkriminirana kao "ropstvo i trgovanje ljudima". S obzirom na to da je trgovanje ljudima, a posebice ženama i djecom, u pravilu povezano s organiziranim kriminalom, i ovo radno tijelo smatra da bi donju granicu kazne predviđene člankom 64. stavak 1. trebalo podići s 1 na 3 godine zatvora (to je sukladno zapriječenoj kazni za teška kaznena djela u sustavu hrvatskoga kaznenog pravosuđa).

Odbor je sugerirao Hrvatskom saboru da, uz navedenu amandmansku korekciju, usvoji predložene izmjene i dopune Kaznenog zakona. Članovi tog radnog tijela posebno su podržali rješenje iz članka 55. kojim se inkriminira kazneno djelo rasističke i ksenofobne prirode.

RASPRAVA

Nakon što su zastupnici saslušali uvodno izlaganje ministricke pravosuđe, uprave i lokalne samouprave **Ingrid Antičević-Marinović**, mr.sc. **Željko Glavan (HSLs)** javio se za ispravak netočnog navoda. Opovrgnuo je ministričinu tvrdnju da je sudstvo postalo brže i efikasnije.

U prilog tome spomenuo je da brojni slučajevi koji su započeli još prije tri godine, ni dandanas nisu završeni. Po njegovoj ocjeni nije točno ni to da se, zahvaljujući predloženim izmjenama, u zakonu jasno razlikuje posjedovanje droge za osobnu uporabu te za prodaju ("govori se samo o nekoj maloj količini droge, a ništa drugo nije definirano"). Stječe se dojam, kaže, da su ove zakonske izmjene dio predizborne kampanje, poput izmjena Obiteljskog zakona, jer se

vladajući SDP želi dodvoriti narkomanima i istospolnim zajednicama.

U svom ponovnom javljanju zastupnik je zatražio od predsjedavajućeg "da ga zaštiti od histeričnog urlanja gospode Opačić, koje se čuje svaki put kad on govori. Budući da se na traženje **Baltazara Jalšovca** nije želio ispričati zastupnici, "zaradio" je opomenu. Jednako je prošao ni mr.sc. **Marin Jurjević (SDP)** koji se pobunio protiv "flagrantnog kršenja Poslovnika histeričnim vrijeđanjem jedne stranke da podilazi narkomanima". Kako reče, to su bolesne izjave od kojih treba zaštititi bilo koju stranku u Saboru (riječ je o predizbornoj kampanji koja je ispod svake razine).

Nakon toga je rasprava nakratko prekinuta, jer su predstavnici dvaju parlamentarnih klubova - SDP-a i HSLs-a - zatražili stanku.

Ne može se raspravljati neargumentirano

U nastavku sjednice **Milanka Opačić** je pojasnila da je njihov Klub zahtijevao stanku, kako bi upozorio da se o ovom izuzetno bitnom zakonu ne može raspravljati neargumentirano. Naime, predložene izmjene tangiraju mnoge građane jer zadiru i u zaštitu radničkih prava i u zaštitu ljudskih odnosno građanskih prava. Osim toga, nije dobro da se cjelokupna rasprava svede na razmatranje samo jednog članka, odnosno sankcioniranje posjedovanja određenih količina droga (sve su izmjene izuzetno bitne i jednako važne za naše građane). Zbog toga zastupnici SDP-a apeliraju na sudionike u raspravi da o svemu tome, pa i o zloporabi droga, razgovaraju sa što je moguće više argumenata.

Glasnogovornik Kluba zastupnika HSLs-a mr. **Željko Glavan** izjavio je da njegovi stranački kolege dijele mišljenje esdepeovaca, te primijetio da je ministrica upravo dekriminalizaciji droge posvetila dobar dio svog uvodnog izlaganja. Budući da je riječ o ozbiljnoj materiji to je trebalo bolje razraditi, a ne samo dodavanjem triju riječi u spornom članku 173. Kaznenog zakona. Naime, nigdje nije navedeno o kojoj vrsti i kojoj količini droge se radi, niti koliko puta se nekoga može zateći s malom količinom droge za osobnu uporabu. Isto tako nigdje nije zabranjena neograničena prodaja ener-

getskih napitaka djeci, zajedno s alkoholnim pićima, a ni naša ministarstva i inspekcije, nažalost, ništa ne čine da bi to spriječili.

Predlagatelj je nedosljedan, budući da, s jedne strane, predlaže pooštravanje kazni, dok s druge ide u drugu krajnost.

Zastupnik je, među ostalim, prigovorio predlagatelju na nedosljednosti, budući da, s jedne strane, pooštrava kazne, dok s druge ide u drugu krajnost. Osim toga, nije jasno na kakve to kriminalno-političke razloge aludira u obrazloženju spornog članka. Primijetio je, među ostalim, da u protekle tri godine nije napravljen nikakav napredak glede ubrzanja sudskih postupaka (neki procesi u vezi s gospodarskim kriminalom traju po 4,5, pa i 6 godina). Problemi se ne mogu riješiti samo pisanjem i izmjenom zakona, nego prvenstveno njihovom primjenom, napominje zastupnik.

Činjenica da je nestao val zastara koji je nakon stupanja na snagu postojećeg Zakona preplavio hrvatsko pravosuđe, svjedoči o tome da je kazneno pravosuđe postalo brže.

Mladen Godek ga je optužio za povredu Poslovnika, budući da je institut ispravka krivog navoda iskoristio za izlaganje u ime Kluba zastupnika o spornom članku 173.

Budemo li radili na takav način, nikad nećemo moći dovršiti niti jednu ozbiljniju točku dnevnog reda, barem ne u predviđeno vrijeme - upozorava zastupnik.

Jadranka Kosor reagirala je na ministričinu tvrdnju kako posjedovanje male količine droge nije opravdano tretirati kao kazneno djelo. Podsjetila je na činjenicu da Kazneni zakon u članku 173. ne poznaje ni malu količinu droge niti laku drogu te zaključila da Vlada jednostavno predlaže da posjedovanje droge prestane biti kazneno djelo. Točno je, kaže **Ivan**

Ninić (SDP), da u zakonu nije opisno navedeno na koju količinu i vrstu droge se sporni članak odnosi, ali zato postoji sudska praksa. Zamjerivši zastupniku Glavanu na ocjeni da pravosuđe protekle tri godine nije poboljšalo svoju efikasnost, primijetio je da ono radi sporo već deset godina. Doduše, u zadnje vrijeme poduzimaju se mjere za poboljšanje uvjeta rada (od kadrovskog popunjavanja do materijalnih sredstava). Međutim, iz ministričina izlaganja vidljivo je da se 80 posto presuda za kaznena djela zloporabe droge odnosi na posjedovanje droge. Riječ je, znači, o zanemarivim kaznenim djelima u odnosu na dilere i ono čime bi se ovaj Sabor i ovaj Kazneni zakon trebao baviti. Pravosuđe ne može biti učinkovito ako će se baviti takvim problemima, kaže zastupnik. Umjesto toga raspoloživa sredstva treba iskoristiti za prevenciju, odnosno liječenje ovisnika (oni su prije svega bolesnici, a ne kriminalci).

Kazneno pravosuđe postalo brže

Odgovarajući na primjedbe zastupnika Glavana, **Ingrid Antičević-Marinović** je pojasnila da je "kriminalno-politički" pridjev od imenice kriminalna politika (to je, inače, naučna disciplina). U nastavku je ustvrdila da sama činjenica da je nestao val zastara koji je nakon stupanja na snagu postojećeg Zakona preplavio hrvatsko pravosuđe, svjedoči o tome da je kazneno pravosuđe postalo brže. Kako reče, osnovna je intencija ovih zakonskih izmjena da kazneno zakonodavstvo postane ne samo brže, nego i efikasnije, odnosno da se zaista suprotstavi pravom kriminalitetu. Dominantno represivan način pristupa prema osjetljivoj populaciji ovisnika ne samo što negativno utječe na tu populaciju, nego ne jamči efikasan način borbe s drogom. Naime, u tom se slučaju kazneno pravosuđe iscrpljuje procesuiranjem kaznenih djela neovlaštenog posjedovanja droge (takvih je 80 posto) umjesto da suzbija pravi kriminalitet, pa i gospodarski.

Na primjedbu zastupnika da se radi o političkom triku, pojasnila je da je Vlada RH ponuđeno rješenje predlagala još prilikom izmjena kaznenog zakonodavstva 2001. godine, ali tada ono nije bilo usvojeno. Imajmo toliko povjerenja u sudove da će u praksi znati riješiti slučajeve o kojima je riječ (ranije je takva inkriminacija bila još nepreciznija, ali

nije bilo nikakvih problema u praksi) - zaključila je.

Posjedovanje lakih droga za vlastitu upotrebu treba zadržati u kaznenoj sferi.

Nakon toga su dobili riječ izvjestitelji odbora. **Luka Trconić** upoznao je zastupnike sa stajalištima matičnog Odbora za pravosuđe, **Josip Leko** izvijestio je o primjedbama i amandmanima Odbora za zakonodavstvo. U ime Odbora za ravnopravnost spolova govorila je **Milanka Opačić**, a u ime Odbora za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Jadranka Reihl-Kir. Stavove Odbora za rad, socijalnu politiku i zdravstvo prenijela je **Snježana Biga-Friganović**.

Protiv liberalizacije odnosa prema drogama

Govoreći u ime Kluba zastupnika HSS-a, **Zdenko Haramija** je konstatirao da je predlagatelj dobrim dijelom uvažio njihove načelne primjedbe izrečene prilikom prvog čitanja ovog zakonskog prijedloga, osim sugestije prijedloga da se posjedovanje lakih droga za vlastitu upotrebu zadrži u kaznenoj sferi. Unatoč tome njegovi stranački kolege će, kaže, podržati predložene izmjene i dopune. Mišljenja su, međutim, da bi se liberalizacijom odnosa prema drogama, odnosno prekršajnim kažnjavanjem posjedovanja opijata za vlastitu upotrebu, ta pošast mogla proširiti.

Predvidjeti isti kaznenopravni tretman prema svim totalitarnim sustavima.

Kako reče, bili su kritični i prema uvođenju novog kaznenog djela u članku 55. Konačnog prijedloga zakona- "veličanje bivših fašističkih država ili promicanje rasizma i ksenofobije". Nesumnjivo je, kaže, da je takvo kazneno djelo trebalo obuhvatiti kaznenim zakonodavstvom, jer nas na to obvezuju Ustav RH te međunarodne konvencije koje smo pre-

uzeli u domaće zakonodavstvo. Doduše, fašizma u klasičnom smislu riječi nema, ali on je za neke polazna točka za iskazivanje rasističkih i ksenofobnih ideja i postupaka. Takva ponašanja prvenstveno primjećujemo u odnosu na Rome, zatim na pripadnike drugih rasa, itd. U tome prednjače skupine poput skinheadsa, te navijači na nogometnim utakmicama u iskazivanju netrpeljivosti prema igračima crne boje kože. Po mišljenju haesesovaca predlagatelj bi trebao predvidjeti isti kaznenopravni tretman prema svim totalitarnim sustavima.

Pooštrenje kaznenih sankcija ima opravdanja

S obzirom na učestalo počinjenje nekih vrsta teških kaznenih djela, pooštrenje kaznenih sankcija te uvođenje kazne doživotnog zatvora imaju opravdanja, smatra Haramija. Važno je, kaže, da se prigovori nehumanosti ove kaznene sankcije uvjerljivo otklanjaju predviđenim institucijama pomilovanja, amnestije i

Postavlja se pitanje koliko česte izmjene kaznenog zakonodavstva pridonose efikasnom progonu kriminaliteta.

uvjetnog otpusta (Zakon o punom pomilovanju je u proceduri, a uskoro bi trebao biti donesen i novi Zakon o amnestiji). Dobro je, kaže, što je predlagatelj oduštao od uvođenja kaznenog djela uvrede predsjednika Republike. Njegovi stranački kolege, inače, pozdravljaju ozakonjenje kaznenog djela računalne prijave, zloporabe osiguranja te protupravne eksploatacije rudnog blaga. Zadovoljni su i činjenicom da se predloženim rješenjima iz sfere gospodarskog kriminaliteta napokon prišlo usklađivanju tog dijela Kaznenog zakonika sa stvarnim stanjem u gospodarstvu. Napokon su izjednačeni državna, odnosno nekadašnja društvena i privatna imovina kao zaštićeno dobro. POdržavaju i prijedlog u članku 135. da se na popisu kaznenih djela nađe i "kršenje zakona u sudskom postupku" koje bi mogli počinuti suci i suci porotnici. Najočitiiji primjer za tu inkriminaciju je zasta-

ra, zbog koje je na hrvatskim sudovima čitav niz predmeta okončan nedonošenjem meritorne odluke. U tom kontekstu haesesovci podupiru i produljenje zastarnih rokova.

Protiv drakonskog kažnjavanja gospodarstvenika

Damir Kajin, glasnogovornik Kluba zastupnika IDS-a, podsjetio je na činjenicu da se kazneno zakonodavstvo u zadnjih 7 godina čak 5 puta mijenjalo, a

Kada bismo bili dosljedni u primjeni Zakona zatvori bi nam bili pretijesni.

pitanje je, kaže, koliko je to pripomoglo efikasnom progonu kriminaliteta. Po njegovu sudu najnovijim izmjenama predlagatelj je poseban naglasak dao gospodarskom kriminalitetu. Kako reče, ono što se događalo u hrvatskom gospodarstvu, poglavito kroz pretvorbu i privatizaciju, trebalo bi u cijelosti kazneno sankcionirati, no to je nemoguće. S druge strane, nema gospodarskog subjekta "koji ponekad ne zađe i na rub onoga što bi moglo potpasti pod kondicije ovog zakona". Osobno se, inače, protivi drakonskom kažnjavanju gospodarstvenika, odnosno zalaže se za propisivanje kazni koje predviđaju zapadnoeuropski kazneni zakoni (iako se prilike u austrijskom i hrvatskom gospodarstvu razlikuju kao "dan i noć"). Naime, u protekle tri godine MUP je podnio 23 tisuće kaznenih prijava, na temelju čega se može zaključiti da svako poduzeće u Hrvatskoj ima kaznenu prijavu. Nema sumnje da u gospodarstvu ima problema, ali ne baš toliko da bi svakoga tko vodi neko poduzeće, prema mišljenju MUP-a, trebalo zatvoriti.

Ovisnicima najprije treba pomoći, a tek ih potom tretirati represivno.

Osvrnuo se na članak 46. Konačnog prijedloga zakona koji posebno inkriminira i neisplatu plaća radniku u propisa-

nom razdoblju, neisplatu doprinosa za mirovinsko i zdravstveno osiguranje i dr. ako poslodavac nije imao nekih opravdanih razloga za to. S tim u svezi podsjetio je na činjenicu da 1999. godine više od 100 tisuća zaposlenika u Hrvatskoj nije primalo plaće, dok ih je danas oko 48 tisuća. To znači da su prilike nešto bolje, ali kada bismo bili dosljedni u primjeni spomenutog zakonskog rješenja zatvori bi nam bili pretijesni (isto vrijedi i za kaznena djela iz članka 55.). Govoreći dalje o inkriminacijama iz područja gospodarskog kriminaliteta podsjetio je na činjenicu da je u razdoblju nakon 3. siječnja stečaj apostrofirao kao mjera gospodarske politike, dok se u ovom zakonskom prijedlogu radi o zloupotrebi tog postupka. Kako reče, sumnja da je za tako nešto donesena ijedna presuda u Hrvatskoj, ali nije sporno da vlasnici firme u stečaju mogu pobjeći od obveza prema vjerovniku, odnosno prema državi. Međutim, kazne od 6 mjeseci do 10 godina su, po njegovu sudu, drastične i pitanje je kako će se te odredbe uskladiti sa Zakonom o trgovačkim društvima. Kako reče, pozdravlja duh ovog Zakona, odnosno nastojanje da se poduzme sve da se tvrtke spasi od stečaja. Pita se, međutim, što znači odredba o zloporabi monopolističkog položaja na tržištu kad su glavni monopolisti u ovoj zemlji prije svega državna poduzeća, a odmah za njima lokalna poduzeća. U dispoziciji članka 115. govori se, doduše, o pravnoj osobi, no nema monopola bez posredovanja ljudi iz politike, zaključuje Kajin.

Oprezno s dekriminalizacijom droge

Osobno je, kaže, protiv uvođenja kazne doživotnog zatvora, pa i za najteže oblike kaznenih djela, s obzirom na to da već postoji kazna dugogodišnjeg zatvora od 30-ak godina. Budući da teški ovisnici uglavnom dolaze do novca preprodajom droge, pitanje je, kaže, hoćemo li prekršajnim kažnjavanjem posjedovanja manjih količina droga poticati širenje te pošasti ili suzbijati narko-tržište. Smatra da ovisnicima najprije treba pomoći, a tek potom ih tretirati represivno, te se pridružuje svim majkama i očevima koji otvoreno poručuju da država ne čini dovoljno kad je u pitanju droga. Upozorava da je kod dekriminalizacije droge za

osobne potrebe, koja se de facto uvodi, potreban krajnji oprez (nije definirano o kojim se količinama droge radi, koliko se puta nekoga može uhvatiti u takvom "prekršaju" i sl.). Dobro je, kaže, da će ubuduće krupni dileri moći biti kažnjeni i doživotnim zatvorom, zatim da se u kazneni zakon vraća pojam pranja novca, promjene kod zloporabe čeka, kreditne kartice, lančanih igara, itd. Iskazao je određenu rezervu glede produženja zastarnih rokova, a drži i da bi pitanje bespravne gradnje trebalo regulirati na drugačiji način. Kako reče, njegovi stranački kolege pozdravljaju i usklađivanje Kaznenog zakona s Rimskim statutom Međunarodnog kaznenog suda te nove odredbe koje tretiraju terorizam, kao i one koje onemogućuju da se netko nekažnjeno poigrava sa sudbinom i egzistencijom bilo kojeg pojedinca ili tvrtke. Mišljenja su, također, da ne bi tako često trebalo mijenjati norme kaznenog zakonodavstva.

Mr.sc. **Marin Jurjević (SDP)** opovrgnuo je njegovu tvrdnju da se predloženim izmjenama članka 173. Kaznenog zakona predlaže dekriminalizacija posjedovanja lakih droga. To je - kaže - i dalje kažnjivo djelo, samo što se premješta iz Kaznenog u Prekršajni zakon. Ne radi se o dekriminalizaciji droga, nego o dekriminalizaciji mladih, odnosno o dokidanju stava da je glavni krivac konzument (glavni krivac je diler, odnosno kriminalac).

Ne radi se o dekriminalizaciji droga, nego o dekriminalizaciji mladih, odnosno o dokidanju stava da je glavni krivac konzument.

Noviteti oko kojih su se provodile javne rasprave (npr. uvođenje doživotnog zatvora, pooštavanje kazni, produljenje rokova zastare, zabrana veličanja fašističkih državnih tvorevina, ublažavanje zakonske regulacije kad je riječ o zloporabi droga i sl.) preповršni su zahvati u području kaznenog zakonodavstva da bi imali konkretniji učinak, primijetio je **Ivić Pašalić**, glasnogovornik Kluba zastupnika HB-a. Namjera predlagatelja je, očito, bila da uz nomotehničke korekcije uskladi ovaj propis s novim zakonima o prekršajima, o informiranju, o

suzbijanju zloporabe droga i sl. Međutim, po ocjeni njegovih stranačkih kolega većina novih odredbi vjerojatno neće proizvesti očekivane efekte. Primjerice, propisivanje strožih kazni ne mora nužno značiti i da će počinitelji kaznenih djela

Produljenje zastarnih rokova zacijelo neće ubrzati kaznene postupke.

biti strože kažnjeni, jer to je pitanje sudске prakse. Po riječima zastupnika uvođenje doživotnog zatvora nije nikakva revolucionarna novina. Naime, dosad su se u Hrvatskoj vodile bezbrojne rasprave o duljini maksimalne zatvorske kazne, a u praksi hrvatski suci rijetko dosuđuju kazne veće od 20 godina zatvora. Nadalje, produljenje zastarnih rokova zacijelo neće ubrzati kaznene postupke. Naprotiv, može se dogoditi upravo suprotno, jer će neažurni suci ubuduće imati više vremena da se poigravaju s predmetima, što će dodatno poskupjeti sudovanje. Uostalom, koji je interes države da nekoga kazni nakon 15 godina od počinjenja kaznenog djela, ako mu nije uspjela presuditi u desetogodišnjem razdoblju, pita zastupnik.

Sankcionirati svako poticanje mržnje

Po mišljenju njegovih stranačkih kolega članak 48. Kaznenog zakona ne bi trebalo brisati jer se time i dalje proširuju mogućnosti plasiranja kleveta u medijima bez odgovornosti onih koji bi trebali brinuti o tome da se, sukladno Zakonu o javnom informiranju, objavljuju samo istinite i provjerene informacije. U krajnjem slučaju kaznenu odgovornost za ovu vrstu kaznenog djela trebalo bi propisati nekim drugim zakonom. Po njihovoj ocjeni iz članka 46. koji štiti prava građana na rad, izbor zvanja i zaposlenja, prava na plaću, zdravstveno i mirovinsko osiguranje, itd. nepotrebno je izbačena novčana kazna kao sankcija. Budući da se radi o blažim kaznenim djelima za koja su mjerodavni općinski sudovi ta je sankcija itekako korisna u smislu prevencije, kaže Pašalić. U svakom slučaju, radi što efikasnije provedbe ove odredbe,

u stavku 2. treba definirati počinitelja, u smislu odgovorne osobe (u protivnom se ozbiljno dovodi u pitanje primjenjivost zakona).

Iz formulacije članka 55. valjalo bi izbaciti ideološki predznak i sankcionirati svako poticanje mržnje na osnovi rase, spola, vjere, itd.

Po sudu njegovih stranačkih kolega članak 51. koji regulira neovlašteno snimanje i prisluškivanje zahtijeva potpuniju i konkretniju reviziju, a iz članka 55. valjalo bi izbaciti ideološki predznak i sankcionirati svako poticanje mržnje na osnovi rase, spola, vjere, itd. Predlagatelj se bavi pitanjima zaključenim prije 60 godina, a istodobno ne sankcionira veličanje kvazi državnih tvorevina, poput tzv. SAO Krajine i sl. projekata velike Srbije, zasnovanih na nacionalnoj mržnji i najgorim oblicima šovinizma, negodovao je zastupnik. Najavio je da će njegovi stranački kolege uložiti amandman na taj članak.

Udar na neovisnost sudaca

Prijedlog da se posjedovanje malih količina droge za vlastitu uporabu tretira kao prekršaj, a ne kao kazneno djelo, nije rješenje, smatraju zastupnici HB-a. U prilog svom stajalištu napominju da su

Nepotrebno uvođenje kaznenog djela "kršenje zakona u sudskom postupku" (postojeći Zakon regulira svaku zloporabu položaja i ovlasti) predstavlja neviđen udar na neovisnost i integritet sudaca.

i prekršajni sudovi preopterećeni, zbog čega će dolaziti do zastara ovih predmeta i bagateliziranja problema, odnosno legaliziranja droge "na mala vrata". Po njihovu mišljenju članak 125, u paketu s člankom 135. kojim se nepotrebno uvodi novo kazneno djelo "kršenje zakona u sudskom postupku" (iako postojeći

Zakon regulira svaku zloporabu položaja i ovlasti) predstavlja neviden udar na neovisnost i integritet sudaca. Pašalić je najavio da će njegovi stranački kolege podnijeti amandman i na predloženi članak 132. kojim se briše kazneno djelo samovlasti (izostanak pravne regulacije ovakvih slučajeva dovelo bi do toga da građani legalno uzimaju pravdu u svoje ruke).

Za ispravak netočnog navoda javila se **Jadranka Kosor (HDZ)**. Potaknuta njegovim riječima kako Vlada predlaže da posjedovanje malih količina lake droge više ne bude kazneno djelo, primijetila je da Kazneni zakon ne poznaje ni laku ni tešku drogu, ni malu ni veliku količinu droge. Jednom riječju, Vlada predlaže da se posjedovanje droge prebaci u prekršajnu sferu.

Doprinos zaštiti društvenih vrijednosti

Govoreći u ime Kluba zastupnika SDP-a, **Josip Leko** je podsjetio na činjenicu da je u okviru reforme pravosuđa, odnosno usklađivanja pravnog sustava i pravnih standarda sa zakonodavstvom i standardima EU, Hrvatska već donijela više važnih zakona radi poboljšanja zaštite društvenih vrijednosti (npr. o Državnom odvjetništvu, o sudovima za mladež, o kaznenom postupku, o prekršajima, o kaznenoj odgovornosti pravnih osoba i druge koji štite društvene vrijednosti). Po mišljenju esdepeovaca, predloženim novelama Kazneni zakon se usklađuje s potrebama hrvatskog društva i države, odnosno sa stanjem kriminaliteta u državi, ali i kretanjem te pojave općenito u svijetu. Stoga Klub zastupnika hrvatskih socijaldemokrata podupire predloženo povećanje zapriječenih kazni za pojedina djela i produženje zastarnih rokova. Te su mjere itekako potrebne, s obzirom na stanje kriminaliteta, ali i praksu hrvatskih sudova koji uglavnom dosuđuju najniže kazne predviđene zakonom, kaže Leko. Kazna doživotnog zatvora doista je ekstremna i drastična, pa je zato i predviđena vrlo restriktivno i za relativno mali broj najtežih zločina (kad nema drugog načina da se društvo zaštiti od najtežih kriminalaca za koje je teško predvidjeti da će se preodgojiti i socijalizirati). Ovakva kazna će nesumnjivo imati generalno preventivni učinak, smatra zastupnik.

Značajne novine ovog zakonskog prijedloga su - kaže - i drugačija osnova za utvrđivanje visine novčane kazne i njeno izračunavanje, zatim uvođenje novih kaznenih djela zloporabe povjerenja, te davanja i primanja u gospodarskom ili drugom poslovanju, protupravne eksploatacije rudnog blaga, itd. Na moderniji i svrsishodniji način uređuju se i kaznena djela ometanja pravde i kršenja zakona u sudskom postupku.

Kazna doživotnog zatvora doista je ekstremna i drastična, pa je zato predviđena vrlo restriktivno i za relativno mali broj najtežih zločina.

Kada to ne bi bilo tako regulirano, onda ni kazneno djelo podmićivanja ili korupcije sudaca i državnih odvjetnika ne bi imalo nikakvu svrhu.

Ovisnicima potrebna društvena skrb od kaznenog progona

Kako reče, esdepeovci smatraju dobrim rješenjem i predloženu izmjenu članka 173. Kaznenog zakona, budući da je ovisnicima potrebna društvena skrb od kaznenog progona. Naime, primjenom dosadašnjeg rješenja njihov broj nije se smanjio. Osim toga, u kaznenim postupcima zbog zloporabe opojnih droga državni odvjetnik najčešće odustaje od progona ako se radi samo o ovisniku, zbog načela svrsishodnosti. Povećamo li represiju prema prodavačima i dilerima te društvenu brigu o ovisnicima (na način da ih upućujemo na liječenje), mnoge mlade osobe ćemo lakše izvući iz pakla droge i pomoći im da ne završe u kriminalnom miljeu, kaže zastupnik.

Po ocjeni njegovih stranačkih kolega predloženim se bolje sankcionira neisplata plaća radnicima, te predviđaju kazne za kaznena djela počinjena modernim tehnologijama (npr. računalno krivotvorenje i računalna prijevarena), a dobru preventivnu poruku predstavlja i uvođenje novog kaznenog djela "veličanje fašističkih država i promicanje rasizma". Sve te izmjene doprinose boljoj i efikasnijoj

zaštiti ljudskih i društvenih vrijednosti u Republici Hrvatskoj, zaključio je Leko.

Mijenjaju se temeljni instituti kaznenog prava

Budući da se ovaj put mijenjaju temeljni instituti kaznenog prava (načelo krivnje, krajnja nužda, sudionništvo, zabluda, rokovi zastare i dr.) kod donošenja ovog Zakona treba dobro odvagati predložena rješenja, kako se ubrzo vremena ne bi pokazala neprimjenjivima, upozorava **Mario Kovač**, glasnogovornik Kluba zastupnika HSLS-a. Činjenica je, kaže, da su hrvatskoj Vladi "puna usta" javnog opredjeljivanja za suvremene europske trendove, ali to se ne odražava u praksi, budući da svaki čas mijenjamo zakone. Zbog brojnih propisa koji se primjenjuju u okviru iste materije i stalnih promjena zakonskih instituta sudska praksa naprosto ne može zaživjeti, kaže zastupnik (a ona je dragocjena upravo kad su pojedini propisi neprecizni i nedorečeni). Da bismo mogli kvalitetno odlučivati o

Zbog brojnih propisa koji se primjenjuju u okviru iste materije i stalnih promjena zakonskih instituta, sudska praksa naprosto ne može zaživjeti.

ponuđenom zakonskom prijedlogu, trebali bismo imati i mjerodavne stručne pokazatelje o opravdanosti nekih promjena, kao i o mogućnostima kojima država raspolaže za njihovu uspješnu primjenu. Postavlja se pitanje, primjerice, kako će se uvođenje kazne doživotnog zatvora, koja je propisana za 20 najtežih kaznenih djela, odraziti na smještajne mogućnosti zatvorenika u našim zatvorima. Zanima ga jesu li istiniti navodi da kod nas postoji samo jedan adekvatan zatvor za takve osuđenike, u Lepoglavi, dok su ostali tzv. sudski zatvori prebukirani. Po mišljenju njegovih stranačkih kolega to svjedoči o nepripremljenosti predlagatelja za donošenje jednog ovakvog zakona, a činjenicu da doživotnu kaznu zatvora primjenjuju i neke druge države ne smatraju dovoljnim argumentom za njeno uvođenje. Po njihovoj ocjeni i poštovanje kazni za veli-

ki broj kaznenih djela u sebi krije dvije opasnosti. Uz već spomenutu nemogućnost smještaja osuđenih osoba u zatvorima, druga je izravan utjecaj na postojeću nadležnost sudova. Naime, usvoje li se predviđene izmjene zatvorskih kazni za krivotvorenje novca, vrijednosnih papira, zloporabu povjerenja, prijevare

Postavlja se pitanje kako će se uvođenje kazne doživotnog zatvora odraziti na smještajne mogućnosti zatvorenika u našim zatvorima.

u službi i pronevjere, kvalificirani oblici ovih kaznenih djela došli bi u nadležnost ionako preopterećenih županijskih sudova, gdje bi moglo nastati usko grlo. Zanima ih postoje li istraživanja o tome kakva je sadašnja opterećenost tih sudova te Vrhovnog suda koji u drugom stupnju postupa u takvim predmetima. Izrazio je bojazan da će, u slučaju da dođe do značajnog povećanja broja predmeta pred tim sudovima, trebati imenovati još sudaca i eventualno izgraditi nove sudnice. Na sva ta pitanja nema odgovora u obrazloženju predlagatelja, a nedostaju i stavovi struke - sudova, Vrhovnog suda, Državnog odvjetništva ili, pak, Odvjetničke komore RH.

Izjednačiti i crveni i crni totalitarizam

Kako reče, "fantomsko" obrazloženje predlagatelja, kako se uvođenje novog kaznenog djela "veličanje bivših fašističkih država ili promicanje rasizma i ksenofobije" predlaže "na temelju određenih inicijativa u javnosti", samo potkrjepljuje sumnje da se i ovim zakonskim prijedlogom, želi podilaziti dijelu biračkog tijela, i to raspirivanjem postojeće političke polarizacije hrvatskog društva, kaže zastupnik.

Po njegovom mišljenju svako društvo se, prije ili kasnije, mora suočiti sa svim dobrim i lošim stranama svoje prošlosti, te izvući pouke, kao jamstvo za civilizacijski prosperitet u budućnosti. Međutim, to se ne može obaviti na način da se jedan totalitarizam osuđuje dok se o drugome

šuti ili se, pak, strahote koje je počinio relativiziraju. U našem zakonodavstvu smo ne tako davno imali predviđena slična kaznena djela, pa ne bi bilo loše analizirati podatke u sudovima, o tome koliko je osoba i koje socijalne strukture i dobi bilo obuhvaćeno tim djelima. Bilo bi izuzetno loše kad bi ovo kazneno djelo u najvećoj mjeri bilo "rezervirano" za maloljetnike ili, pak, mladu populaciju. Ne bismo željeli da nam se sudski hodnici pune nesmotrenom mladarijom koja bi se tu našla zbog nošenja neodgovarajuće odjeće, pjevanja nepodobnih pjesama ili pisanja grafita. Drugim riječima, zastupnici HSLS-a ne slažu se s tim da se ova inkriminacija uopće pojavi u Zakonu, ali kako predlagatelj na njoj inzistira, uložiti će amandman "kojim bi se izjednačili i crveni i crni totalitarizam".

Ne bismo željeli da nam se sudski hodnici pune nesmotrenom mladarijom koja bi se tu našla zbog nošenja neprikladne odjeće, pjevanja nepodobnih pjesama ili pisanja grafita.

Nema sumnje, kaže, da kazneno djelo kršenja zakona u sudskom postupku poznaju i neka druga suvremena europska zakonodavstva, npr. njemački, ali s obzirom na brojne neriješene sudske predmete treba skrenuti pozornost na opravdanu mogućnost zloporabe ovakvog zakonskog rješenja. Naime, njime se nezadovoljnim strankama otvara legalna mogućnost kaznenog progona suca ili odvjetnika kojeg smatraju krivcem za neuspjeh u postupku. Točno je, kaže, da se za ovo kazneno djelo traži namjera, ali često se događa da se o tome odlučuje tek nakon provedene rasprave, a tada je šteta već počinjena. Upitno je, također, na koji način precizno označiti kvalificirani oblik ovog kaznenog djela, te što bi značile "teške posljedice za okrivljenika u kaznenom postupku" (za nevinu osobu je i jedan dan proveden u pritvoru itekako teška posljedica, tim više što je to u pravilu praćeno medijskom halabukom). Prema tome, svaki državni odvjetnik koji predloži zadržavanje u pritvoru već je u opasnosti da bude počinitelj ovog kaznenog djela, a o istražnom sucu ili, pak,

izvanraspravnom vijeću da se i ne govori. Da je u proteklom razdoblju bio na snazi ovakav kazneni zakon, svaki od sudaca koji ima "zastarjelih" predmeta mogao bi lako biti procesuiran, jer bi teško dokazao da nije namjerno dopustio zastaru, tvrdi Kovač. Zbog svega navedenog, Klub zastupnika HSLS-a neće podržati ovaj zakonski prijedlog, zaključio je na kraju.

Nedefinirani pojmovi

Govoreći o novom kaznenom djelu "veličanje bivših fašističkih država ili promicanje rasizma i ksenofobije" u članku 151a. Konačnog prijedloga zakona, zastupnik Mario Kovač izrekao je netočan navod da će zbog toga biti puni zatvori mladih osoba koje nose znakove i likove iz fašističkih država, primijetio je **Ivan Ninić (SDP)**. Ninić podsjeća da se ovim zakonskim prijedlogom kažnjava ono što je opravdano, odnosno onaj tko proizvodi, prodaje, uvozi ili izvozi, putem računalnog sustava ili na drugi način čini dostupnim javnosti ili u tom cilju drži promidžbeni ili drugi materijal kojim se veličaju bivše fašističke države, organizacije ili zamisli, a ne onaj tko nosi znakove i likove iz fašističkih država.

U demokratskim državama kazneni se zakoni u pravilu mijenjaju samo ako za to postoje posebno jaki razlozi i ako takva potreba proistječe iz sudske prakse.

U nastavku sjednice u ime Kluba zastupnika HSP-HKDU-a govorio je mr.sc. **Miroslav Rožić**. U demokratskim državama kazneni se zakoni u pravilu mijenjaju samo ako za tako što postoje posebno jaki razlozi, i ako takva potreba proistječe iz sudske prakse. Valja stoga vidjeti koje su potrebe nagnale zakonodavca da već peti put mijenja i dopunjava Kazneni zakon. Kluba drži da nema pravog razloga za predložene izmjene i dopune ili se one većim dijelom ne bi trebale predlagati, te naglašava da se niti ovaj put novim rješenjima ne popravljaju jedan od najvećih nedostataka Kaznenog zakona. Rožić tu misli na kvalificirane oblike određenih kaznenih djela koji se opisuju pomoću potpuno nedefiniranih pojmova poput

"imovina većeg opsega", "stvar velike vrijednosti", "znatna imovinska korist", "znatna imovinska šteta", "znatna šteta općenito", "znatno oštećenje", "materijalna dobra velike vrijednosti", "velika razaranja", "imovinska šteta velikih razmjera", "materijalna šteta velikih razmjera" i sl. Nelogičnim je ocijenio uporabu naziva "zločinačka organizacija". Odredbe o zločinačkoj organizaciji su takve da bi se njome moglo smatrati udruživanje radi krađe namirnica na tržnici, ali ne i neusporedivo teža kaznena djela kao što su trgovina ljudima, djecom i organima, pedofilija, terorizam, oružana pobuna i organizirana ubojstva. Tako bi javna kuća bila jedna zločinačka organizacija, a teroristička organizacija "Crna ruka" koja bi postavljala bombe po Hrvatskoj bila bi grupa. Sam naziv "zločinačka organizacija" ne samo da nije opravdan iz naprijed navedenih razloga, već u sebi anticipira postojanje krivnje. Tako ako se nekome sudi kao članu zločinačke organizacije onda je već samim time jasno da je on zločinac, a nije utvrđeno da je počinio i jedno kazneno djelo, pojašnjava Rožić.

Klub se protivni članku 63. Konačnog prijedloga zakona tj. pokušaju da se posjedovanje droga pretvori u prekršajno, a ne kazneno djelo kao što je to dosad bilo. Zastupnik Jurjević je u ispravku netočnog navoda, kaže, otprilike rekao "nećemo valjda sada kazneno progoniti sve mlade koji puše marihuanu". To bi značilo, nastavlja Rožić, da ćemo mlade prepustiti prekršajnim sudovima, kao da su otprilike učinili prekršajno djelo krivog parkiranja. Budući da su prekršajni sudovi zatpani poslom, na koncu bi sve rezultiralo potpunim minoriziranjem prekršajnog djela konzumiranja droga, a sve skupa završilo blagom legalizacijom. Ovim zakonskim prijedlogom nije definirana količina droge namijenjena za preprodaju, odnosno za posjedovanje, a zanemaruje se i činjenica da velika većina konzumenata droge zapravo teži da postane diler jer tako mogu badava konzumirati drogu. Prebacivanje posjedovanja droge iz kaznenog u prekršajno pravo značilo bi na izvjestan način dekriminalizaciju posjedovanja droge, što je tek mali korak do njezine preprodaje.

Nadalje, Klub drži kako ne postoje nikakvi razlozi da se člankom 151a. unosi novo kazneno djelo "veličanje bivših fašističkih država ili promicanje rasizma i ksenofobije". Izdvajanjem veli-

čanja jedne vrste povijesno prevladane političke ideje i sustava kao što su bivše fašističke države u kazneno djelo zapravo se takvim idejama, sustavima i simbolima samo daje potpuno neopravdana važnost i značaj. Iako ne želi ulaziti u definiciju što su to bivše fašističke države zastupnika zanima znači li to možda da bi trebali zabraniti u Hrvatskoj isticanje talijanskih, japanskih, mađarskih, finskih, bugarskih, slovačkih ili rumunjskih zastava ili je riječ o posve jasnom udaru na simbole ustaškog pokreta koji, kaže, nema nikakve veze s bilo kojom fašističkim državom osim ako se ne želi tamo smjestiti NDH-a. Pritom, mora biti jasno, kaže Rožić, da ustaški simboli nisu strogo vezani uz NDH-a nego su nastali, kaže, kao odraz hrvatskog očaja i želje za slobodom i neovisnom državom. Riječ je o jednom narodnooslobodilačkom pokretu u jeku velikosrpske diktature. "Na ovim prostorima bila je samo jedna fašistička država, a to je bila Kraljevina Jugoslavija koja je potpisala Trojni pakt. "Znači li to da bi trebalo zabraniti i njihove simbole ili naprosto želite zabraniti simbole ustaškog pokreta, ali nikako ne biste zabranili četničke kokarde, jer po vama nisu pripadali nikakvoj fašističkoj državi", upitao je Rožić. Nada se da se ne ide u tom smjeru, i u tom smislu, kaže, apsolutno pozdravlja amandman Kluba zastupnika HSLs-a, odnosno HB-a, iako bi najradije izbacio spomenuti članak iz zakonskog prijedloga. Zaključujući istup ponovio je da Klub ne vidi potrebu da se mijenja i dopunjuje Kazneni zakon, već drži da se ovdje radi o određenim političkim idejama koje se naprosto moraju ugurati u kazneno pravo jer tako misle vladajuće stranke.

Usljedio je ispravak netočnog navoda mr.sc. **Marina Jurjevića (SDP)**. Tvrdi kako ga je zastupnik Rožić sasvim netočno pokušao parafrazirati konstatacijom da se zalagao da bilo tko uživa drogu. Jurjević podsjeća da je sasvim jasno rekao kako nije točno da se izmjenom članka 173. predlaže dekriminalizacija konzumiranja lakih droga već da je to i nadalje kažnjivo djelo s tim da spada u sferu prekršaja. Ponovio je kako se tu ne radi o dekriminalizaciji droga nego dekriminalizaciji mladih, te je protiv toga da se kompletna mlada generacija proglašuje narkomanima. Zastupnik i dalje tvrdi da se treba boriti protiv dilera, a ne protiv onih koji su stjecajem okolnosti došli u

doticaj s marihuanom. Kriminalci i zločinci su oni koji mladima doturaju drogu i na tome zarađuju, zaključio je Jurjević.

Prebacivanje posjedovanja droge iz kaznenog u prekršajno pravo znači na izvjestan način dekriminalizaciju posjedovanja droge, što je tek mali korak do njezine preprodaje.

Sada se radi povrede Poslovnika javio zastupnik **Rožić**. "Već je dosadno spominjati ljudima kako zastupnik Jurjević koristi priliku da ispravljajući moj netočan navod ponovi svoj netočan navod", primijetio je ovaj HSP-ov zastupnik. Drži da je to nedopustivo te napominje da nitko nije Jurjevića spomenuo u kontekstu dekriminalizacije droge. "Ja sam samo rekao da će Jurjevićev štos kako to ne treba biti kazneno djelo nego prekršaj, zbog preopterećenosti prekršajnih sudova završiti tako da to neće uopće biti niti prekršaj", zaključio je Rožić.

Više ispravaka netočnih navoda imao je **Ivan Ninić (SDP)**. U svezi s konstatacijom o dekriminalizaciji lakih droga gdje će to biti prekršaj kao npr. za krivo parkiranje, zastupnik Ninić podsjeća da je i sada za posjedovanje najmanje količine droge predviđena minimalna kazna od 500 kuna, a Prekršajni zakon i Zakon o zloupotrebi droga dozvoljava i kaznu do 60 dana zatvora. Dakle, ne radi se baš o prekršaju kao za krivo parkiranje.

Što se tiče kažnjavanja za nošenje simbola tzv. fašističkih država Ninić je uvjeren da mladi koji ih nose i ne znaju što nose. Podsjeća, međutim, da predloženi zakon ne sankcionira one koji nose te simbole već proizvođače i one koji time truju mladež. Ninić u fašističke države ubraja i NDH-a, i oštro protestira na Rožićev netočan navod da je ustaški pokret narodnooslobodilački pokret te dodaje kako je taj pokret prodao Istru, Dalmaciju i Međimurje.

Smatrajući da je povrijeđen Poslovnik reagirao je **Mario Kovač (HSLs)**. Podsjeća na članak 209. stavak 2. Poslovnika po kojem se zastupnik u svom govoru mora ograničiti na ispravak, a predmnijeva se da bi on trebao biti ono što zastupnik misli da je prethodnik pogriješio u govo-

ru. HSLŠ-ov zastupnik Kovač smatra da je zastupnik Ninić već po drugi put krivo i neistinito citirao članak 151a. Konačnog prijedloga zakona, pa je iskoristio priliku da taj članak u cijelosti pročita.

Kod spominjanja fašističkih simbola **Ivi Lončaru (nezavisni)** je žao što tu nisu spomenuti i crveni fašistički simboli kao što su srp i čekić te crvena zvijezda petokraka. Zvijezda petokraka je simbol slobode, ali crvena zvijezda petokraka je simbol terora, nastavlja Lončar, i dodaje kako su u ime crvene zvijezde petokrake i u ime srpa i čekića diljem svijeta komunisti pobili više od 100 milijuna nevinih ljudi. Dodao je još kako je aktualni šef Partije, a i bivši također progonio u ime tih simbola.

Antu Đapića (HSP) ne smeta kada zastupnici SDP-a polemiziraju sa stavovima Kluba zastupnika HSP-HKDU-a, ali za to valja koristiti repliku, a ne ispravak navoda. S tim u vezi Đapić smatra da je zastupnik Ninić višekratno povrijedio Poslovnik jer nije ispravio netočan navod nego samo replicirao.

Radi povrede Poslovnika javio se **Ivan Ninić (SDP)**. Ninić kaže da je zastupnik Rožić uvrijedio predlagatelja zakona i sve zastupnike SDP-a kada je rekao da im ne smeta četnička kokarda, i da je nisu spremni sankcionirati. Ninić drži kako se tu ipak radi o lapsusu zastupnika Rožića jer u članku 151. a se jasno precizira da je kazneno djelo "veličanje bivših fašističkih država i promicanje rasizma i ksenofobije". Uz to, želi vjerovati da zastupnik Rožić ne vjeruje da četnici nisu to radili.

U ponovnom istupu mr.sc. **Miroslav Rožić (HSP)** pozvao se na povredu Poslovnika te konstatirao kako on nije uvrijedio bilo kojeg zastupnika već je samo konstatirao da po ovom zakonskom prijedlogu četnička kokarda ne bi bila sankcionirana.

Zlatko Canjuga (HND) reagirao je na konstataciju glede izmjene Kaznenog zakona iz političkih razloga te ustvrdio kako je posve nejasno zašto se onda HSP najednom od svog posljednjeg, odnosno pretposljednog Sabora odrekao Ante Pavelića. Predsjedavajući akademik **Vlatko Pavletić** ga je upozorio da nije ispravio netočan navod već za takvo što samo iskoristio tuđe mišljenje.

Mirjana Didović (SDP) javila se, kaže, da bi ispravila u cijelosti netočnu Rožićevu interpretaciju članka 151a. Spomenuta zakonska odredba podrazu-

mijeva inkriminiranje rasističkog protudemokratskog djelovanja, tj. smisao joj je inkriminiranje onog političkog djelovanja koji u svojim temeljima sadrži rasizam, a ne inkriminiranje lijeve ili desne političke doktrine, koje zapravo nisu rasističke. Nakon ovog istupa **Anto Đapić (HSP)** ponovno je prosvjedovao što se pogrešno rabi pločica za ispravak netočnog navoda, a ne koristi institut replike kako bi se odmah dao i odgovor.

U nastavku sjednice u ime Kluba zastupnika LIBRE govorio je **Mladen Godek**. Efikasnost kazneno-pravne represije izuzetno zanima javnost, ali je gotovo unisono nezadovoljstvo efikasnošću i brzinom kazneno-pravnih represija, a napose samim kaznama. Očigledno je, naime, da mnoga kaznena djela nisu procesuirana, a kada se i procesuiraju osuđujuće presude su preblage i njih 85 posto, kaže, završavaju uvjetnom osudom. I zato predloženi zakon ima jednu pravno-političku poruku koja se svodi na to da se prihvaćanjem koncepcije ovog zakona zapravo iskazuje nezadovoljstvo kazneno-pravnim represijama. Najvažnije je naglasiti da je pooštrenje sankcija u ovom Prijedlogu još uvijek u okviru pravnih standarda modernih demokratskih država, pa tako i kazna doživotnog zatvora.

Izračunavanje novčanih kazni

Općenito govoreći katalog kazni, kako u pogledu njihova broja, tako i visine trebao bi uvijek biti odraz stanja u društvu, a zastupnik Godek želi vjerovati u dan kada će moral ovog društva biti na višoj razini čemu će pridonijeti efikasnost pravosudnog sistema. Tada će, misli Godek, neki njegov nasljednik u LIBRI vjerojatno za saborskom govornicom pozdraviti promjenu Zakona koja će ići na ublažavanje kazne i neće u sebi sadržavati kaznu doživotnog zatvora. Prijedlog koji se odnosi na način izračunavanja novčanih kazni za Klub zastupnika LIBRE nesretno je rješenje. Iako je ova stranka svjetsna tendencije da se u modernim demokratskim državama novčana kazna vezuje uz dnevni dohodak određenog počinitelja kod nas će to biti, tvrdi Godek, teško provedivo. Nova odredba u predloženom zakonu (članak 19.) prisiljava raspravni sud da visinu dnevnog dohotka uvijek utvrđuje na temelju imovinskih prilika konkretnog počinitelja, pri čemu će sud uzeti u obzir počiniteljeve prihode i imo-

vinu, a napose njegove obiteljske obveze. Tek društvo koje je toliko organizirano da sve podatke o tome ima može usvojiti ovaj, inače pravilan pristup u određivanju materijalne kazne, podvlači Godek. Kod nas, pak, to će se opet svesti na to što će izjaviti okrivljeni, posebno kada su u pitanju njegove obiteljske obveze, i nema mogućnosti da se to objektivno kontrolira. Stoga Klub ne vidi razlog da se sada napušta već uvriježeno stajalište da se novčane kazne izriču u rasponu od najniže do najviše. Novopredloženim rješenjem neće se ništa postići, ali će se stvar dodatno zakomplicirati. Dosta je polemike izazvala kazneno-pravna odgovornost sudaca i državnih odvjetnika. Godek priznaje da ne razumije suce koji su time nezadovoljni. Kada sudac svjesno krši zakon, i ako iz toga proizlaze negativne posljedice, onda su to najteže posljedice, podvlači ovaj zastupnik. Suci, kaže, nemaju razloga da smatraju da će uvođenje novog kaznenog djela - kršenje zakona u sudskom postupku - utjecati na njih kad su posebno zaštićeni (posebno se kažnjava ubojstvo državnog odvjetnika, suca itd.). Da bi uopće došlo do kaznenog progona mora se skinuti imunitet sucu, pa su i tu suci zaštićeni, dakako, opravdano u odnosu na običnog osumnjičenika, podvlači Godek.

Godek je pozdravio predloženo novo kazneno djelo "veličanja bivših fašističkih država ili promicanje rasizma i ksenofobije" i čestitao predlagatelju što je za to našao sjajnu pravnu formulaciju koja sve pokriva u tom kaznenom djelu.

Radi ispravka netočnog navoda javio se **Mario Kovač (HSLŠ)**. Godek je u svom izlaganju, kaže Kovač, branio uvođenje novog kaznenog djela - kršenje zakona u sudskom postupku te tvrdio da su svi suci posebno zaštićeni. Mario Kovač drži da to nije točno budući da je životna praksa, pokazala, kaže, "da je dovoljno da sudac ode na koncert Marka Perkovića Tomphsona i da bude nešto manje zaštićen od drugih sudaca. **Ivo Lončar (nezavisni)** reagirao je na Godekovu tvrdnju da predložena formulacija članka 55. odnosno 151a. Konačnog prijedloga kojim se uvodi novo kazneno djelo "veličanja bivših fašističkih država ili promicanje rasizma i ksenofobije" sve pokriva. Lončar kaže da se gnuša na sve što je fašističko ali i komunističko jer "komunisti su bili zločinci, a komunistička partija je osnovana kao zločinačka organizacija, i

otišla je u šumu te tamo provodila zločine, a kada se vratila iz šume napravila kataklizmu". Za zastupnika Lončara štafeta, srp i čekić te crvena zvijezda petokraka zločinački su simboli, a nedavno se, kaže, u Kumrovcu slavio rođendan jednog od najvećih zločinaca u povijesti civilizacije.

Reagirao je **Mladen Godek (LIBRA)** držeći da je došlo do povrede Poslovnika jer je u ispravku krivog navoda Lončar govorio o nečemu o čemu on (Godek), kaže, uopće nije govorio. Fašizam je progonio na temelju rase, boje kože, spola i vjere, što nije karakteristično za komunikaciju, zaključio je Godek.

Ivan Ninić (SDP) također je smatrao da je došlo do povrede Poslovnika. Lončareva izjava, kojom se vođa antifašističke borbe proglašava najvećim zlikovcem hrvatskih vremena, kao i oni koji su 1941. otišli u partizane, uvredljiva je, kaže, za njega, i mnoge građane Hrvatske i vrijeđa zastupnike koji su to primorani slušati.

Uzvratio je **Ivo Lončar (nezavisni)** konstatacijom da je zastupnik Godek povrijedio Poslovnik, i čudi se kako ovaj LIBRIN zastupnik nije čuo za zločine komunista. I zastupnik Ninić je svojim istupom povrijedio Poslovnik, misli Lončar. "Ja nisam govorio o partizanima već o drugu Titu koji nije najveći zločinac u Hrvatskoj, ali spada u red najvećih zločinaca u povijesti civilizacije. Taj je gospodin napravio genocid prema vlastitom narodu, otvorao koncentracijske logore, sudio ljude za njihovo mišljenje, a nakon 1971. na robiju poslao 54 tisuće hrvatskih domoljuba", zaključio je Lončar. U tom je trenutku ponovno riječ zatražio **Ivan Ninić** smatrajući da je predsjedatelj sjednice dr. Ivica Kostović povrijedio Poslovnik jer nije dao opomenu Lončaru nakon "nečuvane izjave za naš put u Europu i za civilizaciju uopće". Stoga mogu samo prosvjedovati i napustiti salu", poručio je Ninić predsjedavajućem dr. Kostoviću.

"Dao sam opomenu svima, a sada izričem i sebi, a ako ću biti kriv što nećemo moći u Europu, ispričavam se, kazao je dr. **Ivica Kostović**.

Radi povrede Poslovnika javio se dr. sc. **Anto Kovačević (HKDU)**. "Meni je moje biračko tijelo reklo, kada gospodin Godek govori gluposti nisi dužan slušati i slobodno izadi", započeo je ovaj zastupnik. Ustvrdio je zatim kako nije točna konstatacija da je NDH-a bila fašistička država.

Ona se oslobodila velikosrpske fašističke agresije i terora nakon ubojstva Stjepana Radića u Beogradskom parlamentu, bila je priznata od 29 država svijeta, imala najrazvijenije školstvo i objavila tisuće knjiga. Kada su nakon toga iz prosvjeda i ostali SDP-ovci napustili sabornicu, **Ivo Lončar (nezavisni)** javio se radi povrede Poslovnika te ustvrdio "kako Partija uvijek ide u šumu kad se uznemiri, a kad se vrati izazove kataklizmu". Ocijenivši da je zlorabio instrument povrede Poslovnika predsjedatelj dr. sc. **Kostović** izrekao mu je opomenu. Nakon toga **Damir Kajin** je u ime Kluba zastupnika IDS-a

Ustaški simboli nisu strogo vezani uz NDH-a nego su nastali kao odraz hrvatskog očaja i želje za slobodnom i neovisnom državom.

zatražio stanku od barem deset minuta obrazloživši to dobrim parlamentarnim običajem, a sve u cilju da se smire strasti u sabornici i zastupnici vrata stvarnoj temi rasprave o Kaznenom zakonu. Ocijenivši taj prijedlog konstruktivnim predsjedatelj gospodin **Kostović** odredio je stanku od 10 minuta.

Iluzija je da će oštrije kazne u zakonu djelotvornije suzbiti kriminal

Nakon stanke u ime Kluba zastupnika HDZ-a govorio je **Vladimir Šeks**. Predlagatelj zakona smatra da će predložene izmjene i dopune Kaznenog zakona biti u službi bolje borbe protiv kriminala, napose onog gospodarskog, a i nužne su radi usklađivanja našeg kaznenog zakonodavstva s određenim međunarodnim konvencijama, posebno s odredbama Statuta Stalnog Međunarodnog kaznenog suda. Zastupnik dijeli mišljenje najvećeg dijela pravne struke koja ne podržava ove izmjene zakona uz generalnu ocjenu da se u promjene kaznenog zakonodavstva ulazi nakon temeljite raščlambe i preispitivanja primjene dosadašnjih odredbi Kaznenog zakona koje se kane mijenjati, te nakon što se utvrdi što promjene mogu donijeti u djelotvornijoj borbi protiv kriminala. Dijeli također mišljenje pravne

struke iz kaznenog prava da u obrazloženju predloženog zakona nema dostatne i valjane argumentacije da se procijeni dosadašnji domet kaznenog zakonodavstva, a jednako tako nema valjane profuturo argumentacije za opravdanje niza predloženih izmjena koje bi trebale smjerati boljoj, djelotvornijoj i efikasnijoj borbi protiv kriminala. Iluzijom je nazvao stav da će oštrije kazne u zakonu djelotvornije suzbiti kriminal, te dodao kako će se produženjem zastarnih rokova za kazneni progon još više produžiti i odužiti sudski postupci, i dodaje kako neki drugi mehanizmi trebaju osigurati efikasniji i ažurniji rad pravosuđa. Jednako je tako iluzija da će se produženjem zastarnih rokova za izvršenje kazne osigurati primjena Kaznenog zakona u ovoj domeni. Boravkom izvan teritorija Hrvatske pojedini osuđenici sprječavaju izvršenje kazne, ali onaj tko nekoliko godina izbjegava izvršenje kazne može to isto činiti i kroz duže razdoblje, pojašnjava gospodin Šeks.

Pooštrenje sankcija u ovom Prijedlogu još uvijek je u okviru pravnih standarda modernih država, pa tako i kazna doživotnog zatvora.

Vlada smatra da je odredba o krivnji za kaznena djela počinjena u sredstvima javnog priopćavanja iz članka 48. u suprotnosti s načelom krivnje proklamiranim u članku 4. jer omogućuje da glavni urednik i druge osobe odgovaraju za neka namjerna kaznena djela, prvenstveno protiv časti i ugleda, i kad ne postupaju s namjernom koja se inače traži za ta kaznena djela. Moderni kazneni zakonici u pravilu ne poznaju takve odredbe, što znači da krivnju glavnog urednika i drugih osoba navedenih u članku 48. treba utvrđivati prema općim odredbama koje vrijede za sve. U tom pravcu se kretala i praksa naših sudova, pa Vlada predlaže ukidanje spomenutog članka 48. Za Klub zastupnika HDZ-a brisanje dosad važećeg članka 48. nije prihvatljivo jer postoji jedna odredba koja u cijelosti na jedinstven način regulira odgovornost za javnu riječ na jedan civilizacijski i demokratski način, a komplementarna je odredbama

Zakona o javnom priopćavanju. Narušavanje simbioze postojećih zakonodavnih rješenja utjecat će na slobodu javne riječi u Hrvatskoj jer će novinari i ostali javni djelatnici biti na udaru određenih odredbi o krivnji i kazni, kaže zastupnik Šeks. Isto je tako neprihvatljivo brisanje onih odredbi Kaznenog zakona koje se odnose na sustav dnevnih dohodaka kao mjeru za određivanje novčane kazne. U Hrvatskoj praktički je jedino kategoriju prosječnog mjesečnog osobnog dohotka moguće egzaktno utvrditi pa će stoga druga rješenja, kao i ostavljanje mogućnosti sudu da slobodno ocijeni nečije imovinske prilike izazvati brojne nedoumice i probleme u sudskoj praksi.

Za najteža kaznena djela predloženi zakon predviđa kaznu doživotnog zatvora. Klub drži da je postojeća kazna dugotrajnog zatvora za takva djela sa stajališta specijalne i generalne prevencije sasvim dovoljna, zastrašujuća i preventivno prijetuća poruka potencijalnim počiniteljima najtežih kaznenih djela, i u biti predstavlja kaznu doživotnog zatvora.

Potpuno je neprihvatljivo brisati kaznena djela u vezi s gospodarskim kriminalom.

Glede uvođenja kaznenog djela koji se odnosi na veličanje fašističkih država, rasizma i ksenofobije predložio novu formulaciju članka 55. odnosno 151a. Konačnog prijedloga zakona. Tako bi se, predlaže zastupnik Šeks kaznilo onoga "tko proizvodi za javnu uporabu, prodaje, uvozi i izvozi putem računalnog sustava ili na drugi način čini dostupnim javnosti ili drži u većim količinama radi dostupnosti javnosti, materijal kojim se promiču totalitarne ideologije, pokreti, stranke, udruge ili ideje koje zagovaraju, promiču ili potiču mržnju, diskriminaciju i nasilje prema bilo kojem čovjeku ili skupini radi rasnog podrijetla, boje kože, spola, vjerskog ili drugog svjetonazora, nacionalnog ili etičkog podrijetla". Obrazlažući prijedlog zastupnik Šeks navodi da inkrimiranje samo bivših fašističkih država nije dovoljno jer tu su i države koje su imale režime totalitarne provenijencije i u životnoj zbilji i praksi na sličan način kao fašizam i nacionalsocijalizam otvarali koncentracijske logore, ubijali

milijune ljudi, istrebljivali cijele etničke zajednice, progonili, zatvarale, mučile i ubijale vlastite građane kao neprijatelje svoje države. Riječ je, dakako, o totalitarno-boljševičkom-staljinističkom režimu i državama u kojima su ti režimi bili na vlasti.

Za Klub su potpuno neprihvatljivi prijedlozi kojim se briše niz kaznenih djela u vezi s gospodarskim kriminalom npr. članci kojima se kriminalizira nesavjesno gospodarsko poslovanje, zloraba ovlaštenja u gospodarskom poslovanju, prijevera u gospodarskom poslovanju ili sklapanje štetnih ugovora jer se tako briše i zadnji bastion kaznenopravne zaštite od takvih kaznenih ponašanja. Također misli da ne treba uvoditi posebnu kaznenu odgovornost za suce i državne odvjetnike u članku 317. Konačnog prijedloga zakona jer je sudbena vlast jedna od grana vlasti pa bi po istoj logici onda trebalo staturirati i kaznenu odgovornost za izvršnu ili zakonodavnu vlast tj. za njihove nositelje. Ako bi već sudac trebao odgovarati što namjerno krši zakon tako da drugom nanese štetu ili korist tada treba odgovarati i predsjednik Vlade ili ministar u Vladi kao i član zakonodavnog tijela. U zaključnom istupu rekao je još kako primjena zakona od 1. srpnja ne dolazi u obzir jer je za to potrebna velika priprema cjelokupnog pravosudnog sustava i edukacija svih dužnosnika, pa Klub predlaže da se predloženi rok pomjeri na 1. lipnja slijedeće godine. Bez obzira na ove primjedbe Klub neće, kaže, podržati predložene izmjene i dopune Kaznenog zakona jer one ne pridonose efikasnosti u borbi protiv organiziranog, napose gospodarskog kriminala.

U ime Kluba zastupnika HNS-PGS-SBHS-a govorio je **Darko Šantić (HNS)**. Svjestan izuzetne važnosti ovoga zakona, a napose opsega izmjena koje se predlažu, HNS je, kaže, organizirao poseban okrugli stol koji se bavio pitanjem pooštavanja kazneno pravne represije s posebnim osvrtom na uvođenje kazne doživotnog zatvora. No, prije održavanja okruglog stola HNS je proveo anketu na uzorku od 2046 ispitanika, ali i među sudionicima okruglog stola. Anketa je pokazala da se 80,11 posto građana izjasnilo za kaznu doživotnog zatvora, 13,44 posto je bilo protiv, dok je 6,45 posto bilo bez ikakvog stava. Istodobno od 17 sudionika okruglog stola njih devet se izjasnilo za uvođenje kazne doživotnog zatvora,

a osam je bilo protiv. Struka je, dakle, puno skeptičnija i opreznija kod uvođenja ove kazne nego što su to obični građani, podvlači Šantić. Psihijatri pak ukazuju da nisu ispunjeni niti osnovni uvjeti za uvođenje te kazne s obzirom na to da je za tako osuđene osobe potreban poseban tretman, čak štoviše, za većinu njih kažu da je potreban poseban tretman. A penolozi opet upozoravaju na činjenicu kako još do kraja nisu sagledane sve posljedice i rezultati izmjene Kaznenog zakona koji je stupio na snagu 1998. godine (dosad je samo jednoj osobi izrečena kazna od 40 godina zatvora). S obzirom na sve izneseno Klub smatra da bi o uvođenju kazne doživotnog zatvora trebalo još bolje raspraviti kako se ne bi došlo u situaciju koju je jednom netko od pravnika okarakterizirao pitanjem što će se dogoditi ako kroz izvjesno vrijeme živimo s tako pooštrenim sankcijama, a situacija u društvu se ne mijenja? Hoćemo li u toj situaciji i dalje pojačati kazne. Konačno, postavlja se pitanje gdje je linija pooštavanja kaznene politike, pita Šantić.

Zastupnik kaže kako ne bi trebalo ići na pooštavanje kaznenih sankcija i uvođenje kazne doživotnog zatvora jer su nam još uvijek na raspolaganju velike mogućnosti unutar postojećih propisa o kaznama, a napose limiti kazni u Kaznenom zakonu. U ime Kluba Šantić je predložio da predloženi zakon ide u treće čitanje ili da primjena počne 1. siječnja 2004. godine.

Predloženi bi zakon trebao ići na treće čitanje ili bi s njegovom primjenom trebalo početi 1. siječnja 2004. godine.

Klub zastupnika LS-a u osnovi podržava Konačni prijedlog zakona i sasvim je svjestan činjenice da već i površne analize stanja na tom području pokazuju da ne možemo biti zadovoljni i da je provedba zakona u mnogim segmentima nedovoljna, rekao je **Tibor Santo**. Izmjene zakona opravdane su ako ništa drugo ono zbog činjenice da postoje nova kaznena djela koja je nužno obuhvatiti zakonom. Nova tehnologija, naime, nosi nove mogućnosti kriminala, u prvom redu kriminala koji se sve više događa

zahvaljujući napretku računarstva, ali i kriminala koji se događa na štetu skupina ljudi koje valja zaštititi, u prvom redu na štetu djece i žena. U nastavku Santo je upozorio na amandman Kluba na prijedlog u uvođenju doživotnog zatvora. S tim u vezi predložio je da se odredba članka 20. ne mijenja odnosno predvidi najdulje trajanje zatvora od 20 do 40 godina smatrajući da i ta mjera dovoljno djeluje na odvraćanje u smislu opće i posebne prevencije. Zastupnik naglašava da je kazna doživotnog zatvora višestruko neprihvatljiva, te da više liči na odmazdu nego na prevenciju. Klub pozdravlja odredbe zakona koje se odnose na kazneno gonjenje poslodavaca koji krše radna prava, naročito pravo na redovitu isplatu osobnih dohodaka i druga prava, jer na tom području ima ozbiljnog kršenja zakona. Klub podržava amandman Odbora za ljudska prava i prava nacionalnih manjina kojim bi se sankcionirala diskriminacija zbog spolne orijentacije.

Prema zakonskom prijedlogu posjedovanje droge za osobnu uporabu ne tretira se kao kazneno djelo nego kao prekršaj. Klub smatra da bi uporaba lakih droga ili droga za osobne potrebe praktički trebala biti u sferi prekršaja, ali se nada da će se u Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o zloporabi opojnih droga precizirati što znači droga za osobne potrebe, te o kojoj se to količini i vrsti droge radi. Ne bi bilo dobro da o diskrecionoj ocjeni pojedinih sudaca ovisi kazna, a suci oko toga imaju dilemu. U nadi da će predlagatelj zakona podržati amandman i primjedbe Kluba, zastupnici LS-a podržat će predloženi zakon, zaključio je Santo.

Predloženim se rješenjima vrlo precizno i strogo određuju granice kaznene odgovornosti pravosudnih dužnosnika, a sve zato da bi se osiguralo donošenje zakonitih i savjesnih odluka.

Riječ je zatim u ime predlagatelja zakona zatražila **Ingrid Antičević-Marinović**. U kraćem obraćanju zastupnicima rekla je da se u sklopu reforme pravosuđa, posebno kaznenog pravosuđa i sudovanja, priprema još jedna radikalnija izmjena Zakona o kaznenom postupku,

a koja neće poznavati stadij istrage. Istodobno se poboljšavaju materijalni uvjeti pravosuđa, raspisuju mnogobrojni oglasi za popunu sudačkih mjesta, osigurava edukacija pravosudnih dužnosnika itd. U nastavku izlaganja ministrica se osvrnula na one elemente rasprave koji su izazvali najviše prijepora i polemike. Izražena je tako rezerva glede sankcioniranja posjedovanja droge na način kako se sada predlaže i izražena bojazan kako će se predloženo rješenje odraziti na uživaocima droge. Osnovna intencija predloženog rješenja bila je kako suzbiti ponudu na narko tržištu. Centralno je pitanje kako droga dolazi na naše tržište, a činjenica je da je ona zbog velike svoje prisutnosti na našem tržištu postala lako dostupna i jeftina. Kazneno pravna represija mora imati fragmentarni karakter i mora se rezervirati za najteže povrede zakona, nastavlja ministrica Marinović-Antičević. Zakonodavcu se prigovara da zbog visine određenih kazni ovim zakonom jača represiju te da je to suprotno intenciji ograničenja kazneno-pravne prisile. Ministrica, međutim, tvrdi da je predložena inkriminacija kaznenog djela o kojem je ovdje riječ, najbolji pokazatelj da zakonodavac to ne čini. Demokratičnost Kaznenog zakona ne ocjenjuje se dominantno po tome kolike su i kakve zapriječene kazne nego po tome koja to društvena ponašanja potpadaju pod kazneno zakonodavstvo, a koja ne potpadaju. Za kazneno zakonodavstvo moraju biti rezervirana samo najteže povrede određenog ponašanja, podvlači ministrica.

Produljenje rokova zastare kaznenog progona neki su ocijenili kao veliki napad na demokraciju i jačanje represije. Ministrica naglašava da je dosadašnje iskustvo pokazalo da su rokovi zastare kaznenog progona bili prekratki što je dovelo do prevelikog broja zastara u sudskoj praksi, pa se sada predlaže produljenje tih rokova. Prve zastare nisu nastupile zbog subjektivnih propusta pravosudnih dužnosnika nego po sili zakona, rezolutna je gospođa Antičević-Marinović. Odbacila je zatim tvrdnju nekih zastupnika da ovim Prijedlogom zakonodavac provodi nevideni napad na pravosuđe. Ministrica misli upravo suprotno tj. da se rješenjima u Konačnom zakonskom prijedlogu vrlo precizno i strogo određuju granice kaznene odgovornosti pravosudnih dužnosnika, a sve zato da bi se osiguralo donošenje zakonitih i savjesnih

odluka. No, takve odluke podrazumijevaju neovisnog suca. Netočnom je ocijenila primjedbu da predloženi zakonski akt ne nudi dobru definiciju zločinačke organizacije. Upravo suprotno, ministrica naglašava da je predložena definicija te organizacije imanentna i koherentna međunarodnim konvencijama.

Kriminal se ne može suzbiti čestim promjenama zakona

Uslijedila je desetominutna pojedinačna rasprava zastupnika, a prva je govorila **Milanka Opačić (SDP)**. Predloženim izmjenama i dopunama Zakona nastoji se intervenirati u onaj dio pravosuđa koji nije bio dovoljno efikasan, a u kaznena se djela nastoje uvesti određena ponašanja koja nisu dosad bila uvrštena. Zastupnica podupire prijedlog da se uvede kazna doživotnog zatvora ali drži da će se ona vrlo rijetko primjenjivati. Za razliku od nekih koji smatraju da je doživotna kazna zatvora odmazda prema ubojicama, ova zastupnica misli da se radi naprosto o društvenoj poruci da je nedopustivo oduzimati život ljudima koji mirno žive, i kako to više nećemo tolerirati. Prema mišljenju ove zastupnice izuzetno je bitna izmjena članka 114. važećeg Kaznenog zakona, odnosno članka 46. Konačnog prijedloga toga zakona kojim se na jasniji način inkrimira nezavršenje pravomoćne odluke o vraćanju radnika na posao te s tim u vezi predlaže povišenje posebne najveće mjere kazne na tri godine zatvora. Nažalost, ne postoji niti jedan mehanizam koji će omogućiti radniku da se doista i vrati na posao i tako ostvari svoje pravo, naglašava zastupnica Opačić.

Kriminal se ne može suzbiti čestim promjenama zakona već učinkovitim progonom počinitelja kaznenog djela.

Tijekom rasprave moglo se čuti da se ovim zakonom dekriminalizira posjedovanje droge, ali nitko pritom nije želio istaknuti prvi put predloženu kaznu doživotnog zatvora za one koji dilaju drogu, upozorava ova zastupnica. Drži da je

takva kazna sasvim primjerena za dilere koji zbog svog velikog profita i zarade praktički svaki dan potihom ubijaju stotine i tisuće hrvatske djece. Žao joj je što su u razdoblju od 1993. do 2000. godine od predsjednika Republike Hrvatske pomilovane čak 22 osobe koje su bile zatvorene zbog kaznenog djela zloporabe opojnih droga, a među njima bilo je i krupnih narkodilera. Glede narkomana, kaže, da dosadašnji zakon nije puno napravio u njihovom sankcioniranju jer svake godine raste broj konzumenata droge. Tako je zadnjih šest godina osuđeno oko deset tisuća takvih osoba, a samo je njih 359 poslano na liječenje što je, smatra zastupnica porazan podatak. Drži da je puno veći broj djece trebao biti poslan na liječenje od ovisnosti, umjesto što su sankcionirana određenom kaznom zatvora. Na kraju zastupnica je pozdravila povećane kazne za spolni odnošaj s djetetom, a napose za zapaštanje i zlostavljanje djeteta ili maloljetne osobe, a istup zaključila konstatacijom da će podržati ovaj zakonski prijedlog.

Usljedile su dvije replike. Iako je pozdravila stav zastupnice Opačić glede odredbi zakona koje štite radnika koji će dobiti otkaz, zastupnica **Dorica Nikolić (HSL)** žali što ova SDP-ova zastupnica nije tu zaštitu dosljedno izrazila kada joj se obratila gospođa Vesna Balenović, koja je dobila otkaz u INI na neprimjeren i, kaže, nezapamćen način u hrvatskoj državi pa više ne smije niti prići toj radnoj organizaciji u kojoj je radila više od 20 godina.

Odgovarajući joj zastupnica **Opačić (SDP)** potvrdila je da je doista primila gospođu Balenović koja joj je u razgovoru iznijela određene činjenice o njezinom slučaju. "Ja sam joj rekla da ukoliko te činjenice stoje tada pretpostavljam da postoje organi u ovoj državi koji se time trebaju pozabaviti. Ja, međutim, nisam kriminalistička policija, niti sud da o tom sudim, a isto tako niti djelatnik INE koji je gospođi Balenović napisao otkaz", zaključila je zastupnica Opačić.

Zastupnici Opačić replicirao je i **Željko Glavan (HSL)**. Upozorava da se Kazneni zakon prvenstveno primjenjuje na punoljetne osobe. Po dosad važećem Kaznenom zakonu postojala je mogućnost da se osoba koja se ulovi s određenom količinom droge za osobnu uporabu, ako surađuje s policijom, a ta suradnja omogućuje raskrinkavanje lanaca

dilera, oslobodi kaznenog progona, podsjetio je ovaj zastupnik. Sada se, pak, u silnoj želji da se obračunamo s dilerima droge smanjuje njihova odgovornost, odnosno ne može biti kažnjen onaj koji organizira mrežu sitnih dilera nego mora biti dokazano da je pripadnik zločinačke organizacije.

Kaznenim zakonom ne mogu se propisati svi detalji već će sudska praksa kao i dosad puno toga regulirati, uzvratila je zastupnica **Opačić (SDP)**. Kaže kako zastupnika Glavana smeta kada govori o djeci koja imaju problema s drogom. Takve su osobe za svoje roditelje uvijek djeca neovisno o životnoj dobi u kojoj su, zaključuje ova SDP-ova zastupnica.

Postojeći Kazneni zakon jedan je od najsuvremenijih zakona u svijetu, smatra zastupnica **Jadranka Kosor (HDZ)**. Isto tako misli da se kriminal ne može suzbijati čestim promjenama zakona već učinkovitim progonom počinitelja kaznenog djela. Drži da za Kazneni zakon to pogotovo vrijedi. U nastavku izlaganja zastupnica se zadržala na prijedlogu o promjeni dosad važećeg stavka 1. članka 173. Kaznenog zakona. Zanimalo ju je hoće li predložene izmjene te zakonske odredbe polučiti smanjivanje broja ovisnika u Hrvatskoj i pomoći onima koji su već ogrezli u paklu droge, a napose koliko će pomoći u prevenciji zloporabe droge. Zastupnica se boji da niti na jedno pitanje ne može dobiti potvrđan odgovor. Informacije s kojima raspolaže zastupnica govore da u predlaganju spomenute odredbe zakona nije konzultirano niti tijelo Vlade formirano da bi se na temelju posebnog zakona borilo protiv droge. A dr. Robert Tore, ugledan psihijatar i stručnjak za ovaj problem koji svakodnevno liječi mlade ljude da bi izašli iz tame droge i ušli u normalan svijet smatra da je krivična, odnosno kaznena odgovornost za posjedovanje droge važan upozoravajući mehanizam za svakog potencijalnog uživatelja droge. Zastupnica je citirala i mišljenje našeg uvaženog stručnjaka iz ovog područja, dr. Sakomana iz lipnja 2000. godine. Govoreći tada o izmjenama članka 173. Kaznenog zakona dr. Sakoman je rekao da se tako samo olakšava posao dilerima. Sve u svemu zainteresirana stručna javnost ne podržava promjene spomenute zakonske odredbe. Istodobno broj ovisnika u Hrvatskoj raste, droga osvaja mladež, a 16 godina je prosječna dob prvog

konzumiranja droge. Zastupnica podsjeća da je ovog trenutka u Hrvatskoj registrirano 16642 ovisnika, a od toga njih 70 posto ovisno je o heroinu, dok je lani u sustav liječenja ušlo 5811 mladih ljudi. I sada u cijelom kontekstu tako iznesenih podataka Vlada predlaže izmjenu članka 173. Kaznenog zakona. Zastupnica tvrdi da bi to zdušno prihvatila kada bi Vlada predloženo popratila podacima da će te izmjene ako ništa drugo zaustaviti rast broja ovisnika. Prema ovom zakonskom prijedlogu posjedovanje droge prestaje biti kazneno djelo. I bez obzira na to posjeduje li se mala količina droge ili tek laka droga svako je njezino posjedovanje upravo to što i naziv sugerira, (posjedovanje droge), naglašava gospođa Kosor. Govori se kako posjedovanje male količine droge više ne bi bilo kazneno djelo, ali se odmah mora postaviti pitanje što znači mala količina droge, i tko će je odrediti? Zastupnica smatra da će se sada samo olakšati posao preprodavačima droge. Imamo kampanju protiv pušenja i alkohola, a s druge strane na djelu je pokušaj dekriminalizacije droge na mala vrata. U nastavku podsjetila je na države koje posjedovanje droge smatraju kaznenim djelom. Takve su npr. Austrija, Njemačka, Finska, Grčka, Irska, Luksemburg, Portugal i Velika Britanija. Stoga ne stoji tvrdnja predlagatelja zakona da se ovom izmjenom približavamo praksi većine europskih država. No, budući da je Vlada uporna misli da bi trebalo pitati građane žele li dekriminalizaciju i s tim u vezi raspisati referendum, zaključila je zastupnica Kosor.

Na retoričko pitanje zastupnice Kosor hoće li ove izmjene i dopune Kaznenog zakona polučiti smanjenje broja ovisnika mr. **Marin Jurjević (SDP)** odgovara kako se u ovom trenutku na to pitanje ne može odgovoriti. Podaci o porastu broja počinitelja kaznih djela iz stavka 1. članka 173. važećeg Kaznenog zakona iz godine u godinu upućuju na zaključak da propisivanje posjedovanja droge na način kako je inkrimirano u dosad važećem Kaznenom zakonu nije pridonijelo smanjivanju broja ovisnika. Predložene izmjene Kaznenog zakona pokušaj su da se izmijeni praksa koja je dovela do povećanja broja korisnika kada je posjedovanje droge prebačeno iz prekršajni u kazneni dio. S tim u vezi Jurjević je iznio podatak da je samo lani zbog posjedovanja droge osuđeno 2880 osoba starijih od

21 godine života, a samo 144 zbog težih djela. Moramo razlikovati ovisnika od preprodavača, rekao je Jurjević pa se i on pozvao na mišljenje dr. Sakomana kada je jednom prilikom, kaže, izjavio da bi bilo nužno iznaći blaže regulative prema ljudima koji puše travu tj. da se ubuduće ne tretiraju kao počinitelji krivičnih nego možda prekršajnih djela.

Odgovarajući na repliku zastupnica **Jadranka Kosor (HDZ)** ustvrdila je kako nitko ne zna kakve će sve posljedice proizvesti primjena ovoga zakona. Zastupnica je ustrajala na svom stavu da predložena izmjena stavka 1. članka 173. Kaznenog zakona može olakšati posao dilerima. Ako diler droge kod kojeg se nađe određena količina droge tvrdi da je to za njegovu osobnu uporabu bit će mu dovoljno da nekoliko puta svrati u svoju jazbinu po novu količinu male droge i odmah potom vrati se pred školu gdje će ga čekati djeca, primijetila je ova zastupnica. Dilerima će posao biti olakšan, a to nikome nije u interesu u ovoj sabornici, zaključila je zastupnica Kosor.

AMANDMANI

Amandman koji je podnio **Klub zastupnika HSLŠ-a** odnosi se na to da kaznenom sankcijom bude zahvaćeno veličanje svih totalitarizama, fašizma i komunizma.

Šest amandmana podnio je **Klub zastupnika HB-a**. Prvim amandmanom brisao bi se članak koji ukida kaznenu odgovornost protiv neistinitih i klevetničkih informacija u medijima. Potom su predložili da u članku koji govori o kazni za uskraćivanje prava građanima na rad i slobodu rada stoji i dalje novčana kazna. Slijedeći amandman odnosio se na brisanje članka kojim posjedovanje droge više nije kazneno djelo. Zatim je Klub predložio da se briše članak kojim bi se ukidalo kazneno djelo samovlasti i na određeni način legaliziralo uzimanje pravde u ruke građana. Mijenjao bi se i članak koji govori o veličanju bivših fašističkih država na način da bi stajalo "Veličanje država, organizacija i ideja koje promiču razne vidove netrpeljivosti". Posljednji amandman odnosi se na brisanje članka koji bi uveo kaznenu odgovornost za kršenje zakona u sudskom postupku.

Amandman je podnijela **Jadranka Kosor (HDZ)**. Njime je predložila da posjedovanje droge i dalje ostane kazne-

no djelo jer bi, kaže, u protivnom došlo do širenja narko tržišta.

I **Klub zastupnika HSS-a** predložio je da problematika opojnih droga i dalje ostane u kaznenoj sferi iz razloga što je nejasno tko bi utvrđivao kolika količina droge je potrebna za vlastitu upotrebu.

Vladimir Šeks (HDZ) je podnio 21 amandman. Prvim bi se brisao članak 1. jer predlagatelj smatra da nema razloga da se akt zove Kazneni zakonik. Gospodin Šeks je mišljenja da bi trebalo brisati i članak 2. zbog neosnovanog i nepotrebnog zadiranja u definiciju načela krivnje. Brisao bi se i članak 4. kako se ne bi još više odugovlačili sudski postupci. Predloženo je potom brisanje članka koji govori o slučajevima kada se zbog zastare ne može izvršiti kazna, jer kaže kako ne stoji obrazloženje da će se time suzbiti čekanje zbog zastare u inozemstvu. Zastupnik se potom nije složio s brisanjem članka 48. jer kaže da je on na razlozan i logičan način uređivao materiju krivnje za djela počinjena u sredstvima javnog priopćavanja. Založio se i za brisanje odredbe prema kojoj se novčana kazna određuje temeljem dnevnih dohoda. Drži da će to još više izazvati probleme i rezultirati odugovlačenje postupka. Iskazao je dalje stav da je kazna od 40 godina sasvim dovoljna te se založio za brisanje odredbe o doživotnom zatvoru. Nepotrebnom drži i izmjenu uvođenja i zamjene riječi umoren, umjesto ubijen. Nepotrebnim je ocijenio i izbacivanje iz Kaznenog zakona neovlašteno snimanje tuđih poruka u računalnom sustavu. Što se tiče zabrane isticanja fašističkih simbola predložio je da se u tom članku navede "promicanje totalitarnih ideologija, pokreta, udruga, rasizama, poticanje nasilja ili diskriminacije prema ljudima", jer kaže kako inkriminiranje samo bivših fašističkih država nije dostatno. Gospodin Šeks smatra dalje da se pitanje droge može riješiti i u Kaznenom zakonu, ali bez mogućnosti doživotne kazne. Nije se složio tada ni sa zamjenom pojma gospodarskih kaznenih djela s pojmom zloporabe povjerenja, te je predložio brisanje tog članka u predloženom Zakonu. Založio se i za brisanje odredbe prema kojoj bi vjerovnici izgubili još više sigurnosti budući da bi za ostvarivanje njihovih prava bilo potrebno otvaranje stečajnog postupka. Predložio je i brisanje članka kojima se iz postojećeg Zakona uklanjaju odredbe: nesavjesno gospo-

darsko poslovanje, zloraba ovlaštenja u gospodarskom poslovanju, prijevara u gospodarskom poslovanju i sklapanje štetnog ugovora. Smatra da je s tim odredbama barem postojao pravni okvir zaštite i inkriminacija radnji u gospodarskom poslovanju. Ispuštanjem odgovorne osobe iz kaznenog djela u gospodarstvu kao posebnih kaznenih djela kojima se ističe i posebna društvena opasnost. Predložio je stoga da se takva odredba izostavi iz izmjena Kaznenog zakona. Ne vidi ni razlog odvajanja sudbene vlasti kao mogućih počinitelja kaznenih djela te predlaže brisanje i te odredbe. Zastupnik je predložio i brisanje članka koji govore o primanju ili davanju mita u gospodarstvu i drugom poslovanju, jer smatra da to spada u pravnu neekonomičnost, budući da već postoje u Zakonu kaznena djela službenih ili odgovornih osoba. Posljednji amandman se odnosio na to da se Zakon primjenjuje od 1. lipnja umjesto od 1. rujna ove godine.

Tibor Santo, dr.med. (LS) je podnio amandman kojim predlaže da se za najteže oblike kaznenih djela predvidi od 20 do 40 godina zatvora, obrazlažući to time što je doživotni zatvor u suprotnosti s načelima pravednosti.

Klub zastupnika LIBRE amandmanom je predložio mijenjanje članka koji govori o kazni za preprodaju droga te predlažu da kazna zatvora bude do deset umjesto do dvanaest godina.

Amandmanom **Zeljka Glavana (HSLŠ)** brisao bi se stavak 3. članka 63. koji spominje da bi počinitelji kaznenog djela prodaje droga mogli biti kažnjeni i doživotnim zatvorom ako to rade u sklopu neke grupe ili organizacije. Zastupnik smatra da se na takav način "samostalni dileri" stavljaju u slabiji stupanj kaznene odgovornosti.

Slabi se represija i pravosuđe postaje efikasno

Ministrica pravosuđa, uprave i lokalne samouprave **Ingrid Antičević-Marinović** je pojasnila kako se temeljem ankete za predloženo rješenje glede droge opredijelilo više od 80 posto sudaca, a rješenje podržava i Opće sjednica Vrhovnog suda te Državno odvjetništvo. Istaknula je kako je nakon 1997. u stalnom porastu broj uživatelja droge te je očito da se nešto moralo promijeniti. Ako zaista

želimo zaštititi mladež treba im pružiti pomoć na drugačiji način po uzoru na moderna rješenja sukladno drugim europskim zakonodavstvima, dodala je ministrica. Na način koji se predlaže, pojasnila je dalje, slabi se represija i pravosuđe postaje efikasno. Osvrnula se potom na odredbu temeljem koje privedene osobe neće biti procesuirane ako otkriju tko im je dao drogu rekavši da je to samo mogućnost, a ne i zakonska obveza. Zaključila je da centralno pitanje mora biti tko donosi drogu.

Austrija, posjedovanje droge u svrhu uporabe tretira kao kazneno djelo, Velika Britanija također, naglasila je **Jadranka Kosor (HDZ)**.

Posjedovanje droge kao prekršaj ili kazneno djelo nisu rješenja da se smanji njeno konzumiranje i bilo bi pošteno reći kako su ove izmjene samo zato da se rastereće sudovi.

Na izlaganje ministrice pravosuđa, uprave i lokalne samouprave reagirao je i mr.sc. **Željko Glavan (HSL)**. Rekao je da se Ministarstvo mora odlučiti je li intencija izmjena Kaznenog zakona glede dekriminalizacije droga rasterećenje sudova ili zaštita mladeži.

Posjedovanje droge kao prekršaj ili kazneno djelo nisu rješenja da se smanji njeno konzumiranje i bilo bi pošteno reći kako su ove izmjene samo zato da se rasterete sudovi, dodala je **Dorica Nikolić (HSL)**.

Ministrica **Ingrid Antičević-Marinović** je odgovorila da je upravo to i rekla kako tretiranje posjedovanje droge kao kazneno djelo ima jedino Austrija i Velika Britanija. Smatra dalje da se predloženim izmjenama postiže i rasterećenje sudova i nerepresivno reagiranje spram populacije koja konzumira drogu. Prekršajna ili kaznena odgovornost bitna je zbog kasnije resocijalizacije tih osoba, pojasnila je.

Jadranka Kosor je potom rekla da i u Njemačkoj posjedovanje droge jest kazneno djelo te povlači za sobom zatvorsku kaznu u trajanju od tri mjeseca do pet godina, a ta problematika kazneno je regulirana i u Grčkoj, Luksemburgu, Portugalu i Švedskoj.

Cilj zakona je poboljšanje stanja u pravosuđu

Osvrt na predloženi Zakon dao je i **Ivan Ninić (SDP)**. Drago mu je da se predlaže gospodarski kriminalitet tretirati na način da se povisuju kazne i produžuju zastarni rokovi, budući da su, kaže, zastarni rokovi 1998. godine znatno smanjeni. Podržao je i sprječavanje dokazivanja kako bi se efikasnije i generalno preventivno sprječavala opstrukcija pravde. Podržao je i kaznu doživotnog zatvora u iznimnim slučajevima kao što je trgovina drogom ili višestruka ubojstva. Drži da treba razlikovati dilera ovisnika od samog ovisnika te da bi sredstva potrošena na veliki broj kaznenih postupaka trebalo usmjeriti na prevenciju i liječenje. Posebno je podržao sankcioniranje za neisplatu plaća i za rad na crno. Dobrim je ocijenio potom i zabranu veličanja bivših fašističkih država ili promicanje rasizma i ksenofobije te je predložio da istim sankcijama podliježu i oni koji zagovaraju, promiču ili potiču mržnju diskriminaciju ili nasilje prema bilo kojem pojedincu ili skupini na temelju rase, spola, nacionalnog podrijetla ili vjere. Pojasnio je da je intencija sankcionirati one koji proizvode ili prodaju simbole bivših fašističkih država, a da se zaštite maloljetnici koji te simbole nose i uopće ne znaju što oni znače. Zaključio je da će dati svoj glas za ovaj Zakon jer je njegov cilj poboljšavanje stanja u pravosuđu.

Nije kolega Ninić u pravu kada govori da je Kaznenim zakonom koji je donesen 1997. godine smanjivanjem zastarnih rokova onemogućeno procesuiranje odgovornih za kaznena djela iz područja gospodarskog kriminaliteta, rekao je **Vladimir Šeks (HDZ)**, pojasnivši da je taj Zakon omogućavao primjereno strogo kažnjavanje.

Ako netko samostalno organizira situaciju mrežu dilera to više baš nije tretirano kao najteže krivično djelo, nego se mora dokazivati da je netko u sastavu grupe ili zločinačke organizacije, konstatirao je mr.sc. **Željko Glavan**. Dodao je kako se cijelo vrijeme govori o tome da se treba žestoko obračunavati s dilerima.

Činjenica je da ime previše sudskih sporova i da treba odteretiti sudove, istaknula je **Dorica Nikolić**. Recimo onda da je to jedini razlog ovih zakonskih izmjena, zaključila je.

Mario Kovač (HSL) se osvrnuo na izlaganje gospodina Ninića kada je rekao da su skraćeni rokovi za zastare da se ne bi sankcionirale sramotne privatizacije. Time se, kaže, stekao dojam da je vrijeme sramotnih privatizacija iza nas. Ukazao je potom na slučaj poduzeća "Vodičanka" i smjenu predsjednika Uprave u situaciji kada poduzeće posluje pozitivno te sumnjivu privatizaciju koja je u tijeku.

Ja sam za privatizaciju "Vodičanke", a sve drugo može znati Nadzorni odbor, odgovorio je **Ivan Ninić**.

Zdenka Babić-Petričević (HDZ) smatra da se dio Zakona koji govori o fašističkim državama mora odnositi i na Jugoslaviju u kojoj je hrvatski narod bio ubijan i zatvaran.

Dio Zakona koji govori o fašističkim državama mora se odnositi i na Jugoslaviju u kojoj je hrvatski narod bio ubijan i zatvaran.

Svi smo živjeli u tom zločinačkom sistemu i svi ste tamo završili fakultete, a u sistemu za koji ja kažem da je fašistički fakultet ste mogli završiti jedino u Jasevcu, rekao je **Ivan Ninić**.

Podržavam ove izmjene Kaznenog zakona jer će pridonijeti efikasnijem progonu svih oblika kriminaliteta, a posebice gospodarskog, rekla je **Snježana Biga-Fričanović (SDP)**. Posebno je podržala kažnjavanje poslodavaca kada bez opravdanog razloga ne isplaćuje plaću zaposlenicima. Ukazala je i na ljude koji su službeno radili ali nisu primali plaću. Napomenula je da ti ljudi nisu imali ni pravo na štrajk. Također je podržala odredbu da se zatvorom kazni onaj tko ne poštuje pravomoćne sudske presude. Podsjetila je kako je do 1997. godine posjedovanje droge bilo prekršajno djelo, da bi kasnije bilo prebačeno u Kazneni zakon. Stručnjaci iz ovog područja razlikuju se u mišljenju gdje se ta problematika treba naći, ali svi se slažu da ovisniku mora biti omogućeno liječenje a da država mora kazniti dilere - konstatirala je zastupnica.

I po postojećem Zakonu kazneno je odgovoran onaj tko uskrati ili ograniči pravo na štrajk te se omogućava provođenje kaznenog postupka ako se nekome

uskraćuje ili ograniči pravo na zaradu, pojasnio je **Vladimir Šeks**. Upitao je potom koji su to, kako Zakon predviđa, neopravdani razlozi za neisplatu plaća radnika u propisanom roku?

Nije točno da postojeći Zakon daje mogućnost štrajka zbog neisplate plaća, budući da je Klub zastupnika SDP-a u prošlom sazivu u dva navrata tražio da se to omogući, dodala je **Snježana Biga-Friganović**.

Problem nije u Zakonu nego njegovoj primjeni

Dorica Nikolić je smatrala da nije problem u postojećem Zakonu nego u njegovoj provedbi.

Iz godine u godinu zemlje članice Vijeća Europe traže rješenja kako bi suzbile pošast droga, istaknula je **Snježana Biga-Friganović**, rekavši da ne vidi razlog zašto i mi ne bismo tražili rješenja koja su najbolja.

I **Željko Glavan** smatra da je glavni problem u primjeni Zakona. Mišljenja je dalje da novi Zakon ima labaviju politiku prema samostalnim dilerima jer da bi se nekom dileru sudilo po najstrožoj kvalifikaciji mora se dokazati da je pripadnik grupe ili zločinačke organizacije. Napomenuo je kako je tu tezu već jednom iznio na raspravi a da nitko od zastupnika ni ljudi iz Vlade nije na nju reagirao. Dodao je kako mu briga o djeci, odnosno maloljetnicima djeluje licemjerno, jer se istovremeno ne žele dignuti ruke za porodične naknade i dječje doplatke. Konstatirao je da se polaže mnogo na brigu djece glede droga a s druge strane će se kazneno goniti osoba koja nosi nekakve majice ili sluša neke pjesme povezane s fašističkim simbolima. Predložio je tada da u odredbi koja govori o zabrani sijanja mržnje temeljem rase, vjere itd. stoji i temeljem političkog uvjerenja budući, kaže, da smo svjedoci kako su ljudi često bili proganjani upravo zbog toga.

Za riječ se ponovno javio **Vladimir Šeks**. Ukazao je na to kako je Vlada u obrazloženju Zakona navela da je Republika Hrvatska dužna s Rimskim statutom Međunarodnog kaznenog suda usuglasiti svoje zakonodavstvo. Konstatirao je da takva dužnost ne postoji niti je ijedna od država, koja je potpisala Rimski statut takvo što učinila. Osvrnuo se potom na prijedlog odredbe o zapovjednoj odgo-

vornosti te naglasio da članak 28. Rimskog statuta taj pojam daleko preciznije i jasnije utvrđuje u smislu kaznenog prava. Ukazao je i na tri pravne osnove iz Statuta koji govore o oslobađanju počinitelja od zapovjedne odgovornosti, te kaže kako to nije implementirano u predloženi Zakon. Ne postoji, napomenuo je, stoga pravna obveza da se u hrvatsko zakonodavstvo implementiraju odredbe Statuta. Drži da za instaliranje i utvrđivanje zapovjedne odgovornosti postoje savršeno precizne i jasne odredbe u Kaznenom zakonu koje su naslijeđene iz starih zakonodavstava i bile su u skladu s Međunarodnim pravom. Velikom iluzijom drži da će se uvođenjem takve odredbe u Kazneni zakon neke slučajeve koje bi Haški tribunal ustupio Hrvatskoj moći procesuirati kod našeg sudstva. S obzirom na to da je Rimski statut stupio na snagu 2002. godine konstatirao je da bi takva suđenja bila u suprotnosti s poznatom odredbom da nitko ne može biti kažnjen za djelo koje prije nego što je počinjeno nije bilo utvrđeno kao kazneno djelo.

Branimir Glavaš (HDZ) je istaknuo da nema nikakvih opravdanih razloga za produljenje zastarnih rokova. Smatra da su uvjeti suvremenog života takvi da je potrebno ubrzati i maksimalno efikasno provoditi postupke te okrivljeniku omogućiti redovno obavljanje njegovih poslova. Dodao je da produljenje rokova stvara i pravnu nesigurnost zbog promjene vlasti, politike kaznenog progona ili osobe na čelu Državnog odvjetništva. Što se tiče povećanja gornjih granica kazne za brojna kaznena djela također nema uvjerljivih opravdanja, smatra dalje zastupnik, konstatirajući da se tu radi samo o politikantskom podilaženju djelu javnosti koje takve zahtjeve postavlja potaknut od strane neodgovornih političara i medija. Drži da je povećanje zaprečenih kazni u suprotnosti sa suvremenim civilizacijskim dosezima, suvremenim civilizacijskim trendovima i penološkom znanošću. Opravdanje ne vidi ni u uvođenju doživotne kazne. Smatra da je ona negacija povjerenja u mogućnost resocijalizacije svakog počinitelja kaznenog djela. Povećanje opće represije vidio je u produljenju roka s jedne na dvije godine u kojem je moguće opozvati uvjetnu osudu. Drži dalje da bi se u ovom Zakonu uz zabranu promicanja i veličanja bivših fašističkih država trebala naći i zabrana veličanja komunističkih država. Ako to

Vlada ne uvaži odredbe glede fašističkih režima trebalo bi izbaciti iz Zakona, a ostaviti samo zabranu promicanja ksenofobije i rasizma, konstatirao je zastupnik. Što se tiče promidžbe takvih ideja putem simbola, pozdrava i slično, gospodin Glavaš smatra da može biti samo predmetom prekršajnog postupka.

Poseban tretman moraju imati kriminalci ovisnici

Ovo je izuzetno značajan Zakon i za njegove izmjene treba imati jake razloge i jasnu viziju, rekla je **Jadranka Katarinčić-Škrlić (HSL)**, dodavši kako smatra da te vizije nema. Naglasila je da će se osvrnuti samo na dio koji govori o dekriminalizaciji u širem smislu. Mišljenja je da se kao prvo trebala razriješiti dilema što će nam donijeti odluka da se mala količina droge tretira kao prekršajno djelo. Drži dalje kako u Hrvatskoj postoji neodgovarajući tretman ovisnika kriminalaca. Dodala je kako za njih zatvor predstavlja začarani krug i nije rješenje budući da ih opet vraća na drogu. Time je, kaže, čovjek uništen i društvo gubi. U zemljama zapadne Europe terapija umjesto kazne postala je glavni princip na kojem se baziraju nacionalne strategije liječenja od ovisnosti. Zaključila je da su ovisnici potencijalni kriminalci te da se s obzirom na tu činjenicu s tim problemom moramo posebno pozabaviti.

Ovo je izuzetno značajan Zakon i za njegove izmjene treba imati jake razloge i jasnu viziju.

Pitanje droge je od izuzetne važnosti i ne može se rješavati samo jednim zakonom nego sustavno usklađujući zakonske odredbe i socijalne mjere, rekla je u ime Kluba zastupnika LIBRE dr.sc. **Zrinjka Glovacki-Bernardi (LIBRA)**. Predložila je da se mogućnost kazna zatvora za prodaju droga od jedne do dvanaest godina smanji na maksimum deset godina. Ukoliko bi bilo dvanaest, pojasnila je, slučaj bi prešao u nadležnost županijskih sudova a drugostupanjski sud bi bio tada Vrhovni sud što će cijelu proceduru znatno otežati a ukida se i mogućnost izricanja uvjetne presude. Predložila je i u ime

svog Kluba zastupnika donošenje zaključka kojim bi se obvezala Vlada da do 30. lipnja predoči Izmjene zakona o sprječavanju zlorabe droge u kojem će se svi oni elementi koji se odnose na prekršajni postupak vezati uz izricanje zaštitne mjere savjetovanja i liječenja i omogućiti odgodu izvršenja kazne.

Zakon omogućuje utjecaj politike na sudstvo

U ime Kluba zastupnika HSLS-a govorio je **Mario Kovač**. Smatra da se na kraju svega nameće pitanje političkog aspekta ovog Zakona. Pojasnio je da Zakon uvodi novo kazneno djelo, a to je kršenje zakona u sudskom postupku. Poslužio se riječima ministrice pravosuđa, uprave i lokalne samouprave koja je rekla da će se to odnositi na zlorabe koje su učinjene namjerno odnosno koje graniče sa zdravim razumom. Naglasio je da se na taj način izgradila infrastruktura za utjecaj politike i političkih moćnika na suce i pravosuđe. Drži da je politička polarizacija društva takva da je vrlo opasno uspostavljati ove kriterije i izmišljati pravne standarde. To je još jedan od krupnih razloga zašto Klub zastupnika HSLS-a neće podržati ovaj zakonski prijedlog.

GLASOVANJE

Zamjenik ministrice pravosuđa, uprave i lokalne samouprave **Miljenko Kovač** obrazložio je potom dva amandmana koje je podnijela Vlada. Istaknuo je da se prvi odnosi na članak 55. čiji bi se naziv promijenio i glasio: "Veličanje fašističkih, nacističkih i drugih totalitarnih država i ideologija". U tom slučaju, napomenuo je, fašističke i nacističke države i ideologije bile bi navedene samo kao primjer. Drugi amandman odnosio se na članak 64. koji govori o trgovanju ljudima i ropstvu. Pojasnio je da se tu radi o dodatnom pojašnjenju, na način da je radnja izvršena jasno odvojena od namjere te je uključeno pozivanje na Međunarodno pravo.

Zastupnici su tada glasovanjem odlučili da se o amandmanima Vlade provede rasprava. Za riječ se javio **Vladimir Šeks** rekavši kako smatra da amandman glede totalitarnih režima i ideologija nije dostatan, jer ako se osim nacizma i fašizma trebaju pobrojati i boljševičke i sta-

ljiniističke ideologije. Smatra da taj amandman ne bi trebalo prihvatiti budući da on ne rješava cjelovitu kriminalizaciju ideologija koje demokratski sistem ne može tolerirati. Većinom glasova prihvaćena su ipak oba Vladina amandmana.

Zamjenik ministrice pravosuđa, uprave i lokalne samouprave **Miljenko Kovač** se u ime predlagatelja očitovao potom o amandmanima.

Nije prihvatio amandman **Vladimira Šeksa** koji se odnosi na uvođenje pojma zakonik. Pojasnio je da se tu radi o uvođenju jednog termina koji nije novost u našem pravnom poretku. Da bi se nazivalo jedan skup pravnih normi zakonikom nužno je da ne postoje odredbe koje reguliraju kazneno pravo u brojnim drugim zakonima te tzv. sporedno zakonodavstvo, dodatno je obrazložio **Vladimir Šeks**. Amandman je potom glasovanjem odbijen.

Što se tiče amandmana **Odbora za zakonodavstvo** da se riječ: "zakonom" zamjenjuje riječima "ovim Zakonikom i zakonom", pojašnjeno je da malo odnosno veliko slovo u riječi zakon označava da se radi općenito o zakonu ili nekom određenom. Predsjednik Odbora za zakonodavstvo **Josip Leko** samo je pojasnio da Odbor odustaje od svih slijedećih amandmana koji se odnose na promjenu riječi: "Zakon" riječju: "Zakonik". Zastupnici potom nisu prihvatili ovaj amandman.

Potreba jasnog zakonskog definiranja isključenja kažnjavanja kad nema krivnje nameće potrebu da krivnja bude samo pretpostavka kazne, a ne i sigurnosnih mjera, bilo je pojašnjenje prilikom odbijanja slijedećeg amandmana **Vladimira Šeksa**. Predlagatelj je samo rekao da je njegov amandman na tragu europskih doktrinaranih utemeljenih rješenja, nakon čega su se zastupnici većinom glasova složili s predstavnikom Vlade.

Slijedeći amandman podnio je isti zastupnik a odnosio se na zastarne rokove. Amandman je odbijen s obrazloženjem kako se ne može dokazati da će produljenje zastarnih rokova dovesti do odugovlačenja postupaka. Niti nakon dodatnih pojašnjenja kako će upravo to nastupiti sukladno prijedlogu Vlade, zastupnici nisu uvažili ovaj amandman.

Odbijen je i amandman koji se također odnosio na zastarne rokove, ali u situaciji kada osoba izbiva izvan države. Predstavnik Vlade smatra da to ne ugro-

žava jednakost građana. Zastupnici su se s takvim obrazloženjem složili većinom glasova.

Amandman kojim se tekst Zakona nomotehnički uređuje Vlada je prihvatila.

Još jedan amandman **Vladimira Šeksa** nije prihvaćen. Radilo se o brisanju članka koji govori o načelu krivnje i uređenjem krajnje nužde. Prijedlog je odbijen većinom glasova.

Smanjenje ubrojivosti u praksi je dovelo do poteškoća, rekao je zamjenik ministrice pravosuđa, kao pojašnjenje odbijanja slijedećeg amandmana **Odbora za zakonodavstvo**. Predložena je izmjena tog amandmana na način da se ispred riječi: "smanjenja" doda riječ: "bitno" s čime se Odbor složio.

Vlada nije prihvatila još jedan amandman istog Odbora. Nije se složila s terminom teža posljedica jer to podrazumijeva da postoji i lakša. Odbor ga je potom povukao.

Prvi amandman **Kluba zastupnika HB-a** također nije uvaženo. Radilo se klevetničkim informacijama. Podnositelj je dodatno pojasnio da na taj način zakonske odredbe protiv neistinitih i klevetničkih informacija neće biti provedive u medijima. Većina zastupnika to mišljenje nije uvažila.

Utvrđivanje dnevnog dohotka usporavat će postupke, ali to je nužno, naglasio je gospodin Kovač, odbivši na taj način amandman **Vladimira Šeksa**. S obrazloženjem kako će se na taj način svaliti odgovornost na sudove koji će arbitrarno morati utvrđivati dnevni dohodak, nije uvjerio zastupnike da taj amandman uvaži.

Vlada se nije složila ni s prijedlogom da se briše članak koji uvodi doživotni zatvor, istaknuvši da to nije uvedeno zato što je nekom žao što je ukinuta smrtna kazna. **Vladimir Šeks** je dodao kako dugotrajna kazna zatvora od 40 godina ima isti učinak. Amandman ipak nije prihvaćen glasovanjem.

S istim pojašnjenjem Vlada je odbila i amandman sličnog sadržaja **Tibora Sante**. Isti stav imali su i zastupnici prilikom glasovanja.

Naziv umorstvo za teško ubojstvo je u skladu s hrvatskim jezikom, pojasnio je predstavnik predlagatelja, čime još jedan amandman **Vladimira Šeksa** nije prihvaćen. Kako će suci razlikovati umorstvo od ubojstva, upitao je **Vladimir Šeks**. Amandman je većinom glasova odbijen.

Amandman čiji se sadržaj odnosio na izbacivanje novčane kazne prilikom povrede prava na rad, također nije uvažen, a istu sudbinu doživio je i nakon glasovanja.

Gospodin Kovač je na amandman **Vladimira Šeksa** o nemogućnosti sankcioniranja snimanja tuđih poruka na računalu, rekao kako će to sankcioniranje biti moguće nakon prihvatanja ovog Zakona. Zastupnici su se s time većinom glasova složili.

Slijedeća četiri (**Odbor za ljudska prava i prava nacionalnih manjina, Klub zastupnika HSLs-a, Klub zastupnika HB-a, Vladimir Šeks**) amandmana zamjenik ministrice pravosuđa je odbio pojasnivši da se svi odnose na članak 55. odnosno zabranu veličanja totalitarnih režima i država. Rekao je da su svi amandmani ustvari obuhvaćeni prvim amandmanom Vlade. Većina zastupnika se s time složila.

Slijedeća skupina amandman bila je na članak 63. odnosno pitanje dekriminalizacije droga. Predstavnik predlagatelja je naglasio da će se stvoriti kvalitetnije normativne pretpostavke za efikasniji kazneni progon svih oblika neovlaštene proizvodnje, prodaje i stavljanje u promet opojnih droga te organiziranog kriminala u svezi s drogama. S tim u skladu nisu prihvaćeni amandmani **Odbora za obitelj, mladež i šport, Kluba zastupnika HSS-a i Kluba zastupnika HB-a**. Sadržaj svih amandman je bio da se taj članak briše.

Klub zastupnika Libre je predložio da se kazna za posjedovanje droge smanji sa 12 na 10 godina. Zamjenik ministrice pravosuđa je pojasnio kako bi to opteretilo općinske sudove te je prijedlog odbijen. Unatoč dodatnom obrazloženju da se tu ustvari radi o opterećenosti županijskih i Vrhovnog suda, amandman nije prihvaćen glasovanjem.

Amandman **Kluba zastupnika HDZ-a** također se odnosio na uvođenje dekriminalizacije manje količine droga, te je kao i prethodni odbijen od Vlade i zastupnika.

Istu sudbinu doživio je i amandman istog sadržaja mr.sc. **Željka Glavana**.

Potom je uslijedilo izjašnjavaње o tri amandmana koji su se odnosili na članak koji govori o trgovanju ljudima. Tu su odbijeni amandmani **Odbora za ravnopravnost spolova, Odbora za ljudska prava i prava nacionalnih manjina i**

Odbora za pravosuđe. Dva amandmana su odbijena glasovanjem, dok je Odbor za pravosuđe svoj povukao.

Nije uvažen ni slijedeći amandman **Vladimira Šeksa** kojim bi se vratila u Kazneni zakon odredba vezana uz prebacivanje za kazneno djelo. Gospodin Kovač je pojasnio kako je to pokriveno kaznenim djelima uvrede i klevete. Podnositelj amandman je to nazvao nejasnim, ali amandman nije uvažen glasovanjem.

Nema potrebe odvajati pojedine oblike zlorabe povjerenja danog u svezi s upravljanjem tuđom imovinom, bilo je obrazloženje odbijanja još jednog amandmana **Vladimira Šeksa**. Zastupnik je u tome vidio da će doći do kriminalizacije niza najtežih kaznenih djela u gospodarskom poslovanju, međutim, amandman nije prihvaćen glasovanjem.

Ponovno nije uvažen amandman **Vladimira Šeksa** koji se odnosio na kažnjavanje pogodovanja vjerovnika. Predstavnik Vlade je pojasnio da za to nema potrebe ako je dužnik izbjegao stečaj i ponovno postao solventan, a podnositelj amandmana dodao kako će se na taj način smanjiti pravna sigurnost vjerovnika. Zastupnici međutim nisu dijelili mišljenje gospodina Šeksa.

Vlada je potom imala stav da u sustav Kaznenog prava treba uvrstiti zlorabu povjerenja te nije uvažen i slijedeći amandman **Vladimira Šeksa**. S time su se i nakon dodatnog pojašnjenja gospodina Šeksa zastupnici većinom glasova složili.

Uz pojašnjenje kako nije bitan naziv kaznenog djela nego njegov sadržaj, zamjenik ministrice pravosuđa odbio je još jedan u nizu amandmana **Vladimira Šeksa**. Navedeni zastupnik je bio mišljenja da bi glavna kaznena djela trebala biti u ovom Zakonu. Zastupnici su potom većinom glasova odbili i ovaj amandman.

Uobičajeno je da se sva kaznena djela koja su usko vezana uz neko posebno područje propisuju zakonom koji to područje uređuje, bilo je pojašnjenje uz neprihvatanje još jednog amandmana **Vladimira Šeksa**. Ako se odgovorne osobe ispuste kao nositelji kaznene odgovornosti, rekao je zastupnik, možemo zaboraviti na kazneni progon djela iz gospodarstva. Amandman ipak nije prihvaćen glasovanjem.

Amandman **Kluba zastupnika HB-a** odnosio se na opasnost od uzimanja pra-

vde u ruke građana koja bi mogla izmaknuti kontroli. Iako postoje takvi slučajevi, počinitelji neće izmaknuti kaznenoj odgovornosti, pojasnio je gospodin Kovač, čime je amandman odbijen. Odbijen je i većinom glasova zastupnika.

Slijedeći amandman **Vladimira Šeksa** odnosio se na prijedlog da se to da pod kaznenom inkriminacijom ne budu samo predstavnici sudske, nego i predstavnici drugih oblika vlasti. Predstavnik predlagatelja s time se nije složio, a niti zastupnici.

Što se tiče amandmana **Kluba zastupnika HB-a** o brisanju odredbe koja uvodi kršenje Zakona o sudskom postupku, gospodin Kovač je napomenuo kako je to novo kazneno djelo bitno te je amandman odbijen. Ni ovog puta zastupnici nisu stali na stranu podnositelja amandmana.

Budući da se idući amandman **Vladimira Šeksa** odnosio na istu materiju postao je bespredmetan.

Posljednji amandman podnesen na ovaj Zakonski prijedlog bio je **Vladimira Šeksa**, a odnosio se na određivanje roka primjene ovog Zakona. Predstavnik predlagatelja je predložio da to bude 1. prosinca ove godine, dok je gospodin Šeks predložio 1. lipnja iduće godine. **Vladimir Šeks** je pojasnio kako je 1. prosinca ove godine prerano jer treba prići edukaciji cijelog javnog sektora. Zastupnici su se glasovanjem odlučili za prijedlog Vlade.

Predsjednik Sabora **Zlatko Tomčić** je potom ustvrdio da postoji i amandman koji nije podnesen u skladu s Poslovnikom.

Mr.sc. **Ivo Škrabalo** je naglasio da se amandman odnosi na usklađivanje Zakona s Ustavom te da je stoga u skladu s Poslovnikom.

Mladen Godek je pojasnio kako se amandmani mogu podnositi i na članke Zakona koji nisu obuhvaćeni izmjenama ali ih se želi uskladiti s Ustavom.

Zastupnici su potom većinom glasova odlučili da se o ovom amandmanu ne glasuje.

Prije glasovanja o ovom Zakonu, **Vladimir Šeks** je istaknuo kako se tu radi o organskom zakonu koji se donosi većinom glasova svih zastupnika. Zatražio je i ručno glasovanje.

Zastupnici su potom većinom glasova (58 "za", 12 "protiv" i 7 "suzdržanih") donijeli izmjene i dopune Kaznenog zakona. Budući da je Vlada u među-

vremenu dostavila Prijedlog zakona o suzbijanju zlorabe droga, Odbor za rad, socijalnu politiku i zdravstvo odušao je od amandmana koji bi Vladu za to zadužio. Većinom glasova (42 "za", 29 "suzdržanih" i 7 "protiv") donesena su i dva zaključka na prijedlog Odbora za obitelj, mladež i sport.

1. Vlada Republike Hrvatske obvezna je prigodom donošenja Državnog proračuna za iduću godinu osigurati sredstva za pojačane programe pri-

marne prevencije. U skladu s mogućnostima potrebno je osigurati potporu nevladinim udrugama koje se bave liječenjem i rehabilitacijom liječenih ovisnika.

2. Vlada Republike Hrvatske dužna je pojačati preventivno represivne mjere i aktivnosti na javnim mjestima, posebno kod škola, u svrhu smanjenja dostupnosti droga i sprječavanja uspostave otvorenih narkoscena.

Vladimir Šeks je potom ustvrdio da Zakon nije izglasovan po članku 162. stavka 1. Poslovnika u svezi s člankom 82. stavka 2. Ustava budući da se radi o organskom zakonu kojim se razrađuju Ustavom utvrđena prava slobode čovjeka. Drži kako je taj zakon trebalo donijeti većinom glasova ukupnog broja zastupnika, odnosno 76 glasova "za". Naglasio je da će Klub zastupnika HDZ-a zbog toga podnijeti ustavnu tužbu.

M.Ko; J.Š; M.S.

KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O PARNIČNOM POSTUPKU

Jednostavnije do pravne zaštite

Na sjednici u srpnju Hrvatski sabor je novelirao više zakonskih propisa iz oblasti pravosuđa. Jedan od njih je i Zakon o parničnom postupku kojim se uređuju pravila postupka na temelju kojih sud raspravlja i odlučuje u građanskopravnim sporovima.

Kako je uvodno naglasila ministrica pravosuđa, noveliranim Zakonom postavljene su osnove za građansko-pravno sudovanje koje će biti znatno primjerenije zahtjevima vremena te korisnicima i sudovima. Naime, uvođenjem novih i dogradnjom postojećih zakonskih instituta nastoji se pojednostavniti i ubrzati parničnu proceduru te povećati opću razinu pravne zaštite.

Sudionici u raspravi pozdravili su namjeru predlagatelja da opsežnim intervencijama u postojeći Zakon parnične postupke učini efikasnijima, ali su inzistirali na tome da uvaži i neke njihove sugestije za poboljšanje pojedinih rješenja (u tu svrhu uloženo je dvadesetak amandmana). Oporbeni zastupnici su čak prigovorili Vladi da nije bila dovoljno radikalna kod redefinicija pojedinih instituta, te izrazili bojazan da će neke od predloženih mjera postići suprotne efekte. Zahtijevali su, stoga, da se ponudeni zakonski tekst uputi u treće čitanje, a Klub zastupnika HSLA-a nije mu dao "zeleno svjetlo".

U raspravi je prevladalo mišljenje da bi zastupanje stranaka trebalo u što

većoj mjeri profesionalizirati, odnosno da bi u predmetima u kojima je dozvoljena revizija stranke obvezno morali zastupati odvjetnici. Pobornici tog rješenja napominju da bi u tom slučaju u najtežim predmetima strankama bila osigurana stručna pravna zaštita, te da se siromašni građani mogu koristiti besplatnom pravnom pomoći koju daje Hrvatska odvjetnička komora. Izražena su oprečna stajališta i oko toga treba li napustiti institute državnoodvjetničke intervencije i ulaganja zahtjeva za zaštitu zakonitosti, kao što predlaže Vlada, ili ne. Protivnici tog prijedloga upozoravali su na to da bi se taj potez dugoročno mogao pokazati kobnim, pogotovo kad bi bila u opasnosti državna imovina. Mišljenja su da bi ulaganje zahtjeva za zaštitu zakonitosti trebalo zadržati kao izvanredno pravno sredstvo, barem u predmetima gdje nije dopuštena revizija. Naime, jedan takav korektiv je prijeko potreban i radi ujednačavanja sudske prakse, naglašeno je u raspravi.

Svesrdno je podržan Vladin prijedlog da sudac odmah po okončanju parničnog postupka objavljuje presudu, te određivanje zakonskih rokova za poduzimanje pojedinih radnji i okončanje radnih sporova, uz napomenu da bi trebalo odrediti rokove u kojima se moraju dovršiti i drugi parnični postupci koji tangiraju vitalne interese građana. Dio sudionika u raspravi

zalagao se za to da se predvide i mogućnosti alternativnog rješavanja sporova koje se efikasno primjenjuju u mnogim europskim državama i Americi, a podneseno je i više amandmanskih zahtjeva za povećanje efikasnosti dostave sudske pismena.

Vlada je, međutim, većinu zastupničkih amandmana odbila, tako da je novelirani Zakon donesen uz minimalne amandmanske korekcije (među ostalim, i samog predlagatelja). Uvažila je, međutim, njihovu sugestiju da se stupanje na snagu tog propisa odgodi do 1. prosinca 2003., kako bi se u međuvremenu obavile potrebne pripreme za primjenu novih rješenja.

O PRIJEDLOGU

Jednostavnija i učinkovitija parnična procedura

Zakonom o parničnom postupku iz 1991. godine, koji je u međuvremenu pretrpio tri izmjene, uređuju se pravila postupka na temelju kojih sud raspravlja i odlučuje u građanskopravnim sporovima. Dosadašnja primjena tog Zakona pokazala je da postupci predugo traju, da su sudovi preopterećeni brojem parničnih predmeta, do mjere da se može govoriti o blokadi njihova rada, te da je kvaliteta donesenih odluka nerijetko problematična, što

potvrđuje veliki broj ukinutih odluka nižih sudova. Osim toga, stranke često zlorabe svoja procesna ovlaštenja u postupku, a sudovi nemaju efikasnih instrumenata za suzbijanje takvih zloraba. Nadalje, dostavna služba ne funkcionira na zadovoljavajući način, neka procesna rješenja su formalistička, tako da se pojedini postupci nepotrebno odugovlače iz čisto proceduralnih ili kompetencijskih razloga, itd. Po ocjeni predlagatelja institut sudaca porotnika u parničnom postupku nije našao svoje opravdanje, institut državnoodvjetničke intervencije pokazao se suvišnim, a može se postaviti i pitanje opravdanosti daljnjeg zadržavanja instituta zahtjeva za zaštitu zakonitosti. Ocijenjeno je, također, da nisu osigurani instrumentalni uvjeti da Vrhovni sud Republike Hrvatske ostvari u parničnom postupku svoju Ustavom RH utvrđenu zadaću osiguranja jedinstva u primjeni prava i ravnopravnosti građana. Zbog navedenih razloga predloženim novelama postojećeg Zakona trebalo bi pojednostavniti i učiniti efikasnijom parničnu proceduru, te povećati opću razinu pravne zaštite.

Ubuduće će u parničnom postupku u prvom stupnju, a kad je to moguće i u postupku u povodu pravnih lijekova, u pravilu suditi sudac pojedinac i to na temelju činjenica i dokaza koje su predložile stranke (sud više nije ovlašten po službenoj dužnosti prikupljati činjenični i dokazni materijal).

Po mišljenju predlagatelja to bi se u prvom redu postiglo uvođenjem monokratskog suđenja u prvostupanjskom postupku, a kad god je to moguće i u postupku u povodu pravnih lijekova. To znači da u parničnom postupku u prvom stupnju u pravilu suditi sudac pojedinac. Radikalnim uvođenjem raspravnog načela predviđeno je da, u pravilu, suditi na temelju činjenica koje su stranke iznijele i dokaza koje su one predložile. To znači da sud ubuduće više ne bi bio ovlašten po službenoj dužnosti prikupljati činjenični i dokazni materijal.

Načelo savjesnog korištenja i suzbijanja zlorabe procesnih ovlaštenja razra-

đeno je do maksimuma jer je u nedostatku konkretnih odredbi dovodilo do mnogih zloraba gotovo svih procesnih učesnika. Da bi se to ubuduće izbjeglo, predviđeno je da stranke i njihovi zastupnici zbog nesavjesnog korištenja svojih ovlaštenja u postupku mogu biti novčano kažnjeni te osuđeni i na naknadu troškova postupka koje su time prouzročili.

Zbog nesavjesnog korištenja ili zlorabe procesnih ovlaštenja stranke i njihovi zastupnici mogu biti novčano kažnjeni te osuđeni na naknadu troškova postupka.

Jedna od značajnih novina u Konačnom prijedlogu zakona je i ograničenje prava na iznošenje novota. Prema predloženom, stranke mogu tijekom čitavog prvostupanjskog postupka iznositi nove činjenice i predlagati nove dokaze, ali ako to učine nakon održanog pripremnog odnosno prvog ročišta za glavnu raspravu, dužne su protivnoj stranci naknaditi time izazvane troškove. U žalbi protiv prvostupanjske odluke u pravilu se ne bi mogle iznositi nove činjenice i predlagati novi dokazi, osim iznimno, ako stranke nisu poznavale određene činjenice tijekom prvostupanjskog postupka.

Ograničenje značenja kompetencijskih pitanja također je usmjereno na suzbijanje svih mogućih zloraba. Po novome prigovori stvarne i mjesne nenadležnosti mogli bi se isticati najkasnije na pripremnom, odnosno prvom ročištu za glavnu raspravu. Osim toga, zbog povreda pravila o tim nadležnostima ne bi se mogla izjaviti žalba, osim ako nije pravodobno prigovoreno da su one počinjene, a ni revizija.

Stranka sama, u svoje ime, može voditi parnični postupak

Umjerenim redefiniranjem instituta punomoćnika pruža se bolja zaštita strankama pred sudom, tvrdi predlagatelj. Naime, prigodom noveliranja tog instituta pošlo se od pretpostavke da svaka stranka može sama voditi u svoje ime svaki parnični postupak, dakle da ne postoji obvezatno zastupanje od kvalificiranih punomoćnika - odvjetnika, te

da stranke, kao punomoćnici, u pravilu smiju zastupati samo odvjetnici. Iznimke su predviđene za zaposlenike kao punomoćnike, te za bliske srodnike kao punomoćnike. Dodatne iznimke predviđene su za radnika kojeg u radnom sporu može zastupati osoba koja je u radnom odnosu u sindikatu i za poslodavca kojeg može u postupku u parnicama iz radnih odnosa kao punomoćnik zastupati osoba koja je u radnom odnosu u udruzi poslodavaca. Predlagatelj nije prihvatio sugestiju da se zakonom regulira da stranke obvezno moraju zastupati profesionalni punomoćnici, jer je ocijenjeno da bi to zahtijevalo uspostavljanje posebnog sustava financiranja i određivanja besplatnog zastupanja, što bi u krajnjoj liniji opteretilo državni proračun. Osim toga, uvođenje obvezatnog zastupanja pretpostavljalo bi da se i odvjetnička tarifa uredi zakonom (kao npr. u SR Njemačkoj i Republici Austriji) a dovelo bi i do otpuštanja velikog broja korporacijskih pravnika.

Stranku kao punomoćnici u pravilu smiju zastupati samo odvjetnici, a iznimno osobe koje su s njom u radnom odnosu te bliski srodnici, ako su potpuno poslovno sposobni i ne bave se nadriparstvom.

Poboljšanje opće efikasnosti dostavnog sustava nastoji se, među ostalim, postići obvezivanjem svih pravnih subjekata koji obavljaju registriranu djelatnost, da omoguću da im se dostava obavlja u radno vrijeme, na adresu njihova registriranog sjedišta, zatim uvođenjem tzv. leteće dostave preko javnog bilježnika, sporazuma o adresi dostave, strožih pravila o prijavljivanju promjene adrese, pooštrenih uvjeta za postavljanje zastupnika za primanje pismena te izravnog sankcioniranja sudionika u postupku dostave zbog povrede njihovih dužnosti.

Napuštanje instituta državnoodvjetničke intervencije

Napuštanje instituta državnoodvjetničke intervencije te ulaganja zahtjeva za

zaštitu zakonitosti trebalo bi pridonijeti "deetatizaciji" parničnog postupka, što je svojevrsno jamstvo ravnopravnosti stranaka u postupku, bez obzira na to o kome se radi (pa i ako je riječ o državi). Naime, ti su instituti trebali osigurati državnu kontrolu vođenja parničnih postupaka, radi zaštite javnog interesa i apstraktne zakonitosti, ali prvi uopće nije zaživio u praksi, dok se drugi u građanskim stvarima koristi samo iznimno, tvrdi predlagatelj.

Ograničava se pravo stranaka na iznošenje novota; napuštaju se instituti državnoodvjetničke intervencije i ulaganja zahtjeva za zaštitu zakonitosti te uvode novi i dograđuju neki postojeći zakonski instituti.

Po njegovom mišljenju predloženim novelama doći će do punog izražaja ostvarivanje ustavne pozicije Vrhovnog suda RH. Naime, njegova je zadaća da osigurava jedinstvenu primjenu prava i ravnopravnost građana, ali dosad nije imao efikasne instrumente za to budući da je dopustivost revizije, u pravilu, bila uvjetovana određenom vrijednošću predmeta spora. Ubuduće će se revizija moći izjavljivati protiv svih drugostupajskih presuda, kad je to potrebno radi osiguranja jedinstva u primjeni prava i ravnopravnosti građana. Uvođenjem novih te izmjenom odnosno dogradnjom postojećih zakonskih instituta predlagatelj nastoji funkcionalizirati parničnu proceduru kao cjelovit sustav. Budući da je postojeći Zakon o parničnom postupku preuzet 1991. godine, ove novele iskorištene su i za terminološko i sadržajno usklađivanje njegovih odredbi s novim pravnim nazivljem i novim pravnim poretom.

RADNA TIJELA

Odbor za zakonodavstvo podupro je donošenje ovog Zakona, zatraživši amandmansku korekciju članka 285. stavak 2. (tekst u zagradi zamijeniti riječima: "ovog Zakona"). Riječ je o nomotehničkom uređivanju izričaja, kako bi bilo razvidno da se radi o odredbi članka 382.

koji se, i u postojećem i u izmijenjenom tekstu, odnosi na institut revizije. Pored toga, Odbor je sugerirao predlagatelju da preispita odredbe koje doprinose ubrzanju postupka, kako bi bilo razvidno da se ne umanjuju prava stranaka, zatim da jasnije utvrdi prava zastupanja (ako to ne bi mogli obavljati odvjetnici upitna je kvaliteta pravne pomoći strankama i sprječavanje nadripisarstva) te doradi odredbe o dostavi sudskih pismena.

Prijeko potreban i kvalitetan zakonski projekt

U raspravi na sjednici matičnog **Odbora za pravosuđe** ocijenjeno je da je riječ o prijeko potrebnom, ali i kvalitetnom zakonskom projektu koji bi mogao pridonijeti bržem i učinkovitijem suđenju u građanskopravnim predmetima (takvih je većina u svim sudovima). Budući da se radi o složenoj materiji koja donosi neke vrlo značajne, i u našem građanskopravnom sustavu neuobičajene novosti koje će u primjeni zahtijevati veliku stručnost i informiranost sudionika u postupku, predloženo je da se *vacatio legis* od 3 mjeseca osjetno produži, kako bi se stvorile sve pretpostavke za stupanje na snagu i primjenu ovog Zakona.

Odvjetnik kao pojačana zaštita stranke

Od ostalih konkretnih primjedbi i prijedloga članova Odbora u Izvješću tog radnog tijela se spominje mišljenje da bi stranke trebalo obvezati na poduzimanje radnji putem odvjetnika kao punomoćnika, u predmetima u kojima je dopuštena revizija. Taj je prijedlog argumentiran činjenicom da nije dovoljno redefiniiran institut punomoćnika i to zbog uvođenja raspravnog načela, bitnog ograničenja prava stranaka, te prava na iznošenje novota. Kako je rečeno, zbog svih tih ograničenja stranku bi trebalo pojačano zaštititi, poglavito u predmetima u kojima može izjaviti reviziju, a to najbolje mogu odvjetnici. Naime, u pravilu je riječ o najkompliciranijim predmetima koji zahtijevaju visoki stupanj stručnosti u zastupanju. Naglašeno je, također, da bi se u slučaju usvajanja takvog rješenja siromašne stranke mogle upuštati i u ove složene predmete, koristeći pogodnosti

besplatne pravne pomoći putem odvjetnika i odvjetništva.

U raspravi je izraženo i suprotno stajalište, prema kojem nema opravdanih razloga nametati strankama obvezu angažiranja odvjetnika općenito, pa i kod korištenja instituta revizije. Naglašeno je da svatko slobodno disponira svojim pravima te da i na ovom području treba respektirati potrebu konkurencije i dopustiti da npr. pravnu osobu zastupaju njezini pravnici, a ostale osobe punomoćnici

Bili su u pravu oni koji su predlagali da pravnu osobu može zastupati odvjetnik ili korporacijski pravnik s položenim pravosudnim ispitom.

iz stavka 3. novog članka 89a. (srodnici po krvi) jer oni, prema važećim odredbama, ionako svoju punomoć ne mogu prenositi na druge osobe. S tim u svezi istaknuto je da ne treba zanemariti ni pitanje troškova zastupanja u slučaju obveznog angažiranja odvjetnika, odnosno tzv. siromaško pravo stranaka s nedostatnim financijskim mogućnostima. Doduše, postoji praksa i tradicija da odvjetništvo takvim strankama pruža besplatnu pravnu pomoć, no u osnovi se radi o dobrovoljnom institutu. Stoga, dok država ne iznađe mogućnosti za zakonsko preuzimanje troškova zastupanja siromašnih, ne postoje ni uvjeti za statuiranje obveznosti zastupanja putem odvjetnika, naglašavaju protivnici tog prijedloga Odbora (to više što i sada postoji mogućnost da sud oslobodi stranku obveze plaćanja odvjetničkih troškova). Prijedlogu o kojem je riječ zamjerena je i nedovoljna preciznost. Naime, revizija je u nekim slučajevima dopuštena od početka postupka, a u nekima tek od drugog stupnja (ovisno o vrijednosti spora) pa nije jasno kada bi nastajala obveza angažiranja odvjetnika.

Sudionici u raspravi osvrnuli su se i na rješenje iz članka 219, prema kojem stranke mogu podnijeti reviziju protiv drugostupajnske presude u predmetu u kojem vrijednost predmeta spora ne prelazi cenzus određen stavkom 1. tog članka, u slučaju da je drugostupajnski sud u izreci te presude odredio da je protiv nje revizija dopuštena. Izražena je ozbiljna

rezerva u spremnost sudaca da vlastitim disponiranjem dovode u pitanje vlastite pravomoćne odluke. Radi se o novoti koja nema komparativnih uzora, a mogla bi znatno pridonijeti opterećenosti Vrhovnog suda, upozoreno je u raspravi.

Podrška sudskim savjetnicima

Članovi Odbora podržali su prijedlog Vrhovnog suda da se dopunom predloženog Zakona sudske savjetnike ovlasti da u prvom stupnju provode parnični postupak i poduzimaju neke druge procesne radnje, te da uz ovlasti predsjednika suda podnose pisane prijedloge na temelju kojih bi suci donosili odluke. U drugostupanjskom i postupku povodom izvanrednih pravnih lijekova referirali bi o stanju spisa i pripremali nacрте odluka. Ocijenjeno je da bi primjena predloženog rješenja pridonijela bržem rješavanju brojnih zaostataka u većem broju sudova i to bez imenovanja novih sudaca, što bi predstavljalo značajno opterećenje za proračunska sredstva namijenjena pravosuđu. Trebalo bi bolje iskoristiti potencijale već zaposlenih sudskih savjetnika, a tamo gdje je to nužno mogli bi se angažirati i savjetnici na određeno vrijeme, do obavljanja poslova, rečeno je u raspravi. Nakon konzultacija s predstavnikom predlagatelja ocijenjeno je, međutim, da je predloženom rješenju mjesto u Zakonu o sudovima, a ne u Zakonu o parničnom postupku te je sugerirano da se o stajalištima Odbora izvijeste nadležni za pripremu nacрте izmjena spomenutog zakona.

Članak 219. kojim se predviđa ukidanje zahtjeva za zaštitu zakonitosti je također izazvao oprečna stajališta članova Odbora. Oni koji se zalažu za ostanak ovog instituta smatraju da pravno-politička argumentacija predlagatelja nema dovoljnu snagu, kao ni tvrdnja da se on "malo koristi", budući da se ne ispituju sve pravomoćne presude. Ne slažu se ni s njegovom konstatacijom da je kod ovog instituta "država privilegirana", budući da je ona, kao i građani, samo stranka u postupku. Osim toga, to je jedini pravni lijek koji stoji na raspolaganju državi i državnom odvjetništvu (svi ostali, uključujući i reviziju, su na raspolaganju strankama). Kako Zakon o državnom odvjetništvu daje ovlasti tom tijelu da podnosi pravna sredstva, ukidanjem zahtjeva za zaštitu zakonitosti to više neće biti moguće u građanskopravnim postupci-

ma, upozoreno je u raspravi. Postavljeno je i pitanje ostvarivanja ustavnih ovlasti u međusobnoj kontroli različitih grana vlasti te naglašeno kako više nitko neće provjeravati ni nadzirati sudovanje u građanskopravnim stvarima koje su vrlo složene, poglavito rješavane temeljem propisa koji su regulirali i reguliraju tranziciju vlasništva. Uz ostalo, rečeno je kako je zahtjev za zaštitu zakonitosti nužan i radi ujednačavanja sudske prakse, poglavito u predmetima u kojima se ne može ulagati revizija, jer sudovi često donose presude bazirane na različitim pravnim shvaćanjima.

Sniziti vrijednost predmeta spora na čiju je presudu dopušteno ulaganje revizije.

Pobornici ukidanja ovog instituta napominju, pak, da je parnični postupak dvostupanjski, pa postoji dovoljno pravnih sredstava i lijekova za zaštitu zakonitosti. Naglašavaju da država mora vrlo restriktivno koristiti svoja ovlaštenja u nastupanju pred sudom, a ne preuzimati ulogu "najzagriženijeg" parničara. Mišljenja su da je ovaj institut prepreka samostalnosti sudaca i smatraju pogrešnim argument kako sudovi sude loše pa ih putem njega treba kontrolirati. Uostalom, ne može se sudska odluka kontrolirati do vijeka i na taj način omogućavati državi da bude privilegirana u postupku.

Nakon provedene rasprave, Odbor je većinom glasova svojih članova, predložio Hrvatskom saboru donošenje Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku.

Odbor za rad, socijalnu politiku i zdravstvo raspravio je ovaj zakonski prijedlog kao zainteresirano radno tijelo, u dijelu koji se odnosi na postupke u parnicama iz radnih odnosa. Mišljenja je da će uvođenje novih instituta u parnični postupak (npr. ograničenje prava na iznošenje novih činjenica i predlaganja novih dokaza u žalbenom postupku, te obveza proglašenja presude odmah po zaključanju glavne rasprave, a samo iznimno uz odgodu od 15 dana) pridonijeti efikasnosti postupka i ostvarivanju načela savjesnog korištenja i suzbijanja zlorabe procesnih ovlaštenja.

Po ocjeni tog radnog tijela skraćivanje rokova za poduzimanje pojedinih radnji u parnicama iz radnih odnosa (npr. za zakaživanje ročišta za glavnu raspravu, te za podnošenje odgovora na tužbu, obveza okončanja postupka pred prvostupanjskim sudom u roku od šest mjeseci (ovaj rok je prvi put izričito utvrđen u našem zakonodavstvu), kao i rok u kojem je drugostupanjski sud dužan donijeti odluku o žalbi, svakako će pridonijeti boljoj i efikasnijoj zaštiti radnika. Po mišljenju članova Odbora primjenom navedenih rokova radni sporovi bi mogli trajati u prosjeku osam mjeseci, ispune li se i drugi neophodni uvjeti za to (educiranje sudaca i odvjetnika, kadrovsko ekipiranje sudova, i dr.). Budući da noveliranim Zakonom nisu predviđene sankcije za povredu odredaba koje utvrđuju rokove u radnim sporovima, odgovornost sudaca trebala bi se utvrđivati u stegovnom postupku, temeljem Zakona o sudovima, napominje se u Izvješću Odbora.

Članovi Odbora su jednoglasno sugerirali Hrvatskom saboru da usvoji predložene izmjene i dopune Zakona o parničnom postupku jer se njima postiže efikasnija parnična procedura u postupcima u parnicama iz radnih odnosa i povećava razina pravne zaštite radnika.

RASPRAVA

UVODNO IZLAGANJE

Obrazlažući zastupnicima predložene izmjene i dopune ministrica pravosuđa, uprave i lokalne samouprave, **Ingrid Antičević-Marinović**, naglasila je da su noveliranim Zakonom postavljene osnove za građanskopravno sudovanje koje će biti znatno primjerenije zahtjevima vremena te korisnicima i sudovima. Naime, prepoznati su nedostaci postojećeg Zakona o parničnom postupku, koji se u prvom redu tiču efikasnosti, a i same kvalitete sudovanja, i predložena rješenja koja bi te nedostatke trebala efikasno otkloniti. Po njenim riječima predložene novele su pripremane relativno dugo (više od dvije godine), kao što to i priliči jednom ovako valikom legislativnom zahvatu. Tekst Konačnog prijedloga zakona rezultat je ne samo uvažavanja mišljenja pravnih teoretičara i praktičara, nego i prijedloga proizašlih iz plodonosne saborske rasprave o Prijedlogu zakona. Naime, predla-

gatelj je pomno razmotrio sve primjedbe i sugestije i odvagao proturječna mišljenja, te ponudio kompromisna rješenja čime je zakonski tekst dobio na kvaliteti u odnosu na prvo čitanje.

Napuštanje instituta zahtjeva za zaštitu zakonitosti, koji je inače bio vrlo rijetko korišten (u tome je i bila njegova vrijednost) moglo bi se dugoročno pokazati kobnim potezom.

Kao bitnu poboljšicu u odnosu na prvobitni tekst spomenula je uvođenje obvezatnog pokušaja izvansudskog načina rješavanja sporova kad je potencijalni tuženik Republika Hrvatska. Na taj se način - kaže - želi spriječiti da upravo država bude "najobjesniji parničar", a nastoji se i rasteretiti sudove. Naime, Izvješće o njihovom radu za 2002. godinu pokazalo je da je država i dalje u neprijemeno velikom broju slučajeva pasivno legitimirana, tj. tužena. U buduću će državno odvjetništvo morati razmotriti sve konkretne slučajeve koji bi potencijalno opterećivali sudove i priznavati očigledne tužbene zahtjeve. Time se ujedno štiti i državni proračun jer se izbjegava dugotrajno suđenje, odnosno plaćanje velikih kamata na osnovno potraživanje, napominje ministrica.

U nastojanju da skрати trajanje i povećá efikasnost radnih sporova predlagatelj je, kaže, ograničio rok za dovršenje prvostupanjskog postupka na 6 mjeseci, a za drugostupanjski postupak na 30 dana. Striktno su određeni i neki drugi rokovi za zakazivanje ročišta u toj vrsti predmeta, na najdulje 30 dana, dok je za odgovor na tužbu predviđeno samo 8 dana.

U nastavku je podsjetila na osnovna načela na kojima se temelji predloženi Zakon.

Nakon što su zastupnici saslušali njeno uvodno izlaganje, riječ su dobili izvjestitelji radnih tijela. Najprije je **Luka Tronić** prenio stajališta Odbora za pravosuđe. Potom je **Josip Leko** obrazložio stavove Odbora za zakonodavstvo, dok je **Snježana Biga-Friganović** govorila u ime Odbora za rad, socijalnu politiku i zdravstvo.

Odvjetnici moraju postupati prema uputama stranke

Govoreći u ime Kluba zastupnika HSS-a, **Zdenko Haramija** je konstatirao da predlagatelj nije uvažio popriličan broj primjedbi i prijedloga iznesenih u prethodnoj raspravi, koji su po njihovu mišljenju bili dobri. U nastavku je izvijestio da njegovi stranački kolege ponovno apeliraju da se iz članka 3. Konačnog prijedloga zakona izostavi riječ "zastupnici", među koje spadaju i odvjetnici. Smatraju, naime, da se obveza govorenja istine pred sudom ne bi mogla odnositi na odvjetnike, s obzirom na to da oni prenose činjenično ono što saznaju kroz upute stranke. Po mišljenju haesesovaca obrazloženje kojim je Vlada odbila taj prijedlog - kako se radi o izvršenju subjektivne istine - je nerazumljivo.

Rješenje prema kojem drugostupanjski sud u izreci presude dopušta njenu reviziju ne pridonosi ujednačavanju sudske prakse.

Sudeći po obrazloženju uz članak 45, bili su u pravu oni koji su predlagali da pravnu osobu može zastupati odvjetnik ili korporacijski pravnik s položenim pravosudnim ispitom, kaže Haramija. Naime, predložena norma u stavku 2. ovog članka, prema kojoj stranku može kao punomoćnik zastupati i osoba koja je s njom u radnom odnosu, ako je potpuno poslovno sposobna, je preširoka (to bi moglo značiti da zastupnik može biti bilo tko od uposlenika, bez obzira na kvalifikaciju, itd.).

Po mišljenju haesesovaca, ne stoji prigovor Vlade da bi uvođenjem odredbe kojom bi se predvidjelo da u parničnim predmetima u kojima je dozvoljena revizija stranke obvezno zastupaju odvjetnici opteretilo državni proračun. Kada bi se usvojilo takvo rješenje, stranke bi u najtežim predmetima imale stručnu pravnu zaštitu, a siromašni građani se mogu koristiti besplatnom pravnom pomoći koju daje Hrvatska odvjetnička komora.

Haesesovci i dalje ostaju kod prijedloga da se u članku 219. Konačnog prijedloga zakona snizi vrijednost predmeta spora na čiju je presudu dopušteno ula-

ganje revizije, sa 100 na 50 tisuća kuna. U prethodnoj raspravi, kaže Haramija, tražili su da se kod svih sporova male vrijednosti pred trgovačkim sudovima omogućí ulaganje revizije na drugostupanjske odluke. Prihvatljivo im je, kaže, kao kompromisno rješenje, sniženje vrijednosnog kriterija za te sporove, s 200 na 50 tisuća kuna. U svemu ostalome Klub zastupnika HSS-a ostaje kod stavova iznesenih u prethodnoj raspravi. Tom su prilikom, naime, podržali predloženo ukidanje instituta sudaca porotnika u prvostupanjskim sporovima, uvođenje raspravnog načela i ograničenja prava na izvođenje novih dokaza, promjenu sustava dostave pismena, ograničenje značenja kompetencijskih pitanja te ukidanje zahtjeva za zaštitu zakonitosti. Smatraju, naime, da će navedene promjene bitno pridonijeti poboljšanju pravne sigurnosti građana i zato podupiru Konačni prijedlog zakona.

U reformi dostave pismena stalo se na pola puta

Nema sumnje da zbog dugotrajnosti parničnih postupaka te postupke treba pojednostaviti i učiniti efikasnijim, a hoće li ovako opsežne novele u tome uspjeti, pokazat će vrijeme primjene, izjavio je glasnogovornik Kluba zastupnika HB-a, **Ivić Pašalić**. Dio predloženih mjera, poput radikalnog uvođenja raspravnog načela i ograničenja prava na iznošenje novih dokaza zasigurno će postići svoju svrhu, ali u reformi dostave pismena stalo se na pola puta, kaže zastupnik. Primjerice, nije jasno zašto bi sustav podizanja pošte preko sudskih pretinaca bio sigurniji od primanja pismena preko Hrvatske pošte.

Neprihvatljivo je da se korištenje procesnih ovlaštenja stranaka u postupku naziva zloporabom prava. Uostalom, sudovi i sada imaju instrumentarij za sprječavanje zloporaba.

Neke od predloženih mjera, kaže, uopće nemaju nikakvo značenje za efikasnost i duljinu postupka (npr. redefini-

ranje instituta punomoćnika, ostvarivanje ustavne pozicije Vrhovnog suda i sl.). Uvođenje novih vrsti tužbi je potrebno jer se time širi lepeza pravnih instituta, ali to će zasigurno dovesti do daljnjeg povećanja broja predmeta. Međutim, napuštanje instituta zahtjeva za zaštitu zakonitosti, koji je inače bio vrlo rijetko korišten (u tome je i bila njegova vrijednost), moglo bi se dugoročno pokazati kao koban potez, pogotovo kad bi bila u opasnosti državna imovina. Uostalom, Opća sjednica Vrhovnog suda nije podržala ukidanje tog načela, a nisu ga ukinuli ni Slovenci, poštujući mišljenje struke. Napusti li se taj institut bit će onemogućeno da se protiv nižestupanskih odluka uopće raspravlja pred Vrhovnim sudom, što će pojačati neujednačenost sudske prakse u identičnim pravnim situacijama, upozorava zastupnik.

Neki novi instituti doprinijet će odugovlačenju postupka

Po mišljenju zastupnika HB-a dodatno zagušenje sudova izazvat će uvođenje odredbe kojom se regulira tužba zbog nedospjele tražbine, ako se čini vjerojatnim postojanje pravnog interesa za takav zahtjev. Ne sviđa im se ni to što se predloženim obvezama pozivanja stranaka

Smanjenje prava stranaka u parničnom postupku neće dovesti do smanjenja broja neriješenih predmeta na sudovima, te do bolje kvalitete suđenja.

na saslušanje sa suda prebacuje na punomoćnike. To će, kaže Pašalić, dovesti do nesnalaženja a eventualno i zloupotreba tamo gdje su punomoćnici srodnici, te dodatno opteretiti odvjetnike. Propisivanje postupka odgovaranja na tužbu i zahtjeva za izvješćem o obavljenom izviđaju u članku 200. Konačnog prijedloga zakona njegovi stranački kolege smatraju svojevrsnim doprinosom odugovlačenju parničnog postupka, a ne efikasnosti. Po njihovoj ocjeni ni odredba članka 219. (nudi rješenje prema kojem drugostupanski sud u izreci presude dopušta

njenu reviziju) ne pridonosi ujednačavanju sudske prakse, već posve obrnuto. Naime, kako nisu naznačeni jasni kriteriji, to se rješenje pretvara u neku vrstu diskrecione ocjene suda.

Pašalić je na kraju rekao da se Klub zastupnika HB-a zalaže za prolongiranje primjene ovog zakona na 1. siječnja 2004. godine, kako bi se dobilo na vremenu za nužne pripreme.

Zastupanje stranaka profesionalizirati

Mario Kovač izjavio je da Klub zastupnika HSLS-a podržava dobru namjeru predlagatelja da se ovim opsežnim intervencijama u postojeći Zakon popravi efikasnost parničnih postupaka, ali da inzistiraju na sveobuhvatnoj raspravi i nekim njihovim prijedlozima koji nisu uvaženi. Slažu se s ocjenama Vlade da parnični postupci predugo traju, da su sudovi preopterećeni te da je kvaliteta donesenih odluka često problematična. Mišljenja su, također, da institucija sudaca prototipa u parničnom postupku nije opravdala svoje postojanje, te da dostavna služba ne funkcionira na zadovoljavajući način. I oni stoje na stajalištu da se institut državnoodvjetničke intervencije u parničnom postupku pokazao suvišnim i da ga treba u potpunosti ukloniti iz zakonskog teksta ("to je relikv bivšeg socijalističkog sustava"). Naime, realan povod za uvođenje tog instituta u naš pravni sustav bio je prvenstveno političke, a manje pravne naravi. Osim toga, zemlje koje nam obično služe kao primjer (npr. Njemačka i Austrija) ne poznaju takva rješenja.

Sudovi imaju načina za sprječavanje zloupotreba procesnih ovlaštenja

Po riječima zastupnika njegovi stranački kolege ne slažu se s ocjenama predlagatelja da stranke često zloupotrebljavaju svoja procesna prava, da sudovi nemaju efikasnih instrumenata za suzbijanje takvih zloupotreba, kao i da nisu osigurani uvjeti da Vrhovni sud u parničnom postupku ostvari svoju zadaću osiguranja jedinstva u primjeni prava i ravnopravnosti građana. Smatraju neprihvatljivim i da se korištenje procesnih ovlaštenja stranaka u postupku naziva zloupotrebom prava,

a uvjereni su i da sudovi i sada imaju instrumentarij za sprječavanje zloupotreba. S obzirom na uvođenje raspravnog načela, ograničenje prava na iznošenje novota i kompetencijskih pitanja i dr. i dalje ostaju pri prijedlogu da u predmetima u kojima je predviđena mogućnost revizije stranke obvezno zastupaju odvjetnici (prema podacima za 2001. godinu riječ je o svega 1, 6 posto od ukupnog broja

Nema sumnje da efikasno vođenje postupka nije samo sebi cilj, ali nema ni stvarne pravde ako suđenje nije organizirano tako da bude efikasno u pružanju pravne zaštite građanima.

građanskopravnih predmeta). Smatraju da ne stoji obrazloženje predlagatelja da bi to zahtijevalo uspostavljanje posebnog sustava financiranja i određivanje besplatnog zastupanja. Naime, stranka koja u cijelosti uspije u sporu ionako ima pravo na povrat troška i za odvjetničke honorare. Drže, međutim, da bi primjena tog rješenja u krajnjoj liniji spriječila i objesno parničenje. Ne dijele mišljenje predlagatelja kako će smanjenje prava stranaka u parničnom postupku dovesti do smanjenja broja neriješenih predmeta na sudovima te do bolje kvalitete suđenja (naprotiv, to bi moglo rezultirati redukcijom građanskih prava).

Predvidjeti mogućnost alternativnog rješavanja sporova

Kovač je, među ostalim, upitao zbog čega Vlada ovim izmjenama nije predvidjela mogućnost alternativnog rješavanja sporova (putem medijacije, rane neutralne procjene spora, nagodbene konferencije i sl.). U prilog tome spomenuo je da se ti instituti veoma učinkovito prakticiraju u pravosudnim sustavima Europe i Amerike (primjerice, u SAD-u se medijacijom rješava 59 posto sporova). Kako reče, njegovi stranački kolege također inzistiraju na prijedlogu da se izmijeni članak 3. Konačnog prijedloga zakona (u noveliranom članku 9. Zakona o parničnom postupku brisati riječ "zastupnici"). I dalje stoje na stajalištu da bi tre-

balo intervenirati u članak 8, odnosno izmijenjeni članak 17. postojećeg Zakona. Razlog - njime se ograničava stadij postupka u kojem se može isticati prigovor stvarne i mjesne nadležnosti, s time da sud više ne pazi po službenoj dužnosti na povrede odredaba kojima je to regulirano. Mišljenja su da navedene izmjene vode ukidanju specijaliziranih sudova, kakve imaju i zemlje EU, a i zemlje u tranziciji.

Pozitivno je to što će se revizija ubuduće moći izjavljivati protiv svih drugostupanskih presuda.

Čudi ih, kaže Kovač, i odbijanje sugestije da radne sporove sude vijeća za radne sporove, u kojima bi sudjelovali predstavnici radnika i poslodavaca, to više što se radi o obvezi iz Ugovora za pravednu Hrvatsku koji je SSH sklopio s vladajućom koalicijom uoči parlamentarnih izbora. Doduše, konačnim prijedlogom zakona utvrđeni su nekakvi rokovi u okviru kojih bi se trebali dovršiti radni sporovi (oni su i dosad imali naznaku hitnosti) ali pitanje je hoće li ih se sudovi pridržavati.

Činjenica da je Vlada ostala pri rješenju da se strankama ograniči pravo na iznošenje novota dodatni je argument u prilog stajalištu HSLŠ-a da bi zastupanje stranaka trebalo u što većoj mjeri profesionalizirati, kaže Kovač. Među ostalim, podsjetio je na činjenicu da su u raspravi o Prijedlogu zakona haeseslovci predlagali da se kod trgovačkih sporova obveže suca pojedinca, odnosno predsjednika vijeća, da stranke najprije upute na nagodbu, a tek ako ona ne uspije, nastave postupak. Međutim, predlagatelj nije uvažio taj prijedlog, uz obrazloženje da bi takvo rješenje samo odugovlačilo postupak. Istodobno se u članku 99. propisuje da se osoba koja namjerava podnijeti tužbu protiv države prethodno mora obratiti nadležnom državnom odvjetništvu, sa zahtjevom za mirno rješenje spora (ne bude li o tome odlučeno u roku od 3 mjeseca, mogla bi se podnijeti tužba nadležnom sudu). Ne ukazuje li to na neravnopravnost pred zakonom Republike Hrvatske i ostalih potencijalnih stranaka u parničnom postupku - pita Kovač. Unatoč dobroj namjeri predlagatelja,

zakonski tekst sadrži toliko manjkavosti da ga Klub zastupnika HSLŠ-a ne može podržati, zaključio je na kraju.

Predložene novele prijeko potrebne

S obzirom na brojne nedostatke u dosadašnjoj primjeni Zakona o parničnom postupku zastupnici SDP-a smatraju krajnje opravdanim predložene izmjene i dopune tog propisa, rekla je glasnogovornica njihova Kluba, **Vesna Podlipec**. Napomenula je da se slažu s uvođenjem načela monokratskog suđenja u prvom stupnju, kao pravilom, te u drugom stupnju kad god je to moguće. Pobornici su i rješenja da sud sudi na temelju činjenica i dokaza koje su iznijele stranke. Naime, dosad je bio zadužen da utvrđuje tzv. materijalnu istinu, što je nerijetko dovodilo do nepotrebnog ukidanja prvostupanskih odluka od strane drugostupanskog suda. Radikalno uvođenje raspravnog načela trebalo bi, znači, olakšati suđenje i smanjiti broj ukinutih odluka, kaže zastupnica.

Uvođenjem niza novih procesnih instituta (npr. presuda zbog ogluhe, obustava postupka, itd.) stranke će se primorati na aktivniju ulogu u parničnom postupku.

Njeni stranački kolege pozdravljaju i rješenja koja bi trebala bitno smanjiti mogućnost zlorabe procesnih ovlaštenja. Prema predloženom, sud će ubuduće moći čak i novčano kažnjavati stranke i njihove zastupnike koji se nesavjesno koriste svojim procesnim ovlaštenjima te im dosuditi naknadu troškova postupka, što će zasigurno djelovati preventivno, smatra zastupnica. Nema sumnje - kaže, da efikasno vođenje postupka nije samo sebi cilj, ali nema ni stvarne pravde ako suđenje nije organizirano tako da bude efikasno u pružanje pravne zaštite građanima.

Činjenica je, kaže, da je na hrvatskim sudovima trenutno više od 1,5 mln. zastavljenih predmeta, da se mnoge parnice pretvaraju u "sapunice" (neke traju i po 20 godina), da je na tisuće predmeta starijih

od 8 godina, itd.). Iako takvo stanje nije posljedica samo loših pravila postupka, nego uvelike i nesavjesnog rada pojedinih sudskih dužnosnika, njeni stranački kolege pozdravljaju mjere za pojednostavljenje i ubrzanje sudskih postupaka.

Stranke primorati na aktivniju ulogu u postupku

Smatraju, inače, da bi bilo bolje da stranke obvezno zastupaju profesionalni punomoćnici, ali se ipak priklanjaju predloženom rješenju, uvažavajući argumente predlagatelja. Slažu se i s prijedlozima za povećanje opće efikasnosti dostavnog sustava, a ne protive se ni ukidanju prava državnog odvjetništva na ulaganje zahtjeva za zaštitu zakonitosti (s tim da prihvaćaju i alternativnu mogućnost, da se ovaj pravni lijek može ulagati samo u slučajevima kad nije dozvoljena revizija). Smatraju pozitivnim da će se revizija ubuduće moći izjavljivati protiv svih drugostupanskih presuda, budući da je njeno ograničenje na relativno visoke vrijednosti spora uvelike štetilo najvećem broju stranaka (napose siromašnim građanima), a utjecalo je i na pad kvalitete rada drugostupanskih sudova.

Zakon o parničnom postupku treba osloboditi svih rješenja koja omogućuju preširoko ostvarenje procesnih prava, ali ne nauštrb utvrđivanja materijalne istine i pravne sigurnosti građana.

Po ocjeni zastupnika SDP-a, uvođenjem niza drugih procesnih instituta (npr. presude zbog ogluhe, obustava postupka, itd.) stranke će se primorati na aktivniju ulogu u postupku, što bi također trebalo utjecati na ubrzanje sudske procedure te pospešiti donošenje odgovarajućih odluka. Njihova glasnogovornica je izrazila zadovoljstvo što je predlagatelj propisao da se presude objavljuju odmah nakon zaključenja rasprave, a samo izuzetno, u složenijim predmetima, uz odgodu do 15 dana, te na prijedlog sindikata odredio rokove za okončanje radnih i kolektivnih sporova. Mišljenja su da će predložene izmjene procesnih odredbi povećati efi-

kasnost sudova, kao i opću razinu pravne zaštite, na zadovoljstvo građana koji koriste, ali i financiraju tu uslugu.

Trebalo je ići u još radikalnije izmjene

Nesporo je da su Hrvatskoj nužni korjenita reforma i radikalni zahvati u pravosudni sustav (to je ocjena najvećeg dijela stručne, političke i opće javnosti) i da taj iskorak valja učiniti što prije, konstatirao je **Vladimir Šeks**, glasnogovornik Kluba zastupnika HDZ-a. Među ostalim, treba modernizirati i odredbe Zakona o parničnom postupku te ih osloboditi svih onih rješenja koja omogućuju preširoko ostvarenje procesnih prava (ali ne nauštrb utvrđivanja materijalne istine i pravne sigurnosti građana). Po ocjeni zastupnika HDZ-a, niz predloženih rješenja u skladu je s temeljnim načelima kojima treba težiti u ostvarivanju vladavine prava (npr. ukidanje porotnog suđenja, uvođenje presuda zbog ogluhe, itd.), ali u dijelu instituta predlagatelj nije išao dovoljno odlučno i hrabro u potrebne izmjene. Primjerice, kad je riječ o ograničenju iznošenja novih činjenica i dokaza, pa i u žalbenom postupku, trebalo je ići na još radikalnije izmjene, što bi omogućilo da se provedba dokaznog postupka i najveći dio rasprave završi već na prvom ročištu. Šeks je demantirao je tvrdnju predlagatelja o niskoj razini pravne kulture građana za uvođenje jedne tako radikalne izmjene ("itekako ima pravne kulture samo što se ona koristi radi zlorabe procesnih ovlasti i odugovlačenja postupaka).

Kad je riječ o ograničenju iznošenja novih činjenica i dokaza, te eliminiranju uzroka zlorabe procesnih ovlasti, trebalo je ići na još radikalnije izmjene.

Po mišljenju zastupnika predlagatelj je trebao biti odlučniji i kod eliminiranja uzroka zlorabe procesnih ovlasti i ostaviti sucima daleko šire ovlasti te predvidjeti oštrije sankcije. Ne vidi razloga ni da se, pored brojnih poboljšanja kod dostave pismena ne predvidi i mogućnost

da sudski službenik može stranku ili njenog punomoćnika telefonski izvijestiti o ročištu. Kako reče, zastupnici HDZ-a zalažu se za to da se ne samo u radnim sporovima nego i u cijelom nizu parničnih postupaka koji tangiraju najvitalnije interese građana (sporovi zbog stambenih odnosa, smetanja posjeda, oni koji se odnose na nekretnine, zakup ili najam poslovnih prostora, itd.) odrede rokovi u kojima se moraju dovršiti. Mišljenja su da bi *vacatio legis* trebao trajati najmanje 6 mjeseci, kako bi se dobilo na vremenu za educiranje svih aktera u parničnom postupku i stvaranje ostalih uvjeta za primjenu Zakona. Što se, pak, tiče problematiziranja odredbe koja nalaže odvjetnicima da govore istinu, Šeks napominje da su zastupnici, odnosno punomoćnici stranaka dužni govoriti istinu, ali da ne mogu biti prinuđeni raditi protiv interesa svojih klijenata.

Po mišljenju njegovih stranačkih kolega stranke bi u parničnim postupcima pred sudom trebali zastupati samo kvalificirani zastupnici - odvjetnici ili korporacijski pravnici s položenim pravosudnim ispitom. Naime, davanje te mogućnosti amaterima i laicima moglo bi biti na štetu pravne sigurnosti i interesa stranaka.

Po riječima zastupnika njegovi stranački kolege će poduprijeti predložene izmjene i dopune jer donose niz dobrih solucija. Mišljenja su, međutim, da se moglo ići na još radikalnija rješenja koja bi ubrzala zakonito, pravilno vođenje parničnog postupka i na taj način pridonijela ostvarenju načela vladavine prava i pravne države.

Neslaganje s odredbama o stvarnoj nadležnosti sudova

Govoreći u ime Kluba zastupnika HSP-HKDU-a, mr.sc. **Miroslav Rožić** je napomenuo da će se oni suzdržati od pojedinačnog kritiziranja ponuđenih zakonskih rješenja, poštujući namjeru predlagatelja da pojednostavi i popravi pravila civilne procedure, radi što učinkovitije građanskopravne zaštite. Ipak je izrazio njihovo neslaganje s nekim dijelovima zakonskog teksta, u prvom redu s proizvoljnom tvrdnjom u obrazloženju kako za provođenje noveliranog Zakona neće biti potrebno osigurati dodatna sredstva u Državnom proračunu. To nije

točno, budući da su izmjene pravila građanskog postupka obično jedna od najskupljih reformi pravosudnog sustava u svakoj zemlji. Osim toga, predlaže se uvođenje brojnih novih pravnih instituta, proširenje stvarne nadležnosti općinskih sudova, izmjena pravila o dostavi sudskih pismena, povećanje troškova prevođenja (npr. na jezike nacionalnih manjina), itd.

Zastupnik je izrazio i neslaganje svojih stranačkih kolega s odredbama o stvarnoj nadležnosti sudova. Naime, u obrazloženju predlagatelja navodi se da su odredbe o stvarnoj nadležnosti iz članaka 16. do 20. Zakona o sudovima prenesene u Zakon o parničnom postupku, što je ujedno iskorišteno "i za neke izmjene utvrđenih pravila o stvarnoj nadležnosti sudova". Primjerice, u članku 34b. točka 4. propisuje se nadležnost trgovačkih sudova "za sporove o odgovornosti člana uprave i nadzornog odbora trgovačkog društva za obveze tog društva". To se protivi temeljnim pravilima nomotehnike, tvrdi zastupnik (nedopustivo je da se izmjenom ovog mijenjaju drugi zakoni). Po mišljenju zastupnika HSP-a i HKDU-a odredbe o stvarnoj nadležnosti sudova bi se mogle nalaziti u Zakonu o parničnom postupku, ali ne istovremeno i u Zakonu o sudovima, a pogotovo ne bi smjele na različit način rješavati tu materiju. Postojanje paralelnog ili dvostrukog sustava normi moglo bi dovesti do toga da se u praksi ne bi moglo sa sigurnošću odrediti koji bi sud u konkretnom slučaju bio stvarno nadležan za rješavanje neke pravne stvari. Spomenuo je i nedopustivu pravnu vratolomiju u obrazloženju uz članak 286. gdje se predlagatelj, suprotno temeljima prava, zalaže za to da se ovim Zakonom mijenja Zakon o sudovima, a pri tome se poziva na Stečajni zakon.

Zbog čega se ukida načelo teritorijalnosti?

Zastupnici HSP-a i HKDU-a prigovaraju predlagatelju i na nedosljednosti, budući da predloženim uvodi kao dominantno raspravno načelo (ukida dužnost suda za utvrđivanje spornih činjenica) koje posve neobjašnjivo napušta u parnicama o radnim sporovima (u tom je slučaju sud ovlašten izvesti i dokaze koje stranke nisu predložile). Vodeći računa o 20 godina staroj preporuci Odbora ministara Vijeća Europe, Vlada je u članku 4.

predloženog Zakona predvidjela da sud može izreći i novčanu kaznu stranci koja "teže zlorabi pravo koje joj pripada u postupku". Stoga se opravdano nameće pitanje neće li ovakva široka ovlaštenja suda onemogućavati stranke u korištenju njihovih procesnih prava, kaže Rožić. Zanima ih i zbog čega se ukida načelo teritorijalnosti u radu suda i što se time namjerava postići. Naime, prema predloženom, parnične radnje bi se mogle obavljati i na području svakog drugog, a ne samo susjednog suda kao dosad (i to samo ako je postojala opasnost od odgode).

Zastupnici, odnosno punomoćnici stranaka dužni su govoriti istinu, ali ne mogu biti prinuđeni raditi protiv interesa svojih klijenata.

Po mišljenju zastupnika HSP-a i HKDU-a institut predviđen člankom 77. Zakona (riječ je o tome da je imenovanje punomoćnika tužitelja iz inozemstva za primanje pismena u Hrvatskoj proglašeno procesnom pretpostavkom) teško će zaživjeti u praksi jer se, među ostalim, protivi i članku 136. Zakona o parničnom postupku. Po njihovoj ocjeni predviđena mogućnost da sud ne obrazloži svoju presudu ako se stranka prethodno odrekla prava na to (taj institut podsjeća na regulativu za međunarodnu arbitražu), kao i zabrana iznošenja novih činjenica i predlaganja novih dokaza u žalbi protiv presude, pridonijele bi opadanju kvalitete pravne zaštite.

Rožić je na kraju rekao da je njihov Klub uputio u proceduru desetak amandmana na tekst Konačnog prijedloga zakona, čija će sudbina svakako utjecati na njihov stav kod glasovanja o predloženim izmjenama.

Dostavu pismena omogućiti i registriranim pravnim osobama

Po riječima **Darka Šantića**, Klub zastupnika HNS-PGS-SBHS-a pozdravlja sve institute koji ubrzavaju parnični postupak, a podnijet će i odgovarajuće amandmane na odredbe koje po njihovom mišljenju treba poboljšati.

Po njihovoj ocjeni Odvjetnička komora opravdano predlaže da se u postupcima gdje je dopuštena revizija predvidi da stranke obvezno zastupaju odvjetnici. To je, kažu, prijeko potrebno, jer se radi o najkompliciranijim predmetima. Najavio

Odredbe o stvarnoj nadležnosti sudova ne bi se smjele istovremeno nalaziti i u ovom i u Zakonu o sudovima, a pogotovo ne bi trebale na različit način regulirati tu materiju.

je da će njihov Klub uložiti amandman i na članak 66. kojim je regulirana dostava sudskih pismena. Naime, zalažu se za to da se dostava pismena omogući i pravnim osobama registriranim za obavljanje dostave. Kako reče, organizirane kurirske službe mogu takvu dostavu izvršiti vrlo brzo, sigurno i ekonomično (možda čak i po nižoj cijeni od Hrvatske pošte) a to je u interesu svih sudionika u sudskom postupku.

Zadržati zahtjev za zaštitu zakonitosti

Mišljenja su, nadalje, da bi institut ulaganja zahtjeva za zaštitu zakonitosti trebao ostati u Zakonu o parničnom postupku, kao izvanredno pravno sredstvo, barem u predmetima gdje nije dopuštena revizija. Uporište za to vide u članku 124. stavak 1. Ustava RH te u članku 2. st. 1. Zakona o Državnom odvjetništvu. S time se slaže i Vrhovni sud, a činjenica je i da se taj institut i dalje primjenjuje u susjednoj Sloveniji, na koju se možemo ugledati što se tiče primjene propisa i pravne sigurnosti, kaže Šantić. Osim toga, jedan takav korektiv je prijeko potreban radi ujednačavanja sudske prakse, budući da županijski sudovi, kao drugostupanjski, zauzimaju različita pravna stajališta o istim ili sličnim pravnim i činjeničnim sporovima. Spomenuo je i podatak da Odjel Državnog odvjetništva za zaštitu zakonitosti godišnje zaprimi oko tisuću petsto prijedloga, a inicijativa se prihvati u oko 10 do 15 posto slučajeva. Riječ je, znači, o nemalom broju najtežih povreda zakona i javnog interesa.

Po mišljenju Kluba zastupnika rješenje predviđeno čl.219. ne može zamijeniti taj institut jer je nedorečeno i nedovoljno promišljeno. Tom se odredbom, naime, predviđa mogućnost da stranke mogu podnijeti reviziju protiv drugostupanjske presude samo ako je drugostupanjski sud u izreci te presude odredio da je protiv nje revizija dopuštena. Primjena tog rješenja dovela bi do apsurdne situacije da drugostupanjski sud meritorno rješava jedan predmet i istovremeno sam sebe dovodi u pitanje i u sumnju, napominje Šantić.

Predlagatelj je nedosljedan, budući da ukida dužnost suda za utvrđivanje spornih činjenica, da bi ga u parnicama o radnim sporovima ovlastio na izvođenje i onih dokaza koje stranke nisu predložile.

Klub zastupnika HNS-PGS-SBHS-a će podržati ovaj Zakon, uz navedene izmjene, jer većina predloženih instituta je bolja od postojećih rješenja, rekao je na kraju Šantić.

Najvažniji segment reforme pravosuđa

Mladen Godek, glasnogovornik Kluba zastupnika LIBRE, započeo je svoje izlaganje konstatacijom da su izmjene Zakona o parničnom postupku najvažniji segment reforme pravosuđa. Naime, velika većina predmeta na sudovima su imovinski, odnosno građanski predmeti, a njihova sudbina organski ovisi o postupnom zakonu. Istodobno je i najveći broj zaostataka koji opterećuju sudove posljedica zlorabe procesnih ovlaštenja, ili nedovoljne efikasnosti postojećeg Zakona. Budući da je predloženi propis, ne samo po opsegu, nego i koncepcijski nešto posve novo, trebalo je ići na donošenje novog Zakona o parničnom postupku, smatra zastupnik.

U nastavku je izjavio da će njegovi stranački kolege podržati predložene izmjene jer idu za tim da parnični postupak bude što efikasniji i brži. U prvom

redu pozdravljaju prijedlog predlagatelja da u prvom stupnju u pravilu sudi sudac pojedinac, s obzirom na praktične probleme u sastavljanju vijeća i njihovu radu (porota je bila samo demokratski paravan). Prihvatljiva im je i novina da će ubuduće u sporovima protiv Republike Hrvatske biti mjesno nadležan sud na čijem području tužitelj ima prebivalište (dosad je za te slučajeve bio nadležan Općinski sud u Zagrebu koji je preopterećen predmetima).

Predviđena mogućnost da sud ne obrazloži svoju presudu ako se stranka prethodno odrekla prava na to, pridonijela bi opadanju kvalitete pravne zaštite.

Po riječima zastupnika Godeka, veliki interes javnosti izazvalo je novopredloženo rješenje prema kojem u iznimnim slučajevima stranke mogu zastupati i bliski srodnici, ali izgleda da predlagatelj nije imao snage ići do kraja u redefiniiranju instituta punomoćnika.

Napomenuo je da podržava amandmanski zahtjev HSLS-a, da u predmetima u kojima je dopuštena revizija stranka mora poduzimati radnje putem odvjetnika (zajedno sa zastupnicima Haramijom i Šantićem i sam će uložiti takav amandman).

U nastavku je rekao da se zastupnici Libre pridružuju i prijedlogu Udruge poslodavaca (pretočili su ga u amandman) da se dostava sudskih pismena može obavljati i preko pravne osobe registrirane za obavljanje dostave. Priklanjaju se i rješenju da sadržaj tužbenog zahtjeva ne mora biti strogo određen, već odrediv. To bi trebalo olakšati posao onima koji pišu tužbe, a sudu malo otežati, kaže zastupnik (ostaje da se vidi kako će se to rješenje pokazati u praksi).

Po mišljenju zastupnika Libre uvođenje tužbe za nedospjele tražbine nema smisla, a silno bi zakompliciralo stvari. Novost je u odnosu na dosadašnja rješenja i to da se postupak prekida kad stranka umre, neovisno o tome ima li opunomoćenika. Osvrnuo se i na novi institut obustave postupka, koji bi se primjenjivao u slučajevima u kojima više ne postoji jedna od stranaka u postupku (npr. stoga što je

umrla ili prestala postojati). Kako reče, formulacija da se to odnosi na sporove o strogo osobnim (nenasljedivim) pravima zbunjuje zbog toga što su svi sporovi, osim statusnih, imovinskopravne naravi. Ako se, pak, radi o naknadi štete kad je ona neimovinske naravi, nije oduševljen ovakvim rješenjem.

Izostanak pripremnog ročišta u velikom broju slučajeva na tragu je opredjeljenja predlagatelja za povećanjem efikasnosti postupka, konstatira zastupnik. U tom kontekstu zanimljiva je novost uvođenje nove vrste presude (bez održavanja rasprave) gdje se priznaju činjenice a osporava tužbeni zahtjev. Naime, treba dozvoliti sudu da slobodno odvagne koliko same činjenice opravdavaju tužbeni zahtjev, kako bi se spriječila zloupotreba procesnih prava.

Po mišljenju zastupnika LIBRE rješenja koje predviđa da odmah po okončanju parničnog postupka sudac objavljuje presudu je revolucionarno, budući da su se dosad presude slale pismeno (građanske parnice su izuzetno komplicirane).

Godek je na kraju rekao da će njegovi stranački kolege podržati predloženi Zakon, uz navedene amandmanske zahtjeve, jer ga smatraju najboljim od svih dosad predloženih propisa u okviru reforme pravosuđa.

Bitan pomak u odnosu na dosadašnje stanje

Po riječima **Vesne Škare-Ožbolt** i u Klubu zastupnika DC-a smatraju da su predložene izmjene i dopune Zakona o parničnom postupku doista od prvorazredne važnosti te da u mnogočemu predstavljaju bitan pomak u odnosu na dosadašnje stanje. U nastavku je posebno skrenula pozornost zastupnika na dostavu sudskih pismena kao problem koji dominira u procesnom postupku. Kako reče, zastupnici DC-a podupiru mjere predlagatelja za povećanje opće efikasnosti dostavnog sustava. Zanima ih, međutim, zbog čega je iz zakonskog teksta izostavljena mogućnost da dostavu pismena obavljaju i druge pravne osobe registrirane za obavljanje dostave, osim pošte. Naime, navedene pravne osobe mogu obavljati taj posao jednako kvalitetno, brzo i po istoj, ili čak nižoj cijeni od Hrvatske pošte. S obzirom na to da je u više navrata bilo govora o tome

da je dosadašnja dostava putem Hrvatske pošte bila neučinkovita, neefikasna i spora, nije jasno što je motiviralo Ministarstvo da štiti monopol tog društva, kaže zastupnica (time je zakinuto pravo sudionika u sudskom postupku na brzu sudsku zaštitu). Po mišljenju zastupnika DC-a u spornoj odredbi bi trebalo stajati da se pismena dostavljaju preko pošte

Institut ulaganja zahtjeva za zaštitu zakonitosti trebao bi ostati u Zakonu kao izvanredno pravno sredstvo, barem u predmetima gdje nije dopuštena revizija.

ili određenog sudskog službenika odnosno namještenika, preko nadležnog tijela uprave, preko javnog bilježnika i preko pravne osobe registrirane za obavljanje dostave ili neposredno u sudu. Dakako, osoba koja obavlja dostavu morala bi na zahtjev stranke dokazati svojstvo ovlaštene osobe (to je u duhu europskih zakona), napominje zastupnica.

Promijeniti odvjetničku tarifu

U nastavku je govorila o mogućnostima alternativnog rješavanja sporova koje se vrlo učinkovito primjenjuju u mnogim pravnim sustavima Europe i Amerike, izrazivši žaljenje što predlagatelj nije pristao da se ta praksa uvede i kod nas.

Prihvatljiva je novina da će ubuduće u sporovima protiv Republike Hrvatske biti mjesno nadležan sud na čijem području tužitelj ima prebivalište.

Nema sumnje, kaže, da odvjetnička tarifa u Hrvatskoj stimulira odugovlačenje sporova i dugo trajanje postupka. Držimo, stoga, da bi se promjenom te tarife moglo postići ujednačeno djelovanje suda i stranaka, odnosno njihovih punomoćnika. Naime, cilj svih sudionika u sporu mora biti maksimalno skraćivanje postupka, s tim da se postigne odgovarajuća pravna

zaštita, naglašava zastupnica. S obzirom na to da su predložene doista opsežne novele postojećeg Zakona, treba poraditi na dodatnoj edukaciji sudaca za njihovu primjenu. U protivnom, ni ove najnovije izmjene i dopune neće biti efikasne, zaključila je.

Odgoditi primjenu Zakona

Nema sumnje da je pravda u nas spora jer postupci neprihvatljivo dugo traju. Osim toga, pravosuđe je neučinkovito i u provedbi pravomoćnih sudskih presuda, a sve to dovodi u pitanje pravnu sigurnost građana i izaziva njihovo nepovjerenje u institucije sistema, konstatirala je **Jadranka Kosor (HDZ)**. S tim u svezi podsjetila je na činjenicu da se u proteklih 12 godina izredalo već 9 ministara pravosuđa i 8 predsjednika Vrhovnog suda. Po njenom mišljenju Hrvatski sabor može pridonijeti rješavanju problema donošenjem jasnih i preciznih zakona koje neće trebati stalno mijenjati. Da bi se stvorile što bolje pretpostavke za primjenu noveliranog Zakona o parničnom postupku, "vacatio legis" valja produžiti barem na šest mjeseci.

Rješenje koje predviđa da odmah po okončanju parničnog postupka sudac objavljuje presudu je revolucionarno.

U nastavku je podsjetila na zaključke Sabora iz prosinca 98. o tome što bi sve trebalo poduzeti za poboljšanje stanja u pravosuđu. U njima, među ostalim, stoji da treba izmijeniti procesne propise, suziti sudsku nadležnost u građanskim stvarima, proširiti djelokrug javnih bilježnika instrumentima mirnog rješavanja sporova, itd.

Previsoka kazna za fizičke osobe

Osvrnuvši se na odredbe predloženog Zakona, posebno je pohvalila to što se člankom 4. propisuje da je sud dužan provesti postupak bez odugovlačenja, u razumnom roku. Kako reče, slaže se s tim da oni koji zloupotrebjavaju prava

koja im pripadaju u postupku moraju biti sankcionirani, ali smatra da je maksimalna kazna od 10 tisuća kuna predviđena za fizičku osobu previsoka i da je treba upola smanjiti (za pravnu osobu koja teže zloporabi ta prava predviđena je kazna od 2,5 do 50 tisuća kuna). Smatra da najprije treba definirati što je to teža zloporaba prava kako bi se izbjegle različite interpretacije.

Šteta što predlagatelj nije predvidio i mogućnosti alternativnog rješavanja sporova koje se vrlo učinkovito primjenjuju u mnogim pravnim sustavima Europe i Amerike.

Sugerirala je, nadalje, da se članak 34. Konačnog prijedloga zakona uskladi s odredbama Obiteljskog zakona koji je izjednačio bračnu i izvanbračnu zajednicu (riječ je o odredbi koja govori o izuzeću sudaca ili sudaca porotnika). I ona je mišljenja da bi zakonom trebalo obvezati stranke da u predmetima u kojima je dopuštena revizija poduzimaju radnje putem odvjetnika. Zalaže se i za to da se omogući da sudski službenik telefonski izvijesti stranku o ročištu. Na kraju je upitala predstavnike predlagatelja pripremaju li se novi zakoni o sudovima i o Državnom sudbenom vijeću, sukladno zaključcima Hrvatskog sabora donesenim krajem 2000. godine.

U pojedinačnoj raspravi **Ivan Ninić** je uglavnom ponovio stajališta Kluba zastupnika SDP-a.

Napredak u reguliranju radnog sudovanja

Nema kvalitetne reforme pravosuđa ako se, među ostalim, ne donesu i značajne izmjene, pa i konceptijske, procesnog zakona, konstatirala je uvodno **Snježana-Biga Friganović (SDP)**. Dakako, svesrdno podržava predložena rješenja, napose odredbe kojima je regulirano radno sudovanje. Kako reče, i u sadašnjem Zakonu stoji da će u parnicama iz radnih odnosa, prilikom određivanja rokova i ročišta, sud posebno voditi računa o potrebi hitnosti. Praksa je,

međutim, bila drugačija. Naime, radnici koji su pokušavali ostvariti svoje pravo morali su čekati godinama da bi se riješio njihov predmet. Budu li se sudovi pridržavali rokova određenih noveliranim Zakonom stranke bi, u najboljem slučaju, mogle dočekati presudu u roku od osam mjeseci, što je veliki napredak. Naime, prema članku 251. u postupku u parnicama iz radnih odnosa rok za odgovor na tužbu je osam dana. Predviđeno je, nadalje, da se u sporovima iz radnih odnosa koje radnik pokreće protiv odluke o prestanku ugovora o radu i u kolektivnim radnim sporovima, ročište za glavnu raspravu mora održati u roku od trideset dana od primitki odgovora na tužbu (ako zakonom nije određen kraći rok). Precizirano je, također, da se u parnicama iz radnih odnosa postupak pred prvostupanjskim sudom mora okončati u roku od šest mjeseci od dana podnošenja tužbe, dok je drugostupanjski sud dužan donijeti odluku o žalbi u roku od trideset dana od njena primitka. Zastupnica je, kako reče, svjesna činjenice da će biti problema u velikim gradovima gdje je doista nagomilano mnogo neriješenih predmeta. Izrazila je uvjerenje da će se ti problemi uskoro riješiti, budući da je započela edukacija svih sudionika u pravosudnom procesu, od sudaca nadalje, a

Trebalo bi promijeniti odvjetničku tarifu jer i ona stimulira odugovlačenje sporova.

radi se i na popunjavanju sudova nedostajućim kadrom, te rješavanju smještajnih problema. Osim toga, rasterećenju sudova, posebno Općinskog suda u Zagrebu, trebala bi pridonijeti i primjena novog zakonskog rješenja prema kojem će za suđenje u sporovima protiv države ubuduće biti mjesno nadležan sud na čijem području tužitelj ima prebivalište. Navedena rješenja, uz odredbe koje se odnose na radno sudovanje u Kaznenom zakonu, kao i ograničenje prava na iznošenje novih činjenica i predlaganja novih dokaza u žalbenom postupku te uvođenje obveze proglašenja presude odmah po zaključenju glavne rasprave, su povijesne promjene koje će doista značajno pridonijeti funkcioniranju pravne države, zaključila je zastupnica.

Ponudene samo kozmetičke izmjene

Dr.sc. **Anto Kovačević (HKDU)** je prigovorio predstavnicima Ministarstva pravosuđa da umjesto cjelovitih zakonskih prijedloga u saborsku proceduru šalju samo kozmetičke izmjene i dopune propisa iz oblasti pravosuđa, u kojima se teško snalaze i stručnjaci, a kamoli obični ljudi. Po ocjeni HKDU-a predložena rješenja ne predstavljaju reformu parnične procedure već kozmetičke izmjene koje ni na koji način neće skratiti dugotrajne postupke i poboljšati kvalitetu sudskih odluka (jedino mogu dodatno zakomplikirati proceduru). Naime, jedan od glavnih uzroka sadašnjeg stanja u oblasti civilnog sudovanja jest ukorijenjena praksa i stečene navike svih sudionika u postupku. Umjesto da mijenja tu praksu, predlagatelj namjerava povećati efikasnost u vođenju postupka uvođenjem monokratskog suđenja u prvostupanjskom postupku, novih vrsta tužbi u drugostupanjskom, kao i ograničenjem pojedinih prava, ne zadirući uopće u meritum problema, negoduje zastupnik. Prigovorio je Vladi i da nije dala valjana obrazloženja o razlozima zbog kojih nije uvažila veliki broj primjedaba zastupnika i saborskih odbora iznesenih u raspravi o Prijedlogu zakona.

Budu li se sudovi pridržavali rokova određenih noveliranim Zakonom, radni sporovi bi mogli trajati oko osam mjeseci, što je velik napredak.

Po mišljenju zastupnika parnični postupci ne traju tako dugo samo zbog zlorabe procesnih ovlaštenja stranaka u postupku te nedostatka efikasnijih instrumenata kojima bi sudovi spriječili takve pojave, nego se nerijetko radi o subjektivnim razlozima. Naime, pojedini suci zakazuju ročišta nakon više mjeseci, pa čak i godina, od zaprimljene tužbe, odnosno zadnje rasprave, a podosta vremena protekne i od zaključenja rasprave do pismenog otpavka presude.

Po njegovoj ocjeni predloženim Zakonom se nepotrebno uskraćuje ovlaštenje sudu da po službenoj dužnosti priku-

pi činjenični i dokazni materijal, a nije jasno ni zbog čega se na najmanju moguću mjeru reduciraju slučajevi u kojima će se sudovi moći oglašavati stvarno nenađljivim. To bi u praksi moglo rezultirati velikim zloporabama jer bi omogućilo da se kroz pojedine sudove "proguraju" predmeti koji ne spadaju u njihovu nadležnost.

Zastupnik, nadalje, zamjera predlagatelju da je samo neznatno redefinirao institut punomoćnika, odredbe o dostavi pismena i dr. Po njegovoj ocjeni napuštanje instituta državnoodvjetničke intervencije i zahtjeva za zaštitu zakonitosti, uvođenje novih vrsta tužbi, reduciranje liste tzv. apsolutno bitnih povreda odredaba parničnog postupka i dr. dovest će do afirmacije negativnih sudskih odluka. Predložio je, stoga, da se ovaj zakon uputi u treće čitanje te da se kroz daljnju proceduru izvrše radikalniji zahvati u njegovu rješenja.

Odugovlačenje postupka ide na štetu poreznih obveznika

Ante Beljo (HDZ) je također konstatirao da se prosječni građani teško snalaze u šumi paragrafa koji, među ostalim omogućuju i da se razni sporovi odugovlače, što dovodi do pravne nesigurnosti (spora pravda jednaka je nepravdi). Primjerice, brojni privredni subjekti dovode se u poziciju stečaja samo zato što im dužnici ne plaćaju redovno račune. Čim ti predmeti uđu u pravnu proceduru, to automatski znači odgodu plaćanja za nekoliko godina. U takvim okolnostima, kaže, Hrvati iz iseljeništa više se i ne trude ulagati u Hrvatsku. Kada bi barem država bila redovan platiša, i privredni subjekti bi zasigurno funkcionirali bolje i ponašali se odgovornije, smatra zastupnik. Međutim, određena ministarstva u Republici Hrvatskoj i drugi korisnici državnog proračuna nerijetko ostaju dužni izvođačima radova i dobavljačima, nalazeći stotinu razloga da cijelu stvar "gurnu" u pravnu proceduru kojoj nema kraja. Dobro je, kaže, da se zakonom predviđa da državni odvjetnik prije takvih sporova predlaže nagodbu. To bi trebalo pridonijeti smanjenju broja sporova i ograničavanju samovolje pojedinaca koji "vode svoje privatne ratove". Po mišljenju zastupnika jedno takvo odvjetništvo trebalo bi imati i Ministarstvo financija. Ne samo radi toga

da spriječi nepotrebna suđenja, nego i da obustavi postupak nakon donošenja pravomoćne presude, odnosno rješenja na žalbu. Naime, odugovlačenje ide na štetu poreznih obveznika koji su ranije plaćali

Predložena rješenja ne predstavljaju reformu parnične procedure, već kozmetičke izmjene koje mogu dodatno zakomplikirati postupak.

18 posto, a sada plaćaju 15 posto kamata na godinu. Država bi na taj način trebala pomoći privrednim subjektima u Republici Hrvatskoj, a ne da državne institucije indirektno rade na njihovu uništenju, zaključio je zastupnik.

IZJAŠNJAVANJE O AMANDMANIMA

U nastavku sjednice uslijedilo je izjašnjavanje o podnesenim amandmanima. Najprije je predstavnik Vlade **Miljenko Kovač**, zamjenik ministricke pravosuđa, obrazložio dva amandmana koje je Vlada podnijela naknadno na vlastiti tekst. Prvi (na čl.5.) ide za tim da se prošire ovlasti sudskih savjetnika radi rasterećenja sudaca. Naime, oni bi ubuduće bili ovlašteni da samostalno provode parnični postupak, ocjenjuju dokaze i utvrđuju činjenice u sporovima za isplatu novčane tražbine, ako vrijednost predmeta spora ne prelazi 50 tisuća kuna, odnosno u trgovačkim sporovima 500 tisuća kuna. Na temelju njihova pisanog prijedloga sudac kojeg na to ovlasti predsjednik suda donosio bi odluku. Prihvati li se taj amandman, ne treba se bojati da će se pogoršati kvaliteta pravosuđenja, jer bi sudski savjetnici radili pod nadzorom sudaca, napominje Kovač. Uostalom, sudac ne mora prihvatiti prijedlog sudskog savjetnika i u tom slučaju može sam provesti postupak.

Drugim amandmanom (na čl.99.) Vlada predlaže da nagodba koja se postigne između Državnog odvjetništva, kao zastupnika države, i osobe koja zahtijeva da joj država nešto plati, ima svojstvo ovršne isprave. Na taj bi se način skratila procedura, odnosno izbjegle parnice u kojima sudjeluje Republika Hrvatska.

Treći amandman predlagatelja Kovač je podnio usmeno. Riječ je o prijedlogu da se stupanje na snagu noveliranog Zakona o parničnom postupku prolongira na 1. prosinca 2003.

Većinom glasova zastupnici su odlučili da će raspravljati o navedenim amandmanskim korekcijama (sva tri amandmana dobila su njihovu podršku).

Potom ih je predstavnik Vlade informirao da je od amandmana ostalih podnositelja predlagatelj uvažio jedino zahtjev **Zdenka Haramije**, ali u nešto izmijenjenom obliku (u članku 3. brisati riječi "te njihovi zastupnici") te prijedlog **Jadranke Kosor** da se u članku 34, odnosno izmijenjenom članku 71. točki 3. postojećeg Zakona, iza riječi "bračni drug" dodaju zarez i riječi "izvanbračni drug". Što se, pak, tiče njene sugestije da se u članku 4. stavku 2. gornja granica novčane kazne za fizičku osobu koja teže zlorabi prava koja joj pripadaju u postupku smanji na 5 tisuća kuna, Kovač je prenio mišljenje Vlade da kazna od 10 tisuća kuna nije previsoka. Uostalom, sud uvijek može izreći i manju kaznu. Zastupnica je inzistirala na tome da se o njenom amandmanu glasuje, ali nije prošao.

Po riječima **Miljenka Kovača** Vlada nije prihvatila ni prijedlog Kluba zastupnika HSP-HKDU-a, da se brišu zakonske odredbe o stvarnoj nadležnosti sudova (članci 34. te 34a.- 34d.). Napomenuo je da će, u slučaju prihvaćanja Vladina prijedloga prestati vrijediti odredbe Zakona o sudovima koje nisu u skladu s onima koje se sada predlažu.

U glasovanju koje je uslijedilo zastupnici su se priklonili mišljenju Vlade.

Kovač je u nastavku pojasnio da Vlada nije uvažila ni amandman istog podnositelja na čl. 38, budući da odredbe čije se brisanje traži (stavci 5. i 6. u čl. 75. postojećeg Zakona) nisu u suprotnosti s člancima 154, 156. i 164. tog zakona, kao što tvrde zastupnici HSP-a i HKDU-a. Dodatno obrazlažući njihov amandmanski zahtjev, dr.sc. **Tonči Tadić** je napomenuo da je spornom odredbom regulirano postupanje suda nakon podnošenja zahtjeva za izuzeće suca. Naime, u stavku 5. članka 75. Zakona o parničnom postupku određeno je da će sud izreći novčanu kaznu utvrdi li da je zahtjev za izuzeće suca očito neosnovan. To znači da bi se sud meritorno upuštao u utvrđivanje namjere podnositelja zahtjeva, iako je "namjera" stranke utvrdiva isključivo

subjektivnim kriterijima. Stavak 6. istog članka regulira teret troškova postupka koji su mogli nastati stranci uslijed toga što je zahtjev njegove protustranke za izuzeće suca bio odbijen. U slučaju da je podnositelj zahtjeva za izuzeće suca oslobođen plaćanja troškova postupka, sud mu ne bi trebao, niti smio, izreći novčanu kaznu, tvrdi zastupnik. Međutim, unatoč njegovu obrazloženju taj amandman nije dobio podršku većine zastupnika.

Istu sudbinu doživjeli su i amandmani grupe zastupnika (**Zdenko Haramija**, **Mladen Godek**, **Darko Šantić**) te Kluba zastupnika HSLA-a na članak 45. Podsjetimo, riječ je o zahtjevu da se propiše zakonska obveza da su u predmetima u kojima je dopuštena revizija stranke dužne poduzimati radnje putem odvjetnika. Odbijanje tih amandmana Kovač je argumentirao navodima da će se predloženim izmjenama i dopunama situacija glede zastupanja stranaka u velikoj mjeri poboljšati. Naime, sadašnja odredba omogućuje zastupanje pred sudom svakoj punoljetnoj osobi koja ima poslovnu sposobnost, ako se ne bavi nadriparstvom. Prihvate li se predložene izmjene, stranku bi kao punomoćnik u pravilu mogao zastupati samo odvjetnik te osoba koja je s njom u radnom odnosu, ako je potpuno poslovno sposobna, ili bliski srodnici po krvi u pravoj liniji (brat, sestra ili bračni drug), ako su potpuno poslovno sposobni i ne bave se nadriparstvom.

Unatoč ovom obrazloženju **Zdenko Haramija** je izjavio da on i njegovi kolege ostaju kod svog prijedloga, jer smatraju da je u interesu samih stranaka koje traže zaštitu kod sudova (prihvati li se, bile bi bolje pravno zaštićene nego da same nastupaju u postupku, odnosno da ih zastupa zakonski zastupnik). Naglasio je da su ovaj amandman uložili zbog toga što je ukinut institut ulaganja zahtjeva za zaštitu zakonitosti, kao izvanredni pravni lijek u predmetima koji dolaze u reviziju (u pravilu se radi o najtežim predmetima kojih nema tako puno). Potaknut prigovorima da bi usvajanjem tog prijedloga siromašne stranke eventualno bile doveđene u neravnopravan položaj, istaknuo je da postoji institut besplatne pravne zaštite koji primjenjuje Hrvatska odvjetnička komora.

Međutim, ni njegovo a ni dodatno obrazloženje **Maria Kovača**, u ime Kluba zastupnika HSLA-a, nije uvjerilo zastupnike da spomenutom amandmanu dadu "zeleno svjetlo".

Miljenko Kovač je u nastavku izvijestio zastupnike da Vlada ne prihvaća niti jedan od amandmana koji idu za tim da se dostava sudskih pismena povjeri i pravnim osobama koje su registrirane za obavljanje dostave, jer smatra da nema razloga da se tako reformira sustav sudske dostave. Riječ je o amandmanima na članke 66, 67. i 71. Konačnog prijedloga zakona koje su podnijeli Klub zastupnika LS-a, **Darko Šantić**, te Klub zastupnika LIBRE. O prijedlozima za dopunu članka 66. se glasovalo, ali niti jedan nije dobio zeleno svjetlo, unatoč dodatnim obrazloženjima podnositelja. S obzirom na takav ishod izjašnjava se o amandmanu na članak 67. je postalo bespredmetno, dok je od onoga na članak 71. Klub zastupnika LIBRE odustao.

Nakon toga je došao na red amandmanski zahtjev Kluba zastupnika HSP-HKDU-a za dopunu članka 145. Konačnog prijedloga zakona novim člankom 284 a. koji bi glasio: "Nakon primitka odgovora na tužbu, odnosno nakon što temeljem prigovora protiv rješenja o ovrsvi na temelju vjerodostojne isprave, stavi izvan snage rješenje o ovrsvi u dijelu u kojem je određena ovrha i ukine provedene radnje, a postupak se nastavi kao u povodu prigovora protiv platnog naloga, sud će prije glavne rasprave odrediti nagodbeno ročište.

Mario Kovač je pojasnio da Vlada ne prihvaća ovaj amandman zbog toga što je već u proceduri Nacrt prijedloga zakona o mirenju. Njime bi se omogućilo da se prije pokretanja sudskog postupka, čak bez angažiranja arbitraže, stranke pokušaju sporazumjeti, pa čak u najboljem slučaju i nagoditi. To ne znači da se ne može usvojiti i naš amandman, jer bismo u tom slučaju problem već djelomično riješili u ovom zakonu, primijetio je dr.sc. **Tonči Tadić**. Suština našeg prijedloga je da se nakon primitka odgovora na tužbu, odnosno nakon što stavi izvan snage rješenje o ovrsvi, sud prije glavne rasprave odredi nagodbeno ročište. Kako reče, povod za ovaj amandman je činjenica da se u Nizozemskoj 50 posto sporova u građanskopravnim stvarima dovršava sklapanjem sudske nagodbe, u SAD-u čak 97 posto, itd, a u Hrvatskoj svega 1 posto sporova. Zastupnici HSP-a i HKDU-a se zalažu za ubrzanje parničnog postupka i zbog toga zahtijevaju glasovanje o ovom prijedlogu. Međutim, ni nakon provedenog glasovanja taj amandman

nije dobio "zeleno svjetlo". Jednako je prošao i njihov amandman na članak 176. Riječ je o prijedlogu za dodavanje novih članaka 320a. i 320b. koji sadrže specifične odredbe koje bi sud trebao provoditi tijekom nagodbenog ročišta, radi sklapanja sudske nagodbe. Među ostalim, trebao bi sa strankama otvoreno raspravljati o činjeničnim i pravnim pitanjima spora, kako bi se odredila sporna i bitna pitanja i proučila mogućnost sklapanja sudske nagodbe. Po riječima **predstavnik predlagatelja** Vlada je mišljenja da bi se uvođenjem ovakvog ročišta postupak dodatno razvlačio, a pitanje je, kaže, koliko bi od toga bilo koristi.

Kako je obrazložio dr.sc. **Tonči Tadić**, ovo je pravno pitanje tzv. "otvorenog pravosuđenja." Radi ostvarenja načela jednakosti procesnih subjekata, sud bi trebao postavljanjem pitanja i na drugi prikladan način, temeljem trajnog i brižljivog istraživanja ostvarenih rezultata raspravljanja, poticati stranke da iznesu sve odlučne činjenice. Podnositelji amandmana zalažu se za to da u nagodbenom ročištu javnost bude isključena, naglasio je zastupnik i zatražio glasovanje o ovom amandmanu (nije prošao).

Isti ishod izjašnjava bio je i kod amandmanskog zahtjeva **Kluba zastupnika HSP-HKDU-a** na članak 188. Konačnog prijedloga zakona. Naime, podnositelji su predložili brisanje stavka 6. u članku 338. postojećeg Zakona, koji predviđa da sud neće morati obrazložiti svoju presudu, kada stranka izričito izjavi da ona ne mora biti obrazložena.

Mr. Kovač je rekao da ovaj amandman Vlada ne prihvaća. jer sporna odredba ne ugrožava ničija prava. Naime, njome se predviđa da se obrazloženje presude ne mora pisati samo ako se stranke odreknu prava na žalbu i ako izričito ne zatraže da se presuda obrazloži. Po riječima **Tončija Tadića** ovakva odredba omogućava sudu pritisak na stranku radi davanja spomenute izjave. Predložena mogućnost isključenja obrazloženja iz sadržaja presude slični regulativi za međunarodnu arbitražu, ali ne potpuno neprimjereno rješenje za

državne sudove. Ishod - glasovanje je pokazalo da se većina zastupnika priklonila stajalištu **Vlade**.

Po njenom mišljenju prihvaćanje zahtjeva istog podnositelja za brisanje članka 207. Konačnog prijedloga zakona omogućilo bi odugovlačenje parničnog postupka. Naime, kada bi se taj prijedlog usvojio, drugostupanjski ili sud trećeg stupnja bi ponekad morao ukidati, a katkad preinačavati presudu, makar je ona stvarno valjana, samo zato što je pogrešno obrazložena pozivanjem na pogrešne odredbe materijalnog prava.

Dodatno obrazlažući taj amandman **Tadić** je konstatirao da bi prema spornoj odredbi sud drugog stupnja trebao odbiti žalbu kao neosnovanu, iako materijalno pravo u pobijanoj presudi nije bilo pravilno primijenjeno, pod uvjetom da bi njegova pravilna primjena u konkretnom slučaju dovela do sadržajno jednake izreke kao što je ona u pobijanoj presudi o tužbenom zahtjevu. Iz toga proizlazi da bi sud drugog stupnja, odlučujući o primjeni materijalnog prava, trebao na isti način kao i prvostupanjski sud, meritorno suditi o osnovanosti tužbenog zahtjeva. U takvom bi slučaju sud drugog stupnja radio posao za koji je isključivo nadležan sud prvog stupnja, a stranka bi ostala bez prava na žalbu protiv presude, jer se žalba ne može izjaviti protiv presude suda drugog stupnja. Zbog toga se zastupnici HSP-a i HKDU-a zalažu za brisanje spomenute odredbe.

Po riječima **Maria Kovača** Vlada nije uvažila ni njihov prijedlog za brisanje stavka 2. izmijenjenog članka 382. Zakona o parničnom postupku (čl.219. Konačnog prijedloga zakona o njegovoj izmjeni) kojim je predviđena revizibilnost svih drugostupanjskih presuda zbog određenih razloga, neovisno o vrijednosti predmeta spora, ali samo u slučaju kad je drugostupanjski sud u izreci presude odredio da je revizija dopuštena. Po ocjeni zastupnika tekst spomenute odredbe ne regulira jasno slučajeve kada bi revizija ipak bila dopuštena (govori se, primjerice, o "materijalnompravnom i

postupovnopravnom pitanju važnom za osiguranje jedinstvene primjene zakona i ravnopravnosti građana"). Primjena takve neodređene norme mogla bi imati neželjene posljedice, upozoravaju zastupnici. **Mario Kovač** je pojasnio da se radi o novom obliku revizije, u slučajevima kad bi se ona mogla izjavljivati bez obzira na vrijednost spora, koji se uvodi zato što se predlaže ukidanje zahtjeva za zaštitu zakonitosti. U protivnom bi najviši sud imao vrlo malo prilike voditi brigu o ujednačavanju sudske prakse, kaže Kovač. Uslijedilo je glasovanje o ovom amandmanu, ali nije dobio podršku većine zastupnika. Oni su se priklonili mišljenju Vlade i kod slijedećeg amandmana o kojem se glasovalo. To znači da je odbijen i amandmanski zahtjev istih podnositelja za brisanje novopredloženog članka 385a. u kojem se predlagatelj poziva na osporeni tekst članka 382. st. 2 ZPP-a.

Istu sudbinu doživio je i prijedlog **Darka Šantića** da se iz zakonskog teksta izostavi članak 239, odnosno da se i ubuduće zadrži institut zahtjeva za zaštitu zakonitosti, kao izvanredni pravni lijek. Zastupnici se nisu predomislili ni nakon opsežnog obrazloženja kojim je argumentirao svoj amandman.

Na kraju se glasovalo o amandmanu Odbora za zakonodavstvo na članak 285. st. 2. Konačnog prijedloga zakona. Riječ je o prijedlogu za brisanje zgrade i zamjene teksta u njoj (članak 219. ovog Zakona) riječima "ovog Zakona", kako bi bilo razvidno da se radi o odredbi članka 382, koji se i u postojećem i u izmijenjenom tekstu odnosi na institut revizije. Ni taj amandman nije dobio "zeleno svjetlo".

Nakon toga je predsjedatelj, mr. Mato Arlović, zaključio raspravu i dao na glasovanje Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku s prihvaćenim amandmanima. Donesen je većinom glasova nazočnih zastupnika (74 glasa "za" i 3 suzdržana) u predloženom tekstu, korigiranom prihvaćenim amandmanima.

M.Ko.

KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O BRDSKO-PLANINSKIM PODRUČJIMA

Poticaji za razvitak i ulaganja

Nakon rasprave Hrvatski je sabor donio ovaj Zakon, kojim se, među ostalim, utvrđuje koje jedinice lokalne samouprave imaju status brdsko-planinskih područja - njih tridesetak - i na koje se primjenjuju porezne olakšice i to s povratnim djelovanjem od 1. srpnja 2003. (porezne olakšice i porezni prihodi s naslova poreza na dohodak i poreza na dobit).

Čitatelje podsjećamo da smo o razlozima za donošenje ovog zakona, pitanjima koja se njime uređuju te raspravi u Saboru u prvom čitanju pisali u "Izvjescima" broj 370, od 21. srpnja 2003. godine na strani 16, pod naslovom: "Olašice stanovništvu, ali i jedinicama lokalne samouprave".

O PRIJEDLOGU

U odnosu na Prijedlog zakona Konačni prijedlog sadrži određene razlike. Naime, predlagatelj je usvojio primjedbu iz rasprave u prvom čitanju da se kod izlučnog kriterija za jedinice lokalne samouprave čiji su proračunski prihodi i primici po glavi stanovnika umanjeni za pomoć donacije, prihode od prodaje nefinancijske imovine te primitka od financijske imovine i zaduživanja veći za više od 50 posto od prosjeka jedinica lokalne samouprave koje udovoljavaju osnovnim geomorfološkim varijablama za ulazak u brdsko-planinska područja, granica gustoće naseljenosti kao dopunskog kriterija, poveća na 40 stanovnika po kvadratnom kilometru. Time je omogućeno da status brdsko-planinskog područja ostvari i grad Buzet.

Prihvaćena je i primjedba da se u izradu Programa održivog razvoja brdsko-planinskog područja uključe i jedinice lokalne samouprave na tim područjima.

RADNA TIJELA

Odbor za zakonodavstvo podupire donošenje ovog zakona a na predloženi tekst nije imao primjedbi.

AMANDMANI

Klub zastupnika IDS-a zatražio je da se među općine koje u smislu ovog Zakona imaju status brdsko-planinskog područja uvrste i Cerovlje, Motovun, Gradišće i Prgomet (članak 3.). Kažimo da je predlagatelj prihvatio taj amandman s tim da se sa smanjenjem granične vrijednosti skupnog indeksa sa 2,5 na 2,3 još dodaju grad Orahovica, Jasenje i općina Kaptol ali ne i općina Prgomet.

Na isti članak amandman je podnio i zastupnik **Ivan Jarnjak (HDZ)** u ime Kluba zastupnika HDZ-a, smatrajući da bi u tu skupinu trebali ući i gradovi i općine s najnižom srednjom geomorfološkom vrijednošću 1,5 jer da stanovnici tih gradova i općina imaju bitno otežane uvjete kao brdsko-planinska područja, a riječ je primjerice o gradovima Donjoj Stubici, Drnišu, Ivancu, Jastrebarskom, Krapini, Starom Gradu, Varaždinskim Toplicama te općinama Barban, Bednja, Donji Kukuruzari i druge (oko tridesetak novih općina). Amandman nije prihvaćen.

Zdenka Petričević-Babić (HDZ) - podnijela amandman zajedno s **Ivanom Milasom (HDZ)**, **Ivonom Lončarom (nezavisni)** **Antom Grahovcem (HSL)** - smatra da među ove općine treba uvrstiti i općinu Zmijavci (amandman nije prihvaćen jer je zbirni koeficijent te općine 1,4). **Marija Bajt (HDZ)** podnijela je zahtjev za uvrštavanjem i općine Kaptol (pod Papukom) a kažimo da je taj zahtjev predlagatelj obuhvatio svojom dopunom amandmana Kluba zastupnika IDS-a.

Mr.sc. **Mato Arlović (SDP)** predložio je izmjenu odredbe (članak 5.- na način da se navede da obitelj s prebivalištem u brdsko-planinskom području ima pravo ubrati i pripremiti deset kubnih metara drva za ogrjev bez plaćanja naknade po Programu i rasporedu koje će sačiniti "Hrvatske šume" (nije prihvaćen). Isti amandman podnio i **Dragutin Vrus (SDP)** i obrazlaže da pojam "ubrati" znači skupljanje srušenih stabala i granja a da Program jamči

da neće doći do devastacije šuma. Podnio je još četiri amandmana smatrajući, među ostalim, da je gotovo nemoguće da ministar nadležan za zaštitu prirode izdaje, kako je predviđeno, posebno dopuštenje za ubiranje plodova već da to treba izdati najbliža šumarija "Hrvatskih šuma" (prihvaćen samo taj amandman iako se predlagatelj protivio). Također je tražio da Vlada RH Program održivog razvoja ovih područja donese u roku do godinu dana od stupanja na snagu ovog zakona, a ne, kako je predloženo, dvije godine (nije prihvaćeno).

RASPRAVA

Zakon pogoduje građanima i poslodavcima

Na sjednici Hrvatskog sabora najprije je riječ dobio **Damir Kajin (IDS)** javljajući se u ime Kluba zastupnika IDS-a. Postojeći Zakon u cijelosti je na štetu lokalne samouprave tako da je njihove male, nedostane prihode dodatno umanjivao a ovaj novi zakon te anomalije ispravlja. Može se reći da u cijelosti pogoduje kako građanima tako i poslodavcima

Može se reći da u cijelosti pogoduje, kako građanima tako i poslodavcima odnosno lokalnoj samoupravi na brdsko-planinskim područjima na način što se "diže" neoporezivi dio sa 1750 kuna na 2250.

odnosno lokalnoj samoupravi na brdsko-planinskim područjima na način što se "diže" neoporezivi dio sa 1750 kuna na 2250 što znači da onaj koji primjerice, tijekom godine ima stalnu plaću od 4000

kuna može računa s povratom poreza od oko dvije tisuće kuna.

Predloženi zakon je stvarno dobar iako bi se stvarno pomoglo lokalnoj samoupravi kada bi se država decentralizirala, rekao je, među ostalim, podsjećajući i na amandman Kluba zastupnika IDS-a. Zakonodavac bi trebao učiniti još jedna napor i u ovoj zakon uvrstiti i općine Cerovlje, Motovun i Gradišće iz unutrašnjosti Istre za što je potrebno smanjiti indeks tog prostora sa 2,5 na 2,3 pa bi se onda u taj popis mogla uvrstiti i općina Prgomet, obrazložio je amandman.

Jadranka Katarinčić-Škrlić (HSL) rekla je da će Klub zastupnika HSL-a glasovati za ovaj zakon i da sa zadovoljstvom prihvaća ovu njegovu konačnu verziju koja je došla u proceduru nakon deset dana od prvog čitanja, na čemu je inzistirao i ovaj Klub zastupnika. A zadovoljan je i što je uvažen njegov prijedlog da se gustoća naseljenosti utvrdi po kriteriju od 40 stanovnika po kvadratnom kilometru prema kojem je u ova područja "ušao" i grad Buzet. S obzirom na brojne promjene i brisanje važećih odredbi u Klubu zastupnika HSL-a držimo da, se praktični radi o novom zakonu no da su tu ipak rješenja koja će zadovoljiti, rekla je, među ostalim, naglašavajući kako nije bilo razloga da se čeka gotovo godinu dana na ovaj zakon.

Dragutin Vrus (SDP) ispravio je predgovornicu i rekao da su prijedlog za uvrštavanjem Buzeta u ovaj zakon dali prvi Klub zastupnika IDS-a i on u ime Kluba zastupnika SDP-a. **Jadranka Katarinčić-Škrlić** rekla je kako misli da je predgovornik povrijedio Poslovnik jer nije ispravio krivi navod a i da ona nije rekla da je to predložio samo Klub zastupnika HSL-a.

Vesna Pusić (HNS) govorila je u ime Kluba zastupnika HNS-a, PGS-a i SBHS-a koji će podržati ovaj zakona kao što ga je već ranije podržao u javnosti. Taj je Klub inzistirao na hitnom postupku za ovaj zakon jer je smatrao da se treba što prije početi primjenjivati i na taj način pružiti sve ovo odmah gradovima i općinama.

Korist ovim područjima

Miroslav Furdek, dr.med. (HSS) izrazio je u ime Kluba zastupnika HSS-a zadovoljstvo što je na istoj sjednici ovaj zakon došao u drugo čitanje. Rasprava

pokazuje da će se donijeti konsenzusom na korist jedinica lokalne samouprave i stanovnika cijelog ovog područja, rekao je, podsjećajući na olakšice koje donosi ovaj zakon. Kvalitetnim rješenjem smatramo da se jedinice lokalne samouprave s tih područja uključuju u izradu Programa održivosti. Svrha ovog zakona trebala bi biti, smatra ovaj Klub, poticanje demografske obnove, naseljavanja i stvaranje preduvjeta da se prirodni i drugi resursi što kvalitetnije koriste za gospodarski razvoj.

I dr. sc. **Zlatko Kramarić (LS)** izrazio je u ime Kluba zastupnika LS-a zadovoljstvo što je ovaj zakon u proceduri i što će ga Sabor donijeti. Taj je Klub uvijek radostan kad su u proceduri zakoni koji su u funkciji jačanja lokalne samouprave, rekao je a to je i dio programa LS-a i koalicijskih programa. Nadamo se da ćemo ubuduće poradići dosta na decentralizaciji i doista se svaki put moramo radovati kad dolazi do jačanja pozicije hrvatske lokalne samouprave što je i u skladu s Europskom poveljom o lokalnoj samoupravi.

Dragutin Vrus (SDP) prenio je stajalište Kluba zastupnika SDP-a koji je također zadovoljan što je pri kraju procedura za ovaj zakon jer se već godinama priča o njemu. Još za vrijeme vlasti HDZ-a zastupnici Linić i Arlović pokušali su staviti u proceduru ovaj zakon no nije išlo, rekao je među ostalim navodeći i druge pokušaje zastupnika SDP-a u tome.

Nakon prvog čitanja ovdje nisu usvojeni neki dobri prijedlozi no ipak je dobro što se o ovom zakonu raspravlja na istoj sjednici, rekao je naglašavajući da ljudi na tim područjima puno očekuju od ovog zakona, pa i njegovi Gorani, kojim će se, kako smatra, poboljšati uvjeti života i rada, naglasio je podsjećajući na svoje amandmane.

Ivan Jarnjak (HDZ) govorio je u ime Kluba zastupnika o čijim je primjedbama na ovaj zakon u prvom čitanju detaljno govorio zastupnik Krpina, no nažalost, kaže, većina njih nije prihvaćena. Podsjetio je da ovaj Klub predlaže (amandman) da donja srednja vrijednost kriterija iz geomorfološke analize bude 1,5.

Geomorfološka analiza koja je za to napravljena kriterij je koji apsolutno treba poštivati i s kojim se ovaj Klub zastupnika slaže no osim statistike i kriterija život je nešto drugo i to treba uzeti u obzir. Tako postoje neke općine ili jedinice lokalne samouprave koje imaju

neko veće brdo na svom teritoriju a koje bitno ničim ne utječe na kvalitetu življenja tamošnjih stanovnika i da na osnovi toga bude to brdsko-planinsko područje, dok ima općina koje imaju iste ili otežane uvjete a nije uključena u te kriterije /primjerice općina Đurmanec prihvaćena ali njoj susjedna općina Jesenje nije a ima čak faktor 2,4), rekao je, među ostalim ponovivši svoj amandman.

Novi impuls za ulaganja

Mr.sc. **Ivo Škrabalo (LIBRA)** također je poput predgovornika izrazio, u ime Kluba zastupnika LIBRE, zadovoljstvo što se donosi ovaj zakon i to tako suglasno. Problem brdsko-planinskih područja nije samo hrvatski problem, lički ili goranski, on je i europski problem. U Vijeću Europe već se nekoliko godina pokušava donijeti, preko lokalne samouprave, konvencija o brdsko-planinskim područjima koja bi na razini europskog konsenzusa dobila određeni privilegirani položaj i pomoć, međutim, to ide dosta sporo, naveo je.

Najbolje od svega je što je Vlada poslušala zahtjeve iz ove sabornice da drugo čitanje bude na ovoj istoj sjednici i da se zakon može primjenjivati od 1. srpnja 2003. i na taj način samo u drugoj polovici ove godine preraspodjelom iz državnog proračuna tijela lokalne samouprave na ovim područjima dobit će u svoje proračune sto milijuna kuna. Ovaj zakon daje novi impuls i nakon donošenja Programa razvitka naglasak će biti na poticanju ulaganja u ove krajeve jer to nisu pasivni krajevi, posebno Gorski kotar, niti će, nada se zastupnik, ostati slijepo crijevo u tijelu hrvatske države.

Zastupnik je i apelirao da se prihvate amandmani zastupnika Vrusa posebno u vezi s pravom na ubiranje drva za zimu i ubiranje plodova.

Vesna Škare-Ožbolt (DC) prenijela je da Klub zastupnika DC-a izražava zadovoljstvo što je Vlada u konačnom prijedlogu ovog zakona prihvatila važne prijedloge iz rasprave u prvom čitanju a i što su prihvaćeni neki ovog Kluba (povlastice o oslobađanju plaćanja poreza na dohodak). Međutim, Vlada je ujedno brisala odredbu da se na brdsko-planinska područja primjenjuje i članak 42. Zakona o porezu na dohodak kojim se umanjuje porez na dohodak onima koji obavljaju

samostalnu djelatnost a ako to ne odobrimo umanjit ćemo izgled za razvoj obrtništva kao i poljoprivrede i šumarstva na brdsko-planinskim područjima. Zato tražimo (podnijet će i amandman) da Vlada prihvati tu sugestiju i da se tim područjima omogući i olakšice iz članka 41. Zakona o porezu na dohodak, rekla je, među ostalim, sugerirajući i da se programi održivog razvoja donose za više susjednih jedinica lokalne samouprave.

Zakon krajnje "čist"

Riječ je zatim zatražio u ime predlagateljica zakona ministar za javne radove, obnovu i graditeljstvo **Radimir Čačić**. Sve primjedbe i amandmani izneseni u raspravi bit će detaljno razmotreni a ako ima propusta bit će ispravljani, naglasio je te podsjetio na mišljenje gradonačelnika Imotskog o ovom zakonu da "do sad nismo imali prilike vidjeti ovako jasan,

Pustite ljude čija je egzistencija i interes ovdje u pitanju da procjenjuju zakon jer mi smo ga radili u suradnji s njima i oni su ga procijenili kao najbolje što je dosad na ovom području napravljeno.

transparentan, provediv i za nas koristan zakon". Pustite ljude čija je egzistencija i interes ovdje u pitanju da procjenjuju zakon jer mi smo ga radili u suradnji s njima i oni su ga procijenili kao najbolje što je dosad na ovom području napravljeno, rekao je ministar. Kod ovakvih zakona su problem predobne namjere i svi bi htjeli nešto dobro dodati i na kraju se gubi mogućnost provedbe zakona, rekao je navodeći da je i ovdje izneseno nekoliko takvih amandmana. Kriteriji moraju biti jasni i mjerljivi i nažalost, na nekoj se točki režu i uvijek netko ostane nezadovoljan. Primjerice, zastupnik Jarnjak predlaže još 32 općine a od njih je deset otoka koji su već u tim kriterijima, pet je na području posebne državne skrbi itd. To pitanje ne može biti arbitrarno već jasno definirano i u tom smislu ovaj je zakon krajnje čist i kaže vraćamo porez na dohodak na razinu od 90 posto, vraćamo dio poreza na dobit i sve što se porezno ubere na tim područjima to im se vraća

plus 140 milijuna kuna iz državnog proračuna i radi se dakle o golemom novcu i općine i gradovi će od toga imati odmah koristi, od 1. srpnja ove godine, rekao je, među ostalim.

Na njegovo izlaganje bilo je više ispravaka netočnih navoda. mr.sc. **Željko Glavan (HLS)** rekao je da nije točno da se svi porezi vraćaju jer PDV, kao najobilniji porez se ne vraća a i zatražio je objašnjenje ("malo priglupim zastupnicima") što je to "izvorni proračun". **Ivan Jarnjak** složio se da se kriteriji negdje moraju zaustaviti no da nije točno da granica mora biti upravo na 2,5 jer upravo ona čini veliku nepravdu (primjerice općinama Jesenje, Ivanec, Zlatar itd.) **Ivan Šuker (HDZ)** također upozorava da nije točno da se svi porezi vraćaju na ta područja a o tome kako to izgleda kad se porezi vraćaju jedinicama lokalne samouprave (prema drugim zakonima) može se provjeriti na područjima od posebne državne skrbi. **Damir Kajin** opovrgnuo je navod ministra da se tim jedinicama lokalne samouprave daje 140 milijuna kuna te da treba imati na umu da je sadašnji Zakon za njih bio katastrofalan tako da će se ovim izmjenama i dopunama samo tim jedinicama lokalne samouprave vratiti što im je godinama uzimano.

Što je s benzinskim crpkama uz autocestu

Ministar **Radimir Čačić** odgovorio je, među ostalim, da kad se govori o povratu poreza da se to naravno ne odnosi na PDV te da će se zastupnicima dati pismeno obrazloženje o točnosti povrata 140 milijuna kuna iz državnog proračuna. U dodatnim objašnjenjima o spomenutim pitanjima javili su se ponovno **Ivan Jarnjak**, **Ivan Šuker** (porezna politika se mora voditi u Ministarstvu financija) i **Željko Glavan** (zašto se čekalo godinu i pol s ovim zakonom i sada se mijenja pred izbore). Zastupnik Glavan je govorio i o pitanjima vezanim uz prolazak autoceste kroz brdsko-planinska područja naglasivši da će Skrad, a Delnice prije godinu i pol, Vrbovsko postati slijepa crijeva i još više zaostati u razvoju. Uz staru cestu Rijeka -Zagreb kroz Gorski kotar do sada je bilo 40-tak ugostiteljskih objekata s oko tristo zaposlenih no nakon otvaranja autoceste oni nemaju posla. S druge strane, strane, uz novu autocestu

nema benzinskih crpki, restorana (vjerojatno je tako i kroz Liku) a da se ne govori da na cijeloj toj trasi ima samo jedan wc. Autoceste su super stvar, to što donosimo ovakav zakon još bolja stvar pa zastupnik stoga pita ministra da li se uz tu autocestu planiraju kafići, restorani kako bi se i na taj način pomoglo tim krajevima a i kada će biti tu otvorena prva benzinska crpka.

Romano Meštrović (SDP) replicirao je zastupniku rekavši kako smatra da smo napravili čudo s autocestama, koje su građene po svim europskim standardima, i da do prije dva mjeseca nismo vjerovali da će biti otvorena a kamoli da ćemo imati sve uz njih. Jer, kad se dogodi čudo onda se ne može dogoditi i savršenstvo no unatoč tome zastupnik predlaže, kaže, da se u skladu s mišljenjem zastupnika Glavana te ceste zatvore. **Željko Glavan** rekao je da misli da ti navodi nisu vrijedni komentara a da je on objektivno govorio o nekim problemima pa neka zastupnik Meštrović ide u Delnice i pita građane što je država napravila kao supstituciju za to što ih je mimoišla nova autocesta. Podsjetio je na autoceste u Italiji i u drugim turističkim zemljama gdje je glavni biznis oko njih a ne na samoj autocesti.

Ljubo Česić-Rojs (HDZ) pojasnio je zastupniku Glavanu, s obzirom na svoje graditeljsko iskustvo sa 66. pukovnijom za vrijeme HDZ-ove vlasti, da su se određene dionice gradile (Kupjak -Vrbovsko, itd.) no da se prateće benzinske crpke nisu mogle izgraditi prije nego što je gotova autocesta. No kilometar autoceste je preskup jer možda nije trebala biti baš ta trasa a zašto se išlo po brdsko-planinskim područjima i da se presijeca dalekovid (radi se o mitu i korupciji) no pumpe su predviđene po projektu i njih će biti, rekao je, među ostalim.

Zdenka Babić-Petričević (HDZ) smatra da je sreća živjeti u brdsko-planinskim područjima no i nesreća jer ta područja još nisu dostigla potreban standard. Iako je stvarnost da je ovaj zakon dobro napisan nije toliko dobar da se ne može razgovarati i o nepravilnostima (članak 3. - uvrštavanje gradova i općina u ta područja) jer sigurno da će svatko pitati zašto ovo ili ono mjesto s njegovog područja nije tu obuhvaćeno. U tom smislu zastupnica je navela općinu Zmijavci (o tome podnijela i amandman) koja je mala i nerazvijena općina i na pogra-

ničnom pojasu uz rubni dio Imotskoga polja, i njen broj stanovnika zbog ekonomske nerazvijenosti stalno opada. Ne vidi razloge zašto i ta općina ne bi bila obuhvaćena ovim zakonom.

O tome je govorio i **Ante Grabovac** pitajući da li se ovaj zakon te zakoni o područjima od posebne državne skrbi i o otocima odnose na područja Hrvatske koja su izrazito nerazvijena. Zastupnik dolazi iz Imotske krajine gdje sve jedinice lokalne samouprave, osim općine Zmijavci, spadaju pod jedan od ta dva potonja zakona a zastupnik sumnja da će te općine i grad Imotski doživjeti bolje dane. Jer, u posljednje tri godine zaustavljena je gradnja većina infrastrukturnih objekata na području Imotske krajine pa je ujedno pitao ministra zašto se to dogodilo i zašto to područje opet ima isti status kao u bivšoj Jugoslaviji. Imotsko polje je najveće i najplodnije polje, suše su svake godine u Dalmaciji pa kada će se provesti vodonakapni sustav iz akumulacije Ričice da bi se natopilo to najplodnije polje. Rečeno nam je da to moramo sami izgraditi no to se ni u Mezopotamiji nije radilo, rekao je, među ostalim.

Spriječiti iseljavanje

Dario Vukić (HDZ) najprije je podsjetio da se već kod donošenja sadašnjega Zakona upozoravalo na njegovu neprovedivost no da se puno puta događa da se slijedeći neku političku nit donose zakoni koji nisu provedivi ili su loši pa građani ove države imaju probleme. Ovaj zakon izvorno je zamišljen kao zakon o Gorskom kotaru, a u tom zakonu o brdsko-planinskim područjima svoje mjesto nalaze i, primjerice, Senj i Karlobag (dakako da im treba pomoći), i sada se pretvorio u nešto što rješava pitanja kao što su općina Matulji koja nema veze s, recimo, uvjetima života u jednim Brod Moravicama, Fužinama, Lokvama.

Zalagali smo se za izjednačavanje uvjeta života u Primorsko-goranskoj županiji u kojoj je i Gorski kotar i otoci a živjeti u Rijeci i Opatiji ili u Vrbovskom nije isto jer nisu isti troškovi života, rekao je, među ostalim smatrajući da cilj ovog zakona prvenstveno treba biti sprečavanje iseljavanja s tih područja (iz Gorskog kotara). Prema tome treba spriječiti

iseljavanje a onda omogućiti naseljavanja (otoci) i kad tad morat će se objediniti ovaj zakon, koji je dobar pokušaj, zakon o područjima od posebne državne skrbi i zakon o otocima, rekao je, govoreći i o okomitom i horizontalnom fiskalnom "izravnanju" općina. Trebalo bi napraviti i analizu učinka ovog zakona jer dalje gradovi i općine moraju napraviti svoje i vidjeti hoće li ovaj zakon omogućiti da svi ovi gradovi i općine mogu sami privlačiti investitore i omogućiti razvoj svog kraja (jer ako se zakonom smanji porez a te općine dignu komunalnu naknadu nije ništa učinjeno), rekao je.

Ovaj zakon izvorno je zamišljen kao zakon o Gorskom kotaru, a u tom zakonu o brdsko-planinskim područjima svoje mjesto nalaze i, primjerice, Senj i Karlobag (dakako da im treba pomoći), i sada se pretvorio u nešto što rješava pitanja kao što su općina Matulji koja nema veze s, recimo, uvjetima života u jednim Brod Moravicama, Fužinama, Lokvama.

Marijana Petir (HSS) ocjenjuje ovaj Konačni prijedlog punom boljim od onog u prvom čitanju i kao iznimno važnim za Hrvatsku kao zemlju koja želi imati orijentaciju održivog razvoja. Smatra da je važno usporediti se u tome s drugim zemljama a vidi se da je Švicarska dobro promovirala svoj položaj i svoja planinska područja. Tu Hrvatska ima veliki prirodni potencijal koji može gospodarski iskoristiti na održiv način i čuvati ih, rekla je navodeći u tome opet primjer Švicarske, koja je poticala iskorištavanje regionalnih potencijala, dala doprinos decentralizaciji naseljenosti, sociokulturnološke samobitnosti i raznolikosti itd. Uz primjere da smo i mi krenuli u tom smjeru - KEC projekt, program malih darovnica, izrada Strategije turizma za ta područja - predložila je da se u Programu održivog razvoja poseban naglasak da na manje autentične, povijesne objekte

i manje ugostiteljske objekte etnološki vrijedne (kolibe, lugarnice) i to bi bio dobar početak da Hrvatska ponudi nešto originalno a što je u skladu sa svjetskim kretanjima. Čini joj se da ovaj zakon ne vrednuje dovoljno eko poljoprivredu i turizam što bi trebalo. U tom smislu se ne slaže s onima koji osporavaju potpis ministra na dozvoli za sakupljanje plodova jer skupljanje plodova je siguran put u trajno osiromašenje pojedinog područja biljnim vrstama. Trebalo bi uvesti i povlastice prilikom kupnje domaćih autohtonih pasmina koje su se često pokazale boljim i otpornijim od uvoznih, rekla je među ostalim naglašavajući da je važno da se kroz sve dobre namjere i poticanje velikih gospodarskih aktivnosti ne dovedemo u drugu krajnost (novi Obrovci).

U petminutnom javljanju u ime Kluba zastupnika IDS-a **Damir Kajin** ponovio je da je zakon dobar i slaže se s ministrom da treba podvući crtu ispod određenih kriterija a i da je dobro da se počne primjenjivati od 1. srpnja ove godine. NO ne slaže se s tvrdnjom ministra da se tim jedinicama lokalne samouprave vraća 140 milijuna jer im se smo ostavlja u jednom dijelu ono što država inače naplaćuje na njihovim prostorima. Nevjerojatno mu izgleda da se nadležnog ministra zasipa s tisućama zahtjeva za dopuštenje ubiranja šumskih plodova. Naveo je da u Istri ima između 2000 i 2500 registriranih tartufara i sad bi oni trebali od ministra tražiti dopuštenje za "lov" u Motovunskoj šumi ili na drugim lokacijama. Ujedno je upozorio da se nameće pitanje tko će gospodariti seoskim zajednicama (možda nije predmet ovog zakona) koje su svojevrsni relikv prošlosti ali su dosad (i za vrijeme Italije i Jugoslavije) njima upravljala sela i ne vidimo, kaže, da bi za vrijeme Republike Hrvatske trebali biti izvlašteni. Njima su najbolje upravljali, primjerice, mještani Lanišća, Bresta itd. i to bi im trebalo ostaviti, rekao je na kraju.

Rasprava je potom bila zaključena.

Hrvatski je sabor donio većinom glasova (86 za, tri protiv, dva suzdržana) Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o brdsko-planinskim područjima u tekstu kako ga je predložio predlagatelj zajedno s prihvaćenim amandmanima.

Đ.K.

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O POSREDOVANJU PRI ZAPOŠLJAVANJU I PRAVIMA ZA VRIJEME NEZAPOSLENOSTI

Nezaposlenima veća i dugotrajnija novčana naknada

Hrvatski sabor je većinom glasova donio predloženi Zakon koji je u sklopu paketa radno-socijalnog zakonodavstva te se usklađuje s izmjenama Zakona o radu, ali i s drugim reformskim ciljevima koji su postavljeni u sklopu reforme tržišta rada i radnih odnosa. Smisao je da se ovim Zakonom potpomogne jačanje fleksibilnosti, a s druge strane i socijalne sigurnosti za sve temeljne socijalne rizike pa i nezaposlenost. Predlagatelj je i ovoga puta bila Vlada Republike Hrvatske.

O PRIJEDLOGU

Ovim Zakonom se na nov način definira status nezaposlene osobe s obzirom na kriterij ostvarenog primitka, odnosno dohotka izvan radnog odnosa. Potrebno je uskladiti Zakon s propisima o porezu na dohodak kojima se utvrđuje primitak od drugih samostalnih djelatnosti, kao i s drugim propisima kojima se utvrđuje ostvarivanje prihoda temeljem pružanja usluga prema posebnim propisima. Polazeći od prethodnog uređeno je i pitanje brisanja iz evidencije nezaposlenih osoba s obzirom na ostvareni primitak, odnosno dohodak, tako da se korisnici novčane naknade ne prestaju voditi u osnovnoj evidenciji ako ostvare prethodno navedeni primitak koji nije veći od najvišeg iznosa novčane naknade koji se isplaćuje u Hrvatskom zavodu za zapošljavanje. U svrhu poboljšanja materijalnog položaja nezaposlenih osoba uočena je potreba produženka vremena primanja novčane naknade za osobe koje su provele na radu više od 10 godina, odnosno 15 i 20 godina. Iz istoga razloga, a u skladu s novelom Zakona o radu u dijelu kojim se uređuju prava radnika u slučaju redovitog otkaza, neophodno je kroz ovaj Zakon priznati pravo na jednokratni

novčani dodatak nezaposlenoj osobi koja je kod posljednjeg poslodavca radila više od 20 godina. Zbog malog iznosa mirovine invalida rada koji je tu mirovinu stekao zbog profesionalne nesposobnosti za rad, također se priznaje pravo na jednokratni dodatak pod zakonom utvrđenim uvjetima.

Radi otklanjanja dvojbe u odnosu na obuhvat nezaposlenih osoba na koje se primjenjuju novoutvrđeni iznosi najnižeg i najvišeg iznosa novčane naknade, Zakonom je potrebno propisati da se utvrđeni iznosi isplaćuju i nezaposlenim osobama kojima je utvrđeno pravo na novčanu naknadu. U svrhu zaštite majčinstva povećava se dobna granica djeteta (sa 3 na 7 godina) do koje majka nije obvezna prihvatiti zaposlenje izvan mjesta prebivališta.

U dijelu Zakona kojim se regulira postupak izdavanja dozvole za obavljanje djelatnosti u svezi sa zapošljavanjem drugim pravnim i fizičkim osobama izvan Zavoda uočena je nesvršishodnost traženja neobvezujućeg prethodnog mišljenja Gospodarsko-socijalnog vijeća, a koje osim toga nepotrebno produžava postupak izdavanja dozvole. Kaznene odredbe ovoga Zakona usklađene su s novim Zakonom o prekršajima. Novelom Zakona izmijenjene su određene odredbe u svrhu jasnoće izričaja, preciznosti pojedinih formulacija i nomotehničku uređenost zakonskog teksta.

Prijedlogom Zakona uređuju se sljedeća pitanja:

- obavljanje djelatnosti u svezi sa zapošljavanjem izvan Zavoda,
- status nezaposlene osobe,
- prestanak vođenja nezaposlene osobe u evidenciji Zavoda,
- zaštita majčinstva,
- visina novčane naknade,
- jednokratni dodatak na utvrđenu visinu novčane naknade,

- trajanje prava na novčanu naknadu,
- prestanak prava na novčanu naknadu zbog ostvarivanja prava na invalidsku mirovinu zbog profesionalne nesposobnost za rad,
- usklađivanje visine prekršajnih kazni s posebnim propisima.

Ovim Zakonom osigurat će se nezaposlenim osobama ostvarivanje prava na novčanu naknadu u većem iznosu i dužem trajanju u svrhu veće socijalne sigurnosti, a posebno nezaposlenih osoba koje su duže radile. Ovime je usklađen Zakon s novelama drugih propisa iz područja radnog zakonodavstva.

RADNA TIJELA

Odbor za zakonodavstvo podupire donošenje ovoga Zakona i ne protivi se prijedlogu predlagatelja da se donese po hitnom postupku.

Na tekst Konačnog prijedloga Odbor je podnio sljedeće amandmane. U članku 1. stavku 2. u izmijenjenom tekstu stavka 3. iza riječi: "tržišta" dodaju se riječi: "rada i radne snage". U stavku 3. u uvodnoj rečenici riječ: "novog" briše se, a u dodanom novom stavku 4. iza riječi: "stavka 2." dodaju se riječi: "i 3.". Time se uređuje izričaj. U članku 7. stavak 2. mijenja se i glasi: "Iza stavka 1. dodaju se stavci 2. i 3. koji glase: (2) Najviši iznos novčane naknade utvrđuje Vlada Republike Hrvatske na prijedlog ministra nadležnog za rad uz prethodno mišljenje Gospodarsko-socijalnog vijeća i ministra nadležnog za financije. (3) Utvrđeni iznos novčane naknade iz stavka 1. i 2. ovoga članka isplaćuje se po službenoj dužnosti nezaposlenim osobama kojima je to pravo utvrđeno." Razlog ovog amandmana je taj što nije prihvatljivo da najviši iznos novčane naknade utvrđuje ministar, te se predlaže da takvu odluku

doneše Vlada Republike Hrvatske. Istodobno, nomotehnički se uređuje tekst. U članku 11. u dodanom novom stavku 2. iza riječi: "zabranit će" dodaje se riječ: "privremeno". Budući da nije moguće izreći trajnu zabranu, radi razvidnosti utvrđuje se privremenost rješenja o zabrani obavljanja djelatnosti. U članku 14. stavku 1. iza riječi: "toga dana" dodaju se riječi: "ako ovaj Zakon nije povoljniji za podnositelja zahtjeva". Stavak 2. briše se. Sadržaj stavka 2. obuhvaćen je odredbom stavka 1. U odnosu na zahtjeve koji su podneseni do dana stupanja na snagu ovoga Zakona, predlaže se primjena propisa koji su važili do toga dana samo ako su povoljniji za podnositelja zahtjeva od rješenja iz ovoga Zakona. U članku 16. riječi: "prvog srpnja 2003. godine." zamjenjuju se riječima: "danom objave u "Narodnim novinama". Budući da rasprava i donošenje ovoga Zakona tek predstoji razvidno je da ovaj Zakon neće moći stupiti na snagu navedenog datuma, a očito je da predlagatelj nije imao namjeru utvrditi povratno djelovanje ovoga Zakona, što bi bilo i u suprotnosti s Ustavom Republike Hrvatske. Radi toga predlaže se utvrditi stupanje na snagu ovoga Zakona danom objave u "Narodnim novinama".

Pored utvrđenih amandmana Odbor predlaže da predlagatelj dodatno obrazloži ili amandmanom učini razvidnima davanje ovlasti da druge pravne i fizičke osobe obavljaju "djelatnost savjetovanja u svezi s poslovanjem i upravljanjem". Istodobno, glede srednjoškolskih ustanova predlaže se utvrditi da se iznimka odnosi i na djelatnosti iz stavka 3. Predlaže se preispitati visine zapriječene novčanih kazni, imajući u vidu Zakon o prekršajima i njegovo ograničenje iznosa novčanih kazni za fizičke osobe.

Odbor za gospodarstvo, razvoj i obnovu je Hrvatskome saboru predložio donošenje ovog Zakona. Izražena je dvojba glede rješenja predloženog člankom 4, kojim je regulirano pitanje vođenja evidencije nezaposlenih osoba u Hrvatskom zavodu za zapošljavanje. Naime, korisnici novčane naknade prestaju se voditi u osnovnoj evidenciji Hrvatskog zavoda za zapošljavanje ako ostvare primitak koji je veći od najvišeg iznosa novčane naknade koja se isplaćuje u Hrvatskom zavodu za zapošljavanje. S tim u svezi ukazano je na problem statističkog praćenja nezaposlenih osoba. Također, ukazano je na

potrebu preispitivanja rješenja predloženog člankom 4. stavkom 1. točkom 3, prema kojem Zavod prestaje voditi osobu kao nezaposlenu u osnovnoj evidenciji ako ta osoba obavlja posao bez potvrde, ugovora odnosno rješenja na temelju kojeg radi. S tim u svezi iznijeto je mišljenje prema kojem bi trebalo sankcionirati poslodavce prilikom utvrđivanja "rada na crno", a ne radnike. Izraženo je stajalište prema kojem zapošljavanje treba poticati dodatnim aktivnim mjerama na tržištu rada, primjerice, dodatnim poticajima poslodavcima za prekvalifikaciju radnika, oslobađanjem od plaćanja doprinosa za prve dvije do tri godine rada mladih radnika i slično.

Odbor za rad, socijalnu politiku i zdravstvo odlučili su predložiti Hrvatskom saboru usvajanje Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti. Odbor je iskazao i mišljenje da će mjere koje se predlažu pridonijeti poboljšanju materijalnog položaja nezaposlenih osoba, prije svega produžetkom vremena i utvrđivanjem većeg iznosa primanja novčane naknade. Kako se Konačnim prijedlogom zakona o izmjenama i dopunama Zakona o radu predlaže skraćivanje otkaznih rokova, nužno je ustanoviti ostvarivanje prava na novčanu naknadu za vrijeme nezaposlenosti u dužem trajanju. Pravo na jednokratni novčani dodatak u slučaju redovitog otkaza je također mjera za postizanje veće socijalne sigurnosti, posebno nezaposlenih osoba koje su duže radile. Ublažavanju teškog položaja invalida rada koji su mirovinu ostvarili zbog profesionalne nesposobnosti za rad, pridonijet će i predloženo pravo na jednokratni dodatak. Odredba, zaključuje Odbor, kojom se omogućava utvrđivanje "rada na crno" i u slučaju kada inspekcija rada u trenutku nadzora ne zatekne osobu na radu, svakako će pridonijeti smanjenju zapošljavanja radnika na "crno".

AMANDMANI

Vlada Republike Hrvatske podnijela je tri amandmana. Prvim je u članku 1. stavku 3. izmijenjen tekst te on glasi: "Pravne i fizičke osobe koje obavljaju djelatnost istraživanja tržišta i ispitivanja javnog mijenja, te djelatnosti savjetovanja u vezi s poslovanjem i upravljanjem, mogu obavljati i djelatnosti iz članka 1.

ovog Zakona". Time je razvidno da fizičke i pravne osobe koje već imaju registrirane navedene djelatnosti mogu obavljati i djelatnosti u svezi s posredovanjem u zapošljavanju. Druge izmjene u ovom amandmanu su nomotehničke naravi. Drugi amandman odnosio se na izmjene brojeva "80" brojem "50", a broja "90" brojem "60". Promjena je razlog prilagodavanja udaljenosti od mjesta prebivališta i potrebno vrijeme za putovanje do osiguranog posla koji je osoba dužna prihvatiti sa stvarnim mogućnostima u javnom prijevozu te ispunjavanja obiteljskih obveza. Posljednji amandman bio je istog sadržaja, ali se odnosio na uvođenje novog stavka 5. u članku 9.

Amandman je podnijela i **Jadranka Kosor (HDZ)**. Odnosio se također na izmjenu udaljenosti posla od mjesta prebivališta do koje je osoba dužna prihvatiti posao te je glede brojki identičan Vladinom.

Podnositeljica deset amandmana bila je **Vesna Škare-Ožbolt (DC)**. Prvim je predložila brisanje članka koji dodatno pojašnjava uvjete za bavljenje posredovanjem pri zapošljavanju. Pojasnila je da za to ne treba novi članak nego prethodni samo nadopuniti. Slijedeći amandman odnosio se na brisanje odredaba temeljem kojih bi osoba koja ostvari neki honorar po Ugovoru o djelu bila brisana iz evidencije nezaposlenih. Istim amandmanom je predložila promjene brojki glede udaljenosti osobe od radnog mjesta na isti način kao i gđa Kosor. Treći amandman odnosio se na brisanje odredbe temeljem koje bi se iz evidencije nezaposlenih brisale osobe koje rade "na crno", budući da je to nekada jedini način preživljavanja. Idućim amandmanom zastupnica je predložila povećanje iznosa jednokratnih naknada kako bi se nadoknadilo smanjenje otpremnina i otkaznih rokova koje je uslijedilo izmjenama ZOR-a. Smatra dalje da prilikom utvrđivanja visine novčane naknade za nezaposlenu osobu treba voditi računa o tome uzdržava li ta osoba djecu ili druge članove obitelji. Šestim amandmanom nezaposlena osoba koja je provela 30 godina na radu - muškarac odnosno 25 godina - žena, imali bi pravo na novčanu naknadu do ponovnog zaposlenja. Potom je predložila i brisanje članka koji govori o ograničenjima iznosa naknade HZZ-a za nezaposlenost. Promijenila bi se i odredba, samo u drugom

članku i na isti način, koja također mijenja brojke udaljenosti posla od mjesta prebivališta. Smatra dalje da ukoliko bi se prihvatila izmjena članka koji govori o razdoblju u kojem nezaposlena osoba može primiti novčanu naknadu, članak 70. postao bi bespredmetan te predlaže njegovo brisanje. Posljednji amandman odnosio se na definiranje stupanja na snagu ovog Zakona osam dana od objave u "Narodnim novinama".

RASPRAVA

Uvodno je zastupnike s predloženim zakonom upoznao ministar rad i socijalne skrbi **Davorko Vidović**. Rekao je da je Zakon u sklopu paketa radno-socijalnog zakonodavstva te da se usklađuje s izmjenama Zakona o radu ali i s drugim reformskim ciljevima koji su postavljene u sklopu reforme tržišta rada i radnih odnosa. Smisao je da se ovim Zakonom potpomogne jačanje fleksibilnosti, a s druge strane i socijalne sigurnosti za sve temeljne socijalne rizike pa i nezaposlenost.

U ime Odbora za rad, socijalnu politiku **Snježana Biga-Friganović** te u ime Odbora za zakonodavstvo **Mladen Godek** iznijeli su pozitivne stavove glede ovog Zakona, pojasnivši amandmane koje podnose.

Nude se poboljšanja u korist radnika

Prvi je u raspravi govorio u ime Kluba zastupnika HSS-a **Petar Žitnik (HSS)**. Naglasio je da je ovo jedan od zakona koji se usklađuju s europskim zakonodavstvom te ga njegov Klub zastupnika podržava to više što nudi neka poboljšanja u korist radnika. Pozdravio je i zaštitu majčinstva povećanjem dobne granice djeteta na sedam godina do kada majka nije obvezna prihvatiti zaposlenje izvan mjesta prebivališta. Pozdravio je i izmjene u cilju ostvarivanja većih prava radnika s više radnog staža.

U ime Kluba zastupnika HDZ-a **Jadranka Kosor (HDZ)** je također rekla da će podržati ove zakonske izmjene zbog toga što se u više od godine dana primjene postojećeg Zakona pokazalo da su na vidjelo izašle primjedbe HDZ-a prilikom njegovog donošenja. Tada je ukazano, dodala je, kako su neke odredbe

nerealne, besperspektivne i asocijalne te da će dovesti do neželjenih posljedica. Upitala je potom zašto sada Vlada predlaže kao svoje izmjene ono što je HDZ predlagao prije godinu dana, što se čekalo do sada? Smatra da je u međuvremenu nastala šteta budući da se tu radi o ljudima. Pozdravila je povećanje naknade za nezaposlene te predložila da iz evidencije nezaposlenih budu brisani oni koji odbiju posao na udaljenosti od 50 kilometara odnosno sat vremena vožnje. Neprihvatljivim drži brisanje osoba iz iste evidencije ukoliko rade bez Ugovora o radu jer je to, kaže, pokušaj da se prehrani obitelj. Na kraju izlaganja je iznijela stav kako bi muškarac koji je proveo na radu 30 odnosno žena 25 godina trebali imati pravo na novčanu naknadu do novog zaposlenja.

Neke su odredbe nerealne, besperspektivne i asocijalne te će dovesti do neželjenih posljedica.

Izmjene koje se predlažu nisu kozmetičke naravi budući da se na novi način određuje status nezaposlene osobe i omogućava inspekciji rada utvrđivanje rada "na crno", rekla je u ime Kluba zastupnika SDP-a **Jadranka Reihl-Kir (SDP)**. Istaknula je i to da se pomaknula dobna granica djeteta kada se majku prestaje voditi kao nezaposlenu te to da osoba kojoj je radni odnos prestao otkazom ima pravo na novčanu naknadu ovisno koliko je vremena provela kod zadnjeg poslodavca. Kao novitet istaknula je i povećanje naknade na tisuću kuna te produženje roka primanja naknade na 390 dana. Ove izmjene su hvalevrijedne i Klub zastupnika SDP-a će ih podržati, zaključila je zastupnica.

Zakon o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti uređuje pitanja posredovanja pri zapošljavanju, profesionalnom usmjeravanju, obrazovanju u cilju povećanja zapošljavanja radne snage, osiguranja za slučaj nezaposlenosti, aktivnog djelovanja na tržištu rada s ciljem poticanja profesionalne i prostorne pokretljivosti radne snage te novog zapošljavanja kao i samozapošljavanja, rekao je u ime Kluba zastupnika LIBRE dr.sc. **Vilim Herman (LIBRA)**. Pozitivan je pomak, kaže dalje, napravljen spram invalida rada, zaštite majčinstva, borbe protiv rada "na crno".

Istaknuo je potom odredbu temeljem koje će se faktičkim radnim odnosom smatrati i rad bez ugovora o radu ukoliko nije krivnja radnika. Zaključio je da će ovaj Zakon njegov Klub podržati.

Milan Kovač (HB) je govorio u ime Kluba zastupnika HB-a. Naglasio je da su predložene izmjene samo potvrda dosadašnjih stavova njegovog Kluba o površnom i nekonzistentnom, ali i manipulacijskom pristupanju problemu nezaposlenosti od strane aktualne vlasti. Osvrnuo se na odredbu temeljem koje bi se netko nakon jednokratnog Ugovora o djelu koji iznosi 900 kuna brisao iz evidencije nezaposlenih. Upitao je, je li na taj način pojedinac dobio posao i osigurao vlastitu egzistenciju? Podržao je potom stavove sindikata koji smatraju da bi se za određivanje visine mjesečne naknade trebalo uzeti u obzir vrijednost sindikalne košarice. Ne vodi se računa, dodao je, o surovoj hrvatskoj realnosti, gdje bi se Vlada trebala pozabaviti uklanjanjem uzroka, a ne posljedica. Velikim pitanjem drži činjenicu da će birokratsko skrivanje pravih podataka o nezaposlenosti otežati izradu dugoročnog razvojnog gospodarskog projekta. Ova Vlada ne želi priznati problem, ne želi priznati da gubi bitku s nezaposlenošću i da donosi kvazi mjere koje služe zamagljivanju stvarnog stanja u svrhu političkog opstanka i nekih predizbornih reklamnih spotova, zaključio je zastupnik. Dodao je kako će Hrvatski blok biti protiv ovog Zakona.

Gospodina Kovača demantiraju brojke jer je lani sa Zavoda za zapošljavanje brisano zbog nepridržavanja zakonskih odredbi samo 6 877 osoba, ispravila je **Milanka Opačić (SDP)**.

Dragica Zgrebec (SDP) je dodala kako je iz evidencije nezaposlenih zbog odbijanja posla glede udaljenosti od mjesta prebivališta brisano svega 152 osobe.

Bitno je da toga ima, odgovorio je **Milan Kovač**.

Kompenzacija gubitka radničkih prava

U ime Kluba zastupnika HSP-a i HKDU-a govorio je potom dr.sc. **Tonči Tadić (HSP)**. Izrazio je sumnju u nužnost donošenja ovog Zakona zbog euro integracija, nego razlog tome vidi u realizaciji izmjena Zakona o radu koje su posljedica aranžmana sa Svjetskom ban-

kom i Stand by aranžmanom s MMF-om. Nevjerojatnim cinizmom nazvao je pokušaj da se predloženim zakonskim izmjenama pokušava kompenzirati gubitak radničkih prava kroz izmjene Zakona o radu. Mišljenja je da ako netko tu i tamo primi neki povremeni dohodak ne znači

Razlog donošenju ovog Zakona je u realizaciji izmjena Zakona o radu koje su posljedica aranžmana sa Svjetskom bankom i Stand by aranžmanom s MMF-om.

da ima stalni posao koji mu jamči sigurnost. Pozdravio je izmjenu dobne granice djeteta čija majka može odbiti posao koji je predaleko od mjesta prebivališta. Spornim, međutim, drži odredbu da se iz evidencije nezaposlenih brišu svi koji odbiju prihvatiti posao udaljen 80 kilometara od mjesta prebivališta. Smatra da ta odredba pretpostavlja da je Hrvatska umrežena autocestama i da njom prometuju japanski vlakovi. Predložio je stoga da se taj broj smanji na 50. Članak koji govori o brisanju iz evidencije nezaposlenih po gospodinu Tadiću je pokušaj da se matematički smanji nezaposlenost u Hrvatskoj, koja se, kaže, može smanjiti samo povećanjem zaposlenosti kroz povećanje investicija. Dobrim je ocijenio to što se "oštrica" inspekcije okrenula prema poslodavcima jer kad radnik radi "na crno" radi to iz očaja. Sporno mu je i to što se ovim zakonskim izmjenama pokušava kompenzirati smanjenje otpremnina i skraćivanje otkaznih rokova. Smatra da je naknada za nezaposlene ono što tim ljudima omogućuje preživljavanje kad ne nađu posao te se ne može limitirati na bilo koji rok. Pomak u zapošljavanju ne može se postići putem restrikcija zaposlenima nego jedino kroz aktivnu politiku zapošljavanja, konstatirao je zastupnik. Prvi korak vidi u ukinuću doprinosa za mirovinsko i zdravstveno osiguranje za pripravnike. U ime Kluba izričito je zatražio od Vlade da podnese Hrvatskom saboru izvješće o provedbi svojih gromoglasnih najavlivanja projekata "S faksa na posao" i "Iz škole u radionicu". Oko ovog zakona bit ćemo suzdržani, zaključio je zastupnik.

Netočno je da se iz evidencije nezaposlenih masovno brišu oni koji ostvaruju veći dohodak od naknade jer je takvih slučajeva bilo svega 220.

Tek papirnato smanjenje nezaposlenosti

Klub zastupnika DC-a prihvaća donošenje ovog Zakona uz uvjet da se prihvate amandmani koje su predložili Nezavisni hrvatski sindikati a podnio Klub zastupnika DC-a, rekla je u ime Kluba Vesna Škare-Ožbolt (DC). Istaknula je kako su problemi najnezaštićenije skupine stanovništva produbljeni a postignuto je tek statističko i papirnato smanjivanje broja nezaposlenih. Smatra da se desio prestruktivan pristup u određivanju prava i obveza nezaposlenih, te Vlada praktički, kaže, želi to ublažiti. Drži dalje kako je rad "na crno" za određene skupine nezaposlenih osoba jedini izlaz za preživljavanje. Dok se ne stvore uvjeti ubrzanog zapošljavanja i povećanje ponuda rada neprihvatljivo je kažnjavanje nezaposlenih i zadržavanje restriktivnosti u određivanju prava i obveza nezaposlenih zaključila je gđa Škare-Ožbolt.

Dok se ne stvore uvjeti ubrzanog zapošljavanja i povećanje ponuda rada neprihvatljivo je kažnjavanje nezaposlenih i zadržavanje restriktivnosti u određivanju prava i obveza nezaposlenih.

Prvi se u pojedinačnoj raspravi za riječ javio Mario Kovač (HSL). Drži da je ovaj Zakon izuzetno značajan u čitavom kompletu radnog zakonodavstva. Kada se radi o nezaposlenima, dodao je, treba imati malo više suptilnosti i socijalne osjetljivosti. Veliki problem vidi u tome što se osobe koje ostvare neki prihod veći od naknade na Zavodu za zapošljavanje brišu iz evidencije nezaposlenih. Tako je, kaže, u svibnju izbrisano više od 12 tisuća ljudi. Smatra da je to u svrhu stvaranja tzv. kreativne pozitivne statistike. Problematičnim drži i odredbu temeljem koje se iz iste evidencije brišu i oni koji odbiju posao udaljen 80 kilometara od mjesta prebivališta. Znamo, rekao

je, kakva je naša prometna infrastruktura, a vlakovi i autobusi su na nivou prve polovine 20 stoljeća. Ukazao je i na to da mnogi ljudi zbog elementarnih životnih potreba rade na "crno" te se oni sankcioniraju, umjesto, kaže, da se drakonskim kaznama poveća odgovornost poslodavca. Zaključio je da osobno ovaj Zakon neće podržati.

Kreativna statistika govori da je u prva četiri mjeseca ove godine samo 8,1 posto ljudi brisano sa Zavoda za zapošljavanje zbog nepridržavanja zakonskih odredbi, ispravila je Milanka Opačić.

Nezaposlenost će trajati dugo

Nezaposlenost je problem koji se ne tiče samo jedne Vlade nego je proces koji će trajati dugo, smatra Dario Vukić (HDZ). Naglasio je da su predložene izmjene provođenje pasivne politike zapošljavanja. Drži dalje da se uspješnost jedne Vlade ne može vidjeti analizirajući broj nezaposlenih jer je to vrlo sklisko područje i moguća je manipulacija. Bitno je, kaže, analizirati porast zaposlenosti. Konstatirao je da Hrvatskoj treba otprilike 3 do 4 puta manje sredstava za otvaranje jednog radnog mjesta nego razvijenim zemljama. Ako bismo htjeli rast zaposlenosti sa stopom od dva i pol do tri posto godišnje morali bi otvoriti oko 35 tisuća radnih mjesta za što je potrebno tri i pol milijarde USD, kao i promjena broja zaposlenih u gospodarstvu i javnim službama, zaključio je gospodin Vukić. Dodao je kako je još potrebno stvoriti kapital za investicije koje moraju biti veće nego što je u nacionalna štednja te Hrvatska danas uvozi kapital. Ustvrdio je da moramo poticati ljude na štednju kako bi mogli otvarati radna mjesta za svoju djecu. Ove izmjene drži jednim dijelom kao poticaj investitorima, ali, kaže, da to nije dovoljno s obzirom na ono što rade konkurentne države od Slovenije, Rumunjske, Bugarske i Slovačke. Nezaposlenost je problem koji traži veliku analizu svih parlamentarnih stranaka a ne njihovo nadmetanje, budući da se odnosi na nešto od čega će ljudi sutra živjeti, zaključio je zastupnik.

Za riječ se tada javio ministar rada i socijalne skrbi Davorko Vidović. Naglasio je kako se tijekom rasprave stalno ponavljaju neistine koje nisu utemeljene niti na jednoj činjenici te se tako radi o tobožnjoj alkemiji koja se događa u statistici zaposlenosti Hrvata. Konstatirao je da je nezaposlenost

problem, ali da je sada 330 tisuća nezaposlenih osoba. Rigidni propisi i nefleksibilno zakonodavstvo ne onemogućavaju rast zaposlenosti, to je jedino moguće uz rast realne proizvodnje i rast bruto društvenog proizvoda. Zaključio je ministar. Napomenuo je kako bi danas imali 520 tisuća nezaposlenih da se nastavio trend iz 2000. godine. Smatra da pitanje nezaposlenosti nije nešto oko čega bi se trebalo nadmudrivati nego mobilizirati sve potencijale u smislu rješavanja tog problema, jer nema veće socijalne nepravde od nezaposlenosti. Ukazao je i na podatak da se od 1. travnja prošle godine zaposlilo 24 tisuće ljudi odnosno 55 svakoga dana. Ustvrdio je također da Hrvatska ima jednu od najnemobilnijih radnih snaga u Europi te da se tu ljudi svakako moraju stimulirati. Pojasnio je i da se ne sankcionira radnika ukoliko radi "na crno" budući da se smatra kao da je imao ugovor, nego da odgovara poslodavac. Obrazložio je dalje da će se, kada se uvedu egzaktni pokazatelji, troškovi života određivati na jedan način kako bi se za neku od čvrstih varijabli vezalo i automatski vršilo usklađivanje najviše naknade. Time to više ne bi bilo stvar arbitriranja ministra ili Vlade, zaključio je gospodin Vidović. Složio se s konstatacijom da se povećao broj osoba u odnosu na prošlu godinu koje su brisane s evidencije nezaposlenih zbog nepridržavanja zakonskih odredbi, ali, kaže, da to nikako nije razlog smanjenju statističke nezaposlenosti. Ljudi su se sami javljali zbog ostvarivanja nekih drugih prava, napomenuo je. Obratio se potom gđi Kosor rekavši da je promaknulo što njeni prijedlozi nisu ušli u ovaj Zakon prije godinu dana, ali da se sada ispravlja greška te drži da je nevjerojatno zbog toga optuživati predlagatelja.

Netočan navod ispravio je **Dario Vukić**. Ne drži točnim da bi se s nastavljenim trendom od 2000. godine danas došlo do 520 tisuća nezaposlenih. Ukazao je samo na to da je danas 45 tisuća više nezaposlenih nego je to bilo 1999. godine.

Vladimir Šeks pak krivim drži da se u izlaganju oporbe radi o alkemiji. Istaknuo je kako ministar barata s argumentima i podacima koje nitko nije vidio.

Ante Beljo (HDZ) je istaknuo kako je za vrijeme HDZ-a bilo ratno vrijeme koje se ne može uspoređivati s ovim od 2000. godine.

Mario Kovač je smatrao kako je ministar rada i socijalne skrbi izjavio da su neki zastupnici namjerno iznosili neistine o broju zaposlenih s ciljem manipuliranja javnošću. Ukazao je na podatke s WEB stranica Državnog zavoda za statistiku koje govore o 20,4 posto nezaposlenih.

Jadranka Kosor je pojasnila kako je rekla da je nelogično da se prije godinu dana nije uvažio prijedlog oko dizanja dobne granice djece čije majke mogu odbiti jakom udaljen posao.

Davorko Vidović je dodao kako se u jednom momentu broj nezaposlenih popeo na 419 tisuća što je rezultat naslijeđenog stanja. Istaknuo je kako među Hrvatima postoji nevjerojatna mazohistička crta da ono što zajedno kao nacija napravimo trudimo se umanjiti. Pohvalio je potom gđu Kosor na prijedlozima koji su sada u ovom Zakonu rekavši kako to prije godinu dana nije moglo biti uvaženo jer bi bilo nekonzistentno s nekim drugim pravima u odnosu na dijete do tri godine starosti.

Nezaposlenost koja je u Hrvatskoj rasla tijekom 2000. i 2001. godine nije posljedica nasljeđa nego neprimjerene ekonomske politike koja je u te dvije godine polučila stopu gospodarskog rasta od tri posto te se više bavila aferama i antiupoduzetničkom klimom, naglasio je dr.sc. **Đuro Njavro (nezavisni)**.

Neke ekonomske mjere daju rezultate nakon dvije do tri godine

Ministar rada i socijalne skrbi, **Davorko Vidović** je pojasnio da je s eviden-

cije nezaposlenih brisano ukupno 288 tisuća 052 ljudi u 2002. godini od toga zbog zapošljavanja 177 tisuća 341 osoba. Razlog brisanju zbog neaktivnog traženja poslova bio je u 4 376 slučajeva, nadovezao se. Ustvrdio je da neke mjere ekonomske politike daju rezultate tek nakon dvije do tri godine.

Zamjenik ministra rada i socijalne skrbi dr.sc. **Bože Borko Žaja** očitovao se tada o amandmanima. Prvo je iznio i obrazložio amandmane Vlade, nakon čega su ih zastupnici većinom glasova prihvatili.

Što se tiče amandmana **Odbora za zakonodavstvo**, prihvaćena su tri koja se odnose na utvrđivanje najvišeg iznosa novčane kazne, na privremenost rješenja o zabrani obavljanja djelatnosti i na stupanje na snagu Zakona. Ostala dva amandmana podnositelj je nakon odbijanja povukao.

Amandman **Jadranke Kosor** odbijen je, a isti stav imali su i zastupnici prilikom glasanja.

Ni jedan amandman **Vesne Škare-Ožbolt** nije prihvaćen, a odbili su ih i zastupnici većinom glasova. Zastupnica je ipak povukla amandman koji govori o smanjenju udaljenosti do koje osoba može odbiti posao te o stupanju na snagu Zakona.

Zastupnici su potom prešli na glasanje i većinom glasova (77 "za", 5 "protiv" i 15 "suzdržanih") donijeli Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti u tekstu kako ga je predložio predlagatelj zajedno s prihvaćenim amandmanima. Većinom glasova (31 "za" i 67 "suzdržanih") odbijen je prijedlog zaključka Kluba zastupnika HSP-HKDU-a da se obveže Vlada kako bi dostavila izvješće o provedbi programa zapošljavanja "S faksa na posao" i "Iz radionice na posao" te drugih mjera aktivne politike zapošljavanja.

M.S.

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O DRŽAVNOJ POTPORI U POLJOPRIVREDI, RIBARSTVU I ŠUMARSTVU

Svim proizvođačima potpora u osiguranju od mogućih šteta

Nakon opširne rasprave Hrvatski je sabor hitnim postupkom donio izmjene i dopune ovog Zakona kojima se, među ostalim, predviđa potpora osiguranju za sve proizvodnje u poljoprivredi, šumarstvu i ribarstvu a ne samo za one poticane.

Predlagatelj Zakona bila je Vlada RH.

O PRIJEDLOGU

Zakon o državnoj potpori u poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu donesen je u srpnju 2002. godine i predstavlja osnovni pravni okvir na temelju kojeg Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva operativno provodi reformu poljoprivredne politike. Provedba reforme u poljoprivredi zahtijeva određeno prijelazno razdoblje kako u pogledu pitanja tehničkog prijelaza sa starog sustava na novi tako i u pogledu primjene mjera poljoprivredne politike koja također traži određenu postupnost. Stoga se ovim izmjenama i dopunama Zakona predlažu odredbe kojima bi se premostili pojedini tehnički i drugi problemi u provedbi Zakona, navodi predlagatelj.

Tako se predviđa mogućnost potpore osiguranju od mogućih šteta za sve proizvodnje u poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu a ne kao dosad samo za poticane. Predloženim proširenjem prava na potporu osiguranju nepotricane proizvodnje stavljaju se u ravnopravniji položaj s onim poticanim.

Predlaže se i izjednačavanje prava na poticaj za preradu uzgojene autohtone bijele morske ribe s već postojećim poticajem za preradu uzgojene slatkovodne ribe. Smanjene su (Dodatak III. Zakonu) minimalno poticane količine za ulov male plave ribe s 50.000 na 10.000 kilograma, uzgojenih slatkovodnih i autohtonih vrsta bijele morske ribe s 10.000 kilograma na 2.000 kilograma.

Popis i obilježavanja stabala masline provodile bi općinske i gradske komisije temeljem posebnog propisa kojeg donosi ministar. Naime, uvođenjem poticanja maslina po stablu uveden je europski model i ovako bi se riješio tehnički problem popisivanja. Nadogradnjom Upisnika s digitaliziranim zračnim snimkama cjelokupnog područja RH sa svim katastarskim česticama na kojima će biti vidljiva i sva stabla maslina omogućit će se učinkovita kontrola prijavljenog broja stabala.

Provedba reforme u poljoprivredi zahtijeva određeno prijelazno razdoblje kako u pogledu pitanja tehničkog prijelaza sa starog sustava na novi tako i u pogledu primjene mjera poljoprivredne politike koja također traži određenu postupnost. Stoga se ovim izmjenama i dopunama Zakona predlažu odredbe kojima bi se premostili pojedini tehnički i drugi problemi u provedbi Zakona.

Uvodi se mogućnost preraspodjele sredstava za podizanje novih nasada vinograda, voćnjaka i hmelja. Ukoliko godišnji Program podizanja novih nasada vinograda i nasada u voćarstvu ne bude u cijelosti iskorišten Ministarstvo može sredstva preraspodijeliti i na zahtjeve za podizanje nasada površina većih od 5 hektara.

Za mlijeko se kao osnovica za obračun minimalnih poticanih količina predlažu količine predviđene za prethodnu godinu

a prva godina za koju se utvrđuju minimalno poticane količine je 2003. godina. To znači da se u 2003. godini praktički ne bi primjenjivao kriterij minimalno poticane količine a ukupna isporučena količina u ovoj godini bit će kriterij za minimalno poticane količine tek u 2004. godini. Naime, nedostaju podaci o ispuštenim količinama, 2002. nije bilo Upisnika poljoprivrednih gospodarstava i javljaju se problemi kod primjene kriterija minimalno poticanih količina. S tim u vezi je prijelazna odredba o pravu na isplatu poticaja za mlijeko korisnicima utvrđenim starim Zakonom o novčanim poticajima i naknadama u poljoprivredi i ribarstvu (do 30. prosinca 2003.). Iz istog razloga u prijelaznom razdoblju do razvrstavanja poljoprivrednih gospodarstava (na komercijalna i nekomercijalna) ukupni opseg poslovanja neće biti uvjet za ostvarenje prava na poticaj. Kod tova junadi skraćuje se vrijeme potrebno za ostvarenje prava na poticaj s najmanje deset mjeseci na najmanje 250 dana. Za svinje se uvodi ograničenje da moraju biti u tovu najmanje 80 dana i ta ograničenja, navodi predlagatelj, predviđena su kao mjera za poticanje tova iz domaće proizvodnje.

RADNA TIJELA

Odbor za zakonodavstvo podupire donošenje ovog zakona i ne protivi se prijedlogu za hitnost postupka.

AMANDMANI

Zastupnik **Miroslav Korenika (SDP)** zatražio je amandmanom da se mijenja važeći Zakon i da se poticajima obuhvati i buča (bundeve) za proizvodnju ulja. U sjeverozapadnoj Hrvatskoj razvijena je proizvodnja crnog ulja koje se proizvodi iz koštice bundeve. To se ulje može trei-

rati i kao izvorni hrvatski proizvod kako se za tu potrebu trenutno uvoze koštice bilo bi korisno poticati proizvodnju bundeve, obrazlaže zastupnik. Kažimo da amandman nije prihvaćen uz obrazloženje da u Proračunu nema za to osiguranog novca.

RASPRAVA

Na sjednici je o ovom zakonu uvodno govorio zamjenik ministra poljoprivrede i šumarstva **Tomislav Ledić**. Objasnio je da su razlozi za donošenje ovih izmjena i dopuna Zakona dvojaki - uvode se novi sadržaji ali i prijelazne odredbe, što znači odgađanje primjene nekih od nepripremljenih mjera. Govoreći o novim rješenjima zamjenik ministra je naglasio da se, kad je riječ o mlijeku, daje mogućnost poljoprivrednim gospodarstvima da se u toku godine povećanjem proizvodnje uključe u sustav poticane proizvodnje.

Pravo osiguranja šteta od elementarnih nepogoda sadržano je u Pravilniku (već objavljen u "Narodnim novinama") na način da osiguranici koji poljoprivredne proizvode osiguravaju kod osiguravajućih društava imaju pravo na 25 posto bespovratnih državnih sredstava za pokriće premije osiguranja. U sadašnjim uvjetima to je jedna potpora države za koju se nadamo da će naići na odaziv poljoprivrednika, naglasio je zamjenik ministra.

Što se tiče preraspodjele sredstava odlukom Vlade s pozicije poticanja dohotka izdvojeno je 200 milijuna kuna za pokriće šteta nastalih zbog suše što je s dodatnih 200 milijuna s ostalih pozicija u Državnom proračunu ukupno 400 milijuna kuna za tu svrhu, rekao je, među ostalim.

Drago Krpina (HDZ), predsjednik Odbora za poljoprivredu i šumarstvo, izvijestio je da ne može podnijeti izvješće tog radnog tijela o ovom zakonu jer da je taj zakon stavljen na dnevni red plenarne sjednice prije sjednice Odbora.

Potrebno znanje i velika ulaganja

Dr.sc. **Vilim Herman (LIBRA)** govorio je u ime Kluba zastupnika LIBRE rekavši da je poljoprivredna proizvodnja u RH jedna od temeljnih grana privredivanja i egzistencije mnogih obitelji.

Donedavno nositelji poljoprivredne i stočarske proizvodnje bili su veliki kombinati s velikim brojem zaposlenih radnika i stručnjaka. Proces privatizacije i okrupnjavanje obiteljskih gospodarstava ne može ići tako brzo kako mnogi zamišljaju, smatra ovaj Klub. To je proces koji se mora kontinuirano provoditi a sve proizvodnje, i ratarska, stočarska, povrtlarstvo i voćarstvo, vinogradarstvo, zahtijevaju stručna znanja, potrebnu mehanizaciju, velika ulaganja uz potporu i kreditiranje. Uspješnost poslovanja velikih obiteljskih gospodarstava bez prisustva stručnjaka bit će vrlo upitna, upozorava ovaj Klub zastupnika.

Predloženi zakon smatra stimulativnim u smislu povećanja ukupne proizvodnje što bi trebalo rezultirati smanjenjem uvoza i mogućnostima za bolji standard naših ljudi, porast zapošljavanja i konačno otvaranje vrata prepoznatljivim hrvatskim proizvodima. No diskutabilni su iznosi poticaja po hektaru, kilogramu, grlu i tu se otvara niz pitanja. No, ako su ih predložili stručnjaci na temelju realnih kalkulacija i mogućnost financiranja i uskladili ih sa standardima EU to onda treba jasno kazati i obrazložiti.

Uspješnost poslovanja velikih obiteljskih gospodarstava bez prisustva stručnjaka bit će vrlo upitna.

Pozitivan je i dio predloženog zakona koji se odnosi na poljoprivredna gospodarstva koja se ne ubrajaju u komercijalna te da neće biti isključena iz potpore i da će moći svoje proizvode prodavati slobodno na tržištu. No ne smije se zaboraviti na velik broj malih seoskih gospodarstava, staračkih domaćinstava, kojih ima osobito u Slavoniji i Baranji, koja svoju egzistenciju ostvaruju kroz male poljoprivredne mirovine ili na 10 do 15 jutara obradivih površina, na jednoj ili dvije krave te nekoliko svinja i teladi. Upravo takva mala gospodarstva u bliskoj prošlosti bila su glavni snabdjevači naših gradova s kvalitetnim mliječnim proizvodima, kvalitetnim ekološkim povrćem i drugim proizvodima. U svakom slučaju ovim zakonom njima treba omogućiti opstojnost i dostojan život.

Model poticanja proizvodnje poljoprivrednog sjemena prve i druge skupine

svih najznačajnijih ratarskih kultura je konstruktivan no u toj proizvodni doći će do brojnih poteškoća, kaže zastupnik. Naime, obiteljska gospodarstva morat će preuzeti ulogu proizvođača sjemenskih usjeva (donedavno je to bilo u kombinatima pod nadzorom instituta i stručnjaka) što zahtijeva dodatne napore, znanje, radnu snagu i suvremenu tehnologiju te stručnu pomoć znanstvenih institucija i savjetodavne službe. U tom smislu potonje moraju biti bolje razgranate.

Ovim predloženim zakonom učinjen je tek prvi korak u prijelaznom razdoblju do cilja - da se ova strateški važna djelatnost dovede u ravnopravno stanje s razvijenim zemljama EU. A radi se o tome, rekao je, među ostalim, da se na cijelom hrvatskom području, osobito na području Slavonije i Baranje, utvrde kriteriji koji će doista pomoći da se priključak prema Europi učini realnim. Zastupnik je ujedno pitao što se događa sa sustavom navodnjavanja, što je osobito značajno za Slavoniju i Baranju. Poznato je da je to područje puno izvora i danas je naprosto dužnost Vlade da do kraja osmisli i realizira projektom sve ono što pripada suvislom irigacijskom sustavu jer bez toga se neće moći realno govoriti o priključenju hrvatskog agrara na europske integracije.

Klub zastupnika LIBRE podržat će predloženi zakon ali će i očekivati odgovore na ovo i druga postavljena pitanja, rekao je na kraju.

Iskorak u osiguranju

Ivan Kolar (HSS) izvijestio je da i Klub zastupnika HSS-a podržava predloženi zakon no pokušat ćemo ispraviti odredbe kojima se skraćuje vrijeme tova stoke s tim da ti rokovi ostanu ali da se uvedu poticaji za proizvođače tovnih stoke i teladi.

Državna potpora bi trebala skretati određene proizvodnje i poljoprivrednoga proizvođača usmjeravati na onu poljoprivrednu proizvodnju i poljoprivredne kulture koje su dohodovno isplativije, naglasio je te podsjetio da su kroz državnu potporu naporu da i ona ekonomski neopravdana proizvodnja nađe svoje opravdanje. Zato trebamo shvatiti da ovim izmjenama i dopunama pokušavamo sami sebi dati jedan time out za procese koje smo započeli s puno entuzijazma a koji neće moći biti ostvareni preko noći. Da nemamo sluha za stočarstvo, za mlje-

karstvo i da se ne predlažu ove promjene iz državne potpore isključili bismo oko trećinu proizvođača i oni bi sigurno prestali proizvoditi mlijeko jer bi mali proizvođači bili ispod određenih standarda, rekao je, među ostalim, smatrajući i da je zadaća Sabora da uočene nepravilnosti i nemogućnost provođenja određenog zakona popravlja.

Jedan od najvećih podstreka je da ova godina bude prijelazno razdoblje da ti proizvođači dobro razmisle misle li ostati na svom opsegu proizvodnje ili je povećati i razvrstati se u veće proizvođače ili napraviti neku drugu preraspodjelu da se država može sigurno osloniti na određene količine sada još uvijek nedostatne za opskrbu domaćeg stanovništva. I ovim izmjenama i dopunama se sigurno izbija adut uvoznicima da ne uvoze određene količine nego da moraju zapravo prerađivati naše domaće mlijeko. Tu vidimo jednu sigurnost gdje stočarska proizvodnja ima perspektivu.

Iskorak je napravljen i u osiguranju od šteta u proizvodnji i seljake treba uputiti na mogućnost ublažavanja šteta (država, Ministarstvo, je našla za shodno da se dio sredstava koje je seljak plaćao za osiguranje vraća, naglašava zastupnik.

Uvoz je velik trošak

Marko Baričević (HSL) javio se u ime Kluba zastupnika HSL-a naglasivši da će osnova njegove rasprave biti povećanje proizvodnje s potporama i smanjenje uvoza. Rekao je da smo u protekle tri godine kroz poticaje u poljoprivredu uložili između pet i šest milijardi kuna a ostali smo na istom, kaže, jer iz statističkih podataka proizlazi, među ostalim, da su nam se ovce povećale s 529 000 na 580 000, peradi 11 256 000 na 11 665 000 milijuna. Uvjet za dobivanje potpore ove godine bio je evidencija kroz Upisnik, upisivanje je završeno 30. siječnja ove godine a o Upisniku još pojma nemamo i zastupnik ne zna, kaže, je li on rađen 1903. ili 2003. godine. Nadalje, ministar poljoprivrede i šumarstva trebao je do 30. lipnja ove godine dati "Zeleno izvješće" i bilo bi dobro da ga je dao pa da se i na osnovi njega može raspravljati o ovim potporama iako ono ne može biti drugačije nego statističke informacije. S čime se tu možemo pohvaliti i je li nam je poljoprivredna proizvodnja samo ta socijala, pitao je.

Treba dobro razmisliti o broju goveda i svinja te litrama mlijeka na koje se dobiva poticaj, upozorio je zastupnik jer po predloženom ispada da onaj tko 2004. proizvede 9000 litara mlijeka dobiva potporu a koliko bi on morao imati krava. Znamo da imamo najviše gospodarstava koja imaju do pet krava (najvjerojatnije dvije, tri) i nema teorije da dobivaju poticaj za litru mlijeka. A to su obično oni siromašni, stariji, pa ako imamo najviše tih malo krava i oni daju najviše mlijeka i ako im država više ne bude davala potporu tko će dobivati jeftinije mlijeko, pitao je smatrajući da tu postoji neka muljaža. U vezi s predviđenom kilažom junadi i smanjenjem dana za tov pitao je hoćemo li početi opet u tu stoku i svinje ugrađivati koštano brašno (povećana kilaža a smanjeni dani tova) ocijenivši u predloženom zakonu kao jedino što je dobro rješenje koje se odnosi na ribe.

U daljnjoj raspravi osvrnuo se i na pitanje povećanja poljoprivredne proizvodnje rekavši da je poljoprivreda u svakoj državi trošak ali da je daleko veći trošak uvoz poljoprivrednih proizvoda a po napisima očekuje se da će njegova vrijednost u ovoj godini u Hrvatskoj biti 1,2 milijarde dolara dok je vrijednost naše poljoprivredne proizvodnje sedam posto bruto domaćeg proizvoda odnosno 1,5 milijardi dolara. Mi govorimo o genetski modificiranim organizmima, uvozimo sjeme a imamo dovoljnu proizvodnju sjemena kukuruza, primjerice, prošlogodišnje zalihe tog sjemena su 2000 tona a u isto vrijeme smo uvezli 3000 sjemenskog kukuruza. Uvezli smo prošle godine i oko 9 000 tona sjemenskog krumpira, pričamo o 59000 hektara vinograda a po proizvodnji grožđa (vagone) možemo izračunati da možemo imati 37 000 vinograda. Konačno moramo točno znati koliko imamo hektara i u što smo dali poticaje i potpore, naglasio je, među ostalim prigovorivši da nemamo ni planiranja (to se svake godine vidi kod pšenice) a ni tržište poljoprivrednih proizvoda.

Klub zastupnika HSL-a je za to da potpore i poticaji budu ono što će dati poticaj povećanju naše poljoprivredne proizvodnje, zadovoljstvu naših poljoprivrednika i smanjenju abnormalno velikog uvoza poljoprivrednih proizvoda. Shvatimo kakvo nam je stanje i prema tome pravimo zakone. Pravimo potpore za ljude a ne za Europu, za Ministarstvo i nemojmo ih umatati kao da je to dobro a

nije. No ovakav Prijedlog zakona, makar smo za što brže ulaznje u Europu, a mi mislimo da jesmo u njoj, ne možemo podržati, rekao je na kraju.

Ljubo Česić-Rojs (HDZ) ispravio je navod predgovornika i rekao da je hrvatski narod uložio 5,6 milijardi kuna u poljoprivredu i da smo ostali na istom, no što znači da smo skraćeni za taj iznos i da je pokraden. Jer, ako uvezimo 9 000 tona sjemenskog krumpira pa da je po jednu lipu kilogram to je ukradenih devet milijuna kuna, rekao je. Pitao je hoće li konačno netko u ovoj prelijepoj hrvatskoj zemlji stati na kraj toj mafiji, od izgradnje cesta pa do agrarne politike.

Stjepan Živković (HSS) javio se za ispravak navoda zastupnika Baričevića i rekao da je Upisnik gotov i da poljoprivredna gospodarstava dobivaju ovih dana rješenja u skladu s tim. Nije ni točno da mali proizvođači neće ostvariti poticaj na mlijeko jer zbog toga se i išlo u izmjene Zakona da prošlogodišnja proizvodnja bude ona prema kojoj će se isplaćivati poticaji, naglasio je.

Marko Baričević javio se radi povrede Poslovnika predgovornika te objasnio da je on rekao da je 31. siječnja završen postupak upisivanja u Upisnik a da se o tome ništa ne zna te da je još gora stvar da neki znaju da je Upisnik gotov a drugi saborski zastupnici ne znaju. Dok toga bude neće valjati u ovom Saboru, rekao je. **Stjepan Živković** zatražio je pak da se predgovorniku izrekne opomena jer da je on zapravo povrijedio Poslovnik jer je ispravljao netočni navod pod povredom Poslovnika.

Stanje u poljoprivredi se intenzivno pogoršava

Drago Krpina (HDZ) govorio je u ime Kluba zastupnika HDZ-a koji će podržati ovaj predloženi zakon iz jednostavnog razloga jer u protivnom provedba potpore u poljoprivredi ove godine ne bi bila moguća. A to bi bilo na štetu hrvatskih seljaka i zato ćemo podržati ovaj zakon no uvjereni smo da su potrebne korjenite promjene cijelog sustava potpora u poljoprivredi, i u pogledu visine i strukture, kao i poljoprivredne politike. U protivnom vrijednost uvezene hrane povećavat će se iz godine u godinu, trgovci, šverceri sve će više zarađivati a hrvatsko selo i seljaci će sve više propadati, rekao je.

U svojoj raspravi naglasio je da se nakon tri godine provođenja tzv. poljoprivrednih reformi sadašnje Vlade stanje u hrvatskoj poljoprivredi intenzivno pogoršava te da se u konačnici uspješnost tih reformi može ocjenjivati isključivo sa stanovišta brojki o uvozu hrane, koji će sudeći po sadašnjim podacima do kraja godine iznositi rekordnih 1,2 milijarde. A svrha reformi bi trebala biti da Hrvatska uvozi što manje hrane a što više izvozi no vidimo da su učinci tzv. reformi suprotni.

Nakon tri godine provođenja tzv. poljoprivrednih reformi sadašnje Vlade stanje u hrvatskoj poljoprivredi intenzivno se pogoršava te se u konačnici uspješnost tih reformi može ocjenjivati isključivo sa stanovišta brojki o uvozu hrane.

Mi iz HDZ-a i drugi klubovi zastupnika upozoravali smo prošle godine pri donošenju postojećeg Zakona da je za njegovu provedbu potrebno dulje prijelazno razdoblje i da će u tako kratkom roku biti neprovediv no Vlada je sve te argumente odbacila a sada navodi i priznaje da je ipak potrebno određeno prijelazno razdoblje. Naravno, za sve štete koje su proizašle zbog toga, a o tome se ništa ne kaže ni u obrazloženju ovog zakona, neće nitko snositi nikakvu političku niti drugu odgovornost. Isto je i sa štetama i odgovornošću zbog inzistiranja da se postojeći Zakon u cjelini primjenjuje od 1. siječnja ove godine (dvodjelna isplata potpora) zbog čega hrvatski seljaci nisu imali dovoljno novca za primjenu potrebnih agrotehničkih mjera prilikom sjetve. Kaže se da se temeljnim Zakonom i ovim izmjenama i dopunama mi tobože usklađujemo sa standardima u EU a tamo su potpore poljoprivredi dvanaest puta veće nego u Hrvatskoj, ponovio je zastupnik svoju više puta izrečenu tvrdnju u sabornici. Ako stvarno hoćemo usklađivati korak s EU onda bi bilo najbolje postupno podizati tu potporu. No jedina stvar u kojoj nismo bili škrti i spori je brzina kojom smo otvarali hrvatsko tržište uvozu poljoprivrednih proizvoda i izlaganje hrvatskog seljaka neloyalnoj kon-

kurenciji koja je od svoje države 12 puta više subvencionirana i podupirana.

Što se tiče samog sadržaja Prijedloga ovog zakona svakome tko ga je pročitao je jasno da je temeljni razlog (ostale promjene kozmetičke naravi) za njegovo donošenje što Vlada više nije mogla ne priznati da je postojeći Zakon u ovoj godini neprimjenjiv odnosno neprovediv i da je ova izmjena bila nužna da bi se potpore mogle uopće isplaćivati, rekao je, među ostalim.

Birokratske zavrzlake u osiguranju

Dr.sc. **Tonči Tadić (HSP)** u ime Kluba zastupnika HSP-HKDU-a podsjetio je najprije na amandmane koje je ovaj Klub zastupnika podnio prije godinu dana pri usvajanju ovog temeljnog Zakona no da nisu usvojeni (osim da primjena počne od Nove godine a ne 1. listopada). Neshvatljivo nam je takvo ignoriranje zastupničkih amandmana i to pogotovo jer smo ih radili u dobroj namjeri i na osnovi inicijative poljoprivrednika i ribara, rekao je podsjećajući da smo ulaskom u WTO pristali smanjiti u roku od sedam godina ukupni iznos poticaja u poljoprivredi sa 196 milijuna eura na 134 milijuna što se mora osjetiti. I kad je već Vlada na to pristala, što je nama neshvatljivo, neshvatljivo nam je da se u tom slučaju s potporama ne ekonomizira i ne postupa na najbolji mogući način uvažavajući stvarne potrebe koje dolaze iz poljoprivrede i ribarstva (s terena).

U nastavku se osvrnuo na probleme s osiguranjem proizvodnje. Činjenica je da osiguranje u poljoprivredi ne funkcionira na najbolji način (svjedoci smo šteta od suše a možda ćemo biti svjedoci i katastrofalnih šteta od požara) jer kad smo prije godinu dana predlagali da država sudjeluje sa 20 posto u troškovima osiguranja za pojedinu poljoprivrednu kulturu ili djelatnost nije prihvaćeno no bez osiguranja ne može se zamišljati poljoprivredna proizvodnja pa bi onda i scene s kupovanjem "saborke krave" bile manje prisutne. Čovjek koji se bavi stočarstvom (ili drugom proizvodnjom) mora osigurati svoju proizvodnju ako za to ima ikakvih mogućnosti. Oni koji nisu osigurali svoju proizvodnju kad tad se nađu u problemima ali ako država sudjeluje sa 20 ili 25 posto onda se čovjek pita zašto se

nije osigurao. Ali gotovo da i nema osiguravajućeg društva u Hrvatskoj koje pristaje osigurati poljoprivrednu proizvodnju a ako i pristane onda su birokratske zavrzlake toliko velike da se ljudi u to najčešće ne upuštaju. U to bi se trebalo upustiti barem Croatia osiguranje koje je u vlasništvu RH, rekao je.

U nastavku je upozorio na potrebnu potporu ribarstvu koji od izvoza godišnje zarađuje 153 milijuna eura i to je iznos nad kojim se treba zamisliti a ne da se opet ide na ograničavanje potpora za preradu ribe. Treba povećati i poticaj za autohtone sadnice maslina s jedne na pet kuna, poticaj po stablu masline sa 16 na 25 kuna bez obzira na starost stabla, za podizanje nasada maslina na 30 000 kuna, predložio je, među ostalim, upozoravajući da je maslinovo ulje u prehrani u svijetu prepoznato kao hit. Potpuno je krivo ovakvo tvrdoglavo postavljanje Ministarstva i treba pristupiti izmjenama poticaja za uzgoj maslina, rekao je na kraju dodajući da će zbog toga ovaj Klub zastupnika biti suzdržan pri glasovanju o ovom zakonu.

Ivan Kolar ispravio je navod predgovornika u vezi s osiguranjem i rekao da na njegovom području postoji već dugoročno osiguranje u poljoprivredi s premijom i 50 posto za sve one poljoprivredne proizvođače koji kontinuirano osiguravaju svoj urod.

Branislav Tušek (SDP) osvrnuo se na pitanje potpore u osiguranju od mogućih šteta te naglasio kako smatra da je ključna vrijednost ovog Prijedloga zakona i u tome što se prava te potpore proširuju i na proizvodnje koje se inače ne potiču pa je ovdje riječ prije svega o ravnopravnosti i solidarnosti u poljoprivrednoj proizvodnji, a to je i jedan programski bitan element SDP-a.

U vezi s tim zastupnik je istaknuo da je za pohvalu brza reakcija Vlade, odnosno Ministarstva, na posljedice suše i to ne samo ovim Prijedlogom već i konkretnom pomoći počevši od isplata novčanih poticaja bez obveze predaje i dokazivanja minimalnog prinosa, otpisivanje potraživanja države po najmu koji imaju korisnici državnoga poljoprivrednog zemljišta i mjerama poljoprivrednim proizvođačima do reprogramiranja kredita poljoprivrednika. A u vezi sa solidarnošću rekao je da su i zastupnici dali pomoć obiteljskom gospodarstvu u Slavoniji, u Vodincima, kojem je stradalo desetak krava. S

obzirom na špekuliranja javnosti o tome tko je dao a tko nije dao tu pomoć jasno reći da su Klub zastupnika SDP-a, Klub zastupnika HSS-a dali potpunu pomoć u kupovini krava i teleta za tu obitelj a da su i ostali klubovi zastupnika dali punu pomoć i time smo pokazali da možemo pomoći i u takvim situacijama.

Predloženim zakonom se na najbolji mogući način ostvaruje i ravnopravnost u poticajima proizvođačima za preradu slatkovodnih i morskih riba, rekao je, među ostalim.

Zaštititi svoju proizvodnju na sve moguće načine

Ante Beljo (HDZ) ističe da i u današnje doba, pogotovo u vrijeme globalizacije, hrana zauzima važan segment u globalnom nadmetanju na svijetu. Kako bi se znali postaviti prema našoj poljoprivredi bitno je znati kako se prema poljoprivredi odnose druge zemlje koje pretendiraju da budu izvoznici hrane u svijetu i kojim se standardima služe i koje standarde zapravo žele nametnuti onima gdje žele izvoziti svoju hranu. Znamo da Hrvatska svoju budućnost zasniva prije svega na zdravoj hrani i turizmu i to zapravo treba biti najbitnije i najglavnije u našoj budućnosti, od čega trebaju živjeti buduće generacije Hrvata, smatra zastupnik. Kad se govori o pomoći našoj poljoprivredi iz državnog proračuna već su određeni prigovori iz WTO da u nekim segmentima previše pomučimo svoju poljoprivredu međutim, u europskim zemljama i na sjevernoameričkom kontinentu država pomoć poljoprivredi je i dvanaest puta veća.

No ona nije izražena kroz donacije u dolarima iz državnog proračuna nego u vidu raznih olakšica poljoprivrednicima. Pomoć se daje i za nabavku poljoprivrednih strojeva i raznih potrebnih materijala. Primjerice, Kanada pitanje neobrađenih zemljišta regulira poreznom politikom tako da ako vlasnik zemljišta ne želi na njemu raditi mora ga iznajmiti ili prodati. Takvi slični zakoni trebaju i Hrvatskoj. Pomoć države se ogleda i kroz davanje garancija bankama za sve ono što se radi u poljoprivredi, rekao je, među ostalim, zastupnik, navodeći da se za poslovanje i kupnju nekretnina u Hrvatskoj u drugim zemljama dobivaju povoljni krediti (Italija, Austrija). A u Hrvatskoj nije problem dobiti kredit kod stranih banaka (za

talijanske, njemačke, japanske aute) jer banke zapravo žele financirati proizvode svojih zemalja (svim time na neki način gubimo suverenitet).

Naši ljudi koji žive u inozemstvu i žele kupovati hrvatske proizvode (restorani) ne mogu dobiti proizvode iz Hrvatske iako se nigdje to ne kaže (i mi možemo kupovati nekretnine u Švedskoj, Norveškoj ali u praksi je to druga stvar) već se u praksi to onemogućava raznim postupcima (zadržavanje kontejnera na granici itd., klasifikacijom i standardizacijom proizvoda).

Zastupnik je upozorio i na velik uvoz poljoprivrednih proizvoda i to onih koje Hrvatska može proizvoditi za svoje potrebe ali i izvoz, te na "buku" koja se radi ako se slučajno kojem proizvodu ne dopusti uvoz u Hrvatsku. A naši ljudi koji žive u inozemstvu i žele kupovati hrvatske proizvode (restorani) ne mogu dobiti proizvode iz Hrvatske iako se nigdje to ne kaže (i mi možemo kupovati nekretnine u Švedskoj, Norveškoj ali u praksi je to druga stvar) već se u praksi to onemogućava raznim postupcima (zadržavanje kontejnera na granici itd., klasifikacijom i standardizacijom proizvoda).

Mi trebamo zaštititi svoju proizvodnju na sve moguće načine i omogućiti Hrvatima da žive u ovoj zemlji a ne da nam, recimo, između Turnja i Karlovca i Hrvaca ili Sinja ljudi ne žive i nema nikakve proizvodnje. Moramo se zapitati, upozorio je, među ostalim, kuda to Hrvatska ide.

Poticati i proizvodnju cvijeća

Miroslav Korenika (SDP) očekivao je da će u ovih godinu dana od donošenja ovog Zakona biti doneseni nekakvi dokumenti koji bi pomogli boljoj realizaciji zakona odnosno da će doći do promjena koje je nametnuo život. Svi smo bili svjesni da ulaskom u WTO i prilagodbom našeg zakonodavstva zakonodavstvu EU

naša poljoprivreda postaje sve ranjivija jer je izloženija jačoj konkurenciji superbogatih država koje ulažu izuzetno puno novca u svoju poljoprivredu.

Podsjećajući na svoje rasprave u Saboru u vezi s tim i zalaganju za veće potpore poljoprivredi istaknuo je da je ipak trebalo raspraviti bilancu o tome koliko ova država uvozi i koje su njene potrebe za hranom odnosno pojedinim vrstama hrane (meso, mlijeko, ratarske kulture). Čini se da nemamo do kraja ni definiranu rajonizaciju poljoprivredne proizvodnje u cijeloj Hrvatskoj. Trebalo bi hitno pronaći model da se regionalna i lokalna samouprava što je više uključiti u poticanje poljoprivredne proizvodnje na svojem području a u tom smislu je dosta napravila Varaždinska županija, istaknuo je zastupnik, koja s 40 posto potiče kupovinu sadnog materijala, proizvodnju kupusa, bijele repe, cikle, paprike, krastavaca itd, ali i bučinih koštica. U vezi s tim zastupnik je dodao da bučino ulje može biti i tipični hrvatski proizvod i da nema razloga da se ne potiče takva proizvodnja u RH (paradoks - koštice za proizvodnju tog ulja uvoze se iz Kine).

Ne potiču se ni neke druge proizvodnje, primjerice, proizvodnja cvijeća iako je Hrvatska izuzetno velik uvoznik, pa zastupnika zanima, koji su razlozi tome. Neopravdanim mu se čini i da su poticaji za slatkovodno ribarstvo ostali na prošlogodišnjoj razini (pitanje suše) a nije prihvaćena ni mogućnost da ribolovna i lovačka društva koja se bave proizvodnjom slatkovodnih riba i autohtone pernate divljači mogu biti korisnici poticaja.

Zastupnik je na kraju rekao da je za donošenje ovog zakona ali da bi do (kraja mandata) trebalo donijeti dodatne izmjene i dopune radi cjelovitijih poticaja jer selo i poljoprivreda to zaslužuju.

Najveći kriminal i pljačka

Ivo Lončar (nezavisni) napominje da je ova vlast naslijedila teško stanje u poljoprivrednoj proizvodnji i da se zna da stanje u hrvatskom agraru nije dobro od 1945. do danas. Ali kad se prisjetimo što je aktualna vlast obećavala u predizborno vrijeme što će konkretno napraviti u poljoprivredi, napose jedan od najvažnijih koalicijskih partnera u aktualnoj vlasti, onda se čovjek zapita ma ljudi moji,

je li to moguće da danas imamo ovakvo stanje u hrvatskom agraru.

U svojoj raspravi u nastavku se najprije osvrnuo na ocjenu uz predloženi zakon da za njegovo provođenje nisu potrebna dodatna sredstva već da će se odobrena sredstva Ministarstvu preraspodijeliti. U vezi s tim zastupnik pita koja je to preraspodjela ako se zna da se Proračun donosi unaprijed s poznatim stavkama. A u vezi s 300 milijuna kuna s kojima može raspolagati ministar i razno razna ministrova povjerenstva danas smo došli u situaciju da opravdano sumnjamo da će taj novac biti preraspodijeljen, približava se predizborna kampanja, i da će se njime kupovati glasovi. Licitira se i s nedavnom sušom i jedni koalicijski partneri je prenapuhavaju a drugi umanjuju jer netko zna tko može dobiti glasove na selu a drugi što bi iz tog sela htio uzeti dio kolača, rekao je.

Najveći kriminal i najveća pljačka do danas događala se upravo u poticajima.

Moramo shvatiti da je poljoprivreda temeljna gospodarska grana, naglasio je te se osvrnuo na predloženi zakon i navedene razloge za hitnost njegovog usvajanja "kako ne bi došlo do poremećaja u gospodarstvu". Kada se donosio aktualni Zakon gotovo svi amandmani su bili odbijeni i treba se sjetiti bahatosti predlagatelja a sada ista vlast koja je donijela taj Zakon priznaje potrebu njegova mijenjanja, rekao je pitajući hoćemo li kada donijeti zakone u ovoj zemlji, pa tako i poljoprivredne, koji se neće donositi za Vladu, ministra i ministarstva i za EU već za hrvatske ljude.

U svojoj raspravi također se osvrnuo na loše stanje u poljoprivredi iako je u nju uloženi velik državni novac, 5, 6 milijardi kuna. Prošlogodišnji uvoz hrane je bio u vrijednosti milijardu dolara pa se postavlja pitanje gdje je novac od ubačenih poticaja. Naš ministar već tri godine sustavno priča kako imamo tržište pšenice (kao što je svojedobno Tito ponavljao da Jugoslavija ima samoupravljanje), a Vlada traži tko će otkupljivati pšenicu. Svake godine proizvodimo dvostruko više pšenice nego što nam treba po dvostruko višim cijenama od europskih

i onda to izvozimo po dvostruko nižim cijenama od inozemnih i uz to subvencioniramo izvoznike. Pa kakvo je to tržište pšenice, pita apelirajući da treba shvatiti da se poljoprivredi u ovoj zemlji mora okrenuti na najozbiljniji način a ne da to bude područje gdje će se nevjerojatno krasti. Najveći kriminal i najveća pljačka do danas događala se upravo u poticajima, naglasio je ilustrirajući to podatkom o suncokretu. Na njegovo pitanje o zasijanim površinama suncokretom u 2001. godine premijer je odgovorio da se radi o 19.000 hektara a drugi put, na pitanje o poticanim površinama, da je bilo poticano 25.000 hektara suncokreta. Znači da je bilo 7 000 poticanih hektara više od zasijanih a po hektaru se poticalo 2 250 kuna.

Zastupnik se nada da ćemo shvatiti da ovako više ne ide a i nada se da će predsjednik HSS-a Zlatko Tomčić i ministar Pankretić otići ovih dana u Slavoniju i pridružiti se hrvatskim seljacima i blokirati hrvatske prometnice kao što su to radili prije četiri godine jer su na tome dobili izbore, rekao je, među ostalim.

Ljubo Česić-Rojs ispravio je predgovornika i rekao da je za predizborno kampanju osigurano 140,5 milijuna dolara od prodaje INE od koje je napravljena raspodjela i za naknadu štete Slovincima za Piran 200 milijuna dolara, za NE Krško 350 milijuna dolara, za gubitke "Viktora Lenca" 150 milijuna dolara i za naknadu gubitak "Riječke banke" 140 milijuna dolara. No stvarna procjena 25 posto INE je 1,342 500 000 dolara odnosno cijele INE 5,3 milijardi dolara a godišnja neto dobit skrivena samo za Vladu je 77,2 milijuna dolara, što znači da se samo na pretvorbi INE ukralo 980 500 000 milijuna dolara, rekao je zastupnik uvjeravajući da su to točni podaci (ako nisu "meni otkinite glavu"). Naveo je i što se nudi u okviru prodaje 25 posto INE (Rafinerija Rijeka vrijedna 900 milijuna dolara, Rafinerija Sisak vrijednosti 300 milijuna dolara itd.).

Branislav Tušek smatra da treba reći što je to bila "licitacija" u vezi sa sušom o čemu je govorio zastupnik Lončar - licitacije nije bilo nego je Vlada i Ministarstvo konkretno krenula tamo gdje je bio problem, u Vukovarsko-srijemsku županiju gdje je bio najveći problem sa sušom. Tamo je bio i Krizni stožer, podsjetio je zastupnik ponovivši i zaključke i konkretne mjere koje je Vlada RH doni-

jela tim povodom (isplata novčanih poticaja bez obveze predaje i dokazivanja minimalnog prinosa itd.)

Ivo Lončar objasnio je u vezi sa spomenutim licitiranjem, da čim su županije, i to ne sve već tek polovica, proglasile elementarnu nepogodu na svom području ministar poljoprivrede i šumarstva na TV Novoj je rekao da su štete od suše 1,4 milijarde kuna da bi nakon toga predsjednik Vlade u Slavoniji rekao da ne može vjerovati u te brojke ali da ih se može podržati dok god ne budu specificirane štete. Zastupnik je za to da seljaci dobiju najviše što se može jer su hrvatski seljaci najopljaknija skupina hrvatskoga društva, ali da je nemoralno i licemjerno da dva najvažnija koalicijska partnera tako govore. Jedan kaže u lipu iznos šteta a da pola županija još nije reklo o kakvim se štetama radi a drugi, predsjednik Vlade to osporava.

Stjepan Živković (HSS) rekao je da je predgovornik u svom nadahnutom govoru iznio niz netočnosti i da je u vezi sa sadašnjim prosvjedima zbog pšenice prozvao aktualnu vlast i po svom dobrom običaju HSS. U vezi s tim zastupnik je podsjetio na razloge za prosvjede seljaka 1999. godine jer da onda seljaci nisu znali ni kome su predali pšenicu ni od koga će je naplatiti i isplatila ju je nova koalicijska vlast 2001.

Ivo Lončar rekao je da predgovornik nije ispravio njegov navod već da je komentirao njegovo mišljenje (povreda Poslovnika). Nema nikakve razlike između 1999. godine i danas, no tada je predsjednik HSS-a išao i bunio hrvatske seljake i bio s njima na traktoru usred turističke sezone. Danas je pet puta stanje gore, uvjerava zastupnik i kaže da bi bilo logično i moralno od tako visoko moralnog čovjeka da i danas sjedne na traktor i da se buni protiv aktualne vlasti.

Proizvodnju plasirati domaćim tvrtkama

Marijan Maršić (HSS) smatra da, kad se govori o potporama, da se govori o potrebi pomoći onim dijelovima proizvodnje gdje proizvođači teško ostvaruju pozitivne rezultate. Imajući u vidu prvenstveno Županijsku Posavinu, Vukovarsko-srijemsku županiju, a što se može preslikati na cijelu Slavoni-

ju, upozorio je da je u osiguranju proizvodnje, usjeva, kod seljaka problem nedostatak novca i nepovjerenje prema osiguravajućim kućama od kojih seljaci često ne mogu dobiti sredstva koja su očekivali za nadoknadu šteta. Dobro je da se Ministarstvo odlučuje sufinancirati osiguranje i time potaknuti seljaka da osigurava svoje proizvode, naglasio je zastupnik.

Što prije zbog toga treba privatizirati i objediniti prerađivačko-prehrambenu industriju (pikovi) na način da imamo mogućnost sve tržišne viškove plasirati domaćim tvrtkama.

Osvrćući se na predložena rješenja rekao je i da je kvalitetno riješeno pitanje poticane količine mlijeka. Treba iskoristiti Zakon o poticajima i kapitalnim ulaganjima omogućiti seljacima veću proizvodnju mlijeka, jeftiniji stočni materijal i podizanje određenih objekata. Seljaci na spomenutim područjima nisu povezani u udruge i zadruge, nemaju zajednički istup na tržištu i tako teže ostvaruju svoja prava. Ako znamo da je njihov potencijal 150 000 do 200 000 litara dnevno pitanje je što država čini da se tim ljudima edukacijom pomogne kako da što jednostavnije ostvare kreditna sredstva i kako bi mogli imati sigurnu proizvodnju.

U vezi s poticanjem tova stoke upozorio je da su naši seljaci dobivali potporu od 600 kuna za tov junadi ali prodaju nisu mogli ostvariti putem papira, iako su bili u Upisniku, jer je svatko želio kupiti na crno pa se problem sivog, crnog tržišta mora rješavati. Što prije zbog toga treba privatizirati i objediniti prerađivačko prehrambenu industriju (pikovi) na način da imamo mogućnost sve tržišne viškove plasirati domaćim tvrtkama (da se i sklapaju ugovori s turističko-hotelskim objektima s klauzulom o prioritetu kupnje domaćih tržišnih viškova). Velika većina obiteljskih gospodarstva neće biti u stanju pratiti tražene količine za poticanje i trebalo bi dobro razmisliti o mogućnosti da se ta količina smanji ili zadrži na postojećoj, rekao je, među ostalim.

Dramatične brojke

Dario Vukić (HDZ) naglašava da je danas poljoprivreda, veterinarstvo i ribarstvo u Hrvatskoj regulirano s više od 15 zakona i 120 raznih pravilnika, odluka, naredbi itd, da je hrvatski uvoz poljoprivrednih proizvoda sve veći (1993. je izvoz bio veći od uvoza za 32 milijuna dolara) pa pita kakva je to politika Ministarstva, posebice politika poticanja odnosno subvencija pojedinih poljoprivrednih proizvoda da rezultira tako dramatičnim brojkama. Važno je i reći da to pokazuje potpuno nepostojanje poljoprivredne strategije. Vanjskotrgovinska razmjena u 2001. godine pokazuje da hrvatska poljoprivreda ne odgovara zahtjevima hrvatske gospodarske politike jer je primjerice uvoz poljoprivrednih proizvoda u siječnju u Hrvatsku bio u vrijednosti 47 milijuna dolara a u kolovozu 92 milijuna dolara. To govori da u ljetnim mjesecima mi servisiramo inozemne turiste uvoznom hranom i remetimo svoju vanjskotrgovinsku bilancu a imamo idealnu priliku da bez izvoza naše poljoprivredne proizvode ponudimo strancima koji dolaze u Hrvatsku.

Osvrnuo se i na strukturu našeg izvoza koja bi trebala oslikati snagu i sposobnost hrvatske poljoprivrede. Prema podacima proizlazi da najviše uvozimo iz zemalja EU, 47 posto, a najviše izvozimo, čak 60 posto, u zemlje bivše Jugoslavije, od čega više od 50 posto u BiH. Na vijestima gledamo uspjehe naše vanjske politike, većinom kroz potpisane razne sporazume, no ne gledamo što će određeni potpisani sporazum donijeti hrvatskom građaninu, odnosno poljoprivredniku, naglasio je zastupnik. To je potkrijepio potpisanim Sporazumom o slobodnoj trgovini s Mađarskom (2000.) nakon čega je već sljedeće godine u prvih šest mjeseci povećao uvoz iz Mađarske u Hrvatsku za 34 posto a naš izvoz u Mađarsku pao za više od 50 posto. Dakle, taj je Sporazum donio profit mađarskom seljaku a veliki udarac hrvatskom seljaku.

Predočio je i podatke o zaštiti poljoprivrede u drugim zemljama te zaključio da Hrvatska slabo štiti svoje poljoprivrednike i svoje tržište. Hrvatska ima sve uvjete za razvoj poljoprivrede no poljoprivredna politika se mora promijeniti, zaključio je na kraju.

Ljubo Ćesić-Rojs ponovio je da je ono što se događa u poljoprivredi sitni-

ca u odnosu na pljačku koja je u tijeku a odnosi se na prodaju INE. Neka Vlada izade s podacima o INI koje je napravila svjetska ozbiljna korporacija Arthur Anderson a ne da pod firmom strogo povjerljivo zastupnicima daje neke podatke da je 25 posto INA-e vrijedno 362 milijuna dolara. -Protiv sam pljačke, kriminala i borit ću se pa i pod cijenu da ću platiti glavom, rekao je.

Ante Beljo ispravio je navod zastupnika Vukića o našem izvozu u BiH jer da ono što se izvozi iz Hrvatske preko Federacije u BiH ide pod kontrolom EU i svim propisima pa da je zapravo taj izvoz obustavljen a sve ide poluilegalno preko tzv. Republike Srpske i iz toga RS dobiva jedan velik dio svojih financija.

Povećati poticaj za ovčje mlijeko

Ivo Fabijanić (SDP) upozorio je da je poticaj za premiju na ovčje mlijeko pao za više od 15 posto i da bi bilo dobro da se ta nesmotrenost ispravi. U vezi s tim govorio je o siranama na otoku Pagu, gdje se govori o prijedlogu da se povećati poticaj za jednu kunu na jedinicu mlijeka od 7,5 posto masti. Na otoku Pagu proizvede se godišnje oko 220 tona pašskog sira od čega malo više od 50 posto u registriranim siranama. Oko 100 tona sira proizvede se u domaćinstvima i prodaje na cesti što znači da se na taj sir ne plaća PDV ali se i ne ostvaruje poticaj jer se mlijeko prerađuje u neregistriranim objektima.

Ako bi se povećala vrijednost poticaja za navedenu kvalitetu mlijeka za jednu kunu računa se da bi sve količine mlijeka, ili većina, bila otkupljena jer bi se tada proizvođačima isplatilo prodavati mlijeko a ne praviti sir u neregistriranim objektima i time bi se postiglo da se ne zakidan državni proračun a i izjednačila bi se kvaliteta pašskog sira koji bi bio pod zdravstvenom kontrolom i na legalnom tržištu. Povećanim količinama svog ovčjeg sira (proizvodi se i na drugim otocima) na tržištu Hrvatska dobiva izvozni proizvod za koji postoji velik interes, naveo je, među ostalim zastupnik ističući višestruke koristi od povećanja iznosa za poticaj uključujući i otvaranje desetak novih radnih mjesta.

Otvoreno treba reći da smo svjesni situacije u kojoj je poljoprivreda i da konstatiramo da poljoprivreda nije visokoprotfitabilna proizvodnja i da treba dio

sredstava potrošiti radi socijalnog mira na selu i radi premošćivanja situacije u kojoj se selo nalazi, rekao je **Ivan Kolar** u petminutnom javljanju u ime Kluba zastupnika HSS-a. Zastupnik kaže da ne špekulira odgovara li to nekoj stranci ili nekom no situacija je na selu prilično teška i da nema državnih potpora u poljoprivredi situacija bi bila sigurno puno teža. Državne potpore su potrebne, moraju biti povećane ali i biti pod kontrolom i ciljano trošene.

Također smatra da treba urediti tržište na način da se proizvodnja ugovara, da se zna kupac u konačnici i cijena (primjerice, sada na sivu ekonomiju otpada 62 posto potrošnje svježeg svinjskog mesa).

Marko Baričević javio se u ime Kluba zastupnika HSL-a te napomenuo da problem sive ekonomije rješava pozicija, izvršna vlast i pravna država. U svakoj državi ima sive ekonomije ali se pokušava svesti na najmanju mjeru no tu ne treba, po mišljenju zastupnika, ubrajati, primjerice, ono što Slavonci kolju za sušenje. Svi jednako mislimo da poljoprivreda treba ići naprijed, da uvoz treba biti što manji a vlastita proizvodnja što veća, naglasio je.

Uskoro "Zeleno izvješće"

U završnoj riječi u ime predlagatelja zakona zamjenik ministra poljoprivrede i šumarstva **Tomislav Ledić** rekao je da se moglo očekivati da će predloženi zakon izazvati interes i da će se govoriti i o drugim pitanjima vezanim uz poljoprivredu. Možda smo prembiciozno procijenili neke poslove, ali je ovo prilika da se isprave na vrijeme kako naši proizvođači ne bi bili oštećeni, kaže zamjenik ministra. Odgovarajući na primjedbe iz rasprave naveo je da je Vlada (tog

dana) raspravljala o privatizaciji nekih poljoprivrednih kombinata (IPK Osijek ide po posebnom programu, pri kraju je PIK Orahovica itd.) i o Nacionalnom programu poljoprivrede za razdoblje do 2005. kao i o operacionalizaciji Strategije prihvaćene prošle godine. To znači da će o tome i Sabor raspravljati a bit će mu upućeno i tzv. Zeleno izvješće o stanju u hrvatskoj poljoprivredi i to će biti prilika da se razgovara o svim ovim aktualnim pitanjima.

U razdoblju od 1997. do 2000. godine za poticaje u hrvatskoj poljoprivredi iz Proračuna izdvojeno je 2,4 milijarde kuna (godišnje 800 milijuna) a od 2000. do 2003. godine 7 milijardi i 50 milijuna kuna ili godišnje 1,5 milijarda. U isto vrijeme sektor poljoprivrede u Državnom proračunu sudjeluje s 3,5 posto a u bruto domaćem proizvodu s 1,15 posto što je u relativnom smislu zadovoljavajući odnos.

U vezi s potporama poljoprivredi (i to je u "Zelenom izvješću") zamjenik ministra je naveo da je u razdoblju od 1997. do 2000. godine za poticaje u hrvatskoj poljoprivredi iz Proračuna izdvojeno 2,4 milijarde kuna (godišnje 800 milijuna) a od 2000. do 2003. godine 7 milijardi i 50 milijuna kuna ili godišnje 1,5 milijarda. U isto vrijeme sektor poljoprivrede u Državnom pro-

računu sudjeluje s 3,5 posto a u bruto domaćem proizvodu s 1,15 posto što je u relativnom smislu zadovoljavajući odnos, naveo je, među ostalim. U vezi s otkupom pšenice naveo je da se država iz otkupa isključuje već treću godinu i da ne kupuje pšenicu već da potpomaže u povezivanju proizvođača i mlinske i prehrambene industrije.

Govoreći o isplatama potpore istaknuo je da će potpore za jesensku sjetvu koje dospijevaju 31. listopada biti isplaćene narednog tjedna poljoprivrednim proizvođačima a u kratkom roku, nakon prihvaćanja procjena i šteta od suše, bit će isplaćeno za tu namjenu i 400 milijuna kuna poljoprivrednim proizvođačima. Podaci o Upisniku su dostupni i mogu se dobiti u Ministarstvu poljoprivrede i šumarstva, rekao je predloživši zastupnicima da prihvate predloženi zakon.

Ivo Lončar javio se za ispravak netočnih navoda (kaže da ih ima puno) smatrajući da je totalno pogrešna teza zamjenika ministra "što bi bilo u hrvatskoj poljoprivredi da nije izdvojeno sedam milijardi kuna" jer tragedija je još veća ako smo uz uloženi sedam milijardi uvezli hrane u vrijednosti 23 milijarde kuna, rekao je, među ostalim. **Marko Baričević** je ispravio navod da se država isključuje iz otkupa i tržišta pšenice pitajući što je onda famozna reakcija države od 143 milijuna kuna prošle godine i je li je dao netko drugi.

Rasprava je zatim bila zaključena.

Većinom glasova Hrvatski je sabor (73 "za", 8 "protiv" i 9 "suzdržanih") donio, hitnim postupkom, Zakon o izmjenama i dopunama Zakon o državnoj potpori u poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu u tekstu kako ga je predložio predlagatelj.

Đ.K.

IZVJEŠĆE O IZVRŠENJU DRŽAVNOG PRORAČUNA REPUBLIKE HRVATSKE ZA 2002. GODINU

Dobar smjer, bez opipljivih rezultata u svakidašnjem životu

Na brojčane pokazatelje koje je Vlada podastrla Parlamentu Izvješćem o izvršenju Državnog proračuna u 2002. - da je ostvarena najviša stopa rasta od 1997. godine, da je bruto društveni proizvod porastao za 5,2 posto, da su rast ostvarila gotova sva područja realnog gospodarstva te da je smanjena nezaposlenost zastupnici su uzvratili različitim ocjenama - pozicija i dio oporbe pohvalom i tvrdnjom da je riječ o uspješnoj proračunskoj godini jedne uspješne Vlade, a dio oporbe - kritikom, ukazivanjem na preveliko zaduživanje te na trgovinski deficit, obrazloženjem da se bez izvješća Državnog ureda za reviziju ne može dati konačna ocjena o zakonitom i namjenskom korištenju državnog novca sve do tvrdnje kako je, npr, u slučaju podatka o smanjenju nezaposlenosti, samo riječ o fiktivnom statističkom pokazatelju.

O IZVJEŠĆU

Umjesto prikaza Izvješća evo što je o njemu uvodno rekao zamjenik ministra financija, **Damir Kuštrak**. Osnovno obilježje 2002. godine bio je nastavak relativno brzoga gospodarskog rasta u uvjetima stabilnosti cijena. Bruto društveni proizvod porastao je za 5,2 posto, što je najveći rast zabilježen od poratne 1997. i rekordan u usporedbi s drugim tranzicijskim zemljama. Inflacija je, pak, bila najniža od kraja 1994 - 2,2 posto. Porastao je deficit vanjskotrgovinske bilance. Krediti banaka porasli su za čak 31 posto, uz porast kredita stanovništva za 43 posto i poduzeća 22 posto.

Lani je uspješno zaključen stand-by aranžman s Međunarodnim monetarnim fondom. Rastu bruto društvenog proizvoda pridonijeli su - rast osobne potrošnje,

za 6,6 posto i investicija za 10,1 posto te pad državne potrošnje za 1,8 posto. Zabilježen je, nadalje, rast: industrijske proizvodnje (5,4 posto odnosno 5,5 sezonalizirano) i takav se trend nastavlja; trgovina na malo (čak 13,2 posto), turizam relativno skromno (3 posto) - što ukazuje na još uvijek kratku sezonu i nedostatak kapaciteta, a graditeljstvo 12,8 posto. Troškovi života porasli su samo za 1,9 posto, tečaj je bio vrlo stabilan.

Prosječno je bilo zaposleno 1,340.830 ljudi ili 1,2 posto više nego prethodne godine. Nezaposlenih je bilo prosječno 390 tisuća (na kraju godine 369 tisuća), s tim da se taj broj smanjuje i da se može očekivati kako će do kraja godine biti manji od 300 tisuća. Prema podacima Međunarodne organizacije rada, prosječan (anketni) broj nezaposlenih iznosio je 14,4 posto, što je čak 2 postotna poena manji nego 2001. Prosječna neto plaća iznosila je 3720 kuna (nominalan rast od 5 posto, a realan 3,1 posto).

Deficit vanjskotrgovinske razmjene se povećao - iznosio je 5, 800.000 dolara, odnosno pokrivenost uvoza izvozom bila je 45 posto. Račun tekućih plaćanja bio je 2002. godine u minusu 6,9 posto bruto domaćeg proizvoda, odnosno milijardu i 546 mln dolara, što je prije svega posljedica snažnog porasta uvoza, prije svega automobila i kapitalnih dobara.

Novčana masa porasla je za 30 posto, znači u opticaju je mnogo više novca unatoč rekordno niskoj inflaciji, čemu je pridonijela prije svega restriktivna fiskalna politika koja je dopustila da Hrvatska narodna banka vodi nešto ekspanzivniju kreditnu odnosno monetarnu politiku. Kamate na dugoročne kunske kredite (bez valutne klauzule) i dalje su u padu - krajem 2002. iznosile su 7,32 posto.

Središnji Državni proračun prikupio je 69 mlrd 870 mln kuna prihoda, ili 99,5

posto ukupno planiranih prihoda za 2002., a rashodi su iznosili 73 mlrd i 742 mln kuna. Neki ključni prihodi imali su jako dobar rast - doprinosi za zdravstveno osiguranje porasli su 10 posto i s obzirom na to da su plaće nominalno rasle 5 posto očito je riječ o daleko boljoj naplati. Porez na dodanu vrijednost porastao je nominalno 11,5 posto, a porez na dobit čak 33 posto.

Osvrnuvši se na likvidnost, zamjenik ministra je podsjetio da je, prema Godišnjem registru financijskih izvještaja (kojega je preuzela Financijska agencija), kod insolventnih (blokiranih) pravnih osoba 1999. bilo zaposleno 164 tisuće ljudi, dok ih je danas u takvim tvrtkama 5 puta manje (34 tisuće).

On je zatim upoznao zastupnike s trendovima prihoda u 2003. godini. U prvom kvartalu je porez na dobit porastao za 42 posto, porez na dodanu vrijednost 14 posto, trošarina i doprinos po 7 posto. Ukupni dug je, krajem ožujka, 76 mlrd - direktni inozemni dug 45 mlrd kuna ili 6 mlrd i 378 milijuna dolara, a unutarnji dug 31 milijardu kuna. Tome valja dodati i jamstva - 7 mlrd i 600 milijuna domaćih te 7 mlrd i 900 milijuna stranih. Tu je još i vanjski dug (3 mlrd 700 mln kuna) Hrvatske banke za obnovu i razvoj, za koju država također garantira. Prema tome, rekao je zamjenik ministra, inozemni dug u najširem smislu svih dijelova Republike Hrvatske iznosi 57 mlrd kuna, što je prema trenutnom tečaju oko 9 mlrd dolara, što je daleko ispod postotka (60 posto) koji se smatra mjerom zaduženosti neke zemlje. Ukupni domaći i inozemni dug iznosi 96 milijardi, što je - s obzirom na to da će bruto domaći proizvod ove godine biti 189 milijardi kuna, praktički 50 i nešto sitno posto. A najmanje tri države Europske unije imaju zaduženost višu od 100 posto.

U ožujku ove godine ponovno je porasla prosječna neto plaća. Iznosi 3846 kuna te, gledano nominalno prema ožujku 2002, bilježi i dalje rast od 6 posto, što je u skladu s trendovima 2002.

Zamjenik ministra je još upozorio na Izvješće o jamstvima iz kojega proizlazi da su državna jamstva izdana isključivo u sektoru prometa, brodogradnje i brodara.

RADNA TIJELA

Positivni trendovi

U **Odboru za financije i državni proračun**, koji je Parlamentu predložio da Izvješće prihvati, istaknuto je kako makroekonomski pokazatelji za 2002. godinu o rastu bruto domaćeg proizvoda, u uvjetima stabilnosti cijena, te podaci o izvršenju Državnog proračuna upućuju na niz pozitivnih trendova u gospodarstvu koji su dobra osnova za daljnji nastavak gospodarskog rasta.

Uočivši razliku u visini realiziranih sredstava za opremu Ureda Pučkog pravobranitelja navedenih u Izvješću Pučkog pravobranitelja i Izvješću o izvršenju Državnog proračuna, članovi Odbora zatražili su od predstavnika Vlade da se prije početka rasprave o prvom izvješću pisano očituje o tim razlikama.

Odbor za obrazovanje, znanost i kulturu raspravio je o njemu također kao zainteresirano radno tijelo, a u dijelu Državnoga proračuna koji se odnosi na ministarstva kulture, prosvjete i športa, znanosti i tehnologije te na Hrvatsku akademiju znanosti i umjetnosti u svojstvu matičnoga radnog tijela.

Na stavkama Ministarstva prosvjete i športa te Ministarstva kulture razvidno je, rečeno je, da su planirana sredstva za 2002. godinu izvršena u visokom postotku. Proračun za 2002. godinu za Ministarstvo znanosti i tehnologije izvršen je gotovo sto postotno, kao i onaj za Hrvatsku akademiju znanosti i umjetnosti. Međutim, tijekom godine pojavio se problem - sredstva alocirana za opremu bila su nakon natječaja raspodijeljena tek koncem godine i znanstvene su institucije te Ministarstvo znanosti i tehnologije imali velike probleme da ih angažiraju na vrijeme. S obzirom na izuzetnu važnost sredstava za opremu, taj problem treba stoga u budućnosti riješiti sustavno - zaključak je Odbora.

Odbor za gospodarstvo, razvoj i obnovu (zainteresirano radno tijelo) podržao je Izvješće bez primjedbi.

Odbor za ljudska prava i prava nacionalnih manjina, kao zainteresirano radno tijelo razmotrio je uz Izvješće, na vlastiti zahtjev, još tri materijala: Izvješće o sredstvima Državnog proračuna za ostvarivanje Programa obrazovanja za nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj i hrvatske manjine u susjednim zemljama te za Hrvate izvan domovine u 2000 (dostavilo ga Ministarstvo prosvjete i športa); Sredstva Ministarstva kulture usmjerena za programe nacionalnih manjina u 2002. godini (dostavilo - Ministarstvo kulture) i Pregled rasporeda sredstava udrugama i ustanovama nacionalnih manjina od siječnja do prosinca 2002. godine te Pregled financijske pomoći udrugama i ustanovama nacionalnih manjina od siječnja do lipnja 2003. (dostavilo Ured za nacionalne manjine). Ministarstvo znanosti i tehnologije te Ministarstvo vanjskih poslova nisu dostavili tražene podatke o tome koliko je sredstava i za koje namjene preko tih ministarstava osigurano i realizirano u 2002. za nacionalne manjine u RH, odnosno za hrvatske manjine susjednim zemljama i Hrvate izvan domovine, ali je predstavnica Ministarstva vanjskih poslova obećala da će podatke dostaviti naknadno.

Odbor je ocijenio da je na tom planu izvršenje Proračuna zadovoljavajuće - udrugama i ustanovama nacionalnih manjina doznačeno je 99,05 od planiranih 18.300.000 kuna, ma da je sam iznos proračunske dotacije malen u odnosu na stvarne potrebe nacionalnih manjina (na što je Odbor ukazivao u više navrata proteklih godina). Manja od stvarnih potreba su i sredstva osigurana za hrvatske manjine u susjednim zemljama i Hrvate izvan domovine, što također valja imati u vidu kod Proračuna za sljedeću godinu. Odbor je posebno skrenuo pažnju na veliko smanjenje sredstava za obrazovanje djece hrvatskih građana u inozemstvu i preporučio Vladi RH da razmotri potrebu uređivanja odnosa prema hrvatskim manjinama u susjednim zemljama i Hrvatima izvan domovine i posebnim zakonom. Pozitivnim je Odbor ocijenio činjenicu da su Ministarstvo kulture i Ministarstvo prosvjete i športa na njegovo traženje dostavili podatke o proračunskim sredstvima koja su preko tih

ministarstava korištena za financiranje određenih potreba nacionalnih manjina u RH te hrvatskih manjina u susjednim zemljama, čime je dobiven detaljniji uvid u programe koji su u toj oblasti financirani proračunskim sredstvima. Odbor je zatražio da u roku petnaest dana Ministarstvo vanjskih poslova te Ministarstvo znanosti i tehnologije dostave tražene podatke. U istom roku - zatražio je Odbor, sukladno njegovim zaključcima iz travnja 2000. godine - i Ured Vlade RH za nacionalne manjine treba dostaviti detaljnije podatke o korištenju sredstava koja su u skladu s rješenjem Vlade RH raspoređena udrugama i ustanovama nacionalnih manjina tijekom 2002, kao i izvješće o tome kako su realizirani programi udruga i ustanova nacionalnih manjina financirani sredstvima iz Državnog proračuna.

Odbor za obitelj, mladež i šport, kao zainteresirano radno tijelo, predložio je Parlamentu da prihvati Izvješće. Prethodno su saslušali izlaganje predstavnika Vlade, koji ih je upoznao s realizacijom predviđenih sredstava za djecu, mladež, obitelj i šport. Utvrđen je visok indeks realizacije sredstava po većini stavaka za koje je Odbor zainteresiran. Izuzetak - sredstva predviđena dijelovima Glave 135 i ona za realizaciju sredstava za aktivnosti Državnog zavoda za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži: za Provedbu nacionalnog programa za djecu (-56,52 posto), provedbu socijalnog osnaživanja obitelji (-60,61 posto), za Povjerenstvo Vlade RH za osobe s invaliditetom (-24,51 posto). Još manje sredstava realizirano je kad je riječ i Povjerenstvu Vlade RH za prevenciju u ponašanju djece i mladeži (samo 11,24 posto). Istaknut je visok postotak realizacije sredstava Ureda za suzbijanje zloporabe opojnih droga. Kako je, međutim, problem u daljnjem porastu Vlada bi, rečeno je, trebala razmotriti mogućnost povećanja sredstava svim segmentima društva koji se bave suzbijanjem zloporabe droga. S tim u svezi članovi Odbora su upozorili i na prenikaz indeks realizacije aktivnosti Ministarstva zdravstva - za usluge promidžbe i informiranja u svezi s Programom izvršenja nacionalne strategije suzbijanja zloporabe droga i ostalim zdravstvenim programima potrošeno je minus 14,26 posto sredstava, a riječ je o bitnim faktorima prevencije.

RASPRAVA

Nakon izlaganja zamjenika ministra financija, **Damira Kuštraka** (prikaz Prijedloga) uslijedila su izlaganja predstavnika dijela radnih tijela: **Tončija Žuvele** (Odbor za financije i državni proračun), **Borislava Graljuka** (Odbor za ljudska prava i prava nacionalnih manjina), **Želimira Janjića** (Odbor za obrazovanje, znanost i kulturu).

Nada u bolju budućnost

Valter Drandić je, u ime Kluba zastupnika IDS-a, podržao Izvješće uz napomenu kako u njemu navedeni brojevi bude nadu u bolju budućnost, ali da se nameće upit kako ih pretočiti u bolji život s obzirom na to da naši ljudi i dalje ne žive dobro. Ocijenio je, ipak, da politika na koju brojke ukazuju - usmjerena

Brojevi bude nadu u bolju budućnost, ali se nameće upit kako ih pretočiti u bolji život s obzirom na to da naši ljudi i dalje ne žive dobro. Ipak, politika na koju brojke ukazuju - usmjerena u razvoj, infrastrukturu, ceste - zaslužuje podršku kako bi se izdržalo u tom smjeru te stvorili uvjeti za rad, nova radna mjesta, zapošljavanje, povećanje plaća, rješavanje problema umirovljenika te ostalih problema svih onih koji su godinama bili nepravredno zakinuti.

u razvoj, infrastrukturu, ceste zaslužuje podršku kako bi se izdržalo u tom smjeru te stvorili uvjeti za rad, nova radna mjesta, zapošljavanje, povećanje plaća, rješavanje problema umirovljenika te ostalih problema svih onih koji su godinama bili nepravredno zakinuti (npr. boraca NOR-a i drugih). IDS je zadovoljan turizmom - brojka od 3 posto ne govori mnogo, ali ipak pokazuje da je stabilizirana djelatnost koja je strateška osnovica gospodarskog razvoja Hrvatske i kojoj je potrebno novo investiranje da bi se izašlo iz začaranog kruga. Moraju se, naglasio je zastupnik, riješiti i neka strateška pita-

nja s tim u svezi (zemljište, vlasništvo), a ne samo definirati koja želimo u turizmu, odnosno tko je željeni investitor.

Predstavnik IDS-a je zatim rekao da iz Izvješća proizlazi kako je u Hrvatskoj još prevelika centralizacija te preveliko nepovjerenje prema lokalnim i regionalnim sredinama. One su u stanju samostalno kreirati svoj razvoj i trebalo bi iskazati veće povjerenje gradskim vijećima, poglavarstvima, gradonačelnicima, županijama. Nije dovoljno samo prebaciti poslove i odgovornost, potrebna su i sredstva. Valjalo bi razmisliti o tome da se sva imovina na tim područjima dađe na upravljanje lokalnim jedinicama kako bi mogli ostvarivati prihode iz nje te je angažirati za razvoj svojih krajeva. Tim bi jedinicama, po ocjeni ovog kluba, trebalo dati i ovlasti u kreiranju dijela porezne politike.

Predloženim bi se rasteretila državna razina koja sada i ne stigne rješavati neke probleme - ne samo zato što neće već stoga što ima previše ovlasti i previše zadire u sve pore života i rada. Ponekad jednostavno ne stignu, a ponekad niti ne umiju riješiti neki problem. Naveo je i primjer - vatrogastva. Jedinicama lokalne samouprave prenesene su sve vatrogasne postrojbe, svi poslovi i odgovornost, ali ne i potrebna sredstva. Nije riješeno pitanje financiranja plaća vatrogasaca, a sredstva koja se dobiju iz dijela poreza na dohodak nisu ni blizu dostatna da bi se pokrili troškovi pa općine, gradovi i županije moraju izdvajati dodatna neplanirana sredstva iz svojih ionako malih proračuna. Apelirajući da se ovo pitanje riješi, zastupnik Drandić je skrenuo zastupnicima pozornost i na to da su temeljem Zakona o vatrogastvu vatrogasne postrojbe, društva i zajednice oslobođeni plaćanja PDV-a već osamnaest mjeseci, ali se to ne provodi pa je umnogome otežana nabava opreme. Ako se ovako odnosimo prema vatrogastvu, kako se odnosimo prema drugim djelatnostima - upitao je predstavnik Kluba zastupnika IDS-a, završivši izlaganje zamolbom da se ustavne odredbe pretoče u zakone i razine vlasti napokon dobiju svoju odgovornost i mogućnost da rješavaju probleme građana.

Potreban krajnji oprez u zaduživanju

U ime Kluba zastupnika HSLS-a, **Jadranko Mijalić** je ustvrdio da će

ova Vlada pred građane Hrvatske staviti ogromne probleme servisiranja ino-duga i upozorio da brojke nisu baš tako sjajne, kao što je tvrdio kolega prije njega. Podsjetivši što sve, prema aranžmanu s MMF-om, obuhvaća konsolidirana središnja država (i Hrvatske autoceste i Hrvatske ceste, Državnu agenciju za restrukturiranje banaka i osiguranje štednih uloga te Hrvatski fond za privatizaciju), zastupnik je rekao kako je središnja država ostvarila prihod u iznosu 74,73 mlrd kuna, izvršila ukupno 80,67 mlrd kuna te

Izuzetno visok porast inozemnog duga u 2002. i trend povećanja u 2003, praćen pogoršanjem vanjskotrgovinskog salda te značajnim porastom deficita tekućega računa platne bilance i progresivnim smanjivanjem priljeva na osnovi neto inozemnih izravnih ulaganja, ukazuje na krajnji oprez u smislu daljnjeg zaduživanja Hrvatske.

ostvarila deficit id 5,94 mlrd kuna. Konsolidirana opća država (uključuje i lokalnu samoupravu) prikupila je 82,8 mlrd, izvršila 87,9 mlrd i stvorila deficit od 5,1 mlrd. Bez kapitalnih prihoda (3,2 mlrd) deficit iznosi 8,3 mlrd kuna ili 4,7 posto domaćega bruto proizvoda. Preko 2 mlrd kuna odnosi se na Hrvatske ceste (gradnja cesta i zaduživanje u inozemstvu).

Zastupnik je rekao da izuzetno visok porast inozemnog duga u 2002. i trend povećanja u 2003, praćen pogoršanjem vanjskotrgovinskog salda te značajnim porastom deficita tekućeg računa platne bilance i progresivnim smanjivanjem priljeva na osnovi neto inozemnih izravnih ulaganja, ukazuje na krajnji oprez u smislu daljnjeg zaduživanja Hrvatske. I guverner je, napomenuo je, bio dovoljno jasan uputivši javnosti signale o stupnju zaduženosti Hrvatske, uz tvrdnju da se ulazi definitivno u zonu prezaduženosti te da će Narodna banka upotrijebiti sve moguće instrumente kako bi spriječila ulazak u zonu zaduženosti koja se više ne bi mogla servisirati iz Proračuna, nagovijestivši i mogućnost uvođenja

depozita na zaduživanje u inozemstvu. To bi, dometnuo je, bila krajnja opomena koju Hrvatska narodna banka može dati Ministarstvu financija i Vladi što se tiče javnog duga.

Deficit na tekućem računu upozorava da se više ne bi trebalo zaduživati, naime, sa 250 mln dolara u 2001. porastao je na 289 milijuna dolara u 2002. - rekao je Mijalić.

Predstavnik HSLS-a je zatim ukazao na izuzetno loš odnos robne razmjene. Ukupni robni izvoz u 2002. iznosi 4,9 mlrd dolara, a ukupni robni uvoz 10,7 mlrd dolara. Pokrivenost uvoza izvozom je 45,7 posto i rapidno se smanjuje (2001. je bila 51 posto). Čak i brodogradnja, u koju Hrvatska ulaže ogromna sredstva bilježi smanjenje izvoza za nekih 110 mln dolara.

U nastavku izlaganja zastupnik je, među ostalim, upozorio da se vozila kupuju pretežno zaduživanjem kod stranih banaka agregirajući tako porast domaćega bruto proizvoda kroz potrošnju građana (što je izuzetno negativno); rekao da su inozemna neto ulaganja u Hrvatsku smanjena u 2002. za oko 24 posto te da se novac ulaže prije svega u privatizaciju i to banaka (66 posto); u hotele (11 posto) te manje od 2 posto u proizvodnju. On je, još, među ostalim: izvijestio zastupnike da je inozemni dug porastao u 2002. za 23,4 posto te da čini 41,6 posto ukupnoga duga, da su banke, koje čine 26,1 posto ukupnoga javnog duga povećale zaduženje za oko 72,7 posto te da je to pretočeno u skupe kredite i potrošnju hrvatskih građana kao i u investicije države u infrastrukturu - što praktički čini tu negativnu strukturu domaćega bruto proizvoda.

Slijedilo je upozorenje predstavnika ovog kluba da se osim zaduživanjem na stranom i domaćem tržištu proračunski manjak počeo, ne tako davno, financirati na poznati način - nepodmirivanjem dospjelih obveza; da se i dalje trošarine na duhanske proizvode ne ostvaruju u mogućem opsegu te da trošarine na naftne derivate bilježe indeks od 79,3, alkohola 86,52 i carina 63,77. Zadnje se može pravdati liberalizacijom carinskih odnosa, ali kod trošarina i duhan, naftne derivate i alkohol riječ je o nedovoljnoj kontroli te nesposobnosti državnoga aparata da kontrolira sivo tržište.

U 2003. godini očekuje se porast kapitalnih rashoda od 14,8 posto, što je pozitivno s obzirom na strukturu Proračuna,

ali i taj podatak može zabrinuti s obzirom na to da se ostvaruju iz inozemnog duga, koji je jedan od glavnih problema Proračuna i koji nije sukladan stanju u platnoj bilanci.

Vlada je krajem 2002. donijela odluku o subvencioniranju brodogradnje, preuzimajući otplate pojedinih kredita i ti će se učinci vjerojatno osjetiti ove godine (oko 0,5 mlrd kuna). Tako se u 2003. može očekivati značajan porast subvencija sa oko 2,9 mlrd lani na oko 4,9 mlrd kuna, što u svakom slučaju, dometnuo je zastupnik HSLS-a, govori i o predizbornoj godini.

Život će nam u razdoblju 2004-2006. vjerojatno zagorčavati i rast otplate glavnice kod središnje države, što će limitirati mogućnosti razvoja, rekao je Jadranko Mijalić. On je izlaganje okončao tvrdnjom da će ova Vlada ući u povijest uvođenja Republike Hrvatske u zonu prezaduženosti, koja sada iznosi 70 posto domaćega bruto proizvoda.

Nije moguće dati ocjenu bez izvješća revizije

Rekavši da se podacima iz Izvješća ne može prigovoriti (korektni su i detaljni), **Vesna Škare-Ožbolt (DC)** izvijestila je zastupnike da će Klub zastupnika DC-a ipak biti suzdržan u glasovanju jer se protivi ekonomskoj i socijalnoj politici Vlade. Bez izvješća Državnog ureda za reviziju nije moguće dati konačnu ocjenu o zakonitom i namjenskom korištenju državnog novca rekla je zastupnica, podsjetivši na lakonske izjave pojedinih ministara o tome kako gospodare državnim novcem.

Bez izvješća Državnog ureda za reviziju nije moguće dati konačnu ocjenu o zakonitom i namjenskom korištenju državnog novca.

Kad je riječ o pokazateljima vođenja ekonomske politike podaci jasno ukazuju da se rast bruto domaćeg proizvoda uglavnom naslanja na državne investicije i domaću potrošnju kućanstava, koja se pak temelji na zaduživanju. I doista su, naglasila je Vesna Škare-Ožbolt nepo-

znati razlozi optimizma Vlade s obzirom na rast inozemnog duga na 17 mlrd (prethodno je, pak, bio porastao sa 11,4 na 15,3 mlrd). Vanjski dug znatno je premašio vrijednost godišnjeg izvoza roba i usluga, na njegovu otplatu odlazi već 25 posto deviza zarađenih izvozom, a javni inozemni dug bio je krajem prošle godine 68,1 posto bruto domaćega proizvoda.

Kamate za izdane vrijednosne papire i za primljene zajmove te izdaci za otplate zajmova i za financijsku imovinu prešli su iznos od 11 mlrd kuna i činili su 14 posto rashoda Proračuna, s tendencijom daljnjeg rasta u ovoj godini. Netočno se tvrdi, rekla je zastupnica DC-a, da porezne obveznike neće ništa koštati zajmovi hrvatskih autocesta. Već lani je zbog ustupanja prihoda od trošarina na naftne derivate (60 lipa po litri goriva) Hrvatskim autocestama zabilježen pad prihoda Državnog proračuna po toj osnovi od 100 mln kuna, prema planu za 2002. odnosno čak više od 864 milijuna prema izvršenju za 2001. Ove će godine zbog povećanja trošarina za dodatnih 50 lipa po litri goriva Hrvatskim autocestama i Hrvatskim cestama biti ustupljen još veći iznos.

Vesna Škare-Ožbolt je podsjetila da je DC već nekoliko puta tražio raspravu o trošarinama, ali se Vlada na to oglušila. Porast prihoda od poreza na dobit veću od 30 posto i prema planu i ostvarenju za 2001. potvrđuje zaključak da je unatoč sniženju stope poreza na dobit zbog ukidanja zaštitne kamate došlo do većeg poreznog opterećenja gospodarstva. Naime, porast fizičkog opsega industrijske proizvodnje i drugih djelatnosti ne prati povećanje prihoda od poreza na dobit. Podbačaj u prihodima od poreza na dohodak kompenzira se putem povećanja i na teret prihoda od poreza na dobit, odnosno uspješnijeg gospodarstva. Pritom, nema većeg oporavka u prihodima jedinica lokalne i područne regionalne samouprave. Samo su, dakle, preraspoređeni porezni prihodi, iako se njihovi proračuni opterećuju novim troškovima.

Predstavnica DC-a je u nastavku izlaganja: upozorila na, unatoč izbornim obećanjima o smanjenju, stalni porast prihoda od poreza na dodanu vrijednost; izjavila da su domaća potrošnja i izvoz temeljeni na porastu zaduženja te da su stalni generator rasta prihoda po osnovi poreza na dodanu vrijednost.

Visoko stabilan sustav

Tonči Žuvela je rekao da Klub zastupnika SDP-a zdušno podržava Izvješće o izvršenju Proračuna za 2002. godinu. Rekavši da svi proračunski problemi proizlaze iz toga što hrvatska država troši više negoli ima, zastupnik je ustvrdio kako se ipak ide u dobrom smjeru. Osnovne makroekonomske veličine i okruženje ukazuju na dobre trendove. Kako ne biti zadovoljan kad već treću godinu uzastopce raste bruto društveni proizvod (a 1999. je stopa rasta bila negativna), kad je inflacija sve manja, a troškovi života su porasli (1,9 posto) - što nije zabilježeno od postojanja hrvatske države; proizvođačke cijene su smanjene (0,4 posto), prihodi od turizma rastu već treću godinu, kao i industrijska proizvodnja. Hrvatske tvrtke imaju nikad bolje uvjete za razvoj, sustav je visoko stabilan.

Nikada Hrvatska, kao samostalna država, nije imala bolji gospodarski položaj na međunarodnom tržištu, mnogo je sklopljenih ugovora o slobodnoj trgovini, pristupilo se WTO-u, EFTI, CEFTI, približavamo se Europskoj uniji - bez obzira, naglasio je predstavnik SDP-a - što to neki pokušavaju spriječiti zbog stranačkih interesa.

Kako ne biti zadovoljan kad već treću godinu uzastopce raste bruto društveni proizvod (a 1999. je stopa rasta bila negativna), kad je inflacija sve manja, a troškovi života su porasli (1,9 posto) - što nije zabilježeno od postojanja hrvatske države; proizvođačke cijene su smanjene (0,4 posto), prihodi od turizma rastu već treću godinu, kao i industrijska proizvodnja. Hrvatske tvrtke imaju nikad bolje uvjete za razvoj, sustav je visoko stabilan.

Investicije, posebno u kapitalna dobra, porasle su 15,9 posto u četvrtom kvartalu, državna potrošnja se u sve tri godine smanjuje, broj zaposlenih se povećava već drugu godinu, prosječne plaće su

realno porasle 3,1 posto, obavljena je tzv. mala mirovinska reforma i mirovine se isplaćuju na vrijeme.

Priznavši da se ne može biti zadovoljan podacima o vanjskotrgovinskoj razmjeni i o vanjskom dugu zastupnik SDP-a je skrenuo zastupnicima pozornost na podatak o povećanju izvoza poljoprivrednih proizvoda u Europsku uniju, bez povećanog, u tom opsegu, uvoza hrane.

U nastavku izlaganja on je u ime Kluba zastupnika SDP-a još: upozorio kako je u prvom kvartalu ove godine izvoz rastao brže od uvoza (22,9 prema 12,1 posto), da se u istom razdoblju deficit platne bilance stabilizirao; izjavio da unatoč prijeko potrebnom oprezu (koji je iskazao i guverner) dug ne treba dramatičirati već ga obuzdati te kontrolirati (najvažnije je da ga se može servisirati, a za to valja zadržati potrebnu stabilnost i rast te kreditni rejting); rekao kako je važno da se zaduženje ne troši na tekuću potrošnju već na razvoj; ustvrdio da bi trebalo preispitati i možda promijeniti visinu trošarine za alkohol (pomoglo bi se domaćim proizvođačima i time smanjio uvoz).

Replike

Replicirajući Žuveli, **Jadranka Kosor (HDZ)** je rekla kako je notorna neistina njegova tvrdnja da neki sprečavaju ulazak u EU zbog uskih stranačkih interesa. Podsjetila ga je da je u Hrvatskom saboru donesena Rezolucija o pristupanju Europskoj uniji koju su poduprle sve parlamentarne stranke. Ulazak u EU ovdje ne sprečava nitko, rekla je, dometnuvši kako je HDZ dao poticaj te da su u tu rezoluciju ugrađene sve njihove temeljne odrednice, od individualnog pristupa do vremena za aplikaciju.

Uzvrativši da se zastupnica očito prepoznala u njegovoj izjavi te da je povrijedila Poslovnik, **Tonči Žuvela** je uzvratilo da su to kolege iz HDZ dokazali i kad se glasovalo o Sporazumu o stabilizaciji - napuštanjem sabornice. **Ljubo Česić-Rojs (HDZ)** je ispravio Žuvelu - troškovi života su se povećali, jer 1. siječnja 2000. se za 100 kuna moglo popiti 25 kava, a danas je kava 8 kuna. **Zdenka Babić-Petričević (HDZ)** je, ispravljajući Žuvelinu tvrdnju kako neki sprečavaju približavanje Europskoj uniji zbog stranačkih interesa, izjavila da Koalicija na čelu s SDP-om sprečava gradnju izravnog puta ove države prema Europskoj uniji

te da njihova zaobilaznica ne odgovara nikome. Na njezino da Balkan za jednog Hrvata nije prihvatljiv, da Hrvatska želi graditi put Zagreb, Bruxelles, Beč... uslijedio je zvižduk, koji je zastupnica nazvala balkanskim, naglasivši kako Hrvatska pripada EU svojom poviješću i kulturom. Predsjedatelj, potpredsjednik Hrvatskog sabora **Mato Arlović** zamolio ju je da se javi za raspravu i izrazi što misli, a ne da se koristi institutom ispravka.

Katastrofične ocjene o zaduživanju - ne stoje

Riječ je o uspješnoj proračunskoj godini jedne uspješne Vlade - napomena je kojom je **Jozo Radoš** započeo izlaganje u ime Kluba zastupnika LIBRE, potkrijepivši ocjenu ukazivanjem na neke brojčane pokazatelje koji to potvrđuju (rast bruto društvenog proizvoda, investicija, turističke sezone, industrijske proizvodnje, zaposlenosti). Prigovori da se rast temelji uglavnom na potrošnji su besmisleni zato što i nije moguće ostvariti rast ako ne raste potrošnja. Bilo bi, dakako, idealno kompletan rast bruto društvenoga proizvoda ostvariti izvozom, ali se za to najprije moraju stvoriti pretpostavke - proizvodnja, a nju se ne može stvoriti ne gradi li se i ne pojačava potrošnja, rekao je zastupnik.

Riječ je o uspješnoj proračunskoj godini jedne uspješne Vlade. Dugu treba posvetiti ozbiljnu pozornost, ali se ne radi o južnoameričkom sindromu. Tri europske zemlje imaju veći relativni dug nego Hrvatska i većina tranzicijskih zemalja.

On je zatim: ukazao na rast doprinosa za zdravstveno osiguranje; ustvrdio kako rast konsolidirane središnje države znači da je Vlada uspjela obuzdati potrošnju; podsjetio kako je 1999/2000. deficit države iznosio više od 6,6 posto bruto državnog proizvoda, a danas i lani je 4,7 posto (uključuje 2 mlrd troškova Hrvatskih autocesta kojima se realizira stoljetni projekt, želja hrvatskih građana).

U nastavku izlaganja Radoš je skrenuo pozornost na, kako reče, neke izuzetno pozitivne proboje u ministarstvima: u Ministarstvu obrane troškovi zaposlenih prvi put su smanjeni na oko 65 posto ukupnih troškova Proračuna: troškovi zaposlenika u MUP-u iznosili su prije 85, a po Izvješću su 55 posto troškova Proračuna.

Nastavljajući o dugu, izjavio je da mu treba posvetiti ozbiljnu pozornost, ali da se ne radi o južnoameričkom sindromu. Tri europske zemlje imaju veći relativni dug nego Hrvatska i većina tranzicijskih zemalja. Objašnjavajući otkud porast od 10 mlrd, rekao je da je 50 posto toga rasta stvoren već ranije ali je samo nominalni - 2 mlrd su, zapravo, zatečeni unutrašnji dug, a tečajne razlike zbog 20 postotnog pada dolara uzrokovale su nominalni rast od 2-3 mlrd dolara. Dio duga je plod zaduživanja Hrvatskih autocesta i treba ga podržati (temeljem pozitivnih pokazatelja vraćat će se bez velikih poteškoća).

Osvrnuvši se na porast kredita stanovništvu (22 posto) izjavio je da ne treba pojačavati daljnje zaduživanje, ali i da treba izbjegavati "katastrofične ocjene koje jednostavno ne stoje", pogotovo ne uspoređi li se stanje s onim u članicama EU.

Predstavnik LIBRE je još upozorio da je zaposlenih u nesolventnim poduzećima, de facto lažno zaposlenih, 1999. godine bilo 164 tisuće, a danas ih je 34 tisuće manje.

Uspješnost i zaduženja

Za ispravak Radoševih navoda javilo se više zastupnika. Najprije je **Željko Glavan (HSL)** izjavio da nije točna Radoševa tvrdnja o uspješnosti Vlade - to opovrgavaju podaci o vrtoglavom rastu zaduženosti i trgovinski deficit, a uz to nije točno da je uspjela realizirati projekt ceste - započeo je prije trideset godina, to je projekt hrvatskog naroda, a političkim pritiscima su ga obustavili mnogi, pa i sadašnji premijer.

Milan Kovač (HB) je izjavio je da je u najmanju ruku neumjesno hvaliti Vladu koja je za tako kratko vrijeme toliko zadužila državu. Do 2007. trebat će vraćati oko 11 mlrd dolara zajma, a nastavi li se trend zaduživanja morat će se razmisliti o raspisivanju svehrvatskog zajma za spas države od gospodarskog bankrota i katastrofe.

Ivan Šuker (HDZ) je prigovorio Radošu zbog slobodnih interpretacija u okviru kojih čak negira izvješća koje je Parlamentu podnijela sama Vlada. Ministar Crkvenac je - podsjetio je - dok je još Radoš bio ministar, izvijestio zastupnike o naslijeđenom dugu od 9 mlrd i 100 mlrd kuna - da je od toga 4 mlrd i 100 mlrd bilo u Proračunu 2000. te da obveznice izdane u vrijednosti milijardu i 700 mlrd kuna HHZO-a dolaze na naplatu krajem 2005. godine, kada na naplatu dolaze i 2 mlrd i 400 mlrd kuna DAB obveznica. Kad je riječ o utjecaju zaštitne kamate na prihod od poreza na dobit, od 2 mlrd i 600 mlrd kuna naplaćenog poreza milijarda je naplaćena u travnju i svibnju kad se plaćala razlika, a u 2001. je zaštitna kamata ukinuta. To što je u dva mjeseca plaćeno milijardu, a prosječna mjesečna akontacija do kraja godine je bila 200 mlrd kuna zorno pokazuje - naglasio je zastupnik - koji je efekt ukidanja zaštitne kamate što se tiče fiskalnih prihoda Proračuna. To nije izmislio HDZ niti drugi oporbeni zastupnik, samo službeni dokument treba čitati kako je napisan.

Jozo Radoš (LIBRA) je uzvratilo da Glavan i Kovač nisu ispravili netočan navod. Nije rekao da Vlada radi fenomenalno već ozbiljno. Uz to, može se tumačiti ovako ili onako, ali činjenica je da je otvoreno 140 km autoceste.

Ljubo Česić-Rojs (HDZ) je rekao (ispravak Radoša) da postoji "hrvatska Vlada" te da će hrvatski narod na sljedećim izborima uzeti stvar u svoje ruke i odrediti koja će Vlada biti sljedeća hrvatska Vlada. Naša je, kako reče, bolest - podjela. Ceste smo izgradili mi, svi skupa, nekima se, podsjetio je, već vozimo sedam godina, a neke su dionice otvorene još 1998. Cesta otvorena ovih dana je 44 km najtežih dionica, a izgradila ju je 66. pukovnija koja je "doživjela sudbinu takvu kakvu je doživjela".

Fiktivno

Vladimir Šeks (HDZ) je, ispravljajući predstavnika LIBRE, izjavio je da se nezaposlenost nije smanjila stvarno nego fiktivno. Naime, primjenom Zakona o posredovanju u zapošljavanju statistički je, sa Zavoda za zapošljavanje, jednostavno brisan velik broj nezaposlenih, koji su i dalje nezaposleni.

Na povredu Poslovnika (jer nije riječ o ispravku već o interpretaciji) upozorio je

Jozo Radoš (LIBRA). Službeni podaci, koje Šeks ne osporava, govore o smanjenju nezaposlenosti za 1,2 posto. Je li to fiktivno, je li fiktivna primjena zakona - izbjegavanje da se u evidenciji vode oni koji nemaju na to pravo, upitao je zastupnik. **Vladimir Šeks (HDZ)** je uzvratilo

U najmanju ruku je neumjesno hvaliti Vladu koja je za tako kratko vrijeme toliko zadužila državu. Do 2007. trebat će vraćati oko 11 mlrd dolara zajma, a nastavi li se trend zaduživanja morat će se razmisliti o raspisivanju svehrvatskog zajma za spas države od gospodarskog bankrota i katastrofe.

da je Poslovnik povrijedio Radoš opovrgavajući njegovo mišljenje u kojem je objasnio zašto je podatak nestvaran i nerealan.

U ime predlagatelja

Usljedilo je objašnjenje zamjenika ministra financija, mr.sc. **Damira Kuštraka**, koji je naglasio da je apsolutno najvažniji podatak da raste broj zaposlenih. Radoš je, objasnio je, korektno prenio podatak koji pokazuje da je prije bilo fiktivno zaposlenih, a sada ih nema. Prema najnovijoj evidenciji Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, od smanjenog broja nezaposlenih - u skladu sa Zakonom o posredovanju pri zapošljavanju - samo se 6 tisuća od 60 tisuća ljudi u posljednjih 6-7 mjeseci može pozvati na birokratsku proceduru, a 55 tisuća ima dohodak pa ne mogu biti nezaposleni. A kad bi se u Hrvatskoj točno primjenjivala pravila Međunarodne organizacije rada u Hrvatskoj bi već bilo manje od 300 tisuća nezaposlenih, dometno je zamjenik ministra.

Osvrnuvši se na upozorenja u svezi s vanjskim dugom, ustvrdio je da je riječ ili o potpunom nerazumijevanju ili o zlonamjernom iznošenju podataka. Godine 1981. je, doista, inozemni dug bio ujedno i javni, ali danas to više nije ni približno ista stvar i nije fer miješati ga s javnim (koji je ono što kreira država).

Inozemni dug je rastao prije svega zbog rasta uzimanja kredita banaka i zbog izuzetnog porasta leasinga - objasnio je predstavnik Vlade.

Nezaposlenost se nije smanjila stvarno nego fiktivno. Naime, primjenom Zakona o posredovanju u zapošljavanju statistički je, sa Zavoda za zapošljavanje, jednostravno brisan velik broj nezaposlenih, koji su i dalje nezaposleni.

Komentirajući "famu oporezivanja dobiti", izvijestio je zastupnike da je porez svih poduzetnika (njih 62385) lani prije oporezivanja porasla je čak 50 posto. Očigledno je da je prije svega gospodarstvo imalo enorman rast profita, što je najbolji pokazatelj da su se okolnosti bitno promijenile. Očigledno da je rast prihoda od poreza na dohodak bio upola manji od rasta dobiti za prošlu godinu - rekao je Damir Kuštrak.

Vladimir Šeks (HDZ) je netočnom nazvao Kuštrakovu tvrdnju da je s evidencije Zavoda skinuto samo 6 tisuća ljudi. Potrebna je analitička procjena - koliko je onih za koje je inspeksijski utvrđeno da su zaradivali preko 900 kuna i onih koji su brisani zato što nisu prihvatili posao na udaljenosti većoj od 80 km, rekao je te zatražio da zamjenik ministra komentira tvrdnje Vesne Pusić i Radimira Čačića o otvorenih 200 tisuća novih radnih mjesta od 3. siječnja 2000. godine.

Netočno je da raste broj zaposlenih i da je samo 6000 ljudi zbog Zakona o posredovanju pri zapošljavanju iz sfere burze premješteno u sferu zaposlenih - rekla je **Jadranka Kosor (HDZ)**, ispravljajući Kuštraka. S tim u svezi pozvala se na Izvješće Hrvatske narodne banke o kojem se netom raspravljalo i prema kojem je "za zabilježeni pad registrirane nezaposlenosti bila značajnija reforma posredovanja u zapošljavanju nego učinak većeg zapošljavanja".

Gradnju autocesta financiraju hrvatski građani

U ime Kluba zastupnika HDZ-a, **Ivan Šuker** je rekao kako je dobro da je pret-

hodni dan razmatrano Izvješće Narodne banke, jer ono, a posebno uvodno izlaganje guvernera mnoge stvari ne prikazuje u baš tako "svjetlom duhu" kao Izvješće o izvršenju Državnog proračuna.

U zadnje tri godine ino-dug je, praktički, porastao 8 mlrd dolara i ne može se reći da određeno povećanje pojedinih pozicija na prihodovnoj strani Proračuna nije usko vezano s tim. Bilo bi dobro da je ministar financija predočio Parlamentu ukupna lanjska zaduženja svih vezanih uz Proračun (i Hrvatske ceste i Hrvatske autoceste) pa da se vidi koliko se stvarno zadužila hrvatska država, rekao je zastupnik.

Ukupni javni dug porastao je u 2002. za 5 mlrd kuna, a jamstva o kojima se toliko pričalo kao o nečem negativnom za HDZ-ove vlasti - u tri godine porasla su za 14 mlrd kuna (posljednjih godinu dana za gotovo 5 mlrd). O tome je, upozorio je Šuker, u Izvješću trebalo napisati koju više, jer su to podaci do kojih ne mogu ni obični građani ni zastupnici. Članovi Odbora za financije zatražili su izvješće o svim zaduženjima i jamstvima od 3. siječnja 2000, ali još ga nisu dobili. Prije četiri mjeseca obećano im je, ali nisu dobili ni izvješće o naplaćenim dospjelim, a nenaplaćenim potraživanjima povodom - podsjetio je zastupnik - glamuroznih izjava da se hrvatskoj državi duguje po 22 mlrd kuna. Javnost bi itekako interesiralo za koliko je dogovoreno plaćanje (po tvrdnji pomoćnika ministra prisutnog sjednici Odbora - oko 2,5 mlrd).

Smiješne su izjave državnih dužnosnika kako je Vlada našla siguran izvor financiranja autocesta. Podigla je samo cijene benzina za 1,20 kuna plus PDV, a dodaju li se tome cestarine evidentno je da izgradnju autocesta financiraju hrvatski građani - oni su ih trebali otvarati, a ne Vlada RH.

Predstavnik Kluba zastupnika HDZ-a podsjetio je još da su kod donošenja Proračuna upozorili na visoku zaduženost, nezaposlenost i vanjskotrgovinski deficit. Evidentno je da je izvoz Hrvatske već 5-6

godina između 4,3 mlrd kuna i 4,7 mlrd dolara, što posebno treba zabrinjavati jer je to generator inozemnog zaduživanja.

Zastupnik je još, među ostalim: upitao tko će pokriti vanjskotrgovinski deficit; rekavši kako nije sporno da je ceste trebalo napraviti (to je općehrvatski konsenzus) upozorio da će se na njima raditi još dvije-tri godine, nakon čega više neće trebati toliko šljunka ni kamena (pa će i "pasti" podatak o najvećem rastu u rudarstvu); smiješnima nazvao izjave državnih dužnosnika kako je Vlada našla siguran izvor financiranja autocesta, a podigla je samo cijene benzina za 1,20 kuna plus PDV (a početkom 2000. cijena litre benzina bila je 4,20 kuna) i dodaju li se tome cestarine evidentno je da izgradnju autocesta financiraju hrvatski građani - oni su ih trebali otvarati, a ne Vlada.

Suzdržani prilikom glasovanja

Vrlo je interesantno da u Hrvatskoj nitko ne posvećuje pažnju prihodovnoj strani Proračuna, rekao je Ivan Šuker. Argumentirao je to time što se povećao neoporezivi dio poreza na dohodak, a prihod od poreza na dohodak ostao je na istom nivou od prošle godine. Pojasnio je i kako se smanjila stopa mirovinskog osiguranja za 25 posto, a naplata mirovinskog je veća nego lani. Smatra da tu baš nije sve u skladu s zakonskim propisima. Ukazao je i na prihod od PDV-a rekavši da kada je 1999. taj prihod bio 19 milijardi kuna, on se mogao smanjiti na 17 posto, a danas kada je prihod 25 milijardi, ne može se. Obrazložio je da taj porast treba pripisati velikom zaduženju hrvatskih građana i velikoj potrošnji. Drži da je Izvješće o izvršenju Proračuna ustvari Izvješće o gospodarskoj politici Vlade, te da ga treba gledati malo šire od samih brojki. Zaključio je da se HDZ ne može složiti s nekim činjenicama te da će biti suzdržan prilikom glasovanja.

Ljubo Česić-Rojs (HDZ) je rekao kako se protivi izgradnji autocesta po cijeni od 48 kuna iskopa jednog kubika, budući da se prije gradilo po 16,50 kuna. Zaključio je da se tu radi o pljački poreznih obveznika za 70 milijuna kuna.

Josip Leko (SDP) je naglasio kako Hrvatska 1999. nije mogla graditi autoceste jer je imala loš kreditni rejting.

Ceste se financiraju iz džepova hrvatskih građana i svatko je mogao na takav način graditi autoceste, istaknuo je **Ivan Šuker**.

Ljubo Česić-Rojs je napomenuo da su se autoceste gradile i za vrijeme HDZ-a te je nabrojio pravce i dionice.

Rezultati su dobrim dijelom ostvareni i predstavljaju polazišta za još bolje učinke.

Izvršenje Proračuna za 2002. godinu i od najoštrijih kritičara ne može doživjeti argumentiranu kritiku, smatra u ime Kluba zastupnika HSS-a **Stjepan Živković (HSS)**. Naglasio je kako rast bruto društvenog proizvoda iznosi 5,2 posto, a rast industrijske proizvodnje 5,6 posto. Brine, kaže, jedino rast uvoza puno većim tempom od izvoza. Drži da bez jačeg rasta izvoza roba i usluga ne može doći do ozbiljnije stabilizacije hrvatskog gospodarstva. Dodao je da su izvanproračunski fondovi veliki potrošači novca što govori da najavljene reforme nisu u dovoljnoj mjeri provedene. Ukazao je potom na to da je vanjski dug dosegnuo 68 posto bruto domaćeg proizvoda rekavši da treba prozvati banke za posuđivanje novca u inozemstvu i plasiranje građanima Hrvatske putem kredita. Zatražio je smanjenje javne potrošnje budući da se javni dug popeo na 17 milijardi USD. Zaključio je da su ipak rezultati dobrim dijelom ostvareni i predstavljaju polazišta za još bolje učinke, te će stoga Klub zastupnika HSS-a podržati Izvješće o izvršenju Državnog proračuna za 2002. godinu.

Prvi je u pojedinačnoj raspravi govorio dr.sc. **Đuro Njavro (nezavisni)**. Rekao je kako je ovo dobra prilika da se pred ovim Domom razgovara o ukupnoj gospodarskoj politici Republike Hrvatske. Ukazao je na stopu rasta bruto društvenog proizvoda od 5,2 posto u 2002. godini rekavši kako su na to utjecale niske kamate u svijetu te Hrvatska nije morala vraćati kredite nego ih je samo refinancirala. Glavni problem međutim, vidi u tome što se taj rast ne može održati i iduće godine. Napomenuo je kako je veliki dio inozemnog duga otišao u zaduženja naših obitelji. Ne smatra da je to apriori loše jer predstavlja rast standarda, a to je u konačnici i cilj jedne ekonomije. Osvrnulo se ponovno na kamate u svijetu rekavši da su one pale u SAD-u i Europi, međutim privatizacija banaka nije te

iste kamate snizila u Hrvatskoj. Više od 17 milijardi inozemnog duga, nešto je nad čim se treba zamisliti, konstatirao je, upitavši hoćemo li Hrvatsku dovesti u stanje prezaduženosti? Previše zadužujući ovu zemlju smanjujemo joj mogućnost da donosi odluke koje će odgovarati ovom narodu, ustvrdio je gospodin Njavro. Zaključio je da je krajnje vrijeme da Hrvatska promijeni ekonomsku politiku i temelji svoj razvoj na izvozu.

Ovo je gomila friziranih podataka

Ne mogu se otići dojmima da je ovo Izvješće o izvršenju proračuna gomila friziranih podataka, rekao je mr.sc. **Željko Glavan (HSL)**. Vrlo je zanimljivo, dodao je, da su sve stavke glede plaća i službenih putovanja realizirane u stopotnom iznosu. Smatra da nitko nije mogao točno u lipu predvidjeti izdatke za tu namjenu. Zanimljivim je ocijenio i to što su samo dvije stavke u Proračunu prešle sto posto realizacije. Pojasnio je da su to bankarske usluge i usluge platnog prometa te ostali nespomenuti financijski rashodi. Konstatirao je da se takvo što dešava nakon što je bilo rečeno da će platni promet pojeftiniti. Ako su podaci u Izvješću nerealni, čemu onda oni služe, konstatirao je zastupnik. Zanimljivo mu je i izvješće o korištenju proračunske rezerve te kaže da se čovjek ne može otići dojmima poslovice: "Što si bliže oltaru, bolje čuješ misu".

Nije Proračun friziran, nego je rebalans naštiman, rekao je **Božidar Kalmeta (HDZ)**.

Ideal je svakog ministarstva financija da Proračun izvrši ako je moguće indeksom 100, pojasnio je zamjenik ministra financija mr.sc. **Damir Kuštrak**. Napomenuo je dalje da proračunski korisnici mogu platiti obveze nastale u protekloj godini do 15. siječnja, a ukoliko takvih obveza nema, onda su dužni vratiti novac. Takvi slučajevi ne mogu biti prikazani ovim Izvješćem, budući da se ono odnosi na razdoblje do 31. 12, konstatirao je g. Kuštrak.

Ekonomisti kažu da treba ekonomski rast pojedinih zemalja uspoređivati i razmatrati kroz isprepletenost s političkim, povijesnim, kulturološkim, zemljopisnim i drugim odrednicama, rekao je **Dario Vukić (HDZ)**. Naglasio je kako

su ulaganja u materijalni ljudski kapital utemeljena na domaćoj štednji presudna za razvoj. Smatra dalje da su izvješća Hrvatske narodne banke mnogo bolja od onoga što radi Ministarstvo financija, konstatirajući da informiranje Parlamenta iz godine u godinu sve više gubi na kvaliteti. Istaknuo je da proračunski prihodi ne pokrivaju rashode, a da i postavljanje proračunskog suficita govori o tome da se proračunskim prihodima financiraju ne samo proračunski, već i kapitalni rashodi. Naglasio je potom da do 1999. nije bilo proračunskog deficita, te da se od pojave održava na visokoj stopi. Bitnim drži i da se pojavio primarni deficit koji je izuzetno velik i odnosi se na to može li država servisirati kamate na javni dug zaduživanjem ili iz tekućih prihoda. Ukazao je i na financijski rashod koji iznosi 3,8 milijardi kuna te konstatira da će on slijedeće godine biti još veći. Smatra da Hrvatska živi u paradoksu jer stoji kako je rast financijskog sektora prošle godine bio 160 posto što nema ni jedna država na svijetu. Volio bi stoga vidjeti koliki je rast dobiti realnog sektora i koliki su mu financijski rashodi. Ustvrdio je da hrvatsko gospodarstvo financira veliku dobit banaka te da, s obzirom na to da su banke u stranom vlasništvu, veliki dio te dobiti odlazi izvan granica Hrvatske i ne sudjeluje u očekivanom rastu bruto društvenog proizvoda. Drži dobrim da Vlada napravi koncept budžetskog identiteta države jer bi to pokazalo da zaista misli ozbiljno zadržati nivo i stopu rasta zaduženosti i odgovorilo bi se na pitanje na koji se način to misli financirati. Smatra dalje da sam deficit nije toliki problem, nego je problem zašto se deficit uopće stvara, je li financiranjem opće potrošnje ili kapitalnih rashoda. Vrlo značajnim drži i pitanje stope gospodarskog rasta i potrebnog kapitala za održavanje te stope. Tvrdi da je Hrvatskoj za održavanje te stope od 5 posto potrebno u slijedećim godinama oko 3 milijarde USD investicija i domaće štednje.

Nešto više od 45 posto Hrvata jedva spaja kraj s krajem, otprilike 80 posto ljudi u Hrvatskoj osjeća se siromašnim, a kupovna moć pala je za 10 posto, istaknula je **Jadranka Kosor (HDZ)** rekavši da te argumente treba imati u vidu kada se raspravlja o ovom prevažnom dokumentu. Osvrnula se potom na stavku Ministarstva hrvatskih branitelja - obilježavanje mjesta masovnih grobnica iz

Domovinskog rata. Napomenula je kako je za tu svrhu od predviđenih 2 milijuna i 400 tisuća kuna potrošeno samo 210 tisuća. Upitala je zašto, budući da ta mjesta moraju biti obilježena zbog sjećanja na žrtve. Ukazala je potom i na ostale stavke tog Ministarstva i njihovu realizaciju: program psihosocijalne pomoći, indeks 60, smještaj vojnih invalida, indeks 28. Osvrnula se i na borbu protiv droga te upitala zašto je Ministarstvo zdravstva iskoristilo 80 posto sredstava za tu svrhu, a Ministarstvo pravosuđa, uprave i lokalne samouprave samo 20. Vrlo slabu realizaciju zastupnica je vidjela i glede provedbe Nacionalnog programa djelovanja za djecu, Programa socijalnog osnaživanja obitelji, te Programa za socijalno osnaživanje osoba s invaliditetom.

Možemo biti ponosni

Iluzorno je za očekivati da će nekoliko mjeseci pred izbore opozicija pljeskati rezultatima Vlade, naglasio je **Miroslav Korenika (SDP)**. Ustvrdio je da su se ranijih godina za gradnju autocesta koristili novci koji su trebali biti za održavanje cesta u RH. Pojasnio je i kako je tek prošle godine plaćeno zemljište na dionicama autoceste Zagreb-Breznički Hum. Također je ukazao na situaciju kako je mehanizacija kojom se ta cesta gradila kupljena novcem poreznih obveznika, a da danas više nije u vlasništvu Republike Hrvatske. Dodao je da stoga možemo biti ponosni da su se za ovog saziva Sabora počeli ispunjavati snovi budući da se otvaraju mnoge dionice autocesta. Osvrnulo se potom na prigovor da se novci troše na neodgovarajući način rekavši kako se novcima poreznih obveznika kreditiraju čime se otvaraju nova radna mjesta. Istaknuo je da se mnogo uložilo i u Hrvatske željeznice. Smatra da je i u Saboru glede donošenja zakona obavljen dobar posao. Složio se sa svima koji govore da treba vanjsko zaduživanje staviti pod kontrolu jer, kaže, činjenica da te novce nije uzimala tekuća potrošnja nego pravljenje neophodne infrastrukture. Naglasio je dalje da mnogi gradonačelnici u svojim gradovima grade na dug a danas prigravaraju državi za to. Ne može sve uvijek biti najbolje i najkvalitetnije, ali je činjenica da Hrvatska gradi neophodnu infrastrukturu, zaključio je zastupnik.

Ovdje sjede dva gradonačelnika i njihovi gradovi nemaju dugova, ispravio je **Božidar Kalmeta**.

U razmatranju uspješnosti neke Vlade koristi se nekoliko parametara, rekao je **Dario Vukić**. Ukazao je na činjenicu da je nezaposlenost od 1999. do 2002. godine narasla za 68 tisuća. Također je ukazao na to da država plaća dvije milijarde kuna više kamate na javni dug nego 1999. godine.

Nisam rekao da je ova Vlada naročito uspješna, ali držim da je na dobrom putu, odgovorio je **Miroslav Korenika**.

Nije prihodovano ono što je planirano te je problem očito u postojanju sivog tržišta gdje se država pokazala neefikasnom.

Glavna zamjerka odnosi se na prihodovnu stranu, rekao je **Želimir Janjić (HSL)**, dodavši kako nije prihodovano ono što je planirano. Ukazao je tu na trošarine te konstatirao da je problem očito u postojanju sivog tržišta gdje se država pokazala neefikasna. Smatra da je to podatak koji bi sve trebao zabrinuti i potaknuti na nužnost da se nešto učini. Prigovor je uputio i glede realizacije iznosa Agencije za područja posebne državne skrbi koja je nula. Drži da bi se područjima od posebne državne skrbi trebala posvetiti pozornost kako bi mogla gospodarski napredovati. Začudilo ga je i to da su pojedine stavke u rashodovnom dijelu jako podbacile. Nabrojio je tu sredstva Ministarstva rada i socijalne skrbi predviđena za invalide i hendikepirane osobe, sredstva iste namjene Zavoda za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži, sredstva Povjerenstva Vlade za prevenciju ponašanja djece i mladih te sredstva za razminiranje.

Dorica Nikolić (HSL) je istaknula da su izdaci Vlade 181 milijun kuna što je proračun cijelog Grada Zadra. Smatra da se takav luksuz s 19 ministarstava, svim mogućim agencijama, upravama i institucijama ne može dopustiti. Dodala je kako se nebriga i nekvaliteta upravljanja ovom državom najbolje očituje na njenim prihodima. Konstatirala je dalje kako su neki koji su se pojavili nakon trećeg siječnja 2000. mislili da je država

njihov džep. Argumentirala je to time što su prihodi od trošarina gotovo 160 posto dok je indeks prihoda od trošarina na naftne derivate 79,39 posto. Znači li to da su ljudi kupovali automobile s kojima se ne voze ili zapravo netko šverca naftu, upitala je? Ista stvar je, kaže, i s alkoholom, kavom i cigaretama. Zaključila je kako kriminal caruje, napomenuvši kako Vlada tvrdi da svakim danom sve više napreduje.

Netočni navod ispravio je **Miroslav Korenika** rekavši da je HSL bio šest mjeseci 2002. godine u vladajućoj koaliciji te da također snosi odgovornost zbog velikog broja ministarstava.

Proračun i njegovo izvršenje je ogleдалo Vlade, istaknuo je **Nenad Stazić (SDP)**. Pojasnio je kako je prošle godine bila najviša stopa rasta bruto društvenog proizvoda, najniža inflacija te da su rasla industrijska proizvodnja i zaposlenost. Zaključio je da činjenicama ne treba nikakav advokat. Dodao je da rastu plaće i mirovine te da ovakve brojke opoziciji nisu drage. Osvrnulo se i na izjavu da je Vlada preskupa naglasivši da je za vrijeme na koje se ovo Izvješće odnosi stranka gđe Nikolić bila u toj Vladi. Kada se nema što prigovoriti spominje se visoka razina duga, a potpuno se zanemaruje koja je struktura tog duga i zašto se on uzima, konstatirao je zastupnik. Dodao je kako je opoziciji teško priznati da je to u korist građana i da je politika zaduživanja Vlade odgovorna politika.

Prošle je godine bila najviša stopa rasta bruto društvenog proizvoda, najniža inflacija, rasla je industrijska proizvodnja i zaposlenost, a takvim činjenicama ne treba nikakav advokat.

Na izjavu da se Vlada ponaša odgovorno osvrnulo se **Božidar Kalmeta (HDZ)** rekavši da je u posljednjih tri i pol godine svaki građanin zadužen za dodatnih 2000 USD.

Najvažniji problem je dug zato što limitira razvoj, smatra **Jadranko Mijalić (HSL)**. Naglasio je kako je točno da plaće rastu za 3,1 posto, ali da potrošnja raste za 6,6 posto.

HSLŠ je za vrijeme dok je bio u vladajućoj koaliciji predložio smanjenje ministarstava, a SDP je to bahato odbio nazvavši takav potez politikanstvom i rušenjem Vlade, nadovezala se **Dorica Nikolić**. Drži ovu Vlada vrlo negativnom za vladajuću koaliciju jer to hrvatski građani ne mogu platiti.

U svojim izlaganjima pozivamo se i na neke druge brojke, kao što je Izvješće Hrvatske narodne banke koja kaže da je zabilježeni pad registrirane nezaposlenosti rezultat značajnije reforme posredovanja u zapošljavanju, rekla je **Jadranka Kosor (HDZ)**. Što se duga tiče, pojasnila je da danas svako rođeno dijete ima dug od 4000 USD.

Reformom zdravstva s popisa nezaposlenih brišu se oni koji su bili zaposle-

ni ili odbijaju raditi, a na popisu ostaju oni koji su nezaposleni i traže posao, a ne mogu ga naći, obrazložio je **Nenad Strazić**. Što se tiče duga, rekao je da će ga vraćati gospodarstvo koje se razvija temeljem ovog zaduživanja.

Rast našeg inozemnog duga nije ni blizu razloga za paniku

Završnu riječ imao je **Damir Kuštrak**, zamjenik ministra financija. Objasnio je da kada je riječ o analizi prihoda Državnog proračuna bilo bi puno logičnije uspoređivati ostvarenje iz 2001. u odnosu na 2002. godinu. Rekao je potom da postoje dva parametra koja obilježavaju dug, to je operativni rizik toga duga,

odnosno tko će ga vraćati i koliko je u njemu udio javnog duga. Ustvrdio je da rast našeg inozemnog duga nije ni blizu razloga za paniku, budući da je Hrvatska narodna banka dobila sve ovlasti o kontroli inozemnog duga. Naglasio je da će se izvršenjem ovogodišnjeg proračuna dobiti podaci kolika je ukupna razina investicija u Hrvatskoj, a ove godine tek su se stvorili uvjeti da se može imati ukupna makroekonomska slika, zaključio je zamjenik ministar financija.

Zastupnici su tada prešli na glasovanje te su, sukladno prijedlogu radnih tijela, većinom glasova (75 "za" i dva "suzdržana") prihvatili Izvješće o izvršenju Državnog proračuna Republike Hrvatske za 2002. godinu.

J.R.; M.S.

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O TRGOVAČKIM DRUŠTVIMA

Usklađivanje s europskim standardima

Zastupnici Hrvatskog sabora većinom su glasova donijeli Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o trgovačkim društvima, u tekstu predlagatelja, zajedno s prihvaćenim amandmanima. U raspravi je podržana intencija predlagatelja da nakon sedam godina primjene Zakona unese izmjene i dopune koje nosi samo vrijeme, te istovremeno da se na polju primjene približi standardima koji se poštuju u zemljama članicama Europske unije. Ukazivano je međutim, da veliki broj izmjena i dopuna, zahtijeva pažljivu razradu i osiguranje njegove potpune primjene u praksi, odnosno na sudovima.

O PRIJEDLOGU

Predloženi zakonski tekst podnijela je Vlada Republike Hrvatske, a njime se

ujedno zakonodavstvo Republike Hrvatske usklađuje sa zakonodavstvom Europske unije. Iako je predlagatelj zakonski tekst uputio u redovnu proceduru, Sabor je na prijedlog Odbora za zakonodavstvo odlučio da se primijeni hitni postupak. U prilogu se dostavlja i Izjava o njegovoj usklađenosti s *acquis communautaire*om. Također je priložen i usporedni prikaz podudaranja odredbi propisa EU sa Zakonom o trgovačkim društvima i Nacrtom prijedloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o trgovačkim društvima.

U uvodnom dijelu podnietog teksta razmatraju se osnovna pitanja koja se trebaju urediti, kao i posljedice koje će donošenjem Zakona proisteći. Govoreći o zakonodavnoj kronologiji, ukazuje se da je Zakon o trgovačkim društvima donesen krajem 1993. godine, a počeo se primjenjivati od 1. siječnja 1995. godine.

Tim su zakonom u nas trgovačka društva prvi put temeljito uređena nakon 1875. kada je to bilo učinjeno na tada uobičajenoj razini - Trgovačkim zakonom nazivanim i Zakonskim člankom XXXVII. zajedničkog Hrvatsko - ugarskog sabora. Spomenuta su društva Zakonom o poduzećima iz 1988. nakon četiri desetljeća ponovno bila u nas dopuštena pod nazivom poduzeća u mješovitom vlasništvu, s time da su njime bila samo rudimentarno uređena, sa svega pedesetak članaka.

Zakon o trgovačkom društvima od svog donošenja praktički nije mijenjan, ako se izuzmu gotovo beznačajne izmjene učinjene 1999. godine. Najveću od njih, tj. onu o obvezi da najmanje jedan član uprave, mora biti u radnom odnosu, Ustavni sud Republike Hrvatske ukinuo je odlukom i rješenjem od 10. svibnja 2001. godine.

Na temelju tog Zakona trebalo je stvoriti praksu koja praktički nije imala oslonca u onome što se primjenjivalo prije njega, jer je njegovo donošenje značilo radikalnu prekretnicu u odnosu na stanje u to doba. Zakon je rađen po uzoru na rješenja prihvaćena u suvremenim pravnim sustavima srednjoeuropskog pravnog kruga, temeljena na njemačkom pravu. U njemu su, uz neke izuzetke, prihvaćena rješenja iz europskog prava društava koja su bila u primjeni do dana njegova donošenja. Stoga je taj Zakon u velikoj mjeri usklađen s europskim pravom.

O predloženom zakonskom tekstu, zastupnicima Hrvatskog sabora uvodno je govorio predstavnik predlagatelja, ministar gospodarstva dr.sc. **Ljubo Jurčić**. On je prvo naglasio da se Sporazumom o stabilnosti i pridruživanju Europskoj uniji, Republika Hrvatska između ostalog obvezala preuzeti i poslove usklađivanja prava Trgovačkog društva s pravom u Uniji. To ne znači samo donošenje odgovarajućih propisa nego i njihovu primjenu onako kako se to čini u njenim zemljama članicama. Pravo svake zemlje čine propisi, sudska praksa i pravna književnost, uzeti kao jedna cjelina. Stoga se u Hrvatskoj mora raditi na sva tri područja kako bi se ispunile obveze preuzete Sporazumom. Iako se Zakonom o trgovačkim društvima, u tome najdalje otišlo, sazrelo je vrijeme za njegove izmjene i dopune. Na ovakav zaključak upućuje i stanje u zemljama s najrazvijenijim pravnim sustavom na tom području.

To Europi nije diktirano samo regulativom Europske unije, nego i u svijetu sve učestalijim pojavama afera, stečajeva i prijevara uopće, čak i s vrlo poznatim svjetskim tvrtkama. Sve to zahtijeva učestale promjene u propisima, kako bi se osujetilo takva ponašanja. Zbog toga je primjerice materija koja uređuje naš Zakon o trgovačkim društvima od 1994. godine naovamo, u Njemačkoj zakonodavno mijenjana već 20-tak puta. Kod nas tome treba dodati i važni činitelj nedovoljno razvijenog osjećaja za pravni red, nedjelotvornost pravnog sustava i izostanka zadovoljavajućeg poslovnog iskustva na tom području, zbog dugotrajnog odsustva primjene trgovačkih društava kao pravnih oblika za ostvarenje poduzetništva, tijekom socijalističkog razdoblja. Na koliko se područja djelovanja to odnosi, dovoljno upućuje činjenica da je s danom 9. siječnja 2003. godine, prema

podacima iz Središnjeg sudskog registra, bilo upisano 93.050 trgovačkih društava, podružnica, inozemnih osoba, te trgovaca pojedinaca. Uzme li se u obzir broj članova spomenutih trgovačkih društava, Zakon o trgovačkim društvima neposredno određuje odnose koji se tiču vrlo velikog dijela stanovništva i pravnih osoba.

Ovim Zakonom stoga treba, naglasio je ministar gospodarstva, ispraviti pogreške pri ranijoj izradi Zakona. Do njih je došlo i u razvijenim pravnim sustavima nakon 1993. godine, odnosno nakon što je taj Zakon bio donesen. Primjerice, treba unijeti propise koji se odnose na mala trgovačka društva, dionice bez nominalnog iznosa, promjene u vezi sa stjecajem vlastitih dionica, poboljšanje položaja manjinskih dioničara i članova društva, povećanje pravne sigurnosti, protočnost informacija u društvu i pojačanje nadzora nad radom. Potrebno je ujedno i zaštititi vjerovnike, dioničare, članove društva, te povećati odgovornost članova Uprave i nadzornih odbora. Također je potrebno napustiti određene iznose temeljnog kapitala, uloga i dionica u domaćoj valuti u odnosu prema iznosima određenim u njemačkim markama i konačno propisati kunu kao sredstvo kojim se određuju spomenuti iznosi, bez odnosa njene vrijednosti prema nekoj drugoj valuti.

Treba ujedno uskladiti rješenja ovog Zakona i rješenja u drugim zakonima, donesenim nakon što je Zakon o trgovačkim društvima bio donesen. To se primjerice odnosi na zakonski tekst vezan za Ovršni zakon, Stečajni zakon, Zakon o tržištu vrijednosnih papira, i Zakon o preuzimanju dioničarskih društava. Potrebna su ujedno i usklađivanja s smjernicama i Uredbom o Europskom gospodarskom interesnom udruženju, kojima se uređuje materija zakona u onom dijelu u kojem to još uvijek nije učinjeno. Primjerice, uređenjem podjele trgovačkih društava, uvođenjem ništavnosti društva, određenjem najnižeg iznosa temeljnog kapitala dioničarskog društva i društva sa ograničenom odgovornošću u iznosu većem od sadašnjeg. Za sada još nije potrebno unijeti ona rješenja koja se primjenjuju samo na subjekte u zemljama koje imaju status članice Europske unije. To se primjerice odnosi na odredbe o podružnicama društava i zemalja članica u odnosu na društva koja nisu u tim zemljama.

Isto tako, potrebno je unijeti rješenja kojima se praksa sudova protivi duhu propisa koje primjenjuju, usmjerava prema načinu kako se spomenuti propisi primjenjuju u zemljama Europske unije. Izmjenama i dopunama Zakona, Republika Hrvatska dobit će propis koji u potpunosti odgovara onome što se od takvih propisa zahtijeva u Europskoj uniji i sadašnjem stupnju uređenja trgovačkih društava u njenim vodećim zemljama. To ne znači da brzi razvoj tog prava neće zahtijevati da se u budućnosti taj zakon češće ne mijenja. Na to ukazuje i praksa u zemljama s najboljim zakonima te vrste, pa će biti potrebno stalno pratiti zakonodavni razvoj na tom području.

Donošenje ovog Zakona zahtijevat će ujedno i izmjene u Zakonu o sudskom registru i pravilniku, kako bi se osigurala primjena izmijenjenog i dopunjenog Zakona. Osim toga, brišu se neke nepotrebne i štetne odredbe, kao što je ona o primjeni nacionalne klasifikacije djelatnosti, i odredbe o davanju registarskom sudu nepotrebni i nedjelotvornih izvaja. Nepotrebni se čini i podnošenje potvrda pri upisu osnivanja trgovačkog društva kao i nekih promjena u društvu. Kako Hrvatska ima poseban Zakon o računovodstvu, ovim Zakonom nisu u hrvatski pravni sustav unesene odredbe onih smjernica Europske unije kojima se uređuje materija računovodstva, osim onoga što je na tom području predviđeno drugom smjernicom o kapitalu koji se odnosi na dioničko društvo.

Zbog ovih razloga, u primjeni novog Zakona o računovodstvu treba uzeti u obzir ono što je na tom području utvrđeno ovim Zakonom, jer je na tom području provedeno usklađivanje sa smjernicama Europske unije. Osim toga, posebnim se Zakonom ili u okviru Zakona o radu, mora u cijelosti riješiti pitanje radničkog suodlučivanja. Povezujuće odredbe za to se već nalaze u Zakonu o trgovačkim društvima. Kada je u pitanju sudjelovanje predstavnika radnika u Nadzornom odboru društva kapitala, temeljito pravno uređenje radničkog suodlučivanja u nekom drugom zakonu, neće zahtijevati posebne izmjene Zakona o trgovačkim društvima.

RADNA TIJELA

O predloženom zakonskom tekstu očitovale su se i nadležna radna tijela Hrvatskog sabora. **Odbor za zakonodavstvo**

održao je dvije sjednice. Na prvoj 16. lipnja predloženo je donošenje zaključka kojim bi se rasprava provela na 33. sjednici Hrvatskog sabora, nakon 26. lipnja zbog činjenice što je i Odbor za europske integracije odgodio raspravu o ovom Zakonu. Na drugoj sjednici Odbora, održanoj 3. srpnja, poduprto je donošenje ovoga Zakona, a na tekst Prijedloga podnijeto je više amandmana nomotehničke naravi, kojima se preciziraju pojedini zakonski članci. Svi amandmani koje su podnijela radna tijela, klubovi zastupnika i zastupnici u pojedinačnim prijedlozima bit će predstavljeni u sažetom obliku, očitovanjem predstavnika predlagatelja uoči glasanja.

Odbor za gospodarstvo, razvoj i obnovu raspravljao je u svojstvu matičnog radnog tijela, a pri tome je raspolagao i mišljenjem Hrvatske obrtničke komore. U uvodnom je dijelu predstavnik predlagatelja istaknuo da se predloženim izmjenama i dopunama ovoga Zakona vrši usklađivanje Zakona o trgovačkim društvima, sa smjernicama Europske unije, kao i s rješenjima sadržanim u drugim zakonima. Istaknuto je da se predloženim izmjenama i dopunama daju nova prava dioničarima, povećavaju obveze uprave i nadzornog odbora, povećava mogućnost odgovornosti članova uprave i nadzornog odbora, te poboljšavaju odredbe o zaštiti vjerovnika.

Vjerovnici se između ostalog štite zabranom isplate dividende i kada trgovačko društvo ostvaruje dobit, ukoliko nisu ispunjene neke obveze unutar društva ili nije postignut propisani omjer aktivne s jedne strane i temeljnog kapitala i rezervi s druge strane.

Nakon provedene rasprave, Odbor je jednoglasno predložio donošenje zaključka kojima se prihvaća Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o trgovačkim društvima. Mišljenja, primjedbe i prijedlozi iznijeti u raspravi upućuju se predlagatelju da ih uzme u obzir prilikom izrade Konačnog prijedloga zakona.

I Odbor za europske integracije na prvoj je sjednici (12. lipnja) raspravljao o predmetnom Zakonu kao zainteresirano tijelo. Ocjenjujući da će Odbor za zakonodavstvo provesti tematsku sjednicu o Prijedlogu zakona o izmjenama i dopunama Zakona o trgovačkim društvima, Odbor za europske integracije jednoglasno je donio zaključak kojim se odgađa rasprava o Prijedlogu zakona

o izmjenama i dopunama Zakona o trgovačkim društvima, do odluke Odbora za zakonodavstvo.

Na drugoj sjednici Odbora, održanoj 1. srpnja o predmetnom se zakonu provela rasprava nakon koje je Odbor jednoglasno utvrdio da je Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o trgovačkim društvima usklađen s pravnom stečevinom Europske unije.

RASPRAVA

Nakon što je ministar gospodarstva **Ljubo Jurčić** u uvodnom izlaganju sažeo inače opširan podnijeti zakonski tekst, za riječ se u ime Odbora za zakonodavstvo javio predsjednik Odbora, zastupnik **Josip Leko**. On je napomenuo da je Odbor na dvije sjednice razmotrio Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o trgovačkim društvima. Na temelju široko provedene rasprave, na kojoj su sudjelovali i predstavnici trgovačkih sudova, registarskih sudova, fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, te depozitarnih agencija, Odbor je utvrdio značajan broj amandmana nomotehničke naravi, kao i nekoliko suštinskih amandmana koji mijenjaju sadržaj i neke institute u Zakonu o trgovačkim društvima. Izdvojio je zatim neke od amandmana i podnio dodatna tumačenja i obrazloženja. Značajnim drži osobito amandman 23, kojim se mijenja članak 52. U članku 178. stavku 1. dodaje se točka koja glasi: "U dodatnoj točki 6. "jedinствени matični broj za strance broj putovnice", zamjenjuje se riječima "broj, oznaku osobne identifikacijske isprave za strance". Obrazloženje je osobito važno jer su u dosadašnjoj praksi državljani članica Europske unije koji se po zemljama članicama Unije, kreću i posluju bez putovnice morali prilikom osnivanja trgovačkog društva u Republici Hrvatskoj ishoditi putovnice samo za tu svrhu. Za to su se izlagali nepotrebnim troškovima jer je Zakonom o trgovačkim društvima propisano da se za strance u sudski registar upisuju brojevi putovnice i država koja ju je izdala. Posebno valja naglasiti da će inozemni osnivači tvrtki u Republici Hrvatskoj, ako ostane neizmijenjeni tekst u prijedlogu kakav je sada, biti u lošijem položaju od hrvatskih državljana nakon što Republika Hrvatska bude primljena u Europsku uniju. Dakle, riječ je izvan reciprociteta u trgovačkom pravu, jer će oni prilikom osnivanja trgo-

vačkog društva u Republici Hrvatskoj morati ishoditi putovnicu, dok u državama članicama Europske unije, hrvatski državljani to neće morati. Zastupnik Leko dodatnim je riječima zatim objasnio još neke dijelove podnijetih amandmana, te na kraju pročitao zaključak oko cijelog Prijedloga zakona.

Postupno približavanje praksi koja je uobičajena u zemljama članicama Europske unije.

Pored uređivanja pravnog i nomotehničkog izričaja amandmanima se ukazuje na nužnost redakcije teksta prije objave ovog Zakona u "Narodnim novinama", i prigodom utvrđivanja pročišćenog teksta Zakona o trgovačkim društvima. Radi toga Odbor je Hrvatskom saboru predložio donošenje zaključka kojim se ovlašćuje Stručna služba Hrvatskog sabora da objavi redakciju teksta ovog zakona prije njegove objave u "Narodnim novinama".

Ovlašćuje se Odbor za zakonodavstvo Hrvatskog sabora da prigodom utvrđivanja pročišćenog teksta Zakona o trgovačkim društvima, sukladno pravilima nomotehničke objave redakciju teksta radi usklađenosti njegovih odredaba i konzistentnosti Zakona u cjelini.

Samo skladnim djelovanjem na području izrade propisa, mogu se zadovoljiti očekivani europski zahtjevi i standardi.

Nakon predstavnika radnih tijela Hrvatskog sabora, govorili su i predstavnici klubova zastupnika. Prvo je u ime Kluba zastupnika HSS-a govorila zastupnica **Ljubica Lalić**. Podsjetila je na zakonodavnu kronologiju Zakona o trgovačkim društvima. Upozorila je ujedno da same izmjene i dopune, ma kako opsežne bile neće pridonijeti boljim rezultatima, ukoliko ne budu primjenjivane sukladno normama u ostalim europskim zemljama. Podržala je konstataciju predlagatelja kako su suci prepušteni sami sebi, opterećeni velikim brojem neriješenih predmeta i bez mogućnosti stjecanja potrebnih

dodatnih stručnih znanja. Nedopustivo je da suci stručnu literaturu nabavljaju od kuće, a razni seminari i edukacijski skupovi teško su im dostupni. Podvukla je i konstataciju predlagatelja, kako se samo skladnim djelovanjem na području izrade propisa mogu zadovoljiti očekivani europski zahtjevi i standardi.

Iz predloženih akata, vidljivo je da se mijenja ukupno 320 članaka, te se dodaju i brojni novi članci. Tako brojne izmjene vrlo je teško pratiti, te je stoga ovom projektu važno pristupiti s posebnim oprezom. Kroz osmogodišnju primjenu stečena su brojna negativna iskustva i nismo sigurni da se samo izmjenama i dopunama mogu spriječiti pojedine situacije, ocijenila je zastupnica. Predložene izmjene dobro su došle, ali moramo izraziti žaljenje što do njih nije došlo znatno ranije.

Malim dioničarima sustavno su se kršila zakonska prava

Da je položaj manjinskih dioničara na odgovarajući i pravedan način bio uređen već 1993. godine, sasvim je sigurno da manjinski dioničari ne bi doživjeli onakvu kataklizmu, a mnoga društva izbjegla bi stečaj. Nakon pretvorbe društvenih poduzeća, nestalo je samoupravljanja, pa makar ono bilo i sama forma. Za upravljanje dioničari nisu bili spremni, a država ih nije zaštitila, premda je morala znati za ove praznine. Malih dioničara gotovo je nestalo, a stjecatelji otplaćenih i neotplaćenih dionica posredstvom svojih uprava raspolagali su društvima kapitala sve do njegovog preseljenja na privatne račune. Bivši mali dioničari ostali su bez vlasništva i bez radnih mjesta. Stjecatelj dionica neotplaćene je dionice prezaduzenog poduzeća vratio državi. Preispitati od kuda ovo ogromno bogatstvo pojedinaca, upozorila je zastupnica Lalić, i danas se smatra herezom zbog negativnih asocijacija na svojedobno komunističko ispitivanje porijekla imovine. Nakon što je izlagateljica ukratko rekapitulirala sve dvojbene poteze provedene "pretvorbe i privatizacije", u nastavku je govorila o provedbi pojedinih dijelova zakonskog teksta.

Tako je primjerice ukazala da su zbog zaključenja štetnih ugovora odgovarali samo malobrojni, ali su zato mnogobrojni ostajali bez posla. Sasvim je normalno

i logično da u civiliziranom i pravno uređenom društvu, mora postojati određena odgovornost. Međutim, to kod nas nije bilo normalno, a društva su se osnivala i s minimalnim kapitalom koji je iznosio oko 18 tisuća kuna. Time su se osnivala brojna društva s ograničenom odgovornošću i to samo zato da bi se oštetilo vjerovnike. Članovi društva i njihove obitelji, nepošteno su se bogatili, vjerovnici su siromašili i propadali, a radnici su ostajali bez posla. Nastupilo je takvo socijalno raslojavanje da je postalo neučmjesno pitati jesmo li mi još uvijek socijalna država, upozorila je zastupnica.

Zastupnica je upozorila da je poslovane postale previše rizično, jer je naplata krajnje nesigurna. U tim uvjetima ne možemo očekivati dolazak znatnijeg gospodarskog kapitala niti otvaranje novih radnih mjesta. Analizirajući i uspoređujući negativne rezultate u ovom segmentu gospodarstva, zastupnica je na kraju izlaganja potvrdila da Klub zastupnika HSS-a podržava izmjene koje predstavljaju i usklađenje s europskim zakonodavstvom, a od Vlade Republike Hrvatske očekuje stvaranje uvjeta za primjenu zakona, sukladno ostalim zemljama Europske unije.

Predložene izmjene eliminiraju uočene slabosti Zakona

Zastupnik **Josip Leko** približio je zatim razmišljanja Kluba zastupnika SDP-a. I on se osvrnuo na dosadašnji rad trgovačkih društava, dodajući da je ovaj Zakon od presudne i neposredne važnosti za oko 93 tisuće trgovačkih društava koja su bila registrirana u siječnju 2003. godine u Republici Hrvatskoj. Ne može kaže, nažalost, iznijeti i podatke o broju dionica ili udjela u trgovačkim društvima. Ipak, vjeruje da predložene izmjene i dopune mogu eliminirati dosadašnje slabosti i pridonijeti harmonizaciji trgovačkog prava unutar države. Svjesni smo da je riječ o polaznoj i temeljnoj kariki kojom bi se učvrstio lanac trgovačkog prava. Ocijenio je ujedno, da je potrebno doraditi i uskladiti prateće zakonske propise, poput Zakona o parničnom postupku i Ovršnom zakonu. Istovremeno očekuje, da će se i drugi dijelovi propisa naći pred Saborskim domom, pri čemu prvenstveno računa na: Zakon o sudskom registru, Zakon o tržištu vrijednosnih papira,

Zakon o preuzimanju dioničkih društava, te na Zakon o sudovima.

Mi u Klubu zastupnika SDP-a ocjenjujemo da do odgovarajućeg pravnog položaja društva pa i zavidne razine korporacijskih upravljanja, može doći jedino ako su poštovana sva temeljna prava i obveze dioničara, kao i temeljna načela pravnog sustava u Republici Hrvatskoj. Temeljna prava Zakona o trgovačkim društvima, postupno uređuju ove odnose, ali još uvijek ima brojnih nejasnoća u pojedinim pitanjima. Nabrojao je zatim neprecizne ili nedovoljno jasne odnose koji se uočavaju u odnosima dioničara, otkupu dionica, sanaciji izdatelja ili prava dioničara na obavještanje.

Pravni sustav korporacijskog upravljanja mora striktno poštovati i provoditi sva temeljna prava i obveze malih dioničara.

Nedovoljno su i nejasno vođene poslovne knjige, pa takva praksa ne ulijeva potrebno povjerenje u potencijalne investitore, upozorio je zastupnik. Potrebno je istaknuti i značajne izmjene koje se odnose na iskazivanje temeljnog kapitala u kunama i napuštanje vezivanja prema nekoj stranoj valuti. Temeljni kapital za dionička društva povećava se i propisuje na 200 tisuća kuna, a usklađivanje temeljnog kapitala morat će izvršiti sva ona društva koja budu mijenjala temeljni kapital ili nominalne iznose dionica.

Uvodi se zatim i mogućnost da dioničko društvo izdaje dionice bez nominalnog iznosa, čime se daje veća sloboda kod odlučivanja kakva se susreće u drugim pravnim uređenim državama. Precizno se određuje kako društvo može upotrijebiti dobit koja je ostvarena poslovanjem. Izričito se propisuje da glavna skupština ne odlučuje o godišnjim financijskim izvješćima, osim kada je to na posebnom mjestu zakonom određeno. Značajnu ulogu u predloženim izmjenama i dopunama imaju i sudovi kojima se olakšava primjena i provođenje duha zakonskih propisa vezanih uz djelovanje trgovačkih društava.

Zbog navedenih razloga, Klub zastupnika SDP-a glasovat će za donošenje predloženih izmjena i dopuna, zaključio je zastupnik Leko.

Utvrđena su jasna prava i obveze uprave i nadzornih tijela

Zastupnica **Vesna Škare-Ožbolt** govorila je u ime Kluba zastupnika DC-a. Ocijenila je da se predloženim izmjenama i dopunama ojačava položaj dioničara, kao i pravna sigurnost vjerovnika. Ujedno se pooštava režim rada i odgovornost članova uprave i nadzornih odbora. Zaštita vjerovnika predviđena je i kroz onemogućavanje korištenja dobiti za isplatu dividendi, prije nego što društvo pokrije sve gubitke iz prijašnjih godina, obnovi uplate u zakonske rezerve i rezerve za trezorske dionice. Ovakvim se potezima sprječava iscrpljivanje društva, jer se vjerovnicima za obveze odgovara aktivom, odnosno imovinom. Propisan je redosljed zadovoljavanja potreba društva, kojim se vodi briga o tom da se zaštite njegovi vjerovnici i dioničari, te da se očuva i kapital društva.

Istodobno se postavljaju ograničenja da se društva ne prekapitaliziraju, ali niti financijski iscrpe. Zbog jednostavnijeg vođenja postupka smanjivanja temeljnog kapitala, uvodi se mogućnost izdavanja dionica bez nominalnog iznosa, a prava dioničara određuju se na temelju broja dionica koje drže u odnosu na njihov ukupni broj. Iznosi temeljnog kapitala dionica udjela i drugih vrijednosti, izražavaju se u kunama, a smanjen je najniži iznos nominalnih dionica sa 100 na 10 kuna, čime se pogoduje lakšoj trgovini dionicama. Minimalni temeljni kapital dioničkog društva predviđa se u iznosu od 200 tisuća kuna, umjesto sadašnjih 15 tisuća EUR-a.

Osim ispravljanja grešaka redakcijske naravi, izvršena su usklađivanja s odredbama Zakona o arbitraži, Ovršnog zakona, Stečajnog zakona, Zakona o tržištu vrijednosnih papira, te Zakona o preuzimanju dioničarskih društava. Sukladno smjernicama EU, uvodi se mogućnost podjele društva kapitala, dioničkih društava, i društava s ograničenom odgovornošću. Ove su mogućnosti sadržane u Glavi 7a. predloženog teksta. Uz pravno uređenje ove materije, jednako je bitna i njegova primjena u zemljama Europske unije, ocijenila je zastupnica Vesna Škare-Ožbolt. Ocijenila je na kraju da Klub zastupnika DC-a nema bitnih primjedbi i bit će za prihvaćanje ovog zakonskog teksta.

U ime Kluba zastupnika HSL-a govorio je zatim zastupnik **Željko Dragović** koji je uvodno napomenuo da će podržati predložene izmjene i dopune Zakona. Naglasio je međutim, da je potreban dužni oprez, jer se mijenja ili dopunjuje oko 320 članaka, a znatan dio predstavljaju redakcijske ispravke. Zbog ovih okolnosti, doveo je u pitanje opravdanost hitnog postupka u njegovom donošenju. Nakon 7 godina od početka primjene Zakona o trgovačkim društvima, došlo je vrijeme da se uklone određene nejasnoće i praznine. Tako se primjerice člankom 5. prijedloga uvođenja novog stavka 4, uređuju pretpostavke za odgovornost članova društva, što je korisno i trebalo bi pridonijeti snažnijoj sigurnosti vjerovnika u slučaju zlorabara.

Jednostavniji pravni postupak i za strane državljane

U nastavku izlaganja sugerirao je predlagatelju da izmijeni odredbe članka 52. kojim se umjesto JMBG-a, predložena formulacija zamijeni brojem osobne iskaznice, radi usklađivanja sa Zakonom o osobnoj iskaznici. Isto tako, bilo bi primjerenije za strance da umjesto putovnice trebaju podnijeti podatke iz osobne identifikacijske isprave. Sugerirao je zatim da se preciziraju još neke odredbe, te na kraju ocijenio da bi zbog velikog broja izmjena i dopuna, trebalo što prije napraviti pročišćeni tekst. Smatra ujedno da će ove činjenice usporiti i primjenu Zakona na sudovima, te da je predviđeni rok primjene od osam dana previše kratak.

U ime Kluba zastupnika HDZ-a govorio je zastupnik **Nikica Valentić** koji je odmah napomenuo da će podržati predložene izmjene i dopune Zakona o trgovačkim sudovima. Smatra da od vremena njegova nastanka nije bilo ozbiljnije novele, ako izuzmemo novelu koja se odnosi na valutne odnose. Sadašnje se izmjene i dopune međutim, odnose na 320. ili 321. članak postojećeg Zakona, pa se moglo pristupiti donošenju novog zakona koji bi bio pregledniji i konzistentniji.

Nadzirati zakonsku provedbu u sudskoj praksi

Ocjenjuje ujedno da je i rok stupanja na snagu neprihvatljiv, jer se u predviđenom roku ne može organizirati sudska

praksa bez opasnosti da se ne upadne u iste pogreške. Predložio je da se ovaj rok produži na tri mjeseca, to više jer nas ne vežu nikakvi rokovi zbog prilagodbe propisima Europske unije. Potrebno je kvalitetno pripremiti njegovu primjenu u praksi, jer ovaj izuzetno značajan zakonski propis uređuje i obuhvaća rad više od 90 tisuća trgovačkih društava, društava kapitala i društava osoba.

Osim navedenih primjedbi, smatra da nije postojala potreba za primjenom hitnog postupka, to više jer bi se između prvog i drugog čitanja uočile dodatne greške. Predložio je da se ovaj zakonski prijedlog prihvati u drugom čitanju, a osim toga smatra da je prevelika i predložena svota od 200 tisuća kuna za temeljni kapital društava. Postojeći iznos treba povisiti, ali ocjenjuje da bi i svota od 50 tisuća kuna bila u potpunosti primjerna, u odnosu na dosadašnji iznos od 18 tisuća kuna. Upozorio je zatim i na lošu redakturu teksta, podržavajući prijedlog zastupnika Leke o potrebi da se napravi ozbiljna redakcija i utvrdi konačni pročišćeni tekst. Upozorio je zatim na osobitu važnost primjene ovih zakonskih propisa u praksi na sudovima. Ukoliko želimo da se ovi propisi kvalitetno primjenjuju na sudovima, sucima Trgovačkih sudova i Visokog trgovačkog suda treba stvoriti uvjete koji su minimalna pretpostavka za njegovu primjenu. Ove se okolnosti odnose na proces informatizacije, pitanje dodatka na plaću i na radni staž sudaca. Zastupnik Valentić najavio je da će Klub zastupnika HDZ-a podnijeti i amandmane na konkretne izmjene i prijedloge, za koje ocjenjuju da se mogu prihvatiti. Ukoliko se ovi prijedlozi u formi amandmana djelomično prihvate, Klub zastupnika HDZ-a podržat će predložene izmjene i dopune Zakona prilikom odlučivanja.

Preduvjet za kvalitetnije funkcioniranje cjelokupnog pravnog sustava

Zatim je u ime klubova zastupnika HNS-a, PGS-a, SBHS-a govorio zastupnik **Darko Šantić**. Ocijenio je da je riječ o jednom od ključnih zakonskih propisa za kvalitetno funkcioniranje gospodarstva i cjelokupnog pravnog sustava. Budući da se u zaglavlju nalazi odgovarajuća oznaka koja upozorava da se njime usklađujemo s pravnim propisi-

ma zemalja Europske unije, potrebno je osigurati pravnu sigurnost i njegovu primjenu u praksi. Njime se ujedno poboljšava položaj manjinskih dioničara i drugih članova društva, te snaži odgovornost članova uprave i nadzornog odbora. Ujedno je potrebno da se ovaj Zakon uskladi s odredbama drugih propisa koji su vezani uz ovu materiju.

Predloženim tekstom utvrđuju se prava malih dioničara, ali i nadležnosti članova uprave i nadzornih tijela.

I zastupnik Šantić govorio je o rizicima kojima se izlaže predlagatelj kada predlaže izmjene i dopune 320 članaka zakonskog teksta, jer se time gotovo donosi novi zakon. Na ovu je opasnost sasvim opravdano upozorio i Visoki trgovački sud Republike Hrvatske u svom pisanom materijalu, kojega je dostavio Odboru za zakonodavstvo. Upravo ta opsežnost podupire već iznijete prijedloge koji su išli za time da se produži rok za njegovu primjenu, a uostalom opravdan je i prijedlog da se predloženi tekst prihvati u drugom čitanju. Upozorio je zatim, da su sudovi opterećeni velikim brojem neriješenih predmeta pa zato ne čudi da postoji nezadovoljavajuće stanje u primjeni prava. Smatra ujedno da bi raspravi trebao prisustvovati i predstavnik Ministarstva pravosuđa, uprave i lokalne samouprave. Mi ćemo podržati predloženi zakonski tekst, zaključio je zastupnik Šantić, jer smo svjesni činjenice da hitnost mora imati svoj prioritet, znajući da je primjerice i njemačko trgovačko pravo doživjelo velike izmjene u kratkom vremenskom roku.

Predsjedavajući je konstatirao da je iscrpljena lista prijavljenih za raspravu u ime klubova, pa se prešlo na pojedinačnu raspravu.

Zastupnik dr.sc. **Đuro Njavro (nezavisni)** upozorio je da je potrebno oprezno pristupiti predloženim izmjenama i dopunama, budući da se predlaže izmjena više od 300 zakonskih članaka. I on je sugerirao da se pristupi uobičajenoj saborskoj proceduri i da se prije donošenja konzultiraju sve one skupine u Hrvat-

skom gospodarstvu koje mogu pridonijeti boljem konačnom tekstu.

Pažljivije s novčanim limitima

Osvrnuo se zatim na pojedine dijelove prijedloga za koje je ocijenio da trebaju dopune i izmjene, jer u protivnom mogu nanijeti određenu štetu hrvatskom gospodarstvu. To je ona stavka gdje se minimalni osnivački ulog za osnivanje poduzeća gotovo udvostručuje i približava standardima koji vladaju u zemljama članicama Europske unije. Zastupnik je upozorio da predložene izmjene neće biti lako pratiti, budući da su naše plaće u prosjeku za čak 4 puta niže od onih u europskim državama članicama. Podizanjem ove novčane ljestvice ne bi trebalo onemogućavati našim ljudima osnivanje vlastitog posla. Ovakvi prijedlozi idu u prilog samo bogatima, ali ne podržavaju očekivanja velikog broja nezaposlenih u Republici Hrvatskoj, upozorio je zastupnik Njavro.

Zakonskim tekstom treba ukloniti uočene slabosti i manjkavosti, ali i olakšati osnivanje vlastitog posla mladim poduzetnicima u Republici Hrvatskoj.

Umjesto da im olakšamo osnivanje vlastitih kompanija, mi im ovim uvjetima zapravo zatvaramo put i nadu za rješavanjem egzistencijalnih i temeljnih preduvjeta u životu. Cjelokupna povijest i iskustvo razvoja modernog svijeta, ukazuje da se kompanije neprekidno obnavljaju i započinju u određenim vremenskim ciklusima. Ako smo svjesni ovih činjenica, moramo maksimalno olakšati i potaknuti osnivanje novih tvrtki i kompanija, a ne ovakvim podizanjem ljestvice otežavati njihov put.

Ovim je sugestijama ujedno iscrpljena lista govornika pa se predstavnik predlagatelja, ministar gospodarstva **Ljubo Jurčić** završnim riječima obratio zastupnicima Hrvatskog sabora.

Zahvalio je na diskusiji objašnjavajući da je Vlada ovaj Zakon poslala u proceduru koja je namijenjena za dva čitanja, a tek je na sastanku Odbora za zakonodavstvo, odlučeno da se ipak primijeni hitni

postupak. Smatra da se visina temeljnog osnivačkog uloga može odgovarajuće riješiti podnošenjem amandmana, a na sličan način mogu se ukloniti i izrečene dvojbe oko datuma njegove primjene u praksi. Pripremit ćemo analizu tih amandmana, koje možemo u kratkom roku i usvojiti. Na kraju je napomenuo zastupnicima, da ukoliko žele mogu dobiti tabelu s usporednim prikazom podudaranja ovih odredbi s propisima koji vladaju u zemljama članicama Europske unije. Pozvao je zatim zastupnike na podnošenje amandmana, ocjenjujući ujedno da će se svi poslovi okončati u predviđenom vremenskom roku koje je odredio Hrvatski sabor.

OČITOVANJE O AMANDMANIMA

U nastavku rada ministar Jurčić očitovao se o amandmanima koji su prispjeli u utvrđenom vremenskom roku. Napomenuo je da su svi prijedlozi uvršteni u posebnu tablicu, te predložio da se prvih dvadeset amandmana mototehničke naravi, a koje je predložio Odbor za zakonodavstvo odjedanput prihvati. Konstatirano je da je Vlada prihvatila prvih dvadeset amandmana. U nastavku odlučivanja, ministar je odbio prihvatiti slijedeći amandman kojega je uputio zastupnik dr.sc. **Đuro Njavro (nezavisni)**, predlažući da se iznos u članku 38. sa 200.000 mijenja u 100.000 kuna. Ministar je objasnio da se ovaj amandman ne prihvaća, budući da je to pozitivno riješeno u prethodno prihvaćenom amandmanu Odbora za zakonodavstvo. Budući da podnositelj nije bio nazočan, pristupilo se glasovanju koje je i u ovom slučaju obavljeno prethodno potvrđenim kvorumom i dizanjem ruke. Prije nego što se pristupilo glasovanju zastupnik **Damir Kajin (IDS)** napomenuo je koje je sve poslove potrebno obaviti kako bi se postigao visoki stupanj konsenzusa koji se odnosi na odlučivanje o Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o brdsko-planinskim područjima. Zastupnik mr.sc. **Mato Arlović** ocijenio je pak, da se glasuje o zakonu koji je važan i za usklađivanje sa zakonodavstvom Europske unije, te zatražio da se nastavi glasovati dizanjem ruke. Pristupilo se zatim glasovanju. Amandman zastupnika Đure Njavre nije prošao.

Vlada je zatim pojedinačno prihvatila još tri amandmana **Odbora za zakonodavstvo** kojim se preciziraju odredbe nomotehničke naravi, sadržane u člancima 39, 43. i 52. predloženoga teksta.

Ministar je prihvatio i sljedeći amandman kojega je uputio **Klub zastupnika HSLS-a**, a koji se odnosi na članak 52. Njime se predlaže da se riječ "putovnica" zamjenjuje riječima "osobne identifikacijske iskaznice". Ministar je dodao da je ovaj amandman zapravo već prihvaćen usvajanjem identičnog ranije prihvaćenog prijedloga Odbora za zakonodavstvo, a da se riječ "putovnica", zamjenjuje izrazom "osobna iskaznica".

Amandman **Odbora za zakonodavstvo** kojim se utječe na preciziranje dijela teksta sadržanog u članku 53. Vlada je također prihvatila.

Nije, međutim, prihvatila amandman istog podnositelja, a kojim se predlaže da se izbriše riječ "mora" u članku broj 54. Amandman je povučen.

Usljedilo je zatim, pojedinačno, pozitivno očitovanje i o sljedeća tri amandmana koje je podnio isti **Odbor**, a kojima se preciziraju dijelovi teksta sadržani u člancima: 55, 56. i 59.

Na red je zatim došao novi amandman **Kluba zastupnika HSLS-a**, koji se odnosi na članak 59, sugerirajući da se brišu riječi "u prve dvije godine" u članku 194a, stavku 1. Ministar je napomenuo da se novim člankom Zakona uvode stroga pravila kojima se sprječava da osnivači ili drugi dioničari zaobilaznim putem, sklapajući poslove s društvom "izvuku" ono što su uložili u njega. Time se pojačava zaštita vjerovnika i dioničara.

Dodatna objašnjenja dao je u ime podnositelja zastupnik **Željko Dragović (HSLS)**. Smatra da se podnijetim amandmanom ide u bolju zaštitu vjerovnika odnosno malih dioničara, te je zatražio glasovanje. Amandman nije prihvaćen.

Ponovno je uslijedio set od pet nomotehničkih amandmana **Odbora za zakonodavstvo**. Njima se preciziraju predložene odredbe teksta sadržane u člancima: 60, 67, 70, 74. i 75. Ministar **Jurčić** prihvatio ih je pojedinačnim odobravanjem.

Nije međutim, prihvatio amandman zastupnika **Tončija Žuvele (SDP)**. On je predložio da se u članku 75. Konačnog prijedloga zakona doda novi stavak 7, kojim se utvrđuje da: "svaki dioničar ima pravo na uvid u povijest upisa u registru dionica, a društvo je dužno svakom dio-

ničaru koji to traži, i to u roku od sedam dana od dana podnošenja zahtjeva, omogućiti uvid u povijest upisa u registru. Pod uvidom u registar podrazumijeva se uvid u sve isprave koje su bile podloga obavljenih upisa u registru dionica." Amandman je povučen.

I sljedeća tri amandmana uputio je **Odbor za zakonodavstvo**. Amandmanima se predlaže preciziranje predloženih odredbi sadržanih u člancima 76, 78, 79. i 83. Govoreći o prvom amandmanu ove skupine, pod rednim brojem 38, ministar **Jurčić** je dodao da prihvaća amandman, a predlagatelj predlaže dopunu koja glasi: "U zadnjoj rečenici stavka 4. iza riječi: "razloga", dodaju se riječi: "koji nisu", a riječ: "navedenih" zamjenjuje se izrazom "navedeni." Odbor je bio suglasan s ovom dopunom, a zatim se ministar pozitivno očitovao i o sljedeća dva, već navedena amandmana koji se odnose na članke 78, 79. i 83.

Ministar nije prihvatio amandman zastupnika **Tončija Žuvele (SDP)** koji je predložio da se doda novi stavak (4.) u članku 81. koji glasi: "Ukoliko je društvo steklo vlastite dionice na dopušteni način, i to sukladno odredbama članka 233. stavci 2. i 3, za otuđenje istih ne bi bilo u skladu sa svrhom stjecanja, potrebno je odobrenje glavne skupštine". U obrazloženju koje je uputio ministar, navodi se da se ne vidi kvalitetan pomak koji bi se dobio njegovim prihvaćanjem. Amandman je povučen.

Ponovno su uslijedili amandmani (od rednog broja 42. do 51.) koje je uputio **Odbor za zakonodavstvo**. Ministar se pozitivno očitovao o svakom od podnijetih amandmana. Njima se predlaže brisanje članka 84, (amandman pod rednim brojem 42.), odnosno mijenjanje ili nadopuna odredbi sadržanih u člancima: 87, 88, 90, 92, 93, 95, 97. i 98. Ministar je jedino napomenuo da se predzadnji iz ove skupine (amandman pod rednim brojem 50.) prihvaća, s tim da predlagatelj predlaže izmjenu na način da se stavak 3. briše sukladno već prihvaćenom amandmanu 45.

Usljedilo je očitovanje o novom amandmanu **Kluba zastupnika HSLS-a**. Predložili su da se u članku 99. stavak 1, nakon riječi "registar" stavi zarez i dodaju riječi "s navođenjem datuma izbora ili imenovanja". Ministar nije prihvatio amandman, jer se zapisnici u skupštini Nadzornog odbora donose po

propisanoj proceduri, gdje postoji prisustvo javnih bilježnika kako bi se svi datumi i imenovanja knjižili na dokumentima. Ponovno je u ime podnositelja, dodatna objašnjenja uputio zastupnik **Željko Dragović (HSLS)**. On je napomenuo da bi ova dopuna značila da bi se iz glavne knjige sudskog registra, koja je dostupna strankama, bilo vidljivo od kada je netko postao član Nadzornog odbora ili je opozvan. Time bi se riješile mnoge nedoumice koje se javljaju u praksi. Pristupilo se glasovanju - amandman nije prihvaćen.

Ministar **Jurčić** zatim je napomenuo predsjedatelju da će odjednom "u paketu" prihvatiti i sljedećih 22 amandmana Odbora za zakonodavstvo i jedan amandman zastupnika **Žuvele**. Radi se o amandmanima od rednog broja 53. do 74. Podnositelj je predložio ove amandmane nomotehničke naravi, precizirajući njima dijelove podnijetog teksta u člancima: 99, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 110, 111, 113, 114, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 125. i 126. Predsjedavajući je konstatirao da su prihvaćeni svi navedeni amandmani.

Među prihvaćenim amandmanima bio je dakle i amandman kojega je uputio zastupnik **Tonči Žuvela (SDP)** redni br. 73.). Predložio je da se u članku 125. u prvoj rečenici riječ: "deseti" zamjenjuje riječju "dvadeseti".

Ministar **Jurčić** nije međutim, prihvatio sljedeći amandman zastupnika **Žuvele**, kojim se predlaže nadopuna i novi odjelci u članku 126, ocjenjujući da se naročito u članku 300g. detaljno razrađuje utvrđivanje godišnjih financijskih izvješća, prema Zakonu o trgovačkim društvima. Zastupnik **Žuvela** povukao je rečeni amandman.

Ministar **Jurčić** zatim je prihvatio amandman **Odbora za zakonodavstvo**, a njime se nomotehnički uređuju i preciziraju pojedini dijelovi predloženog zakonskog teksta.

Prihvatio je i sljedeći amandman **istog podnositelja**, kojim se predlaže brisanje stavka 2. u 151. članku.

Zatim je prihvatio i amandman **istog Odbora**, kojim se predlaže izmjena uvođne rečenice u članku 156. koja glasi: "Članak 357. i naslov iznad njega mijenjaju se i glase:"

Prihvaćen je i amandman kojega je podnio zastupnik dr.sc. **Đuro Njavro**, kojim se mijenjaju riječi u članku 174.

stavku 3. "100.000 kuna mijenjaju se u 20.000 kuna".

Prihvaćen je još jedan amandman **Odbora za zakonodavstvo** kojim se preciziraju odredbe vezane uz temeljne uloge, sadržane u članku 175, u stavcima 1. i 2.

Nije prihvaćen slijedeći amandman zastupnika **Dure Njavre**, kojim se predlaže izmjena članka 175. jer je, prema riječima ministra, ovaj prijedlog već prihvaćen ranijim amandmanom Odbora za zakonodavstvo. Budući da predlagatelj nije bio trenutačno nazočan, pristupilo se glasovanju. Amandman nije prošao.

Predstavnik predlagatelja pojedinačno se i pozitivno zatim očitovao i o slijedeća četiri amandmana (od rednog broja 82. do 85.), a koje je podnio **Odbor za zakonodavstvo**. Ovim se amandmanima preciziraju odredbe vezane za tekst članka: 176, 186, 213. i 309.

Nije međutim, prihvatio slijedeći amandman **Kluba zastupnika HSLS-a**. Amandmanom je predloženo da se riječi "skupština društva" u članku 214, stavku 2. zamijene izrazom "sud". Ministar je ocijenio da ne bi trebalo opterećivati rad sudova ovim pitanjima jer skupština društva predstavlja sasvim visoku razinu odlučivanja o pravu na obaviještenost. Zastupnik **Željko Dragović (HSLS)** ocijenio je ipak da nije dobro rješenje da se uskraćuju rečene obavijesti, jer su onda moguće i zloporabe. Pristupilo se glasovanju, amandman nije prihvaćen.

Nije prihvaćen ni slijedeći amandman **istoga Kluba zastupnika**, kojim se predlaže da se u članku 213. stavku 3. riječi "uprava budućeg glavnog društva" zamjenjuju sa riječju "suda". Ministar je rekao

da se ne vidi što bi se dobilo kad bi sud, a ne uprava imenovala revizora za provjeru. I u ovom su slučaju uslijedila dopunska objašnjenja predstavnika podnositelja amandmana, a zatim je uslijedilo glasovanje. Rečeni amandman nije prihvaćen.

Prihvaćen je međutim slijedeći amandman **Kluba zastupnika HSLS-a** kojim se predlaže da se u članku 550m. brišu riječi: "radi njegova upisa u registar toga suda", kao i zadnja rečenica istog članka.

Prihvaćen je i slijedeći amandman. Njega je podnio zastupnik **Tonči Žuvela (SDP)**. Predložio je da se u članku 280. Konačnog prijedloga zakona u izmijenjenom stavku 2. rečenici 1. članka 557. riječi: "tri četvrtine" zamjenjuju riječima "devet desetina".

Nije međutim, prihvaćen slijedeći amandman istog podnositelja koji je predložio izmjenu teksta u članku 284, koji se odnosi na detalje oko upisa u trgovački registar. Ministar je ocijenio da se predloženim amandmanom ne poboljšava odredba 284. Konačnog prijedloga zakona. Podnositelj je povukao amandman.

Ministar je zatim pojedinačno prihvatio i slijedeća dva amandmana **Odbora za zakonodavstvo**. Prihvaćenim amandmanima preciziraju se odredbe sadržane u člancima 310. i 311. predloženoga teksta.

Ministar **Jurčić** nije međutim, prihvatio slijedeći amandman, kojega je podnio **Klub zastupnika HSLS-a**. Predloženo je da se u članku 313. stavak 3. brišu rečenice "Istu obvezu imaju i društva čiji su temeljni kapital i dionice, odnosno temeljni uložni izraženi u eurima". Podnositelj je povukao amandman nakon obra-

zloženja ministra **Jurčića**, da bi se time došlo do određene zbrke u provedbi.

Prihvatio je zatim i posljednji amandman na tablici, kojega je uputio **Klub zastupnika HSLS-a**. Njime se predlaže izmjena članka 320: "Ovaj Zakon stupa na snagu 1. siječnja 2004. godine". Ministar je prihvaćanje međutim ipak uvjetovao time da podnositelj prihvati slijedeću formulaciju: "Ovaj zakon stupa na snagu 8 dana od objave u "Narodnim novinama", a primjenjuje se od 1. siječnja 2004. godine". Ovim je očitovanjem ujedno okončana rasprava, a u nastavku rada pristupilo se glasovanju.

Predsjedavajući je nakon zaključivanja rasprave dao na glasovanje Konačni prijedlog zakona. Većinom glasova (97 "za" i 2 "suzdržana"), donesen je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o trgovačkim društvima, u tekstu kako ga je predložio predlagatelj, zajedno s prihvaćenim amandmanima. Sukladno prijedlogu Odbora za zakonodavstvo dao je na glasovanje i slijedeći zaključak:

1. **Ovlašćuje se Stručna služba Hrvatskog sabora da obavi redakciju teksta ovoga Zakona prije njegove objave u "Narodnim novinama".**

2. **Ovlašćuje se Odbor za zakonodavstvo Hrvatskog sabora da prigodom utvrđivanja pročišćenog teksta Zakona o trgovačkim društvima sukladno pravilima nomotehnike, obavi redakciju teksta radi usklađenosti njegovih odredaba i konzistentnosti teksta. I ovaj zaključak donesen je većinom glasova (97 "za" i 2 "suzdržana") glas zastupnika Hrvatskog sabora.**

V.Ž.

ODGOVORI NA ZASTUPNIČKA PITANJA

BRODARSTVO

Dotacije "Dunavskom Lloydu"

U svezi sa zastupničkim pitanjem **Željka Krapljana (HDZ)** koje glasi: "Koliko je dotirano "Dunavskom Lloydu" Sisak iz proračuna Republike Hrvatske putem Ministarstva pomorstva, prometa i veza od 1993. do 2002. godine", **Ministarstvo pomorstva, prometa i veza** odgovorilo je:

"Sredstva iz državnog proračuna u periodu od 1994. do 1999. godine izdvajana su radi održavanja hladnog pogona poduzeća koje nije moglo poslovati uslijed blokade plovinih putova. Napominjemo da je 16 plovila bilo blokirano u Mađarskoj, a 18 plovila u Bugarskoj zbog nemogućnosti plovidbe hrvatskih brodova kroz teritorij SRJ i povratka u domaće luke. Ostatak flote bio je blokirano u lukama Osijek, Slavonski Brod i Sisak zbog ratnih operacija, okupacije dijela teritorija, srušenih mostova i granice s Bosnom i Hercegovinom na Savi. Tim sredstvima spriječena je likvidacija poduzeća, napuštanje brodova od strane posada i djelomično odljev kvalitetnog brodarškog kadra, s dugoročnim negativnim posljedicama po riječno brodarstvo u Republici Hrvatskoj.

U razdoblju od 1999. nadalje sredstva su ulagana uglavnom u obnovu i modernizaciju flote koja je za vrijeme blokade plovinih putova održavana samo u najnužnijem opsegu potrebnom za stajanje, i u neophodnu sanaciju poduzeća radi početka poslovanja na komercijalnim osnovama."

Dat je i tabelarni pregled dotacija, po godinama i sveukupno.

CESTOVNI PRIJEVOZ

Croatia busu izdane dozvole za međunarodne i međužupanijske linije

Na zastupničko pitanje **Ivice Tafre (HB)** u vezi sa stanjem u Croatia busu - odgovorila je **Vlada Republike Hrvatske**:

"S obzirom na svoju nadležnost i djelokrug **Ministarstvo pomorstva, prometa i veza** osigurava provođenje propisa o cestovnom prijevozu i vodi evidenciju o izdanim odobrenjima i dozvolama za obavljanje linijskog prijevoza putnika, te vozilima i vozačima.

Tvrtka Croatia bus je registrirana za obavljanje javnog cestovnog prijevoza putnika u unutarnjem i međunarodnom cestovnom prometu i ima sva potrebna odobrenja za obavljanje navedene djelatnosti.

Na temelju izdanih dozvola za linijski prijevoz putnika, Croatia bus uredno obavlja prijevoz na 35 međunarodnih i 26 međužupanijskih linija. Djelatnost obavlja s ukupno sedamdeset i jednim autobusom i ima 135 zaposlenih vozača. U obavljanju javnog cestovnog prijevoza Croatia bus posluje u skladu s propisima iz djelatnosti cestovnog prometa i do sada nisu utvrđeni nikakvi teži prekršaji.

Zbog nepravilnosti počinjenih tijekom postupka pretvorbe i privatizacije u Croatia busu, nezadovoljni radnici su, u više navrata, organizirali štrajk. Glede prava radnika koji su sudjelovali u štrajku, a vezano na propise o radu, radnici kojima su dani otkazi ugovora o radu zbog sudje-

lovanja u štrajku, mogli su zatražiti zaštitu svojih prava, najprije kod poslodavca, a zatim i pred nadležnim sudom, u rokovima previđenim odredbama članka 126. stavaka 1. i 2. Zakona o radu.

Naime, radniku se može otkazati ugovor o radu samo ako je organizirao ili sudjelovao u štrajku koji nije organiziran u skladu sa zakonom, kolektivnim ugovorom ili pravilima sindikata, ili ako za vrijeme štrajka počini neku drugu tešku povredu ugovora o radu (članak 213. stavak 3. Zakona o radu). Nadležni sud na zahtjev poslodavca odlučuje da li je štrajk organiziran i poduzet protivno zakonu (članak 215. stavak 1. Zakona o radu).

Radi utvrđivanja stanja u Croatia busu, a u vezi s postupkom pretvorbe i privatizacije, od 1995. godine do danas, **Ministarstvo unutarnjih poslova**, u suradnji s Općinskim, Županijskim i Državnim odvjetništvom Republike Hrvatske, provodi izvide kaznenih djela u tvrtki Croatia bus.

Do danas je podnijeto ukupno 7 kaznenih prijava Županijskom, odnosno Općinskom državnom odvjetništvu u Zagrebu.

Kriminalistička obrada u Croatia busu je još uvijek u tijeku, a provodi se u suradnji s Državnim odvjetništvom i Ministarstvom financija, Poreznom upravom.

Radi sređivanja stanja u Croatia busu, **Ministarstvo pravosuđa** uprave i lokalne samouprave je, sukladno svojoj nadležnosti i ovlastima, a povodom pritužbi zaposlenika i Samostalnog sindikata prometa i veza Croatia busa Zagreb, požurilo sudske postupke, te zatražilo izvješće predsjednika Županijskog, Općinskog i Trgovačkog suda u Zagrebu o sadašnjem stanju predmeta u vezi sa Croatia busom, odnosno

djelatnicima navedenog trgovačkog društva.

Iz izvješća predsjednika navedenih sudova utvrđeno je sljedeće:

Županijsko državno odvjetništvo u Zagrebu podiglo je optužnicu pred Županijskim sudom u Zagrebu, protiv I.-okrivljenog Leona Sulića, II.-okrivljenog Marka Pusica i III.-okrivljene Ružice Korenić, djelatnika Croatia busa d.d. iz Zagreba. Optužnica je zaprimljena kod ovog Suda 23. rujna 2002. godine, te je dostavljena okrivljenima koji su podnijeli prigovor na optužnicu. Nakon odluke o prigovorima, u ovom vrlo opsežnom i složenom predmetu, uslijedit će zakazivanje glavne rasprave. Spis se vodi pod brojem: K-195/02.

Općinsko državno odvjetništvo u Zagrebu podnijelo je tri zahtjeva za provođenje istražnih radnji kod Županijskog suda u Zagrebu. Povodom dva zahtjeva istražne radnje su provedene i spis je dostavljen Općinskom državnom odvjetništvu u Zagrebu na odluku, a povodom trećeg zahtjeva provedena je radnja knjigovodstvenog vještačenja, međutim zatražena je dopuna vještačenja od strane navedenog odvjetništva.

Općinsko državno odvjetništvo u Zagrebu podiglo je, 3. svibnja 2002. godine, optužnicu pred Općinskim sudom u Zagrebu, protiv I.-okrivljenog Leona Sulića i II.-okrivljenog Milana Cesareca. Sud je zatražio ispravak optužnice, te je Općinsko državno odvjetništvo u Zagrebu dostavilo Sudu ispravljenu optužnicu 18. srpnja 2002. godine.

Raspravni sudac je, 23. srpnja 2002. godine, spis uputio izvanraspravnom vijeću radi odluke o mjeri opreza koju je Državno odvjetništvo predložilo u optužnici.

Dana 17. rujna 2002. godine, Sud je donio Rješenje kojim su I.-okrivljenom Leonu Suliću naložene mjere opreza: zabrana poduzimanja poslovnih aktivnosti, zabrana obnašanja funkcije direktora u trgovačkom društvu Croatia bus d.d. i zabrana posjećivanja određenih mjesta, poslovnih prostorija navedenog trgovačkog društva. Ovo Rješenje je, povodom žalbe okrivljenika, potvrđeno od Županijskog suda u Zagrebu, 21. listopada 2002. godine.

Svojim podneskom, od 24. listopada 2002. godine, Općinsko državno odvjetništvo u Zagrebu predložilo je da se, umjesto naloženih mjera opreza, odre-

di pritvor protiv okrivljenika Leona Sulića. Povodom tog prijedloga, Sud je Rješenjem, od 8. studenoga 2002. godine, odbio prijedlog Općinskog državnog odvjetništva u Zagrebu. Protiv Rješenja podnesena je žalba.

Županijsko državno odvjetništvo u Zagrebu podnijelo je, 22. svibnja 2002. godine, Trgovačkom sudu u Zagrebu optužni prijedlog protiv Croatia busa d.d. iz Zagreba i Leona Sulića, zbog privrednog prijestupa iz Zakona o platnom prometu u zemlji.

Trgovački sud u Zagrebu je, 2. srpnja 2002. godine, donio oslobađajuću presudu na koju je Županijsko državno odvjetništvo uložilo žalbu, te je spis, 10. rujna 2002. godine, otpremljen na rješavanje Visokom trgovačkom sudu Republike Hrvatske.

U predmetu: RI - 357/02 Trgovačkog suda u Zagrebu, Sud je Rješenjem odbio prijedlog dioničara Croatia busa d.d., kao predlagatelja za određivanje privremene mjere. Po ocjeni Suda predlagatelji nisu učinili vjerojatnim postojanje svog potraživanja, jer ničim nisu dokazali da su vlasnici dionica.

Kod Trgovačkog suda u Zagrebu vodi se i postupak u predmetu broj: P-8850/02, koji je pokrenuo Hrvatski fond za privatizaciju, zastupan po Državnom odvjetništvu Republike Hrvatske, protiv tuženih: 1. Velimira Sulića iz Zagreba, 2. Ante Marijana iz Velike Gorice, 3. Stipe Radića iz Zagreba i 4. Hypo Alpe Adria Banke d.d., Zagreb. Radi se o sporu da li su, ili nisu, plaćene dionice Hrvatskom fondu za privatizaciju. Tužitelj traži utvrđenje ništavosti ugovora, a kako je sporno postoji li uopće potraživanje tužitelja, Sud je prihvatio prijedlog tužitelja i odredio vještačenje po vještaku računovodstveno-knjigovodstvene struke. Iz navedenih razloga Sud nije donosio odluku o izdavanju privremene mjere, jer se za sada za to nisu stekli zakonski uvjeti.

Na temelju svega iskazanog proizlazi da su nadležna tijela poduzimala radnje i pokretala postupke iz svoje nadležnosti, a da su nadležni sudovi s predmetima Croatia busa postupali ažurno, iako je većina postupaka još uvijek u tijeku.

U odnosu na navode o umiješanosti pojedinih dužnosnika i političara, čija se imena spominju u pitanju, Vlada Republike Hrvatske izjavljuje da nema takvih saznanja.

DRŽAVNE SLUŽBE

Zapošljavanje carinika na područjima posebne državne skrbi

Na zastupničko pitanje **Željka Krapljana (HDZ)** u vezi s **prijemom carinika u Carinsku ispostavu III, Hrvatska Kostajnica** - odgovorila je **Vlada Republike Hrvatske**:

”Ministarstvo financija je, na temelju članka 80. stavka 3. i članka 16. stavka 1. Zakona o državnim službenicima i namještenicima (Narodne novine, broj 27/2001), raspisalo natječaj za prijam u državnu službu na određeno vrijeme vježbenika I, II. i III. vrste, i to za:

1. Carinarnicu Zagreb

za vježbenike I. vrste — 16 mjeseci 10 izvršitelja pravne struke; 5 izvršitelja ekonomske struke; 2 izvršitelja tehnološke, prirodoslovno-matematičke ili druge tehničke struke;

2. Carinsku ispostavu Hrvatska Kostajnica za vježbenike II vrste — 14 mjeseci 4 izvršitelja ekonomske, upravne, tehničke ili kriminalističke struke; za vježbenike III vrste — 12 mjeseci 8 izvršitelja ekonomske, upravne, tehničke struke ili gimnazija, završena srednja škola u četverogodišnjem trajanju;

3. Carinsku ispostavu Hrvatska Kostajnica, Carinski odjeljak I Dvor na Uni za vježbenike III vrste - 12 mjeseci 7 izvršitelja ekonomske, upravne, tehničke struke ili gimnazija, završena srednja škola u četverogodišnjem trajanju;

4. Carinsku ispostavu Hrvatska Kostajnica, Carinski odjeljak I Hrvatska Dubica za vježbenike III vrste - 12 mjeseci 5 izvršitelja ekonomske, upravne, tehničke struke ili gimnazija, završena srednja škola u četverogodišnjem trajanju;

5. Carinsku ispostavu Hrvatska Kostajnica, Carinski odjeljak I Volinja za vježbenike III. vrste - 12 mjeseci 7 izvršitelja ekonomske, upravne, tehničke struke ili gimnazija, završena srednja škola u četverogodišnjem trajanju.

Natječaj je objavljen u Večernjem listu, od 26. i 27. ožujka 2003. godine i u Narodnim novinama, od 2. travnja 2003. godine.

DRŽAVNI SUSTAV**Funkcioniranje pravne države**

Zastupnica **Zdenka Babić-Petričević (HDZ)** postavila je zastupničko pitanje u vezi s **funkcioniranjem pravne države**:

"Izjava gospodina predsjednika hrvatske Vlade, nakon nepravdne presude gospodinu generalu Norcu i gospođkim optuženicima u Rijeci, je sljedeća: "Republika Hrvatska je, ne samo demokratska, nego i pravna država. Oспорavanje te presude mora biti u sudnici, a ne na ulici." S obzirom da su gospodinu predsjedniku hrvatske Vlade i gospodinu zamjeniku predsjednika hrvatske Vlade puna usta pravne države, pitam: Da li je dokaz o pravnoj državi, to što godinu i 8 mjeseci traje agonija hrvatskih policajaca na Markovu trgu i to što su neopravdano optuženi i otpušteni ostali hrvatski policajci u Hrvatskoj? Jedan primjer, u ime Republike Hrvatske, Općinski sud u Vukovaru, po sutkinji Jovanki Mihajljević, presudio je gospodinu Hrvoju Sikiću, da je neosuđivan i da se ne vodi drugi kazneni postupak. Iako ispunjava sve ostale uvjete i dalje je bez posla. Da li se pravna država, gospodine zamjeniče predsjednika hrvatske Vlade, sastoji u deložaciji na području Korenice, bez da se osigura zbrinjavanje ljudi? Ostavili ste ih bez krova nad glavom. Ne kršite li Ustav Republike Hrvatske i Povelju Ujedinjenih naroda o pravima čovjeka? Da li je dokaz o pravnoj državi, ili dokazujete vašu snagu, kada ukidate 631. postrojbu Hrvatske vojske i zatvarate vojarnu u Imotskom? Na taj se način odužujete poginulim vitezovima hrvatskoga kraja i njihovim obiteljima.

Da li je dokaz o pravnoj državi, ili vašoj snazi, kada Hrvati u iseljeništvu dobivaju rješenja bez obrazloženja, kojima se odbija nadoknada štete za srušene i oštećene kuće u vrijeme velikosrpske agresije? Ovo je samo nekoliko vidova, odnosno primjera, pa evo, molim zamjenika predsjednika hrvatske Vlade da mi odgovori, što to znači za njih pravna država?"

Na navedeno zastupničko pitanje, **Vlada Republike Hrvatske** daje sljedeći odgovor:

"Pravna država je primjena zakona i propisa na sve građane Republike Hrvatske, kao i poštivanje odluka institucija koje te odluke donose.

Vlada Republike Hrvatske ne želi komentirati političke aspekte navedenog zastupničkog pitanja, jer zastupnica ima pravo iznositi svoje prosudbe o pojedinim odlukama i događajima i kada je potpuno u krivu.

DRŽAVNI PRORAČUN**Izdaci za službena putovanja u inozemstvo**

Na zastupničko pitanje **Joze Radoša (LIBRA)** u vezi s **primjenom Uredbe o izdacima za službena putovanja u inozemstvo koji se korisnicima državnog proračuna priznaju u materijalne troškove** odgovorila je **Vlada Republike Hrvatske**:

"Uvidom u dokumentaciju koju su Vladi Republike Hrvatske dostavila sva ministarstva, državne upravne organizacije i uredi Vlade Republike Hrvatske utvrđeno je, da je obračun i isplata dnevnica izvršena na temelju priložene dokumentacije uz putni nalog, na način da se dnevnice na službenom putovanju isplaćuju u visini od 20%, odnosno umanjene za 80%, ako je osobi na službenom putovanju u inozemstvo osigurana besplatna hrana, dok se dnevica obračunava u 100%-tnom iznosu, ako nije osigurana besplatna hrana, što je u skladu sa člankom 6. stavkom 1. navedene Uredbe.

Iz pregleda službenih putovanja (u prvitu dat je pregled svih korisnika državnog proračuna) u inozemstvo i isplaćenih sredstava za inozemne dnevnice, u razdoblju od 2000. do 2002. godine, koji se proračunskim korisnicima priznaju u materijalne troškove, vidljivo je da je u tom razdoblju bilo 69.390,26 dnevnica za koje je isplaćeno 29.381.304,18 kuna.

ENERGETIKA**Opskrba Petrokemije plinom**

Na zastupničko pitanje **Marijane Petir (HSS)** o **energetskoj bilanci te hoće li Petrokemiji, unatoč ugovoru koji Petrokemija ima predzadnja za iskašćanje plina, biti smanjene dostave plina i obustavljena ili će se ipak iznaći rješenje?**

Ministarstvo gospodarstva dalo je odgovor:

"Vežano uz izravno pitanje navodimo da tijekom svibnja nije bilo smanjivanja isporuke plina Petrokemiji, osim što je zbog tehničkih razloga (kvar na postrojenju) u nekoliko navrata Petrokemija sama smanjila preuzetu količinu plina.

Glede same energetske bilance treba naglasiti da niti Petrokemija niti Hrvatska elektroprivreda neće moći dobiti one količine plina, gledano u kumulativu kroz cijelu 2003. godinu, koje su predviđjele u svojim poslovnim planovima. Razlog tome je činjenica da nema dovoljno plina za podmirenje svih potreba. Za Petrokemiju je u 2003. godini predviđena isporuka cca 422 milijuna prostornih metara plina, što, prema navodima Uprave, omogućuje proizvodnju od 877.000 tona gnojiva.

No, vrlo je vjerojatno da će u prosincu 2003. i siječnju 2004. doći do povremenih redukcija u isporuci plina, zbog vršnih opterećenja koja se u sustavu javljaju za vrijeme niskih temperatura. Informacije radi navodimo da distribucijska potrošnja iznosi cca 1,24 milijardi prostornih metara plina, a da je za Hrvatsku elektroprivredu - predviđeno cca 533,5 milijuna prostornih metara plina što je značajno manje od količine koja je specificirana u HEP-ovom ugovoru s INOM. Uprava Petrokemije je upoznata s problematikom opskrbe plina i s tim u svezi izrađuje plan poslovanja temeljen na prethodno navedenoj proizvodnji gnojiva.

Bez obzira na sve rečeno Ministarstvo gospodarstva će pratiti razvitak događaja glede isporuke plina, te ako bude potrebno, razmotriti donošenje odluke kakva je donesena tijekom prethodne zime, kad je Petrokemiji zapravo dat prioritet u opskrbi u odnosu na Hrvatsku elektroprivredu. No, sada treba uzeti u obzir i vrlo nepovoljnu hidrološku situaciju, koja je nastala zbog dugotrajne suše i koja otežava proizvodnju električne energije. Stoga će svaka buduća odluka biti rezultat sagledavanja cjelovite problematike i ocjene što je najbolje rješenje u danom trenutku. Poteškoće u opskrbi su moguće sve dok se ne realizira projekt dovođenja plina iz sjevernog Jadrana do Karlovca. Ovih dana je na javnu raspravu upućena studija vežana uz zaštitu okoliša za plinovod Pula - Karlovac, a nakon njenog usvajanja započet će realizacija projekta. Očekuje

se da će plinovod biti dovršen do kraja 2005. godine.

Ne čekajući realizaciju prethodno navedenog projekta poduzimaju se i neke druge mjere glede poboljšanja opskrbe plinom kao što su povećanje uvoza plina te povećanje domaće proizvodnje. Poduzimaju se također i mjere glede povećanja kapaciteta skladišta plina, što posebice može doći do izražaja u zimskim mjesecima.

GOSPODARSTVO

Fiskalna i monetarna politika 2000 - 2003. godine

Dario Vukić (HDZ) postavio je zastupničko pitanje u vezi s **monetarnom i fiskalnom politikom te integracijom Republike Hrvatske u svjetske gospodarske okove.**

Na navedeno zastupničko pitanje, **Vlada Republike Hrvatske**, kao odgovor dostavlja cjelovitu analizu rezultata provođenja fiskalne i monetarne politike u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2000. do 2003. godine, koja je sačinjena u Ministarstvu financija. Mi donosimo samo neke naznake iz odgovora Vlade.

I) ZATEČENO STANJE

Recesija u 1999. godini; pad industrijske proizvodnje i stagnacija investicija

Ekspanzija javne potrošnje izvan kontrole fiskalnih vlasti, sve lošija struktura javne potrošnje, lančani efekt neplaćenih dospjelih potraživanja, smanjenje osobne potrošnje i investicija, kao i pad inozemne potražnje glavnih trgovinskih partnera za hrvatskih proizvodima rezultirali su ulaskom hrvatskog gospodarstva u recesiju. Realno smanjenje BDP-a u 1999. godini u odnosu na prethodnu iznosilo je 0,9%.

Intervencije države u saniranju, restrukturiranju i održavanju na životu pojedinih tvrtki i sektora gospodarskih djelatnosti onemogućile su tržišnu regulaciju ulaska i izlaska poduzeća sa tržišta prolongirajući aktiviranje stečajnih postupaka i povećavajući pritisak na tekuće rashode proračuna i povećavanje dugovanja. U 1999. godini nastavlja se trend smanjivanja bruto investicija, koje su u istoj godini u odnosu na prethodnu smanjene za 6 %.

Opća klima rizičnosti u poslovanju - visoka cijena kapitala, rizici uslijed nelikvidnosti, rast troškova rada

Monetarna politika je kroz 1999. i na početku 2000. godine obilježena stagnacijom monetarnih i kreditnih agregata odražavajući na taj način stagnaciju ekonomskih aktivnosti. Pod utjecajem tzv. "druge bankarske krize" banke povećavaju kamatne marže. Dodatni rizici utječu na rast aktivnih kamatnih stopa koje u 1999. godini iznose i do 16 %. Istodobno, poslovni sektor je suočen sa naglim realnim porastom plaća od 20 %.

Vanjska neravnoteža; potencijal slabljenja tečaja nacionalne valute i ugrožavanja postignutih rezultata Stabilizacijske politike u prvoj polovici 90tih godina

Iako je deficit tekućeg računa bilance plaćanja u 1999., u iznosu od 7 % BDP-a, smanjen u odnosu na 1997. godinu za pet postotnih poena, na navedenoj razini ovaj pokazatelj signalizira neodrživost hrvatske pozicije u međunarodnoj razmjeni dobara i usluga. Visoka razina deficita tekućeg računa bilance plaćanja utječe na percepciju međunarodnih financijskih institucija povezujući zemlju sa visokim financijskim rizicima poslovanja.

Gospodarski rast ovisi o: održavanju makroekonomske stabilnosti (cijena i tečaja) kao predvidivog okvira za poslovanje i srednjoročno planiranje poslovnog sektora; mjerama ekonomske politike koje idu u smjeru stvaranja uvjeta poslovanja koji su usporedivi sa uvjetima u naprednijim zemljama okruženja (daljnje smanjenje kamatnih stopa i kontrola rasta jediničnih troškova rada); podizanju kvalitete ljudskih resursa (ulaganje u sustav obrazovanja, promoviranje međunarodne suradnje kao i suradnje između poslovnog sektora i znanstveno istraživačkih institucija, razvoj nacionalnog sustava inoviranja); uklanjanju barijera ulaska na strana tržišta (članstvom u CEFTA-i i daljnjim napretkom u približavanju članstvu u EU, kao i razvijanjem bilateralnih odnosa globalno) te sistematičnom podrškom izvozu (preko financijskih fondova HBOR-a namijenjenih pripremi i financiranju izvoza kao i drugim oblicima infrastrukturne i financijske podrške koju država pruža razvoju poduzeća s izvoznim programom); uklanjanju barijera ulaska stranih investitora na hrvatsko tržište; diferencijacijom nacionalnih lokacijskih prednosti za dolazak stranih investitora u odnosu na zemlje u okruženju, pozicioniranje u ulogu regionalnog logističkog centra za ulazak stranih

investitora u regije Jugoistočne te Središnje i Istočne Europe; sređivanju imovinsko-pravnih odnosa kao i adekvatna pravna zaštita gospodarskih aktivnosti, te održavanju stabilnog kontinuiranog rasta domaće potrošnje (posebice u kontekstu stagnacije i prolongiranog gospodarskog oporavka eurozone posebice ključnih vanjskotrgovinskih partnera Hrvatske poput Njemačke, Italije, te turbulentnosti globalnih gospodarskih tijekova).

LOKALNA SAMOUPRAVA

Izmjenom Zakona protiv devastacije prostora

Na zastupničko pitanje **Lucije Debeljuh (SDP)** u vezi s **devastacijom prostora, posebno građevinskih zona u jedinicama lokalne samouprave**, odgovorila je **Vlada Republike Hrvatske**:

"Donošenjem Zakona o prostornom uređenju 1994. godine, prvi puta je dano pravo i obveza novim jedinicama lokalne samouprave da upravljaju i gospodare svojim prostorom, da ga uređuju, ali i štite kao opće i ograničeno nacionalno dobro.

Rješavanju ove zahtjevne zadaće nisu podjednako pristupili svi gradovi i općine, unatoč svojih zakonskih obveza i to iz različitih razloga, a što je dovelo do današnjeg izrazito nezadovoljavajućeg stanja, i to naročito u velikim gradovima, te na jadranskom području.

Takvo stanje nije uzrokovano samo nedostatkom odgovarajućih prostorno planskih dokumenata i regulative koja uređuje ova pitanja, već je rezultat znatno širih utjecaja svih segmenata društvenog razvoja (gospodarskog, sociološkog, kulturnog, političkog i dr.).

Vlada Republike Hrvatske je, s tim u vezi, utvrdila konačni prijedlog zakona o prostornom uređenju, koji je upućen u saborsku proceduru na drugo čitanje, a kojim su se izmijenili i dopunili oni dijelovi važećeg Zakona koji kroz desetogodišnju primjenu nisu dali zadovoljavajuće rezultate (obvezno detaljnije planiranje radi racionalnog korištenja prostora, te utjecaja javnosti u donošenju tih dokumenata, uređenje građevinskog zemljišta, posebna zaštita obalnog i otočnog područja Jadrana)".

MEĐUDRŽAVNI ODNOSI**Primjena Sporazuma o pograničnom prometu i suradnji sa Slovenijom**

Na zastupničko pitanje mr.sc. **Nevia Šetića (HDZ)** u vezi s **produljenjem roka važenja Dogovora o privremenom režimu implementacije Sporazuma između Republike Hrvatske i Republike Slovenije o pograničnom prometu i suradnji** - odgovorila je **Vlada Republike Hrvatske**:

”Sporazum između Republike Hrvatske i Republike Slovenije o pograničnom prometu i suradnji (u daljnjem tekstu: SOPS), potpisan je u Ljubljani, 28. travnja 1997. godine. Hrvatski sabor ga je ratificirao 19. rujna 1997. godine (Narodne novine, Međunarodni ugovori, broj 15/97), a slovenski Državni zbor donio je Zakon o njegovoj ratifikaciji tek 19. srpnja 2001. godine, zbog odbijanja dijela slovenskih političkih snaga da se ovaj ugovor stavi u funkciju bez prethodno utvrđene državne granice (SOPS je slovenska strana uputila na ocjenu sukladnosti sa slovenskim Ustavom, koja je bila pozitivna). Razmjenom nota o ispunjenju unutarnjo-pravnih uvjeta za njegovo stupanje na snagu, SOPS je postao pravno važeći 5. rujna 2001. godine.

Tim je ugovorom predviđeno uređenje niza pitanja vezanih uz svakodnevni život stanovnika (ponajprije je to olakšavanje prijelaza granice stanovnicima koji su svakodnevno zbog imovine, rada, školovanja ili sličnih razloga upućeni na drugu stranu), u pograničnim područjima s obje strane hrvatsko-slovenske državne granice.

Pogranično područje na kopnu, prema SOPS-u, obuhvaća pojas prosječne širine 5 km od granične crte, odnosno maksimalno 10 km s jedne i druge strane granice, a precizno je definiran popisima naselja u Republici Hrvatskoj i Republici Sloveniji (navedeni su u prilogama A i B tog ugovora). U Republici Hrvatskoj SOPS-om je obuhvaćeno 7 županija (područja županija samo su dijelom obuhvaćena), 11 gradova (4 cijele gradske općine i 7 dijelom), 39 općina (32 cijele i 7 dijelom) te oko 950 naselja s više od 200.000 ljudi. Ukupno se radi od oko 500.000 ljudi s obje strane državne granice.

Pogranično područje na moru, prema ovom Sporazumu, čini morski prostor pod suverenostu svake strane, koji se nalazi uz zapadnu obalu Istre, sjeverno od 45° 10' paralele sjeverne zemljopisne širine, od vanjskog ruba teritorijalnog mora Republike Hrvatske gdje ta paralela dodiruje kopno zapadne obale Istre (Grgatov rt Puntana). Pritom je područje pograničnog morskog ribolova ograničeno na teritorijalno more svake ugovorne stranke u okviru pograničnog područja na moru.

Broj ribarskih brodova i brodica, koje mogu svakodnevno obavljati ribolov na pograničnom području susjedne države, određenje također SOPS-om (članak 49.), po načelu uzajamnosti i to: pet ribarskih brodova ili brodica za ribolov s pridnenom povlačnom mrežom kočom i dvadeset brodica za ribolov s mrežom stajaćicom za svaku državu. Navedem brodovi moraju biti upisani u registar ribarskih brodova i brodica u pristaništima na pograničnim područjima dviju država.

SOPS-om je predviđeno da o ribolovnim sredstvima, na području na moru određenom njime, odnosno odgovarajućim dozvolama za ribolov, odlučuje Stalna mješovita komisija na prijedlog posebne stručne skupine (članak 48. i članak 50.). Stoga je Stalna mješovita komisija osnovala Potkomisiju za ribarstvo, koja je sastavljena od predstavnika nadležnih resora obje strane, te od predstavnika ceha.

Dakle, postupak izdavanja dozvola, kao i sam način obavljanja ribolova, stvar su dogovora i tu je prostor za rad Potkomisije za ribolov, jer se ribolov u području svake države obavlja po propisima te države (članak 47, točka 3). Tako su dogovoreni postupci u svezi s gospodarskim ribolovom na moru, te je, osim već propisanog broja brodova, dogovorena dozvoljena kvota za izlov ribe za svaku državu, pri čemu kvota ulova za ribolov pridnenom povlačnom mrežom kočom iznosi 50 t ribe i drugih morskih organizama godišnje, te također 50 t ribe i drugih morskih organizama godišnje za ribolov upotrebom mreža stajaćica. Dogovoreno je da će se izdavati tzv. bianco dozvole za ribolov, kojima će raspolagati druga ugovorna stranka, sukladno svojim propisima i potrebama. Objе strane će, uz dozvole, izdavati i očevidnike koje ribari moraju dnevno popunjavati. Dozvole vri-

jede za tekuću kalendarsku godinu, odnosno do izlova za tu godinu dogovorene godišnje kvote. U slučaju prijevremenog izlova godišnje kvote, dozvole se vraćaju državi koja ih je izdala.

Prostor za dogovor i nove ideje otvara i članak 52. u kojem se govori o suradnji u širenju i razvoju marikulture, a pozitivno je dostignuće svakako odredba članka 51. koja govori o uvozu ribe, oslobađanju od carina i drugih uvoznih davanja, što je također potrebno dodatno precizirati.

Iako je iz navedenog sasvim jasno da su dvije države, po načelu uzajamnosti, utvrdile broj brodova za svaku od njih koji će dnevno loviti u tom području na moru, što podrazumijeva da naknadnih dogovora nema, istarski ribari suprotstavili su se primjeni tog dijela SOPS-a tvrdeći da, ukoliko oni ne ribare na drugoj strani, na to nemaju pravo niti slovenski ribari. Sporazum se, međutim, ne može proizvoljno tumačiti i ne primjenjivati u cjelini, odnosno nije moguće dio iz njega uzeti, a drugi dio odbaciti, a pogotovo to nije, niti može biti, prepušteno volji ribara ili drugih pojedinaca. Valja naglasiti da su uzajamnost utvrdile države potpisom i ratifikacijom ugovora, što vrijedi i za sve ostale odredbe SOPS-a, a ne ribari i stoga bi, barem oni kojima je to zbog blizine slovenskog mora ekonomski isplativo, trebali iskoristiti mogućnost ribarenja u slovenskom moru.

Vežano uz jasno iskazano nezadovoljstvo ribara (od samog početka implementacije SOPS-a), kojem je očito u podtekstu nedefinirana granična crta, valja reći da se ovim Sporazumom ona ni na koji način ne određuje niti prejudicira. Dok se ugovor o državnoj granici ne potpiše, ratificira i stupi na snagu, na moru se primjenjuje privremeno razgraničenje sukladno sa člankom 15. Konvencije UN o pravu mora (tj. crta sredine u Piranskom zaljevu i njezin nastavak prema granici s Italijom). Hrvatska nadležna tijela to znaju i toga se pridržavaju. Problem je što slovenska strana na prihvaća tzv. crtu sredine niti kao privremeno rješenje.

S obzirom na to da je tijekom srpnja, i posebice kolovoza 2002. godine započelo zaoštavanje pitanja, kako granice na moru između dviju država, tako i ”ribarski rat”, koji je prijetio eskalacijom i izmicanjem kontroli, u smirivanje situacije uključili su se i ministri vanjskih poslova dogovorivši da se pokuša, u okviru Sporazuma o pograničnom pro-

metu i suradnji, pronaći rješenje za smirenje incidenata.

U svezi s time, sastali su se supredsjedatelji Stalne mješovite komisije i Potkomisije za ribarstvo u Mokricama, 14. kolovoza 2002. godine, kako bi pokušali pronaći kratkoročna i dugoročnija rješenja za ribarenje. Hrvatska je strana zahtijevala da se incidenti, koji su se u hrvatskoj javnosti doživljavali kao inscenirana provokacija i izazivanje s namjerom da se riješi granica na moru, a ne sprovede ribolov sukladno SOPS-u, moraju trenutno zaustaviti. Slovenska strana se složila da se situacija mora umiriti, ali je inzistirala na provedbi SOPS-a i u dijelu gospodarskog ribolova.

Ponuđene hrvatske opcije bile su da se izbjegavaju sve aktivnosti u prostoru gdje nije granica definirana (dakle, ribolov u spornom području) ili da se čvrsto dogovori određeni režim koji bi zamijenio različito tumačenje gdje je trenutno razgraničenje na moru (hrvatska je strana zastupala opciju crtu sredine sukladno sa člankom 15. Konvencije UN-a o pravu mora, tj. po crti Az 318, a slovenska je strana inzistirala na tzv. policijskoj liniji Az 285). Slovenska strana je otvorila i treću opciju da u spornom prostoru ribare svi (dakle i hrvatski i slovenski ribari), bez prisutnosti policije ukazujući na egzistencijalni problem svojih ribara. Na tom je sastanku ipak postignuto približavanje oko dozvola za ribarenje, sukladno s odredbama SOPS-a i kontroli ulova, te su, na potom održanom sastanku Potkomisije za ribarstvo, utvrđeni svi potrebni postupci i usklađeni obrasci dozvola i očevidnika kojima će se pratiti ribolov. No, unatoč tim dogovorima "ribarski rat" na moru se nastavio.

Hrvatska strana je od početka ove godine za prostor privremenog režima uvela monitoring kojeg provodi Institut za oceanografiju i ribarstvo iz Splita i čiji će rezultati omogućiti da se dobiju i znanstvene podloge za određivanje kvota ulova.

Budući da je operacionalizacija Dogovora, odnosno implementacija privremenog ribolovnog režima ipak smanjila napetost i omogućila relativno nepromijenjene uvjete ribarenja, što je donekle umirilo hrvatske ribare, a s namjerom da se pokuša u mirnim uvjetima pronaći rješenje koje bi osiguralo provedbu SOPS-a i na moru, taj je privremeni ribolovni režim dosad produžen dva puta, i to prvi

puta za razdoblje od 3. siječnja do 3. travnja 2003. godine, a drugi puta od 3. travnja do 3. srpnja 2003. godine.

Veliki problem predstavlja i to što hrvatski ribari dosad nisu preuzeli dozvole za ribolov (prve, koje su im upućene na kućne adrese su vratili, a druge nisu nikada podigli), sukladno Dogovoru, odnosno Kodeksu ponašanja ribara, već su nastavili obavljati ribolov kao prije. Slovenska strana je više puta do sada upozoravala na nepodizanje dozvola, ukazujući da bi to mogao biti problem, ukoliko (a najavljeni su već u lipnju ove godine), u kontrolu provedbe SOPS-a na moru, odnosno Kodeksa ponašanja ribara, dođu europski inspektori. Naime, slovenska strana je SOPS i njegov granični režim, pa tako i Kodeks ponašanja ribara, "prijavila" EU te se očekuje i EU kontrola njegova provođenja, budući da Sporazum ulazi u sustav EU zakonodavstva o vanjskoj europskoj granici - stoji u opširnom odgovoru.

MIROVINSKO OSIGURANJE

Presude zbog "šutnje administracije"

Na zastupničko pitanje **Damira Kajina (IDS) o isplati mirovina za 1997-1998. godinu odgovorilo je Ministarstvo rada i socijalne skrbi:**

"Poznato nam je da je donošenju Odluke Ustavnog suda od 12. svibnja 1998. prethodilo stanje u kojem je Vlada RH, počevši od rujna 1993. do 1995. godine, donijela niz uredbi u okviru Stabilizacijskog programa i s tim se uredbama ograničava ukupna mjesečna masa sredstava za isplatu mirovina, pa se mirovine nisu usklađivale s punim porastom plaća svih zaposlenih prema tada važećim propisima, već u okvirima raspoložive mase sredstava za te namjene.

Slijedom donijetih uredbi Vlade Republike Hrvatske, u veljači 1997. godine donijet je Zakon o usklađivanju mirovina i drugih novčanih primanja iz mirovinskog i invalidskog osiguranja, te upravljanju fondovima mirovinskog i invalidskog osiguranja (Narodne novine, 20/97, u daljnjem tekstu: Zakon o usklađivanju mirovina) kojim je bilo uređeno da se za razdoblje od 1. veljače 1995. do 31. pro-

sinca 1996. mirovine usklađuju prema kretanju nominalnih plaća svih zaposlenih u Republici Hrvatskoj, a da se od 1. siječnja 1997. mirovine usklađuju svakih šest mjeseci prema kretanju troškova života u prethodnih šest mjeseci. Na temelju odluka republičkih mirovinskih fondova mirovine su za razdoblje od 1. veljače 1995. do 31. prosinca 1996. usklađene prema kretanju plaća zaposlenih, a od 1. siječnja 1997. do 30. lipnja 1998. usklađene prema kretanju troškova života.

Međutim, Odlukom Ustavnog suda od 12. svibnja 1998. (Narodne novine, 69/98) ukinute su i prestale su važiti od 14. svibnja 1998. sve odredbe Zakona o usklađivanju mirovina koje su se odnosile na usklađivanje mirovina i drugih mirovinskih primanja.

Radi utvrđivanja pravnih posljedica Odluke Ustavnog suda od 12. svibnja 1998. kojom su ukinute navedene odredbe Zakona o usklađivanju mirovina, važno je imati na umu tumačenje te Odluke koje je dao sam Ustavni sud u svome Rješenju od 19. prosinca 2001., objavljenom u "Narodnim novinama", broj 3/02. Ustavni sud, naime, nije prihvatio prijedloge za pokretanje postupka za ocjenu suglasnosti s Ustavom Republike Hrvatske Zakona o povećanju mirovina radi otklanjanja razlika u razini mirovina ostvarenih u različitim razdobljima (Narodne novine, 127/00, u daljnjem tekstu: Zakon o povećanju mirovina). U obrazloženju toga Rješenja Ustavni sud utvrđuje:

Kako je ukidanjem pojedinih odredbi Zakona o usklađivanju mirovina nastala pravna praznina i osnova za buduće usklađivanje mirovina, ta je pravna praznina otklonjena donošenjem Zakona o prenošenju sredstava državnog proračuna fondovima mirovinskog i invalidskog osiguranja, te usklađivanju mirovina (Narodne novine, 102/98) i donošenjem Zakona o povećanju mirovina.

Na osnovi Zakona o prenošenju sredstava državnog proračuna fondovima mirovinskog i invalidskog osiguranja, te usklađivanju mirovina, korisnicima koji su pravo na mirovinu ostvarili do 30. lipnja 1998. isplaćuje se dodatak uz mirovinu, koji čini 100,00 kn i 6% od svote mirovine koja je korisniku isplaćena za lipanj 1998. godine, a od 1. srpnja 1998. mirovine i druga primanja iz mirovinskog i invalidskog osiguranja usklađe-

ni su za polovicu rasta troškova života i polovicu rasta prosječnih bruto plaća svih zaposlenih u Republici Hrvatskoj u prethodnom polugodištu. Protiv ovoga Zakona podnesen je prijedlog za ocjenu ustavnosti, a Ustavni sud isti nije prihvatio (Rješenje Ustavnog suda od 23. prosinca 1998., Narodne novine, 7/99). Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o mirovinskom osiguranju (Narodne novine, 147/02) nastavljena je isplata toga dodatka uz mirovinu njegovim korisnicima i nakon 1. siječnja 2003.

Prema Zakonu o povećanju mirovina iz 2000. godine, mirovine ostvarene do 31. prosinca 1998. povećane su od 1. siječnja 2001. u rasponu od 0,5% do 20% ovisno o godini ostvarivanja prava na mirovinu i posljednjoj godini iz koje je uzeta u obzir plaća za utvrđivanje mirovinske osnovice od koje je određena mirovina.

Posebno valja naglasiti da je u članku 1. Zakona o povećanju mirovina utvrđeno da se time "izvršava Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske od 12. svibnja 1998. u skladu s gospodarskim mogućnostima Republike Hrvatske."

U svezi sa dijelom zastupničkog pitanja u kojem se zaključuje da je Upravni sud Republike Hrvatske pozitivno riješio određeni broj tužbi korisnika mirovine u vezi s izvršenjem Odluke Ustavnog suda Republike Hrvatske od 12. svibnja 1998. ističemo da se radi o tužbama zbog tzv. "šutnje administracije". Naime "šutnja administracije" označava ponašanje nadležnog tijela, koje ne donosi drugostupanjska rješenja u povodu žalbi, pa se snagom zakona traži od Upravnog suda da naredi nadležnom tijelu donošenje rješenja o žalbi i o podnijetom zahtjevu (članak 26. Zakona o upravnim sporovima).

U povodu ovih tužbi Upravni sud donosi presude kojima se formalno prihvaća zahtjev iz tužbi u upravnom sporu i kojima se, u ovom slučaju, obvezuje Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje (u daljnjem tekstu: Zavod) da donese rješenje o žalbi i zahtjevu korisnika, ali pri tom ne prejudicirajući samu odluku Zavoda, tj. ne ulazeći u to, da Zavod ima donijeti pozitivno ili negativno rješenje. Pri tom se Upravni sud u svojim presudama poziva na primjenu naprijed komentiranog Zakona o povećanju mirovina radi otklanjanja razlika u razini mirovina ostvarenih u različitim razdobljima, kojim se izvršava Odluka Ustavnog suda od 12. svibnja 1998.

Zavod postupa po presudama Upravnog suda Republike Hrvatske, a hoće li rješenje Zavoda biti pozitivno ili negativno ovisi o činjenicama i okolnostima koje se utvrde u upravnom postupku.

OBRAZOVANJE

Mjere za bolju javnu kontrolu

Zastupničko pitanje **Joze Radoša (LIBRA)** glasi: "S kakvim oblicima korupcije se susreće Ministarstvo prosvjete i športa? Jesu li predložene i usvojene mjere za omogućavanje bolje javne kontrole radi suzbijanja korupcije u školstvu?"

Ministarstvo prosvjete i športa dalo je slijedeći odgovor:

"Točkom 6. Akcijskog plana Nacionalnog programa za borbu protiv korupcije navedena je osobita osjetljivost i opasnost od pojavnog oblika korupcije u području školstva, ocijenjeno da se u tom području umnožavaju javne optužbe za korupciju te obvezano Ministarstvo prosvjete i športa da utvrdi prijedlog mjera koje će omogućiti bolju javnu kontrolu, pri čemu izbor oblika mjera treba prepuštiti autonomnim odlukama struke i inzistirati da se predložene mjere provedu.

U utvrđivanju mjera u skladu s navedenom točkom Akcijskog plana Nacionalnog programa za borbu protiv korupcije Ministarstvo prosvjete i športa opredijelilo se za mjere na dvije razine: za mjere u školskom zakonodavstvu i za mjere u okviru godišnjeg programa rada Prosvjetne inspekcije u skladu sa Zakonom o prosvjetnoj inspekciji.

U okviru propisa kojima se regulira djelatnost obrazovanja Ministarstvo je, između ostalog, utvrdilo rješenja kojima se sprječava sukob interesa, pa je primjerice u Zakonu o udžbenicima za osnovnu i srednju školu utvrđeno rješenje prema kojem članom stručnog povjerenstva koje ocjenjuje udžbenik ne može biti službenik niti autor udžbenika koji je odobren ili se odobrava za uporabu u istoj vrsti škole. Istodobno, podzakonskim propisima iz područja prosvjete propisano je da članom povjerenstva koje utvrđuje ispunjenost uvjeta za izvođenje programa srednjoškolskog obrazovanja odraslih ne može biti službenik Ministarstva prosvjete i športa niti zaposlenik pravne osobe koja izvodi programe toga obrazovanja.

Iz strukture objavljenih inspeksijskih pregleda u školskim i drugim ustanovama vidljivo je da je njihov ukupan broj 3091. U podnescima koje je u navedenom razdoblju zaprimila prosvjetna inspekcija nije bilo neposrednih prijava o davanju ili primanju mita ili o nekom drugom kaznenom djelu pod kojima se podrazumijeva korupcija. Prosvjetna inspekcija nije u navedenom razdoblju dobivala ni dokaze o oblicima korupcije. U nekim slučajevima, prosvjetna inspekcija je zaprimala, u pravilu anonimne predstavke u kojima se tek nagoviještala, bez podataka o imenima i konkretnih dokaza, mogućnost podmićivanja, i to u slijedećim slučajevima: izbor ponuda za iznajmljivanje prostora i opreme; angažiranje obrtnika za pružanje usluga fotografiranja učenika; izbor agencija za organizaciju maturalnih izleta i ekskurzija; privatno davanje instrukcija učeniku iste škole; angažiranje umjetnika i ansambla za predstave; kod upisa i ocjenjivanja učenika; pri izboru udžbenika.

PRIVATIZACIJA STANOVA

Priznavanje prava na otkup

Na zastupničko pitanje **Krunoslava Gašparića (HB)** u vezi s priznavanjem prava Vukovarcima na otkup stana - odgovorila je **Vlada Republike Hrvatske**:

"U tranzicijskim procesima privatizacije u svim nekadašnjim socijalističkim zemljama, suština privatizacije je transformirati društveno vlasništvo, što nije istoznačno pružanju mogućnosti određenim kategorijama da pod povoljnim uvjetima steknu to vlasništvo koje, između ostalog, obuhvaća i vlasništvo nekretnina, pa tako i bivših društvenih stanova. To što se stan u nekadašnjem društvenom vlasništvu koristio prvenstveno kroz institut stanarskog prava, karakteristika je bivšeg sustava.

Slijedom spomenute privatizacije, odredbama Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo (u daljnjem tekstu: Zakon o prodaji stanova), bila je predviđena mogućnost kupnje stana za osobe koje su na stanu u društvenom vlasništvu stekle stanarsko pravo. Mogućnost te kupnje bila je vezana uz

određeni rok koji je bio prekluzivan. Rok za podnošenje zahtjeva za kupnju stana, prema odredbama citiranog Zakona, bio je 31. prosinac 1995. godine. Iznimno od toga roka, s obzirom na privremenu okupaciju područja hrvatskog Podunavlja, rok za podnošenje zahtjeva na tom području bio je, Odlukom Vlade Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 103/95 i 111/96), produljen do 31. prosinca 1997. godine. Međutim, prije isteka tog roka, ta ista Vlada Republike Hrvatske donijela je Odluku (Narodne novine, broj 119/97), o ranijem prekidu navedenog roka, pa je isti prestao važiti 7. studenog 1997. godine. Znači, prekluzivni rok za podnošenje zahtjeva za kupnju stana na području hrvatskog Podunavlja bio je zaključno 6. studeni 1997. godine. Taj zahtjev je u osnovi bio načelne prirode, jer nije i obvezivao podnositelja zahtjeva na samu kupnju stana. Prema odredbi članka 4. stavka 2. i 3. citiranog Zakona, nakon podnošenja zahtjeva za kupnju stana, kupac mora zatražiti sklapanje ugovora u roku 6 mjeseci, s time da ako u vrijeme podnošenja zahtjeva za kupnju stana nisu nesumnjivo utvrđene sve činjenice odlučne za prodaju stana prema Zakonu, rok za sklapanje ugovora počinje teći od dana kad se ove činjenice utvrde. U skladu s odredbom članka 4. stavka 4. Zakona, činjenice odlučne za kupoprodaju stana ocjenjuju se u vrijeme sklapanja ugovora, no za sklapanje ugovora bilo je nužno, u određenom zakonskom roku, podnijeti zahtjev za kupnju stana, s time da nije bilo uvjetovano gdje se stanar nalazi u vrijeme podnošenja tog zahtjeva.

Kao što je dobro poznato, Zakon o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo stupio je na snagu u lipnju 1991. godine, i od tada je doživio petnaestak izmjena i dopuna. Sagledavajući uz to činjenicu da su prije sedam i pol godina, odnosno za područje hrvatskog Podunavlja prije gotovo pet i pol godina, istekli Zakonom propisani prekluzivni rokovi vezani uz kupnju stana, proizlazi da je privatizacija društvenih stanova, prema tom Zakonu, na određeni način "konzumirana", uz određene iznimke i slučajeve za koje, u vrijeme podnošenja zahtjeva za kupnju stana, nisu nesumnjivo bile utvrđene sve činjenice odlučne za prodaju stana, shodno čemu je rok za sklapanje ugovora, sukladno Zakonu, i produžen.

Vezano uz prodaju stanova i kuća u vlasništvu države na područjima posebne

skrbi, ista se temelji na Zakonu o područjima posebne državne skrbi (Narodne novine, br. 44/96, 57/96, 124/97, 73/2000 i 88/2002). Tim Zakonom određeni su načini stambenog zbrinjavanja na tim područjima, a jedan od propisanih načina stambenog zbrinjavanja je i davanje u najam obiteljske kuće ili stana u državnom vlasništvu. Odredbom članka 8. stavka 9. tog Zakona određeno je da nakon 10 godina neprekidnog prebivanja u obiteljskoj kući ili stanu u državnom vlasništvu, najmoprimac stječe pravo na kupnju te kuće ili stana, prema uvjetima koje uredbom propisuje Vlada Republike Hrvatske. Odredbom stavka 10. članka 8. Zakona istom je uredbom predviđeno i propisivanje uvjeta pod kojima će najmoprimci moći kupiti kuću ili stan i prije isteka 10 godina neprekidnog prebivanja u tom stanu ili kući. Ujedno je i stavkom 11. istog članka određeno da će Vlada Republike Hrvatske odrediti ovlašteno tijelo kojemu se podnose zahtjevi za kupnju.

U skladu sa spomenutim zakonskim odredbama, na temelju članka 8. stavka 9. i 10. Zakona o područjima posebne državne skrbi, Vlada Republike Hrvatske je donijela Uredbu o o uvjetima za kupnju obiteljske kuće ili stana u državnom vlasništvu na područjima posebne državne skrbi (Narodne novine, broj 48/2003). Tom Uredbom se, u skladu s navedenim zakonskim odredbama, utvrđuju uvjeti pod kojima najmoprimac, nakon 10 godina neprekidnog prebivanja u obiteljskoj kući ili stanu u državnom vlasništvu na područjima posebne državne skrbi (u daljnjem tekstu: kuća ili stan), može kupiti tu kuću ili stan, kao i uvjeti za kupnju prije isteka 10 godina neprekidnog prebivanja najmodavca u toj kući ili stanu.

U pogledu navoda koji se odnose na neke elemente za utvrđivanje cijene, Vlada Republike Hrvatske ističe sljedeće:

Kamatna stopa, prema Zakonu o prodaji stanova, kod obročne otplate iznosi 1%, a kod otplate prema Uredbi se uopće ne plaća kamata. Izuzetak je kamata na dio cijene koji se odnosi na višak stambenog prostora i iznosi 5%. Naime, prema članku 8. Zakona o područjima posebne državne skrbi, stambeno zbrinjavanje se, na određeni način, vezuje i uz pripadajuću stambenu površinu, ovisno o broju članova domaćinstva, i to po načelu 35

m² stambene površine za jednu osobu, uvećano za 10 m² za svaku daljnju osobu. U tom kontekstu su Uredbom i propisane kamate kod kupnje stana na obročnu otplatu, odnosno kamata se obračunava samo u slučaju viška stambenog prostora. Ukoliko najmoprimac nema tog viška stambenog prostora, kod obročne otplate ne plaća nikakvu kamatu.

U pogledu rokova otplate, prema Zakonu o prodaji stanova, najduži rokovi otplate definirani su ovisno o starosti građevine, te iznose od najmanje 20 godina pa do najviše 32 godine za nove građevine. Uredbom je propisano da kod obročnog načina plaćanja rok otplate iznosi do 20 godina, s time da za svaku godinu ugovorenu kraće od tog roka kupac dobija i dodatni popust na prodajnu cijenu od 1%, isto kao i u slučaju prekida obročne otplate i plaćanja preostalog iznosa cijene stana.

U vezi s visinom prvog obroka, prema Uredbi je najmanji prvi obrok utvrđen u visini 5%, a 15% je samo u slučajevima kada najmoprimac želi kupiti kuću ili stan prije isteka 10 godina neprekidnog prebivanja u istom. S obzirom da Zakon o područjima posebne državne skrbi jasno diferencira taj rok, odnosno razlikuje uvjete kupnje prije i poslije 10 godina prebivanja, to je Uredbom i uređeno to pitanje na navedeni način.

Vezano uz ograničenje otuđenja nekretnine do 10 godina neprekidnog prebivanja u stanu ili kući, isto je propisano s obzirom na to da Zakon jasno postavlja naseljavanje tih područja kao jedan od prioritarnih zadataka tog stambenog zbrinjavanja. Ako država osigurava to stambeno zbrinjavanje, te omogućava najmoprimcu da vrlo povoljno kupi kuću ili stan koju mu je dala u najam, sigurno se ne može ocijeniti kao interes Republike Hrvatske da on tu kuću odmah proda po puno višoj cijeni te odseli s područja posebne državne skrbi, a što bi bilo u potpunosti suprotno ciljevima koji se žele postići Zakonom.

Vlada Republike Hrvatske napominje da na područjima posebne državne skrbi najvećim dijelom se radi o obiteljskim kućama koje se prodaju s dvorištem, vrtom i svim pomoćnim prostorijama, kao i gospodarskim građevinama (štale i sl.), a što nije bio slučaj kod prodaje prema Zakonu o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo. Kao što je poznato, i prodaja garaže prema Zako-

nu je bila odvojena od stana, bez ikakvih osobnih popusta, s cijenom višestruko višom nego za stan, te moguća samo uz plaćanje jednokratnom isplatom.

Tvrđnje da su cijena i pogodnost kupnje stana prema Zakonu o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo, u odnosu na isto prema Uredbi o uvjetima za kupnju obiteljske kuće ili stana u državnom vlasništvu na područjima posebne državne skrbi, puno nepovoljniji, jednostavno ne stoje.

Naime, tržišna vrijednost kuća na područjima posebne državne skrbi, koju procjenjuju sudski vještaci, a koje kuće za potrebe stambenog zbrinjavanja kupuje Agencija za promet i posredovanje nekretnina (APN), kreće se prosječno oko 180 tisuća kuna. Prosječna veličina tih kuća iznosi oko 120 m² korisne stambene površine. Isto tako, cijeni se da će se procijenjena vrijednost stana na područjima posebne državne skrbi kretati između dvije do dvije i pol tisuće kuna po m² stana. Uz to, treba imati u vidu da se u pravilu radi o obnovljenim kućama i stanovima, pri čemu se za vlastita ulaganja kupca prodajna cijena odgovarajuće umanjuje. U vezi radnog staža, cijeni se da jedan veći dio građana na tom području nema mnogo godina radnog staža, posebice onaj dio kojima je djelatnost poljoprivrede.

Slijedom iznijetog, izrađeni su izračuni radi usporedbe u cijeni, načinu plaćanja i uvjetima otplate prema Zakonu i Uredbi, a iz kojih je vidljivo da su, ovisno o elementima izračuna, uvjeti kupnje prema Uredbi u pravilu povoljniji nego prema Zakonu o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo. Za primjer je uzeta obiteljska kuća, prizemnica od 120 m² koja se nalazi u 4 zoni, te stan površine 65 m² koji se nalazi u 2 zoni u Vukovaru u trokatnici. (U pravitku se daje tabelarni prikaz koji u cijelosti demantira tvrdnje da su uvjeti kupnje prema Uredbi puno nepovoljniji nego što su prema Zakonu o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo.)

U vezi s cijenama nekretnina i elementata plaćanja, vidljiva je pogodnost kupnje prema citiranoj Uredbi u odnosu na Zakon o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo, pri čemu su uvjeti te kupnje propisani na transparentan način. Vrlo jasno je vidljivo tko, zašto i koliko dobiva popust u odnosu na stvarnu vrijednost nekretnine, što kod Zakona o

prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo, nije bio slučaj, s obzirom na to da se cijena stana utvrđivala matematički prema propisanim formulama.

Zaključno, s obzirom na to da je ova Vlada Republike Hrvatske uspostavljena temeljem izbora 3. siječnja 2000. godine, odnosno nakon više od tri godine od kada je istekao i zadnji prekluzivni rok za podnošenje zahtjeva za kupnju stana za područje hrvatskog Podunavlja u skladu sa Zakonom o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo, pa imajući u vidu taj vremenski diskontinuitet, moglo bi se zaključiti da je pitanje oko "naknadne" prodaje stanova prema tom Zakonu na određeni način prijeporno.

Slijedom rečenog, ocjenjuje se da je donošenjem Uredbe o uvjetima za kupnju obiteljske kuće ili stana u državnom vlasništvu na područjima posebne državne skrbi pitanje prodaje stanova na području hrvatskog Podunavlja, uključivo i Vukovara, u najvećoj mjeri riješeno na odgovarajući način, sukladno propisanim mjerama i zakonski definiranim ciljevima. Uz to treba naglasiti da je iz iznijetog vidljivo da uvjeti kupnje kuća i stanova utvrđeni citiranim Uredbom, odnosno prodajna cijena i uvjeti otplate nisu nepovoljniji od uvjeta za kupnju prema Zakonu o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo. Sagledavajući sve elemente plaćanja, brojke kazuju upravo suprotno, odnosno da su financijski uvjeti kupnje prema Uredbi u većini slučajeva čak i znatno povoljniji nego prema spomenutom Zakonu.

POLJOPRIVREDA

Naknada štete zbog suše i konsolidacija društava agroindustrije

Na zastupničko pitanje **Ive Lončara (nezavisni)** u vezi s **novčanim naknadama za štete seljancima nastale zbog suše, te u vezi s konsolidacijom društava agroindustrije** - odgovorila je **Vlada Republike Hrvatske**:

"U vezi s problemom suše situacija ukazuje da se nedostatak oborina u posljednja tri do četiri mjeseca u pojedinim dijelovima Hrvatske odrazio na iznimno loše stanje usjeva zasijanih jesenas, kao i onih zasijanih proljetos.

U takvim okolnostima, u 13 županija proglašena je elementarna nepogoda od suše, i to u: Vukovarsko-srijemskoj, Osječko-baranjskoj, Brodsko-posavskoj, Požeško-slavonskoj, Sisačko-moslavačkoj, Virovitičko-podravskoj, Koprivničko-križevačkoj, Krapinsko-zagorskoj, Bjelovarsko-bilogorskoj, Međimurskoj, Varaždinskoj, Zagrebačkoj, te Karlovačkoj županija.

Sukladno sa člankom 28. Zakona o zaštiti od elementarnih nepogoda, županijska povjerenstva za procjenu šteta obvezna su, najkasnije u roku od 8 dana, dostaviti prvo priopćenje s podacima o opsegu štete (ha), posljedicama za poljoprivredne proizvođače te novčanoj vrijednosti štete. Temeljem istog, visina prijavljenih šteta po županiji kreće se od cca 55.000.000,00 kuna u Međimurskoj pa do cca 200.000.000,00 kuna u Vukovarsko-srijemskoj županiji.

Vlada je donijela odgovarajuće zaključke te je kao pomoć poljoprivrednicima omogućila da se:

- izvrši isplata novčanih poticaja bez obveze predaje i dokazivanja minimalnog prinosa;
- otpišu potraživanja države po najmu koji imaju korisnici državnog poljoprivrednog zemljišta, te je preporučila županijama i ostalim jedinicama lokalne samouprave da učine isto;
- reprogramiraju krediti poljoprivrednicima koji su odobreni ili ih kontrolira Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva, a na rok od jedne godine;
- otpišu obveze glede vodnih naknada, za što su zadužene Hrvatske vode;
- putem programa kreditiranja i kroz model kapitalnih ulaganja posebno potakne izgradnju sustava za navodnjavanje, sustava protiv mraza i tuče;
- posebno dodatno razmotri mogućnost davanja određenih poreznih olakšica poljoprivrednicima u ovoj godini.

Posebno je u slučaju ove suše Vlada Republike Hrvatske zadužila Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva i Ministarstvo financija da razrade model izravne naknade dijela nastale štete koju su imali poljoprivredni proizvođači. U vezi s tim dijelom pomoći ocijenjeno je da postupak naknade dijela nastalih šteta poljoprivrednicima treba ići sukladno proceduri koju utvrđuje Zakon o zaštiti od elementarnih nepogoda, s time da treba sačekati stvarnu i konačnu potvrdu, odnosno prijavu šteta od strane županijskih, općin-

skih odnosno gradskih povjerenstava za procjenu šteta, sukladno sa člankom 29. Zakona o zaštiti od elementarnih nepogoda. To znači da se najkasnije u roku od dva mjeseca od početka elementarne nepogode mora dostaviti prijava šteta nadležnom ministarstvu i Državnom povjerenstvu za procjenu šteta. Nakon isteka roka za prijavu, visinu štete će potvrditi Državno povjerenstvo na prijedlog nadležnog ministarstva.

Hrvatski sabor je imenovao članove Državnog povjerenstva, s tim da su predsjednik i šest članova iz reda zastupnika, po jedan član je iz reda Ministarstva financija i Ministarstva poljoprivrede i šumarstva, a tajnik je pomoćnik ministra financija nadležan za gospodarstvo. Time je predviđeno da će, uz prethodnu raspravu na Vladi Republike Hrvatske, odluku o visini konkretne pomoći iz Državnog proračuna Republike Hrvatske donijeti Hrvatski sabor.

U određenju za financijsku konsolidaciju, pored pragmatičnosti vezane uz nemogućnost naplate svojih potraživanja, Vlada Republike Hrvatske vodila se i nizom drugih razloga, a ti su:

- socijalna dimenzija problema gdje bi stečajem bilo dovedeno u neizvjesnost cca 11.300 zaposlenih;

- proces provođenja stečaja zbog spornosti mogao bi dovesti u pitanje daljnju proizvodnju, što bi s obzirom na tržišni udio koji pokrivaju ova društva moglo izazvati i šire poremećaje na tržištu i u opskrbi;

- tržišni okvir koji predstavljaju ova društva za poljoprivredne proizvođače bio bi narušen, a potraživanja poljoprivrednih proizvođača kao dobavljača zadnjeg isplatioh reda, u stečaju, bila bi gotovo nenaplativa;

- bez financijske konsolidacije i restrukturiranja nema privatizacije ovih društava kroz koju se može minimalno očekivati povrat 30% od uloženog, a istodobno se kontrolira proces privatizacije te se tijekom proizvodnje i zaposlenosti ne prekida.

Vrednujući doprinos države u ukupnom procesu, s obzirom na to da je konsolidacija društava provedena modelom dokapitalizacije potraživanja, taj dio mjera financijske konsolidacije ne može se smatrati izravnim troškom. Naime, u procesu dokapitalizacije država je svoje potraživanje zamijenila za dionice, odnosno, odrekla se potraživanja koja u najvećoj mjeri nije mogla naplatiti za nove

dionice društava. Time je država stekla većinsku premoć u vlasništvu kod većine društava i sada posjeduje 80 do 100% dionica.

U tom postupku je prethodno podmirila gubitke koje su stvorila društva na teret postojećih dioničara, a razliku gubitka iznad kapitala je snosila država (cca 400 mil kuna).

Time je država, u procesu konsolidacije, stekla dionica u vrijednosti 1,94 mlrd kuna, te je nakon odbitka gubitka iznad kapitala koje je podmirivala iz dokapitaliziranog iznosa kroz novostečene udjele zadržala vrijednost od 1,5 mlrd kuna. Kako je ujedno i zadržala potraživanja od 512 milijuna kuna koja su vjerovnicima reprogramirana, od ukupnih 2,7 mlrd kuna s koliko je sudjelovala u procesu, država još ima vrijednost od cca 2 mlrd kuna koje drži u dionicama i potraživanju. Konačno u procesu privatizacije kroz prodaju dionica država će indirektno naplatiti svoja potraživanja i slijedom toga vrijednost ondašnjih potraživanja, a sada dionica, valorizirat će samo tržište.

POMORSTVO

Regulacija prometa tankera Jadranskim morem

Zastupnica **Dorica Nikolić (HSL)** postavila je pitanje: **"Što je učinjeno do sada i do kud se stiglo u postizanju međunarodnih sporazuma za regulaciju prometa tankera Jadranskim morem, jer u slučaju da Hrvatska i odbaci projekt "Družba Adria", naftovod će umjesto u Omišlju završavati u Kopru ili Trstu, čime Jadran je jednako ugrožen? S kim se pregovara i o čemu, koji su rezultati? Je li pokrenut postupak da se na međunarodnoj razini sklopi sporazum o zabrani uplovljavanja tankera koji nemaju dvostruko dno?"**

Odgovorilo je **Ministarstvo pomorstva, prometa i veza**:

"Postupno isključenje iz plovidbe tankera bez dvostruke oplata definirano je na međunarodnoj razini Pravilom 13G Dodatka 1 Međunarodne konvencije o sprečavanju onečišćenja mora s brodova (MARPOL), 1973, a koje pravilo je usvojeno- u ožujku 1992. g. i stupilo na snagu u srpnju 1993. g. Nakon tragične

nesreće tankera Erica u prosincu 1999. g. Pravilo 13G doživljava izmjenu koja je prihvaćena (prešutnom procedurom) 1. ožujka 2002. g, te je stupila na snagu 1. rujna 2002. g., a koja izmjena predviđa ubrzanje procesa postupnog isključenja iz plovidbe tankera bez dvostruke oplata. Ove izmjene obvezuju Hrvatsku, kao stranku Konvencije, te su na odgovarajući način, u pogledu brodova pod hrvatskom zastavom uneseni u Tehnička pravila Hrvatskog registra brodova. U okviru tzv. "Erica paketa" koji je nakon nesreće tankera Erica, donijela Europska unija, predviđeno je i intenziviranje pregleda tankera starijih od pet godina. Ovu mjeru neposredno provode i inspeksijske službe sigurnosti plovidbe u lučkim kaptanijama, budući je naša inspekcija sigurnosti plovidbe punopravni član Pariškog memoranduma o sigurnosti nadzora državne luke (Port State Control), a što je ujedno prva europska institucija kojoj smo punopravni članovi. Izmijenjeno pravilo 13G predviđa postupno isključenje tankera bez dvostruke oplata u razdoblju od 2003.g.-2015.g. obzirom na kategorizaciju tankera. Nakon nove teške tankerske nesreće, broda Prestige, Europska tijela su pripremila prijedlog novih mjera koje između ostalog predviđaju ubrzano isključenje iz plovidbe tankera bez dvostruke oplata. Očekuje se da će prijedlog odgovarajuće Uredbe biti prihvaćen u krajem lipnja ove godine. Ovaj prijedlog predviđa zabranu prijevoza teške nafte brodovima bez dvostruke oplata. Nadalje predviđa se skraćivanje rokova za isključenje takovih tankera i to za kategoriju 1, 23 godine starosti, odnosno 2005. g; za kategoriju 2, 28 godina starosti i 2010. g, a za treću kategoriju 28 godina starosti i 2015. g. Zbog potrebe zaštite Jadrana primjenom najstrožih, međunarodno primjenjenih standarda Ministarstvo pomorstva, prometa i veza je pristupilo izradi nacrt propisa koji u svojim rješenjima u cijelosti slijedi rješenja novog nacrt europske direktive. Nacrt propisa će biti upućen u postupak do rujna.

U pogledu drugih mjera poduzetih na međunarodnoj razini radi podizanja razine sigurnosti plovidbe istučemo slijedeće:

Republika Hrvatska, Italija i Republika Slovenija, su u okviru Jadransko-jonske inicijative, na konferenciji u Anconi u svibnju 2000.g. zaključile ugovore o suradnji, i to:

- Memorandum o suglasnosti između Vlade Republike Hrvatske, Vlade Talijanske Republike i Vlade Republike Slovenije o uspostavi zajedničkog sustava plovidbenih pravaca i sustava usmjerene i odijeljene plovidbe u sjevernom dijelu Sjevernog Jadrana;

- Memorandum o suglasnosti između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Talijanske Republike o uspostavi zajedničkog sustava plovidbenih pravaca i sustava usmjerene i odijeljene plovidbe u području Sjevernog i Srednjeg Jadrana;

- Memorandum o suglasnosti između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Talijanske Republike u operacijama traganja i spašavanja na Jadranskom moru;

- Memorandum o suglasnosti između Vlade Republike Hrvatske, Vlade Talijanske Republike i Vlade Republike Slovenije o obveznom sustavu javljanja brodova u Jadranskom moru;

- Memorandum o suglasnosti između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Talijanske Republike o uspostavi zajedničkog sustava upravljanja pomorskom plovidbom na Jadranu.

Temeljem odredbi memoranduma, države-potpisnice se obvezuju poduzeti zajedničke aktivnosti u okviru Međunarodne pomorske organizacije (IMO), u cilju praktičnog oživotvorenja sustava navedenih u memorandumima. Naime, sukladno međunarodnom pravu mora, obalne države mogu ograničavati načelo slobode plovidbe izvan svog teritorijalnog mora samo prama pravilima i u postupcima definiranim Konvencijom o pravu mora i pravilima i konvencijama usvojenim u okrilju IMO-a.

S tim u svezi, krajem prošle godine, kao zajednički dokument Republike Hrvatske, Slovenije, Italije, Albanije i FR Jugoslavije, IMO organizacija usvojila je obvezni sustav javljanja brodova u Jadranskom moru. Sukladno odredbama navedenog sustava koji će započeti s, primjenom 1. srpnja 2003. godine, obvezno se primjenjuje na sve tankere iznad 150 BT i sve brodove iznad 300 BT koji prevoze opasne i štetne tvari u rasutom ili zapakiranom stanju.

Pored toga, Republika Hrvatska zajedno s drugim obalnim državama Jadrana, pripremila zajednički dokument koji je upućen IMO organizaciji na usvajanje a koji se odnosi na uspostavu sustava usmjerene i odijeljene plovidbe u Jadranskom moru. Ovaj će prijedlog biti raspra-

vljan na sjednici Pododbora za plovidbu IMO-a u srpnju ove godine, te će sukladno IMO proceduri, ukoliko bude prihvaćen sustav biti u primjeni od kraja 2004. godine.

Praćenje brodova kroz obvezni sustav javljanja brodova, kao i skoro uvođenje sustava usmjerene i odijeljene plovidbe, u velikoj će mjeri otkloniti moguće potencijalne opasnosti na sigurnost plovidbe i zaštitu morskog okoliša, a koje mogu nastati sve većim prometom tankera i brodova koji prevoze opasne tvari u Jadranskom moru.

Pored navedenog treba napomenuti da su na nacionalnoj razini najosjetljiviji dijelovi unutrašnjih morskih voda dodatno zaštićeni Naredbom o plovidbi u prolazu u Šibensku luku, u Pašmaskom tjesnacu, u prolazu Mali Ždrelac i Vela Vrata, rijekama Neretvom i Zrmanjom, te o zabrani plovidbe Pelješkim i Koločepskim kanalom, dijelovima Srednjeg kanala, Murterskog mora i Žirjanskog kanala ("Narodne novine", brojevi 28/97. i 117/98).

PRAVA HRVATSKIH BRANITELJA

Sredstva HVIDRI; doplatka za njegu i pomoć druge osobe

Na zastupničko pitanje **Jadranke Kosor (HDZ)** u vezi s **izjavom ministra hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata o uskraćivanju sredstava iz državnog proračuna HVIDRI, te isplatom doplatka za njegu i pomoć druge osobe** - odgovorila je **Vlada RH**.

"Ministarstvo hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata donosi odluku o financiranju udruga iz Domovinskog rata, a na temelju raspisanog poziva udrugama za prijavu programa i naznačenih kriterija. Jedan od najvažnijih kriterija u raspisanom pozivu je da udruge svojim programima, kao i svojom sveukupnom djelatnošću, promiču ostvarivanje najviših vrednota ustavnog poretka: slobodu, jednakost, nacionalnu ravnopravnost, mirovništvo, socijalnu pravdu, poštivanje prava čovjeka, nepovredivost vlasništva, očuvanje prirode i čovjekova okoliša, vladavinu prava i demokratski višestranački sustav.

Vlada Republike Hrvatske podsjeća, da je na konferenciji za novinare predsjednik ogranka Podružnice HVIDRE Sinj, Dražen Pavlović, sjedeći do predsjednika HVIDRE Damira Varaždina, izjavio da ima poruku cetinskog kraja za gospodu Mesića, Račana, Manolića i ostale, da što prije doručuju s drugom Đinđićem, jer je to jedini spas hrvatske države za koju su se borili i izborili. Valja podsjetiti da se radi o konferenciji na kojoj su najavljene blokade cesta radi nepravomoćne osude generala Mirka Norca. Predsjednik HVIDRE na taj poziv na ubojstvo predsjednika države i predsjednika Vlade Republike Hrvatske i ostalih, nije reagirao, premda je Pavlović sjedio do njega. U naknadnim istupima Varaždinac je rekao da su mišljenja da se toj izjavi nije trebala pridavati tolika halabuka. Vlada Republike Hrvatske podsjeća da je tu izjavu osudila čitava javnost.

Očitovanje koje je Ministarstvo hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata tražilo nije došlo ni do danas. Nakon nekoliko razmijenjenih pisama, ministar hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata sastao se s predsjednikom HVIDRE, 30. travnja 2003. godine. Na tom sastanku, gospodin Varaždinac kazao je da će se HVIDRA očitovati nakon održane sjednice Glavnog odbora, no to se nije dogodilo.

Kad je o financiranju te udruge riječ, valja se malo prisjetiti ne tako daleke prošlosti. HVIDRA je, naime, od 1995. godine do 2002. iz državnog proračuna ukupno dobila 52 milijuna kuna. Od toga 1995. godine potpora je iznosila 4.600.000 kuna. Idućih godina iznosi koji su im dodjeljivani rasli su u nevjerojatnim razmjerima: 1996. potpora iznosi 13.800.000 kuna, a 1997. iznos potpore je 11.455.000 kuna. Tada se financiranje udruga vodilo preko Ministarstva obrane. U 1998. godini, kada je potporu dodjeljivala Vlada Republike Hrvatske, HVIDRA dobiva potporu u iznosu 8.800.000 kuna, a 1999. godine 11.000.000 kuna. Za 2000. godinu HVIDRA je zatražila sredstva u iznosu 15.000.000 kuna, ali nije dostavila razrađene programe, već samo naziv programa i tražene iznose, pa joj je dodijeljeno 650.000 kuna. U 2001. godini, udruzi su odobrena planska sredstva za odobrene programe u iznosu od 1.070.000 kuna. Tijekom I. kvartala isplaćeno je 220.000 kuna, a zbog nepodnošenja traženih financijskih izvješća, udruzi je uskraćena isplata daljnje finan-

cijske potpore. Za 2002. godinu, udruzi su odobrena sredstva potpore za odobrene programe u iznosu 1.465.000 kuna, koja su u potpunosti i plaćena.

Iz podataka o financiranju navedene udruge vidljivo je, da je Ministarstvo hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata do sada uredno izvršavalo svoje obveze temeljem potpisanog Ugovora o financiranju odobrenih programa, a i dalje daje financijsku potporu kvalitetnim programima koji su od šireg društvenog interesa, udrugama HVIDRE na lokalnim razinama, npr. HVIDRI Velika Gorica, HVIDRI Vukovarsko-srijemske županije, Udruzi 100% HRVI - I skupine, Udruzi športskih ribolovaca - invalida, itd., odnosno Ministarstvo hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i nadalje će, kao i do sada, biti na usluzi svim hrvatskim braniteljima i članovima njihovih obitelji, a naročito HRVI, bili oni članovi HVIDRE ili ne.

U slučajevima za njegu i pomoć druge osobe HRVI podnosi zahtjev za uslugom osobe za pružanje njege i pomoći, uz potrebnu dokumentaciju, nadležnom tijelu ureda državne uprave i nadležnom tijelu Grada Zagreba, a sukladno Pravilniku o izboru, načinu i postupku ostvarivanja prava osoba koje pružaju njegu i pomoć HRVI iz Domovinskog rata 100% -I skupine.

HRVI sam predlaže osobu ili više osoba za njegovatelja, a nadležan ured državne uprave upućuje predloženu osobu ili osobe liječniku specijalistu medicine rada na ocjenu opće psihofizičke i zdravstvene sposobnosti. Nakon obavljenog pregleda, uredi državne uprave predloženu osobu upućuju na tečaj osposobljavanja u zdravstvenu ustanovu za njegu u kući, s kojim je Ministarstvo hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata sklopilo ugovor. Po završenom petodnevnom tečaju, zdravstvena ustanova organizira provjeru znanja koja se odvija pred ispitnim povjerenstvom, te se polazniku izdaje potvrda o osposobljenosti, a ured državne uprave utvrđuje status njegovatelja predloženoj osobi.

Također, Vlada Republike Hrvatske navodi da u ovom trenutku ukupno 332 HRVI 100% - I grupe ima njegovatelja, kojima se temeljem rješenja isplaćuje plaća i doprinosi za mirovinsko i zdravstveno osiguranje, dok ih je u siječnju 2000. godine bilo 300. U 2001. godini bilo je 310 takvih osoba, a u 2002. godini

bilo ih je 314. Vlada Republike Hrvatske naglašava da sve osobe s utvrđenim statusom njegovatelja ostvaruju sva prava propisana zakonom" - stoji u opširnom odgovoru.

PROMIDŽBA

Uobičajeno trošenje na promidžbu poduzetništva

Na zastupničko pitanje **Vesne Škare-Ožbolt (DC)** u vezi s **izvorom sredstava kojima se financira promidžba pojedinih projekata Vlade, odnosno ministarstava koji ih provode**, odgovorila je **Vlada Republike Hrvatske**:

"29. travnja 2003. godine, Ministarstvo za obrt, malo i srednje poduzetništvo je provodeći Program malog gospodarstva u Samoboru održalo dodjelu nagrada "Nova dimenzija" koje su dodjeljivane najboljoj županiji, gradu, općini, banci, centru te zoni za poduzetništvo.

Dodjelom nagrada Vlada Republike Hrvatske, odnosno Ministarstvo za obrt, malo i srednje poduzetništvo želi potaknuti partnere na konkurenciju i na veće angažiranje u provođenju Programa za razvoj malog gospodarstva. Zahvaljujući tome najbolja Zagrebačka županija je, primjerice, osnovala u 2002. godini kreditni potencijal od 410 milijuna kuna i pokrenula tri zone za poduzetništvo.

Najbolji Grad Koprivnica je osigurao kreditni potencijal od 50 milijuna kuna, osnovao je zonu za malo poduzetništvo, poduzetnički centar i dao brojne olakšice poduzetnicima kroz oslobađanje od plaćanja lokalnih poreza i doprinosa. Upravo zbog toga, njih i sve ostale nagrađene, Ministarstvo za obrt, malo i srednje poduzetništvo željelo se predstaviti javnosti, naglašavajući kako se kroz partnerstvo mogu ostvariti dobri rezultati u razvoju malog gospodarstva.

Zahvaljujući takvim aktivnostima do sada je u sektor malog gospodarstva plasirano preko 3,5 milijardi kuna kreditnih sredstava, pokrenuto je osnivanje 20 inkubatora, 150 zona za poduzetništvo, uspješno se provodi program usvajanja ISO normi, kao i izlazak na ino sajmove i slično.

Po tome se Republika Hrvatska ne razlikuje od susjednih, ali i razvijenijih zemalja u kojima se znatna sredstva troše na promidžbu poduzetništva.

Ministarstvo za javne radove, obnovu i graditeljstvo za praćenje projekata iz nadležnosti ovog Ministarstva u Državnom proračunu Republike Hrvatske za 2003. godinu, ima planirana sredstva u iznosu od 329.800,00 kuna. Višak prihoda prenesen iz 2002. godine iznosi 171.454,24 kuna. Ukupno raspoloživa sredstva za usluge medijskog praćenja projekata ovog Ministarstva u 2003. godini iznose 501.254,24 kuna.

Osim sredstava planiranih u Državnom proračunu Republike Hrvatske za 2003. godinu, Ministarstvo za javne radove, obnovu i graditeljstvo, kao resorno ministarstvo i društva Hrvatske autoceste d.d., Autocesta Rijeka-Zagreb i BINA-ISTRA d.d., Pula, putem kojih se provodi Program Vlade Republike Hrvatske u vezi izgradnje autocesta u Republici Hrvatskoj, zaključili su Ugovor o zajedničkom financiranju medijskog praćenja Programa, na iznos od 1.200.000,00 kuna, od čega će Ministarstvo za javne radove, obnovu i graditeljstvo iz navedenih izvora snositi troškove u iznosu 10%, odnosno 120.000,00 kuna.

Utvrđen poseban interes za izradu multimedijских strategija promoviranja projekata

Na zastupničko pitanje **Dorice Nikolić (HSL)** u vezi s **Odlukom o utvrđivanju posebnog interesa za iznimnu nabavu usluga izrade multimedijских strategija promoviranja projekata Vlade Republike Hrvatske i pojedinih ministarstava, koju je Vlada donijela na sjednici održanoj 15. svibnja 2003. godine** - odgovorila je **Vlada Republike Hrvatske**:

"Vlada Republike Hrvatske je na temelju članka 6. stavka 1. točke 6. Zakona o javnoj nabavi (Narodne novine, broj 117/2001), na sjednici održanoj 15. svibnja 2003. godine, donijela Odluku o utvrđivanju posebnog interesa za iznimnu nabavu usluga kojom se utvrđuje postojanje posebnog interesa za iznimnu nabavu usluga izrade multimedijских strategija promoviranja projekata Vlade Republike Hrvatske i pojedinih ministarstava od tvrtke Carana Corporation, USA.

Ministarstvo financija, kao ministarstvo nadležno za provedbu, nadzor i primjenu Zakona o javnoj nabavi, utvr-

dilo je da se može postupiti sukladno sa člankom 6. stavkom 1. točkom 6. Zakona o javnoj nabavi, ukoliko Vlada Republike Hrvatske utvrdi postojanje posebnog interesa, okolnosti ili namjene predmeta nabave i donese odluku za iznimnu nabavu.

Zbog potpunije obaviještenosti, može se navesti nekoliko činjenica o tvrtki Carana Corporation. Tvrtka Carana Corporation osnovana je 1984. godine i uključena je u vođenje globalnih razvojnih projekata vezanih za državnu upravu, međunarodne donatorske agencije te za privatni sektor. Carana Corporation djeluje u preko 50 zemalja svijeta, u Europi, Latinskoj Americi, Aziji i Africi, a upošljava više od 200 djelatnika u uredima širom svijeta. Glavni partneri tvrtke Carana Corporation, koji ujedno i financiraju njene razvojne projekte, su: Agencija Sjedinjenih Američkih Država za međunarodni razvoj (USAID, United States Agency for International Development), Svjetska banka (WB, World Bank) i Azijska razvojna banka (ADB, Asian Development Bank).

Kako pred Vladom Republike Hrvatske, ali i pred hrvatskim društvom u cjelini, stoje još brojni i nadasve važni reformski zahvati koji su nužni preduvjet toliko željenog razvoja i rasta životnog standarda svih građana Republike Hrvatske, Vlada Republike Hrvatske ocijenila je da postoji posebni interes za provedbom aktivnosti koje imaju za cilj obavještanje i edukaciju javnosti o reformama, njihovim posljedicama i očekivanim rezultatima te stvaranje visoke stope javnog odobravanja reformi koje nije moguće provesti bez potpore javnosti.

RADNO PRAVO

Obveze poslodavca u slučaju nezakonitog otkaza

Zastupničko pitanje **Marije Bajt (HDZ)** glasi: "Na temelju odredbi članka 115. stavak 1. Zakona o radu, ako sud utvrdi da otkaz poslodavca nije dopušten naredit će vraćanje radnika na posao, tj. uspostavlja se stanje koje je bilo prije otkaza.

Postavlja se pitanje što se događa s porezima, prirezima i doprinosima

kod isplate naknade plaće. Prosječna dužina trajanja radnog spora je oko 3 godine. Ako poslodavac pri isplati naknade plaće plaća porez i prirez, na koji iznos?

Da li se porez i prirez isplaćuje za cijelo razdoblje ili pojedinačno podijeljeno s brojem mjeseci za koje se isplaćuje naknada? Da li netko vrši kontrolu uplate?

Porezi se plaćaju po stopi koja važi u trenutku isplate. Trebalo bi izvršiti izmjenu odgovarajućih propisa i barem u tim slučajevima utvrditi, u času dospelosti, a to je vrijeme kad radniku plaću treba isplatiti. Sto je s doprinosima (3 vrste) - svakim posebno? Ako je potrebno, trebalo bi pristupiti izmjenama i dopunama pojedinih propisa i - zakona (o državnom odvjetništvu, Zakona o parničnom postupku), te u radnom sporu uključiti državnog odvjetnika, kao suumještača s funkcijom kontrole plaćanja uz naknadu plaće i tih poreza te drugih davanja po osnovi plaće. (Poslodavčeva je to obveza jedino u slučaju ovrhe na temelju odredbe članka 240. stavka 5. Ovršnog zakona).

Što se tiče doprinosa, situacija je bitno promijenjena od 1.1.2002. radi II mirovinskog stupa i 1. 1. 2003. od kada radnik postaje obveznik uplate za mirovinsko osiguranje."

Ministarstvo rada i socijalne skrbi odgovorilo je:

"U slučaju poništenja otkaza ugovora o radu, niti do izmjena i dopuna Zakona o radu (Narodne novine, 17/01), prema kojima se naknada plaće (stavak 3. članka 102.), koju radnik ostvari zbog nezakonitog otkaza, ne smatra naknadom štete, nije bilo dvojbe da se radi o pravu radnika na naknadu plaće u visini neto osnovne plaće koju bi radnik ostvario da je radio i o obvezi poslodavca da prema važećim propisima za isto razdoblje obračuna i uplati doprinose za obvezna osiguranja, porez na dohodak i prirez, a ne o naknadi štete u smislu propisa obveznoga prava, na koju prema tim propisima nema obveze uplate.

Jedna od pravnih posljedica poništenja otkaza je i obveza uspostavljanja, koliko je moguće, stanja kakvo bi bilo da otkaz nije bio dat, pa tako i obveza poslodavca prijaviti radnika na mirovinsko osiguranje s prvim danom nakon dana prestanka radnog odnosa zbog otkaza, uz prilaganje

preslike presude kao pojašnjenje razloga naknadnog prijavljivanja na to osiguranje. Teškoće nastaju ako poslodavac dobrovoljno ne ispuni obveze koje proizlaze iz poništenja otkaza, tj. ne obračuna i ne uplati doprinose za obvezna osiguranja, porez na dohodak i prirez i ne prijavi radnika na mirovinsko osiguranje s prvim danom nakon dana prestanka radnog odnosa, a uspostavljanje prethodnog stanja se usporava i ako radnik, odnosno njegov odvjetnik vodi dva sudska postupka, prvi radi poništenja otkaza i vraćanja na rad i tek zatim drugi radi isplate naknade plaće.

Okolnosti da je u presudi u sporu kojeg je pokrenuo radnik naveden neto iznos naknade plaće i da uplatu doprinosa za obvezna osiguranja, poreza na dohodak i prireza mogu zatražiti i ostvariti jedino vjerovnici, tj. Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje, Hrvatski zavod za zapošljavanje i Porezna uprava, odnosno sada u ime svih njih Porezna uprava, za poslodavca ne predstavlja stvarnu teškoću kod obračuna tih davanja. Ovo iz razloga jer je neto naknada plaće izvedena iz bruto naknade plaće i jer od početka primjene Zakona o porezu na dohodak poslodavac i radnik ugovaraju bruto osnovnu plaću (članak 12. stavak 1. točka 8. Zakona o radu).

Presuda o obvezi isplate naknade plaće zbog nezakonitog otkaza dostavlja se jedino strankama u toj parnici, pa ako poslodavac dobrovoljno ne ispuni i dio njegovih obveza iz bruto naknade plaće, konačno ispunjenje tih obveza ovisi o tome da li je radnik saznao za propust ispunjenja tog dijela obveza, da li je o tome pismeno obavijestio spomenute vjerovnike uz prilaganje dokaza o postojanju tih obveza poslodavca, tj. preslike presude s klauzulom pravomoćnosti te da li su vjerovnici poduzeli pravna sredstva radi namirenja tih davanja od poslodavca.

Stoga je uvijek potrebno da radnik provjeri da li je poslodavac ispunio i dio obveza iz bruto naknade plaće, na primjer iz evidencije Središnjeg registra osiguranika (REGOS) ili iz obavijesti o stanju njegovog računa kod mirovinskog fonda kojeg je izabrao, pa ako poslodavac taj dio obveza nije ispunio da o tome obavijesti Poreznu upravu, koja ima i sva potrebna zakonska ovlaštenja i stručna znanja da osigura namirenje tih davanja poslodavca, uključujući da utvrdi osnovni-

cu za obračun i obuhvati promjene nastale od 1. siječnja 2003. u odnosu na doprinose za obvezna osiguranja iz osnovice i na osnovicu. Kako ispunjenje tog dijela obveza poslodavca ne bi ovisilo isključivo o djelovanju radnika, podržavamo poticaj za dopunu propisa iz djelokruga Ministarstva financija ili Ministarstva pravosuđa, uprave i lokalne samouprave koje bi vodile tome da bi postojala obveza suda da po pravomoćnosti i izvrsnosti presude o obvezi isplate naknade plaće zbog nezakonitog otkaza, odnosno nezakonitog drugog akta poslodavca o prestanku radnog odnosa, otpisak presude dostavi i Poreznoj upravi.

SUSTAV AZILA

Regionalni izbjeglički centri i tranzitni centri za azilante

Na zastupničko pitanje **Dorice Nikolić (HSLs)** o reformi međunarodnog sustava azila odgovorilo je **Ministarstvo vanjskih poslova**:

”Prema izvješću Ujedinjenih naroda, Velika Britanija je u prošloj godini primila više zahtjeva za azilom nego bilo koja druga razvijena zemlja. U 2002. godini ukupno 110.000 političkih azilanata tražilo je utočište u Velikoj Britaniji, što čini 30% od ukupnog broja azilanata na području cijele EU. Iako je ukupni broj zahtjeva za azilom u EU pao za 2%, u Velikoj Britaniji se ta brojka povećala za 20%. Shodno tome, Britanija ulaže znatne napore kako bi se taj problem riješio na razini EU. Svoj prijedlog strategije za rješavanje problema azilanata elaborirala je u tzv. Concept Papenu, na temelju kojeg Europska komisija (uz konzultacije s Visokim povjerenikom UN-a za izbjeglice - UNHCR) ima zadaću izraditi detaljni prijedlog koji bi se trebao razmotriti na summitu EU.

Concept Paper sadrži dva osnovna prijedloga: uspostavu regionalnih izbjegličkih centara (u suradnji s UNHCR-om) blizu glavnih područja globalnih konflikata, i kreiranje prihvatnih tranzitnih centara (Transit Processing Centres) za azilante u zemljama koje graniče s EU.

Logika uspostavljanja regionalnih izbjegličkih centara leži u pretpostavci kako bi se na taj način omogućila kvalitetnija (i brža) zaštita izbjeglica i briga

o njima, spriječio njihov izravni pritisak na zemlje EU, te kako bi se izbjeglice u što kraćem roku mogle vratiti u svoje domove (kada se za to steknu uvjeti). Amnesty International procjenjuje kako bi se takvi centri mogli otvoriti u Turskoj, Iranu, Sjevernoj Somaliji i Maroku.

Dok su regionalni izbjeglički centri usmjereni na širu populaciju u područjima konflikta ili prirodnih nepogoda, prihvatni tranzitni centri imali bi ulogu koncentracije onih izbjeglica koji se žele nastaniti u EU tražeći politički azil u jednoj od njezinih članica. Kao i u prethodnom slučaju, pojavljuje se princip fizičkog zadržavanja azilanata izvan granica EU - Amnesty International spominje potencijalne centre u Rumunjskoj, Ukrajini, Hrvatskoj, Rusiji i Albaniji, odnosno na uobičajenim rutama ilegalnih imigranata. Centri bi bili pod operativnom upravom Međunarodne organizacije za migracije (IOM), sa sustavom procjene zahtjeva za azilom verificiranim od strane UNHCR-a. Nakon prihvata u takav centar i podnošenja zahtjeva za azilom u određenoj zemlji, azilanti koji zadovoljavaju kriterije nastavili bi put prema svom odredištu, dok bi se ostali vraćali u svoje zemlje.

Pitanje reforme međunarodnog sustava azila značajno je za Hrvatsku kao jednu od spomenutih zemalja koje bi navodno trebale udomiti tranzitne centre. Hrvatska Vlada nije uključena u pregovore o izgradnji spomenutih centara za azilante na teritoriju RH. Shodno tome, nisu joj ponuđena nikakva financijska sredstva.

Sa strane MUP-a RH planiran centar za azilante u Rugvici, bivšoj vojarni Trstenik kod Dugog Sela, još uvijek je u stadiju projekta, a njegovo uređenje bi se financiralo sa šest milijuna kuna iz programa CARDS i četiri iz hrvatskog proračuna. Uređenje navedenog centra u interesu je Hrvatske kao tranzitne zemlje, uključene u međunarodnu suradnju glede sprečavanja trgovine ljudima i ilegalnih migracija.

Ne postoji nikakva izravna veza između britanskog prijedloga o tranzitnim centrima i izgradnje navedenog centra za azilante u Hrvatskoj. Ukoliko u budućnosti budu postavljeni zahtjevi ili podnašani prijedlozi u smislu Concept Papera, Vlada će djelovati u skladu s pozitivnim propisima i interesima naše zemlje.”

UNUTARNJI POSLOVI

Formirana specijalizirana ustrojstvena jedinica za suzbijanje korupcije

U vezi sa zastupničkim pitanjem **Joze Radoša (HSLs)** koje se odnosi na **poduzimanje mjera radi ispunjenja obveza iz točke 3. Akcijskog plana Nacionalnog programa za borbu protiv korupcije, Ministarstvo unutarnjih poslova** dalo je slijedeći odgovor:

”Sukladno vlastitim prosudbama i zahtjevima međunarodnih pravnih instrumenata na području suzbijanja korupcije kojima je Republika Hrvatska pristupila, Ministarstvo unutarnjih poslova je u svibnju 2001. u sastavu Uprave kriminalističke policije formiralo Odjel gospodarskog kriminaliteta i korupcije, kao specijaliziranu ustrojstvenu jedinicu za suzbijanje korupcije. Unutar spomenutog Odjela predviđena su i popunjena radna mjesta policijskih službenika za suzbijanje korupcije, koji su svoja specijalistička znanja stekli i stječu kroz sudjelovanja u raznim međunarodnim programima u toj oblasti (prije svega se misli na brojne aktivnosti u okviru Programa akcije protiv korupcije, Vijeća Europe, kao i na zajedničke programe koji su već provedeni ili se provode u suradnji Vijeća Europe i Europske unije). Za napomenuti je da je ovaj specijalistički Odjel formiran upravo u vrijeme izrade nacrtu Nacionalnog programa za borbu protiv korupcije, u čemu su sudjelovali i predstavnici Ministarstva unutarnjih poslova.

Odjel gospodarskog kriminaliteta i korupcije u okviru svog godišnjeg plana rada planira i provodi specijalističke tečajeve koji imaju za svrhu prenošenje usvojenih znanja na širi krug službenika koji rade ili će raditi na poslovima suzbijanja korupcije u policijskim upravama kao i definiranje novih javnih oblika koruptivnog ponašanja u Hrvatskoj te u skladu s tim, razvijanje adekvatne metodologije suzbijanja te vrste kriminaliteta. Važan segment je poduka naših službenika o odnosima Ministarstva unutarnjih poslova prema Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta, kad je u pitanju provođenje policijskih izvoda kaznenih djela koja imaju obilježja korupcije, kao i praćenje aktualnih

izmjena kaznenog i kazneno-postupnog zakonodavstva u Hrvatskoj, koje se reflektiraju na policijsko postupanje na području suzbijanja korupcije. Pored toga, specijalistička obuka o metodologiji suzbijanja korupcije provodi se od strane istih policijskih službenika i na linijama rada suzbijanja organiziranog i općeg kriminaliteta, a naši službenici već više godina sudjeluju kao gosti predavači na Policijskoj akademiji i Pravnom fakultetu. Također smo otvoreni za suradnju s nevladinim organizacijama koje se bave suzbijanjem korupcije te sudjelujemo u raspravama na temu suzbijanja korupcije koje ove organizacije organiziraju (Transparency International i sl.).

Radi uspješnijeg suzbijanja korupcije u vlastitim redovima, tijekom 2002. godine održan je niz radnih dogovora između Uprave kriminalističke policije i Odjela unutarnje kontrole MUP-a te je definiran način zajedničkog postupanja. U tijeku 2002. i 2003. godine provedeno je više akcija koje su rezultat ovog dogovora i postignuti su rezultati koji se očituju u otkrivanju i procesuiranju službenika uključenih u nezakonite radnje ali i u prevenciji korupcije kao negativne pojave, koja postoji i među uposlenicima Ministarstva unutarnjih poslova.

Osim navedenih mjera Ministarstvo unutarnjih poslova je u rujnu 2001. godine otvorilo besplatne linije komunikacije (telefon, telefax, e-mail), koje trebaju potaknuti građane da nadležnim tijelima dostavljaju saznanja o tim kaznenim djelima i pridonijeti jačanju međusobnog povjerenja, što predstavlja ispunjenje obveze iz točke 2. Akcijskog plana.

Zbog svega naprijed navedenog držimo da je Ministarstvo unutarnjih poslova jedan od bitnih faktora koji u okviru Akcijskog plana Nacionalnog programa za borbu protiv korupcije, zajedničkim djelovanjem trebaju stvoriti široki mehanizam kontrole korupcije u Republici Hrvatskoj.

ZAŠTITA OKOLIŠA

Mjere za sprečavanje onečišćenja mora

Zastupničko pitanje **Dorice Nikolić (HSLs)** glasi: "Koliko postojeća opre-

mljenost Hrvatske za neželjene događaje, zakonska regulativa i dosadašnji način provođenja nadzora, mogu biti garancija zaštite okoliša?"

Odgovorilo je **Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja:**

"Jadransko je more prijamnik otpadnih voda iz priobalnih i otočnih naselja, tehnoloških voda industrijskih postrojenja smještenih na obali, otpadnih voda koje donose rijeke koje u njega utječu. Intenzivan pomorski prijevoz brodovima, koji ispuštaju opasne i štetne tvari za vrijeme plovidbe, kod prekrcaja u lukama, u slučaju havarija te razvijeni nautički turizam, predstavljaju potencijalnu opasnost za onečišćenje mora.

Opasnost od onečišćenja Jadranskog mora od brodova je velika, jer u Jadran uplovljava veliki broj brodova, osobito velikih dimenzija, koji prevoze razne vrste tereta: rasute, suhe, tekuće i razne opasne terete. Pored toga, vrlo je razvijen i obalni promet, naročito između talijanskih luka s većim brodovima i između slovenskih i hrvatskih luka - s manjim brodovima. Poseban problem predstavlja prijevoz sirove nafte tankerima na naftne terminale u Omišlju i Trstu, dovoz nafte i rafinerije nafte u Sjevernom Jadranu (oko 40 milijuna tona godišnje). Iskorištavanje nafte i plina iz podmorja Jadranskog mora dodatna je opasnost za onečišćenje mora.

U Republici Hrvatskoj uspostavljen je sustav za provedbu Plana intervencija u slučaju iznenadnog onečišćenja mora u Republici Hrvatskoj (Narodne novine, broj 8/97), koji je donesen na temelju Zakona o zaštiti okoliša, Pomorskog zakonika i Zakona o vodama sukladno obvezi Republike Hrvatske kao stranke Konvencije o zaštiti morskog okoliša i obalnog područja Sredozemnog i njezinih protokova.

Kontrolu onečišćenja mora s brodova redovito obavljaju lučke kapetanije Pula, Rijeka, Senj, Zadar, Šibenik, Split, Ploče i Dubrovnik, a kontrola je unosa onečišćenja s kopna u more u nadležnosti vodopravne inspekcije Državne uprave za vode. Ukoliko se pak more onečisti s kopna, u pravilu zajednički djeluju lučke kapetanije, inspekcija zaštite okoliša te vodopravna inspekcija i, po potrebi, ostale nadležne inspekcije.

Kako bi se u slučaju iznenadnog onečišćenja mora moglo odmah započeti

s akcijama uklanjanja onečišćenja, u jadranskom obalnom i otočnom području djeluju četiri specijalizirana trgovačka društva: "Dezinsekcija" - Rijeka, za područje sjevernog Jadrana, "CIAN" - Split, za područje Srednjeg Jadrana, "Sidrište"- Šibenik i "Pomorski servis"- Luka Ploče, za područje Južnog Jadrana, koja raspolažu odgovarajućom opremom, potrebnim znanjem i iskustvom na poslovima zaštite mora, odnosno na čišćenju mora od onečišćenja i imaju vrlo značajnu ulogu u zaštiti mora te su do sada intervenirala u velikom broju slučajeva onečišćenja koja su nastala u obalnom i otočnom području, redovito obnavljaju opremu i nabavljaju novu, te vode brigu o obučavanju kadrova.

Vlada Republike Hrvatske je u razdoblju od 1994. do 2002. godine putem Ministarstva zaštite okoliša i prostornog uređenja potpisala ugovore o financiranju hladnog pogona za sedam brodova čistača u jadranskom području i to: za Istarsku i Primorsko-goransku županiju tri broda, Splitsko-dalmatinsku dva broda a za Šibensko-kninsku i Dubrovačko-neretvansku po jedan brod čistača.

Studija o utjecaju na okoliš projekta "Družba Adria"

Dorica Nikolić (HSLs) postavila je još jedno zastupničko pitanje: "Može li ministar zaštite okoliša i prostornog uređenja odgovoriti da naftovod, odnosno projekt "Družba Adria", udovoljava svim obvezama koje proizlaze iz zakonske regulative koje pokriva područje zaštite okoliša i time garantira da trostruko veći promet nafte neće dodatno opteretiti okoliš?"

Odgovorilo je **Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja:** "Obveza izrade Studija utjecaja na okoliš uspostavljena je 1984. godine (Pravilnik o izradi studije o utjecaju na okolinu, NN 31/84). Što se tiče trgovačkog tvrtke JANAF ne postoji cjelovita studija u periodu od 1984. godine već su sve mjere zaštite okoliša propisane i usklađene sa tada važećim propisima temeljem odgovarajućih stručnih podloga.

Za ukrcaj nafte na terminalu Omišalj, odnosno izvozni pravac nafte u smjeru terminala Omišalj koji podrazumijeva rekonstrukciju i dogradnju Jadranskog naftovoda i osposobljavanje za dvosmjer-

ni rad na dionici Sisak - Omišalj, provest će se postupak procjene utjecaja na okoliš, prema Zakonu o zaštiti okoliša (NN 82/94 i 128/99), Pravilniku o procjeni utjecaja na okoliš (NN 59/00) i Zakonu o potvrđivanju Konvencije o procjeni utjecaja na okoliš preko državnih granica (NN, MU 6/96).

Zbog značaja ovog zahvata kao i među-utjecaja i mogućih konflikata s drugim gospodarskim sektorima (turizam, ribarstvo, marikultura, prometni koridori), zahtijevat će se cjelovita primjena članka 25. stavka 2., Zakona o zaštiti okoliša, koji određuje da se procjenom utjecaja na okoliš sagledavaju mogući nepovoljni utjecaji namjeravanog zahvata na tlo, vodu, more, zrak, šume, klimu, zdravlje ljudi, biljni i životinjski svijet, krajolik, prostorne i kulturne vrijednosti, njihove međuodnose, uzimajući u obzir i druge planirane zahvate i mogući međuutjecaj s postojećim ili planiranim zahvatima na području na kojem se sagledava utjecaj zahvata.

Kako bi se u ranoj fazi izrade Studije utjecaja na okoliš usmjerilo i obvezalo izrađivača Studije da obradi sva pitanja

zaštite okoliša koja proizlaze iz namjeravanog zahvata, a posebice ona koja su u interesu javnosti, ovo je Ministarstvo organiziralo 28. travnja 2003. godine stručni skup na kojem je, uz sudjelovanje relevantnih tijela, institucija i stručnjaka, raspravljen sadržaj Studije o utjecaju na okoliš za projekt Družba Adria.

Na skupu su bili predstavnici Ministarstva turizma, Ministarstva poljoprivrede i šumarstva, Ministarstva gospodarstva, Ministarstva pomorstva, prometa i veza, Ministarstva unutarnjih poslova, Državne uprave za vode, Hrvatskih vođa, JANAF-a, Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo, Lučke uprave Rijeka, Instituta Ruđer Bošković, Instituta za oceanografiju i ribarstvo, Ekonomskog instituta,

Hrvatskog registra brodova, predstavnici Primorsko - goranske županije, predstavnici općine Omišalj, Rudarsko-geološko naftni fakultet, Fakultet elektrotehnike i računarstva, Fakultet strojarstva i brodogradnje, Prirodoslovno-matematički fakultet, Veleučilište u Dubrovniku, Hrvatski poslovni savjet za održivi razvoj, Zelena akcija, tvrtke: GEO INFO, Hidroinženjering, Ekonerg - Institut za energetiku i zaštitu okoliša, Tankerska plovidba, ANT - laboratorij i APO.

Na temelju rasprave i sukladno Zakonu o zaštiti okoliša i Pravilnika o procjeni utjecaja na okoliš, Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja trenutno određuje sadržaj temeljem kojeg će biti izrađena Studija utjecaja na okoliš za projekt Družba Adria. Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja imenovat će komisiju koja će ocijeniti utjecaj zahvata na okoliš. Tijekom provedbe postupka procjene utjecaja na okoliš organizirat će se javni uvid a Komisija može odrediti i obvezu provođenja javne rasprave.

M.M.

izvješća
HRVATSKOGA
SABORA

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK:
dr. Željko Sabol

OSNIVAČ I IZDAVAČ: Hrvatski sabor, 10000 Zagreb, Trg sv. Marka 6
REDAKCIJA: Mirjana Kozar, Marija Krakić (zamjenica glavnog i odgovornog urednika), Đurđa Krmpotić, Marta Micek, Jasna Rodić, Mario Selnik, Jasenka Šarlija, Sanja Šurina i Vjekoslav Žugaj

GRAFIČKI UREDNIK: Branislav Tanasijin

RAČUNALNA OBRADA: Ivo Rađa

TAJNICA REDAKCIJE: Božica Šolić

ADRESA REDAKCIJE: 10000 Zagreb, Trg sv. Marka 6,

tel: 01/4569-722

fax: 01/6303-018

Web: www.sabor.hr

E-mail: sabor@sabor.hr

POŠTARINA: plaćena u pošti 10000 Zagreb

PRETPLATA NA ŽIRO-RAČUN BR: 2390001-1100016162

Hrvatski sabor, 10000 Zagreb, Trg sv. Marka 6

TISAK: Tiskara Hrvatskoga sabora